

Влада на Република Македонија

Национална комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција

СТАНДАРДНИ ОПЕРАТИВНИ ПРОЦЕДУРИ ЗА ПОСТАПУВАЊЕ СО РАНЛИВИ КАТЕГОРИИ ЛИЦА - СТРАНЦИ

**PROCEDURAT OPERATIVE STANDARDE PËR TRAJTIMIN E
KATEGORIVE TË LËNDUESHME TË PERSONAVE TË HUAJ**

**STANDARD OPERATING PROCEDURES FOR PROCESSING
VULNERABLE CATEGORIES OF FOREIGN NATIONALS**

Влада на Република Македонија
Национална комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција

**СТАНДАРДНИ
ОПЕРАТИВНИ
ПРОЦЕДУРИ ЗА
ПОСТАПУВАЊЕ СО
РАНЛИВИ КАТЕГОРИИ
ЛИЦА – СТРАНЦИ**

СОДРЖИНА

ДЕЛ А:	5
Листа на акроними	5
Користени поими	6
Вовед	9
Цел на СОП	10
Основи за воспоставување на СОП	10
Водечките начела врз кои се засновуваат СОП	10
Како да се користат СОП	10
Изготвување на мрежа за ресурси за користење на СОП	11
ДЕЛ Б:	12
СОП 1: ПРИФАЌАЊЕ, ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПАТУВАЊЕ НА РКЛС	12
МЕРКА 1: Прифаќање – првичен контакт со РКЛС	12
МЕРКА 2: Идентификација на РКЛС	14
МЕРКА 3: Упатување на РКЛС	15
СОП 2: ПРВИЧНА ПОМОШ, ЗАШТИТА И ЗГРИЖУВАЊЕ	16
МЕРКА 1: Првична помош и поддршка	16
МЕРКА 2: Заштита на РКЛС	18
МЕРКА 3: Старателство над РКЛС	18
МЕРКА 4: Згрижување	19
СОП 3: РЕГУЛИРАЊЕ НА СТАТУСОТ НА РКЛС	20
МЕРКА 1: Правно советување и информирање на РКЛС за постапката за регулирање на престојот	20
МЕРКА 2: Постапка за регулирање на престојот	21
МЕРКА 3: Спроведување интервју во постапката по поднесено барање за азил	22
СОП 4: ЛОКАЛНА ИНТЕГРАЦИЈА И ДОЛГОРОЧНА ПОМОШ	23
МЕРКА 1: План за долгорочна помош	23
МЕРКА 2: Згрижување/сместување	24
МЕРКА 3: Здравствена заштита	25
МЕРКА 4: Образование/стручно оспособување	25
СОП 5: РЕПАТРИЈАЦИЈА/ДОБРОВОЛНО ВРАЌАЊЕ	26
МЕРКА 1: Основи за враќањето	26
МЕРКА 2: Преземање мерки за враќање	27
СОП 6: КРИВИЧНА ПОСТАПКА	28
МЕРКА 1: Пристап до правда	28
МЕРКА 2: Лишување од слобода/притворање	29
МЕРКА 3: Учество на рклс во кривична постапка во својство на обвинет	30
МЕРКА 4: Учество на рклс во кривична постапка во својство на сведок/жртва	31
ДЕЛ В: АНЕКСИ:	32
АНЕКС 1: Прашалник за утврдување индикатори за профилирање/идентификација на РКЛС	33
АНЕКС 2: Водич за спроведување интервју со РКЛС	35
АНЕКС 3: Предуслови и вештини за успешно спроведување интервју со РКЛС	37
АНЕКС 4: Индикатори за идентификација на жртви на трговија со луѓе	39
АНЕКС 5: Проценка на потребите и сервис на услуги на идентификувани РКЛС	48
АНЕКС 6: Домашна и меѓународна законска регулатива и ЕУ-директиви врз основа на кои се темелат овие СОП	52
АНЕКС 7: Првична проценка на ризикот	53
АНЕКС 8: Барање за издавање/продолжување на дозвола за привремен престој	54
АНЕКС 9: Барање за признавање право на азил	58
АНЕКС 10: Почитување на основни начела од страна на давателите на услуги	63

Подготовката на овој документ беше поддржана од УНХЦР – Висок комесаријат за бегалци на ОН – Канцеларија Скопје

Содржината на публикацијата не секогаш ги претставува погледите и ставовите на УНХЦР

АНЕКС 11:	Решение за дозволување на привремен престој	65
АНЕКС 12:	Записник за прием на усно барање за признавање азил	67
АНЕКС 13:	Листа на надлежни органи и одговорни лица за постапување со РКЛС предвидени во овие СОП	68
АНЕКС 14:	План на мерки и активности за спроведување Одлука за репатријација на РКЛС	70
АНЕКС 15:	Листа на толкувачи за глуви и наглуви	71

ЛИСТА НА АКРОНИМИ

СОП	Стандардни оперативни процедури
РКЛС	Ранливи категории лица-странци
ЖТЛ	Жртва на трговија со луѓе
ЛГБТИИ	Лезбијки, геј, бисексуалци, трансверстити и интерсекс-лица
НМДС	Непридружуван малолетник – дете странец
МВР	Министерство за внатрешни работи
МНР	Министерство за надворешни работи
ОЕ	Организациска единица
ГРОГР	Оддел за гранични работи и миграција
МЕКМ	Мобилна единица за компезаторни мерки
РЦ за ГР	Регионален центар за гранични работи
ОПКМСР	Одделение за прекуграницен криминал, миграции, странци и реадмисија
СВР	Сектор за внатрешни работи
ПС од ОН	Полициска станица од општа надлежност
ЕТЛКМ	Единица за трговија со луѓе и криумчарење мигранти
СМПС	Сектор за меѓународна полициска соработка
ОГР	Оддел за граѓански работи
СА	Сектор за азил
ОСОСК	Оддел за сузбињање на организиран и сериозен криминал
ОАМХП	Одделение за азил, миграции и хуманитарна помош
ЕЗСР	Единица за странци и реадмисија
ПЦС	Прифатен центар за странци
ПТЦ	Привремени транзитни центри
ПЦБА	Прифатен центар за баратели на азил
ПС	Полициски службеник
ПС за ГП	Полициска станица за гранични проверки
ПС за ГН	Полициска станица за граничен надзор
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
НМУ	Национален механизам за упатување при МТСП
МП	Министерство за правда
МОН	Министерство за образование и наука
МЗ	Министерство за здравство
ЈУМЦСР	Јавна Установа меѓуопштински центар за социјална работа
ЦСР	Центар за социјални работи
ЦКРМ	Црвен крст на РМ
ЦУК	Центар за управување со кризи
ГО	Граѓански организации
МО	Меѓународни организации
ВИ	Владини институции
МЗМП	Македонско здружение на млади правници
НСГН	Национален сојуз за глуви и наглуви
НСС	Национален сојуз на слепи
УНХЦР	Висок комесаријат за бегалци на Обединетите нации
ИЦМПД	Меѓународен центар за развој на миграциски политики
ИОМ	Меѓународна организација за миграција
УДЧП	Универзална декларација за човековите права
КПД	Конвенција за правата на детето
КПЛП	Конвенција на ОН за правата на лицата со попреченост
КПБ	Конвенција за правата на бегалците 1951 и Протоколот од 1967
ЦЕДАВ	Конвенција за елиминирање на сите форми на дискриминација на жената
ЕКЗЧП	Европска конвенција за заштита на човековите права
КП	Кривична постапка
ЗКП	Закон за кривична постапка
ЗАПЗ	Закон за азил и привремена заштита
ЗС	Закон за странци
ЗСЗ	Закон за социјална заштита
ЗСЗД	Закон за спречување и заштита од дискриминација

КОРИСТЕНИ ПОИМИ

СОП	➤ уредуваат збир постапки, процедури и начини на постапување на надлежните институции со идентификувано РКЛС преку сеопфатен период, заснован врз почитување на човековите права и насочен кон најдобриот интерес на РКЛС.	ДЕЦА	➤ Лица под 18 години, кои се под ризик, поради својата возраст, зависност и/или незрелост. Некои деца се под особен ризик, како: непридржувањето и одвоени деца, децата родители, децата сопружници, децата старатели, бремените девојчиња, деца со посебни образовни потреби итн.
ИДЕНТИФИКАЦИЈА	➤ збир постапки и мерки на надлежните институции за постапување со РКЛС, кои врз основа на околностите во кои е пронајдено лицето се насочени кон собирање информации и факти што ќе доведат до формирање на основано сомнение дека определено лице е идентификувано како РКЛС.	БРЕМЕНИ ЖЕНИ	➤ Бремените жени или девојчиња имаат потреба од зголемена медицинска грижа и дополнителна помош, какви што се дополнителните програми за исхрана. Бремена жена или девојка на која е дијагностицирана тешка бременост е под особен ризик и има потреба од посебно внимание.
РАНЛИВОСТ	➤ значи постоене ризик заканата за лицето (од животната средина или од лични околности) да стане поголема од способноста да се справи со овие предизвици (т.е. еластичност). Кога тоа ќе се случи, постојат големи шанси здравјето или општата состојба да се наруши.	ЛИЦА СО СЕРИОЗНИ МЕДИЦИНСКИ СОСТОЈБИ	➤ Лица што имаат потреба од помош, во однос на медицинска нега, какви што се лицата со хронични болести, критични медицински состојби, неухранетост итн.
СТРАНЕЦ¹	➤ лице што не е државјанин на Република Македонија. ➤ исто така, и лице без државјанство, односно лице што никада држава не го смета за свој државјанин по сила на својот закон.	ЛГБТИ	➤ Лезбијките, геј, бисексуалните, трансродовите и интерсекс-лица можат да се соочат со сериозни злоупотреби на нивните човекови права и други форми на насиљство и дискриминација поради нивната вистинска или перцептирана сексуална ориентација и/или родов идентитет. Поради дискриминацијата тие се често прилично маргинализирани во општеството и изолирани од заедниците и од семејствата.
СТРАНЕЦ СО НЕДОЗВОЛЕН ВЛЕЗ ВО РМ²	➤ Странецот недозволено влегува во Република Македонија ако: • ја премине или се обиде да ја премине државната граница надвор од местото, времето или начинот определени за преминување на државната граница; • ја избегне или се обиде да ја избегне граничната контрола; • при влез употреби фалсификувани, туѓи или неважечки патни или други исправи; • влезе или се обиде да влезе без важечка и призната патна или друга исправа; и • на Министерството за внатрешни работи му презентира невистинити податоци.	ЖРТВА НА ТРГОВИЈА СО ЛУГЕ⁴	➤ „Трговија со луѓе“ претставува: регрутирање, транспорт, трансфер, чување или прием на лице, со користење на средства како закана или употреба на сила или други форми на принуда, киднапирање, измама, злоупотреба на сила или злоупотреба на позицијата на ранливост или на давање и добивање исплати или бенефиција за да се добие согласност на лице што има контрола врз друго лице, со цел експлоатација. Експлоатацијата вклучува минимум експлоатација на проституција на други лица или други форми на сексуална експлоатација, принудна работа или услуги, ропство или други дејства слични на ропство, робување или отстранување органи.
СТАРИ ЛИЦА	➤ се сметаат лицата над 65 години. Во оваа категорија се вклучени постари лица изложени на ризик со посебни потреби според нивната возраст. Оваа категорија вклучува стари лица-самци, како и парови. Тие може да бидат единствените старателите за другите, страдаат од здравствени проблеми, од недостиг на психолошка, физичка, економска, социјална или друга поддршка од членовите на семејството или други.	ДИСКРИМИНАЦИЈА⁵	➤ е секое неоправдано правно или фактичко, непосредно или посредно правење разлика или нееднакво постапување, односно пропуштање (исклучување, ограничување или давање првенство) во однос на лица или групи, кое се заснова на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или на каква било друга основа.
ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ (физичка, интелектуална и ментална)³	➤ се сметаат оние лица со долготрајни физички, ментални, интелектуални или сетилни нарушувања, кои може да ја спречат нивната целосна и ефикасна застапеност во општеството на еднаква основа како и другите. Оваа категорија ги вклучува: лицата со оштетен вид (вклучувајќи слепило); со оштетен слух (вклучувајќи глувост); со оштетен говор; со телесна попреченост (умерена или тешка); со ментална попреченост (умерена или тешка).	ДИСКРИМИНАТОРСКО ОДНЕСУВАЊЕ И ПОСТАПУВАЊЕ	➤ е секое активно или пасивно однесување кон секое лице од страна на јавните власти, како и од страна на правни и физички лица од приватниот и јавниот сектор во јавниот живот, кое создава основи за привилегирање или депривилегирање на некое лице на неоправдан начин, или кое го изложува на неправеден и деградирачки однос во споредба со други лица во слична ситуација, базирано на која и да е од дискриминаторските основи.
САМОХРАН РОДИТЕЛ ИЛИ СТАРАТЕЛ СО ДЕЦА	➤ е самохрано лице (маж или жена) на возраст од 18 години или повеќе, со едно или повеќе издржувани лица, вклучувајќи биолошки или небиолошки деца, или други издржувани лица (како постари лица). Оваа категорија вклучува: а) домаќинство на самохран родител со едно или повеќе биолошки деца; домаќинство на самохранни баба или дедо со еден или повеќенуци; домаќинство со самохран старател (маж или жена) со едно или повеќе издржувани лица што не се биолошки деца: како небиолошки деца, браќа и сестри или постари родители со потреба за заштита и грижа.	ДИСКРИМИНАЦИЈА НА ЛИЦА СО МЕНТАЛНА И ТЕЛЕСНА ПОПРЕЧЕНОСТ⁶	➤ подразбира намерно оневозможување или отежнат пристап до здравствена заштита, односно ускратување на правата на здравствена заштита, редовен медицински третман и лекови, рехабилитациски средства и мерки во согласност со нивните потреби, ускратување на правото на брак и создавање на семејство и други права од областа на бракот и семејните односи, ускратување на правото на образование, на работа и правата од работниот однос. ➤ Дискриминација на лица со ментална и телесна попреченост постои и тогаш кога нема да се преземат мерки за отстранување на ограничувањата, односно приспособување на инфраструктурата и на просторот, користење на јавно достапни ресурси или учество во јавниот и општествениот живот.
ЖЕНИ И ДЕВОЈКИ	➤ Оваа категорија вклучува жени и девојки што се под ризик, поради својот род, како што се самохраните мајки и старатели, само жени, вдовици, разведени или разделени жени, жртви на насиљство итн. Оваа категорија го зема предвид присуството на серија ризик-фактори, какви што се: безбедносни проблеми што ги загрозуваат или ги изложуваат жените на сексуално и родово насиљство или други форми на насиљство; проблеми во пристапот до помош и услуги; нееднаквости.		

¹ Чл. 2 ст.1 и 2 од ЗС.² Чл. 21 ст.1,2,3,4,5³ Чл. 1 став 2 од Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост.⁴ Придружниот Протокол на Конвенцијата за спречување, сузбибање и казнување на трговијата со луѓе, особено со жени и деца (Протокол Палермо), според член 3а.⁵ Чл.5 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.⁶ Чл.8 ст. 1 и 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

СЕКСУАЛНО ВОЗНЕМИРУВАЊЕ	➤ е несакано однесување од полов карактер, кое се изразува физички, вербално или на некој друг начин, а има цел или последица повреда на достоинството на едно лице, особено кога се создава непријателска, заканувачка, деградирачка или понижувачка средина.
ЕДНАКВОСТ	➤ е начело според кое сите луѓе се рамноправни, односно еднакви во обврските и правата. Еднаквоста ја подразбира различноста, односно подразбира постоење неистоветни лица што треба да бидат третирани еднакво.
ЕФЕКТИВНА ЗАШТИТА	➤ е постоење систем од достапни и употребливи механизми за поведување постапка во случај на дискриминација, постоење независни и објективни структури, кои постапуваат по поднесените жалби врз основа на однапред предвидени процедури и постоење на однапред предвидени санкции за конкретни повреди на правата.
МАРГИНИЛИЗИРАНА ГРУПА	➤ е група од поединци, кои ги обединува специфична положба во општеството, кои се објект на предрасуди и имаат посебни карактеристики што ги прават погодни за одредени видови насилиство, имаат помала можност за остварување и заштита на сопствените права или се изложени на зголемена можност за натамошна виктимизација.
ПРИСПОСОБУВАЊЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И НА СЕРВИСИТЕ СПОРЕД УНИВЕРЗАЛЕН ДИЗАЈН	➤ е преземање соодветни мерки потребни во одреден случај за да му се овозможи на лицето со ментална и телесна попреченост да има пристап, да учествува и да напредува во работниот процес, освен ако овие мерки не наметнуваат диспропорционални оптоварувања за работодавачите.
УПАТУВАЊЕ	➤ постапка на надлежна институција, која по преземените надлежности кон РКЛС го упатува/предава на надлежна институција, која е надлежна за понатамошно постапување со РКЛС во согласност со овие процедури.
НАДЛЕЖНА ИНСТИТУЦИЈА	➤ Владина, граѓанска или меѓународна институција/организација, која според СОП е надлежна за преземање конкретни мерки и активности кон РКЛС.
ЗГРИЖУВАЊЕ И ПРВИЧНА ПОМОШ	➤ мерки и други услуги што имаат цел: сместување/домување, медицинско испитување и заштита, психолошка, социјална помош и поддршка и правна помош на идентификуван РКЛС, преземени од страна на владини, граѓански и меѓународни институции и организации.
ЗАКОНСКИ СТАРАТЕЛ	➤ е одговорно лице, определено-назначено со закон од страна на месно и стварно надлежен ЈУМЦР/ЦСР, кое ги планира и ги координира активностите и мерките предвидени во овие СОП за давање помош и поддршка на РКЛС, со цел пронаоѓање конечно решение кое ќе претставува најдобар интерес на РКЛС.
ОДГОВОРНО ЛИЦЕ	➤ е преставник на надлежна владина, граѓанска или меѓународна институција/организација, кое според овие СОП е надлежен за преземање одредени мерки и активности кон РКЛС, предвидени во овие СОП.
ЛОКАЛНА ИНТЕГРАЦИЈА И ДОЛГОРОЧНА ПОМОШ	➤ преставува збир од плански мерки и активности на одговорните институции МО/ГО вклучени во заштита на РКЛС со признаен статус на бегалец или лице под супсидијарна заштита, кои имаат цел заштита на нивните права, локално интегрирање и долгочочна помош за да се постигне нивна успешна реинтеграција.

ВОВЕД

Сложените миграциски движења предизвикани од војни или од природни непогоди претставуваат хуманитарна катастрофа, која предизвикува масовен број луѓе да ги напуштат своите домови, земјата на потекло и да заминат кон земјите на дестинација. Голем процент од овие сложени миграциски движења отпаѓаат на ранливите категориите лица – странци (според статистиката на МВР за периодот септември 2015–февруари 2016 г., од вкупно евидентирани 467.569 лица, 83.097 се жени, 2956 се времени жени, од кои 11 се породиле во РМ, 125.700 деца, од кои 36.136 непридружувани деца-странци).

Сите тие, особено оние што патуваат илегално, често се предмет на злоупотреба и кршење на човековите права, вклучително и насилиство (физичко, сексуално, како и родово базирано насилиство) од страна на криумчарите и трговците со луѓе, со цел нивна трудова и сексуална експлоатација.

Особено е важен да се напомене фактот дека повеќето лица што се прогонувани се соочуваат со ситуации на насилиство опасни за животот. Тие ретко имаат можност да ја обезбедат потребната документација за добивање пристап во земјата преку легални канали и тоа се најмногу баратели на меѓународна помош, кои честопати се принудени да прибегнуваат кон шверцерски и криминални мрежи на трговија со луѓе и криумчарење мигранти во очајнички обид да ја постигнат целта – да стигнат до земјата на дестинација.

Поради овие причини, механизмите за гранична контрола треба да бидат особено чувствителни во препознавањето РКЛС на кои им е потребна заштита меѓу оние што едноставно се обидуваат да ја преминат границата, често преку нерегуларни средства, од економски или од други нехуманитарни причини.

Идентификацијата на РКЛС што имаат специфични потреби е од суштинско значење за нивната ефикасна заштита, истовремено запазувајќи го и заштитувајќи го националниот суверенитет и безбедноста на државата.

Општата цел на овој СОП за постапување со РКЛС е да овозможи заштита во чувствителните процеси, процедури и системи за соработка меѓу одговорните институции и лица во РМ, да обезбеди соодветна професионална експертиза, капацитетите и потенцијалот на секое одговорно лице успешно да се искористат за да се реализира на најдобар можен начин заштитата и помошта за РКЛС во мешавите миграциски текови, како што е предвидено во националната политика и законодавство.

Овие СОП овозможуваат процедури и постапки чија цел е промовирање на основните човекови права за РКЛС што имаат потреба од заштита.

Понатаму, овие СОП настојуваат да промовираат родово сензитивен приод ориентиран кон ранливоста, имајќи го предвид најдобриот интерес на РКЛС.

СОП обезбедуваат минимум стандардни процедури и постапки за помош и заштита на споменатите РКЛС во однос на нивната идентификација и заштита, вклучувајќи и обезбедување услуги на помош и заштита, упатување, враќање и реинтеграција.

ЦЕЛ НА СОП

Воспоставување СОП за постапување со РКЛС што ќе овозможат:	
<p>1. дефинирање на надлежноста за постапување во одредена фаза од постапката;</p> <p>2. унифициран и стандарден начин на постапување на надлежните институции и организации во постапките со РКЛС;</p> <p>3. мултидисциплинарен пристап во постапувањето со РКЛС;</p> <p>4. почитување на правата на РКЛС во согласност со меѓународната и со домашната легислатива;</p> <p>5. сите постапки што се преземаат да бидат во согласност со потребите и со најдобрите интереси на РКЛС.</p> <p>При примената на СОП за постапување со РКЛС ќе бидат обезбедени минимум предвидените стандарди и принципи предвидени во домашната правна регулатива, како и меѓународните документи ратификувани од страна на Р. Македонија во врска со правата на РКЛС.</p>	
ОВИЕ СОП СЕ НАМЕНЕТИ ЗА РКЛС ШТО ОСТВАРИЛЕ ВЛЕЗ (ЛЕГАЛЕН ИЛИ НЕЛЕГАЛЕН) И СЕ НАОЃААТ НА ТЕРИОТОРИЈАТА НА РМ, СПОРЕД ЗС И ЗАПЗ, И СЕ ОДНЕСУВААТ НА СЛЕДНИТЕ КАТЕГОРИИ РКЛС:	1. жртви на трговија со луѓе (ЖТЛ); 2. деца ⁷ ; 3. родител со деца; 4. жени и девојки; 5. бремени жени; 6. лица со попреченост (физичка, интелектуална и ментална); 7. стари лица; 8. ЛГБТИ лица.
ОСНОВИ ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ СОП:	➤ Воспоставувањето СОП за РКЛС има цел одговорот на клучните национални актери за помош и заштита на РКЛС да биде базиран на националното законодавство и ратификуваните меѓународните инструменти, со користење „пристан базиран на правата“.
ВОДЕЧКИ НАЧЕЛА ВРЗ КОИ СЕ ЗАСНОВУВААТ СОП:	<ul style="list-style-type: none"> приод заснован врз човековите права; мултидисциплинарен и меѓуресорски приод; учество на граѓанското општество и МО; сопственост на владата; одржливост.
КАКО ДА СЕ КОРИСТАТ СОП:	<p>СОП содржат шест процедури:</p> <ol style="list-style-type: none"> ПРИФАЌАЊЕ, ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПАТУВАЊЕ НА РКЛС; ПРВИЧНА ПОМОШ, ЗАШТИТА И ЗГРИЖУВАЊЕ; РЕГУЛИРАЊЕ НА СТАТУСОТ НА РКЛС, ЛОКАЛНА ИНТЕГРАЦИЈА И ДОЛГОРОЧНА ПОМОШ; РЕПАТРИЈАЦИЈА, КРИВИЧНА ПОСТАПКА. <p>Секоја процедура содржи насоки за тоа:</p> <ul style="list-style-type: none"> ШТО треба да се преземе; КОЈ ќе биде надлежен/одговорен за постапувањето/превземањето на мерките; КОГА ќе се преземат мерките; КАКО ќе се спроведат мерките.

ИЗГОТВУВАЊЕ МРЕЖА НА РЕСУРСИ ЗА КОРИСТЕЊЕ СОП:

КАКВИ ресурси опфаќаат СОП:	➤ Стандардните оперативни процедури се потпираат врз точно дефинирани надлежни институции, граѓански и меѓународни организации, точно дефинирани одговорни лица и поединечни контакти во владини/државни институции, граѓански и меѓународни организации.
КОГА се идентификуваат и обезбедуваат ресурсите за СОП:	➤ Ресурсите, персоналот и контактите се идентификувани во овој документ во делот Институции за контакт и одговорни лица за постапување по секоја процедура и мерка посебно. ⁸ Тие треба редовно (еднаш годишно, заедно со објавувањето на годишниот извештај на НК) да се набљудуваат и да се ажурираат од страна на Националната комисија за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција при Владата на РМ.
КОЈ треба да постапува:	➤ Стандардните оперативни процедури се однесуваат на меѓуресорски и мултидисциплинарен пристап во постапувањето со РКЛС, кој ќе ги обезбеди минимум предвидените стандарди, а тие ќе бидат во согласност со потребите и најдобрите интереси на РКЛС. Наменети се за надлежни органи и организациски единици во рамките на Министерството за внатрешни работи, Министерството за труд и социјална политика, граѓански и меѓународни организации.
КАКО се избираат ресурсите:	<p>➤ Секој утврден и одговорен ресурс ќе се избира врз основа на стандардите и структурите дефинирани во овој документ.</p> <p>➤ Исто така, сите мерки ќе се приспособат според конкретните потреби на РКЛС во секој конкретен случај посебно.</p>

⁷ Непридружуваните деца – страници како ранлива категорија се обработени во СОП за постапување со НМДС.

⁸ Анекс бр.13 Листа на органи и одговорни лица надлежни за постапување

СОП 1: ПРИФАЌАЊЕ, ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПАТУВАЊЕ НА РКЛС

СОП 1: МЕРКА 1: ПРИФАЌАЊЕ – ПРВИЧЕН КОНТАКТ СО РКЛС

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Прифаќање – првичен контакт со РКЛС најчесто остварува овластено службено лице на државна институција, граѓанска, меѓународна организација или граѓанин на територијата на РМ со лице кое според околностите во кои е пронајдено и неговиот надворешен изглед постои основано сомнение дека се работи за РКЛС. ➤ РКЛС најчесто може да се открие на: <ul style="list-style-type: none"> • граничен премин; • надвор од граничен премин, на илегални премини при обид за илегален влез; • во привремени транзитни центри за странци формирани од државата, откако незаконито влегле во РМ; • во внатрешноста на територијата на РМ.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • РЦ за ГР, ПС за ГП и ГН; • ОГРМ – мобилна единица за компензаторни мерки; • ПСОН и БПС при СВР; • Мобилна единица за безбедност на сообраќајот на патиштата; • ЦКРМ и граѓански организации; • УНХЦР и други меѓународни организации; • граѓанин.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • при вршење гранични проверки на ПС за ГП; • при обезбедување на државната граница за спречување на илегални преминувања/илегална миграција од страна на ПС за ГН; • при откривање случаи со криумчарење странци извршено од страна на поединци и криминални групи; • при постапување со странци привремено сместени во ПТЦ, ПЦС и ЦБА.

КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одговорните лица на надлежните институции при преземање на своите надлежности во постапувањето со лица – странци треба да го имаат предвид фактот дека меѓу нив се наоѓаат РКЛС. ➤ Состојбата во која се пронајдени овие лица ги прави особено ранливи и подложни на опасност за нивното здравје, живот и за кршење на нивните права загарантирани со меѓународните конвенции и домашното законодавство. ➤ Од овие причини потребно е одговорните лица да ги препознаат овие РКЛС со цел нивна навремена и успешна идентификација. ➤ Особено чувствителни ситуации за постапување се при случаите на масовен прилив на странци на зелената граница, при што ПС за ГК и ГН на РЦ за ГР се соочуваат со следниве ситуации: <ul style="list-style-type: none"> • не се во можност да извршат нивна нормална контрола и евентуирање, а со тоа и не се во можност да направат првична селекција на РКЛС; • големиот број пристигнати странци прави временски притисок на ПС во постапувањето при првичниот контакт и селекција на РКЛС што би биле предмет на идентификација. ➤ Со цел да се избегнат горенаведените опасности, потребно е МВР да ги планира и да го преземе следниве мерки: <ul style="list-style-type: none"> • точно лоцирање на потенцијалните места на зелената граница за кои постојат сознанија дека ќе бидат користени за илегален влез, со цел планирање на човечки и материјални ресурси за нивно организирано прифаќање; • преку прекугранична соработка со земјата сосед се планираат и се преземаат мерки за заеднички организиран настан при масовен прилив на странци, со цел нивно насочување на одреден заеднички пункт или заедничка контрола. ➤ ПС од РЦ за ГР при првичниот контакт со група странци во најитен рок ќе ги преземе овие мерки: <ul style="list-style-type: none"> • ќе ги идентификува следниве категории: <ul style="list-style-type: none"> ○ семејства; ○ потенцијални ЖТЛ; ○ бремени жени; ○ родител со деца; ○ непридржувањи деца; ○ жени и девојки; ○ лица со попреченост (физичка, интелектуална и ментална); ○ стари лица. • ќе обезбеди секое селектирано лице во горенаведените групи да го има со себе личниот багаж што го носи; • ќе изврши преглед и проверка дали тие поседуваат со себе лични документи или каков било документ што може да упати на потврда на нивниот идентитет, земја на потекло или трета земја во која престојувале или барале азил, средство за превоз што го користеле, телефонски именик или апарат и број што го користат. • Лицето за кое постои основано сомнение дека е РКЛС и е откриено од страна на ПСОН на СВР, автопатна сообраќајна полиција, граѓанска или меѓународна организација или граѓанин, заедно со лицата со кои е пронајдено и предметите што ги поседуваат, ќе биде примопредадено со записник на месно надлежниот РЦ за ГР. ➤ Месно надлежниот РЦ за ГР за примопредавањето на лицето странец составува записник и понатаму со истото лице постапува во согласност со СОП за постапување со РКЛС.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одговорните лица на надлежните институции при преземање на своите надлежности во постапувањето со лица – странци треба да го имаат предвид фактот дека меѓу нив се наоѓаат РКЛС. ➤ Состојбата во која се пронајдени овие лица ги прави особено ранливи и подложни на опасност за нивното здравје, живот и за кршење на нивните права загарантирани со меѓународните конвенции и домашното законодавство. ➤ Од овие причини потребно е одговорните лица да ги препознаат овие РКЛС со цел нивна навремена и успешна идентификација. ➤ Особено чувствителни ситуации за постапување се при случаите на масовен прилив на странци на зелената граница, при што ПС за ГК и ГН на РЦ за ГР се соочуваат со следниве ситуации: <ul style="list-style-type: none"> • не се во можност да извршат нивна нормална контрола и евентуирање, а со тоа и не се во можност да направат првична селекција на РКЛС; • големиот број пристигнати странци прави временски притисок на ПС во постапувањето при првичниот контакт и селекција на РКЛС што би биле предмет на идентификација. ➤ Со цел да се избегнат горенаведените опасности, потребно е МВР да ги планира и да го преземе следниве мерки: <ul style="list-style-type: none"> • точно лоцирање на потенцијалните места на зелената граница за кои постојат сознанија дека ќе бидат користени за илегален влез, со цел планирање на човечки и материјални ресурси за нивно организирано прифаќање; • преку прекугранична соработка со земјата сосед се планираат и се преземаат мерки за заеднички организиран настан при масовен прилив на странци, со цел нивно насочување на одреден заеднички пункт или заедничка контрола. ➤ ПС од РЦ за ГР при првичниот контакт со група странци во најитен рок ќе ги преземе овие мерки: <ul style="list-style-type: none"> • ќе ги идентификува следниве категории: <ul style="list-style-type: none"> ○ семејства; ○ потенцијални ЖТЛ; ○ бремени жени; ○ родител со деца; ○ непридржувањи деца; ○ жени и девојки; ○ лица со попреченост (физичка, интелектуална и ментална); ○ стари лица. • ќе обезбеди секое селектирано лице во горенаведените групи да го има со себе личниот багаж што го носи; • ќе изврши преглед и проверка дали тие поседуваат со себе лични документи или каков било документ што може да упати на потврда на нивниот идентитет, земја на потекло или трета земја во која престојувале или барале азил, средство за превоз што го користеле, телефонски именик или апарат и број што го користат. • Лицето за кое постои основано сомнение дека е РКЛС и е откриено од страна на ПСОН на СВР, автопатна сообраќајна полиција, граѓанска или меѓународна организација или граѓанин, заедно со лицата со кои е пронајдено и предметите што ги поседуваат, ќе биде примопредадено со записник на месно надлежниот РЦ за ГР. ➤ Месно надлежниот РЦ за ГР за примопредавањето на лицето странец составува записник и понатаму со истото лице постапува во согласност со СОП за постапување со РКЛС.

СОП 1: МЕРКА 2: ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА РКЛС

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Збир тактики, техники и методолошки алатки преземени од страна на одговорното лице на МВР што го прифатило и го остварило првичниот контакт со лицето странец, кое врз основа на околностите во кои е прифатено и неговиот изглед дава основано сомнение дека се работи за РКЛС, со цел започнување постапка за идентификација. ➢ Процесот на идентификација треба да го потврди или да го отфрли основаното сомнение дека се работи за РКЛС, со цел негово упатување на постапка за првична помош и згрижување.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • обучени професионалци на МВР-ГРОГР-РЦ за ГР за идентификација на РКЛС; • одговорни лица на МТСП-ЈУМЦСР-ЦСР; • одговорни лица на ГО и МО за постапување со РКЛС во ПТЦ или ЦБА.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • веднаш по прифаќањето/првичниот контакт со РКЛС при откривање на влез во РМ на легален или илегален премин на државната граница; • веднаш по прифаќањето/првичниот контакт со РКЛС при откривање во случаи на криумчарење странци на самата граница или во внатрешноста на РМ; • при давање првична и хуманитарна помош од страна на ГО/МО во ПТЦ/ЦБА.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Отако странецот е прифатен и е остварен првичен контакт од страна на одговорното лице на надлежната институција, и врз основа на околностите во кои е прифатен и неговиот изглед, како и постоењето на основано сомнение дека се работи за РКЛС, започнува постапка за негово профилирање/идентификација како РКЛС. ➢ Најефикасен начин за успешна идентификација на РКЛС преку идентификација и потврдување на индикаторите е да се спроведе ИНТЕРВЈУ (види⁹). ➢ За идентификација на ЖТЛ се користат Индикаторите за ЖТЛ на МТСП (види¹⁰), а за постапување со нив се користат СОП за постапување со ЖТЛ. ➢ Интервјуто има цел да им помогне на полициските службеници на МВР и на давателите на услуги во потврдувањето на индикаторите за првична идентификација на случај со РКЛС откриени при влез или во внатрешноста на РМ. ➢ Тоа овозможува основи за нивна идентификација и упатување базиран пристап ориентиран кон правата на РКЛС, имајќи ја предвид нивната ранливост. ➢ Интервјуирањето на РКЛС бара многу внимателно разгледување и навремено собирање и потврдување на сите факти за случајот со РКЛС. ➢ Прашањата за потребите, безбедноста и благосостојбата на РКЛС треба да бидат приоритет цело време. ➢ РКЛС треба да бидат интервјуирани на чувствителен начин, по можност од страна на специјализирани лица обучени за работа со РКЛС. ➢ Постојат голем број основни насоки што треба да овозможат успешно спроведување на интервјуто (види¹¹). ➢ За успешно спроведување на интервјуто и идентификација на РКЛС неопходно е потребно исполнување на одредени предуслови и вештини (види¹²). ➢ <u>По спроведеното интервју и според утврдените индикатори за профилирање и идентификација, од страна на интервјуерот се утврдува:</u> <ul style="list-style-type: none"> • за која ранлива категорија се работи; • дали лицето било предмет на насилиство/вид/ – сексуално или физичко; • попреченост, вид и степен на попреченоста; • акутни/хронични болести; • неопходно потребна здравствена помош/вид на помош; • дали лицето има потреба од меѓународна заштита; • идредување на одговорната институција во која се упатува.

⁹ Анекс 1: Прашалник за утврдување на Индикатори за профилирање/идентификација на РКЛС.¹⁰ Анекс 4: Индикатори за ЖТЛ на МТСП.¹¹ Анекс 2: Водич за спроведување интервју со РКЛС.¹² Анекс 3: Предуслови и вештини за успешно спроведување интервју со РКЛС.

СОП 1: МЕРКА 3: УПАТУВАЊЕ НА РКЛС

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Врз основа на спроведеното интервју со прифатеното РКЛС, утврдените индикатори на РКЛС и потврдениот профил/идентификуваната ранлива категорија на која ѝ припаѓа лицето странец, а на кое му е потребна помош и заштита, одговорното лице при РЦ за ГР/ПС за ГК и ПС за ГН што ја извршило идентификацијата него го упатува на надлежната одговорна институција за понатамошно постапување. ➢ Примопредавањето на идентификуваното РКЛС меѓу одговорното лице на МВР и надлежниот ЦСР се врши со записник за примопредавање, во кој е потребно да бидат опфатени следниве елементи: <ul style="list-style-type: none"> • идентитетот на РКЛС според личните документи или според кој идентификувал; • основата за сомнение според која лицето е идентификувано како РКЛС; • за која категорија РКЛС се работи; и • краток опис на информациите и податоците што се обезбедени од спроведеното интервју, во согласност со прашалникот од Анекс 1.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МВР/РЦ за ГР, ПС за ГП и ПС за ГН на чие подрачје е прифатено и идентификувано РКЛС; • МВР/СВР/ПС од ОН, кое го прифатила РКЛС, а истото лице поднело барање за признавање на право на азил; • МВР/РЦ за ГР, кој го прифатил РКЛС, во случај на донесена Одлука на Владата на РМ за привремена заштита;¹³ • ГО или МО што постапувала со странец и го идентификувала како РКЛС.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • веднаш по спроведувањето на интервјуто/идентификувањето како РКЛС и утврдувањето на непосредно потребната помош и заштита; • веднаш по поднесеното барање за азил на РКЛС.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Доколку се работи за масовни миграциски движења и контролиран влез, се упатуваат во ПТЦ заради нивно привремено сместување, првична помош, хуманитарна помош, психосоцијална поддршка и правна помош. ➢ Доколку се поденесе барање за признавање право на азил, лицата се упатуваат во прифатен центар за баратели на азил, со цел нивно згрижување и започнување постапка за азил пред СА. ➢ Потенцијална или идентификувана ЖТЛ се упатува на: <ul style="list-style-type: none"> • НМУ при МТСП, со цел нивно згрижување во центар за лица ЖТЛ; • ЈУМЦСР – Скопје, за одредување старател, доколку се работи за дете ЖТЛ и преземање мерки на првична помош и социјална заштита. • МВР/ОСОСК/ЕТЛКМ, со цел започнување постапка за издавање дозвола за привремен престој во РМ, во согласност со чл. 81 од ЗС, како и истражување на кривичното дело ТЛ и сторителот/ите. ➢ Идентификуваниот/ите родител/и со деца, жени и девојки, лица со попреченост (физичка, интелектуална и ментална), стари лица и ЛГБТИ лица, кај кои е констатирана потреба од здравствена помош што е итна, се спроведува во најблиската здравствена установа со цел давање здравствена помош и грижа.

¹³ Чл. 62 од ЗАПЗ.

СОП 2: ПРВИЧНА ПОМОШ, ЗАШТИТА И ЗГРИЖУВАЊЕ

СОП 2: МЕРКА 1: ПРВИЧНА ПОМОШ И ПОДДРШКА

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Идентификуваните РКЛС, кои се најчесто идентификувани при обидот за илегален влез во РМ и се дел од меѓународни криумчарски рути организирани од меѓународни криминални мрежи и мешани миграциски движења, претставуваат ранливи категории на кои им е неопходно потребна помош и поддршка. ➤ Сите услуги што се обезбедуваат имаат цел надминување на траумите на жртвите преку активности за стабилизација, а во напредната фаза од процесот на поддршка, нивно засилување и целосна интеграција во средината во која ќе живеат. ➤ Бидејќи се работи за различни РКЛС, потребно е за секоја категорија и лице посебно да се изготви Проценка на потребите и сервис на услуги на идентификувани РКЛС (види¹⁴). ➤ <u>Потребите и услугите што им се овозможуваат на РКЛС се делат на:</u> <ul style="list-style-type: none"> • непосредни основни потреби; • среднорочни потреби; • долгорочни потреби. • Организациите и институциите што ги овозможуваат овие услуги на РКЛС треба да ја имаат предвид сензитивноста на овие категории на ранливост и давателите на услуги/одговорните лица потребно е да ги имаат предвид одредени принципи за тоа како да се обезбеди првична помош со која се промовираат човековите права, пристап базиран од првиот контакт, па сè до моментот кога на РКЛС им се нуди трајно решение (види¹⁵). ➤ <u>Првичната помош опфаќа:</u> <ul style="list-style-type: none"> • информирање и правна помош на јазик што го разбираат; РКЛС треба да бидат информирани за: • видот на услугите што ќе им бидат овозможени; • правилникот за работа на објектот во кој се сместени; • правото и постапката за регулирање на престојот во согласност со ЗАПЗ и ЗС; • други права што ги имаат во согласност со законите на РМ. ➤ <u>Здравствени услуги:</u> <ul style="list-style-type: none"> • ублажување и санирање на повредите здобиени за време на миграирањето; • давање медицинска терапија за хронични болести (висок притисок, гликемија, асматични болни, лица под дијализа); • давање медицинска терапија за акутни болести (грип, висока температура); • гинеколошки прегледи на жени, девојки и бремени жени; • лични сетови за прва помош. ➤ <u>Хуманитарна помош:</u> <ul style="list-style-type: none"> • храна, вода, сокови, млеко и млечни производи; • облека и обувки, ќебиња; • хигиенски пакети за мажи и жени; • бебешки пакети, пелени; • инвалидски колички и помагала. ➤ <u>Психосociјална поддршка:</u> <ul style="list-style-type: none"> • работа со поединци и групи РКЛС, со цел надминување на анксиозноста и на акумулираниот стрес; • преку разговор, отворено зборување за сите видови насилиство или експлоатација низ кои поминале; • дискриминација на која биле подложени. ➤ <u>Првична проценка на ризик (види¹⁶).</u>
-------------	--

КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МТСП/ЦСР/ЈУМЦСР; • МВР; • УНХЦР; • ЦКРМ/ГО/МО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • веднаш по прифаќањето/првичниот контакт; • веднаш по самата идентификација; • по прием во ПТЦ/ТЦ/ЦБА.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Со прифаќањето и идентификацијата на РКЛС од голема важност е да се изврши што побрза проценка на потребите и на услугите што им се неопходни и најитно потребни на РКЛС (види¹⁷). ➤ Тоа е од итен карактер, бидејќи во одредени случаи ненавременото давање здравствена помош може да има кобни или трајни последици по РКЛС. ➤ Според постојните меѓународни стандарди точно се дефинирани минималните дневни потреби од хуманитарна помош по човек и давателите на услуги неа ја планираат и ја дистрибуираат врз основа на бројната состојба на примателите.

¹⁴ Анекс 5: Проценка на потребите и сервис на услуги на идентификувани РКЛС.

¹⁵ Анекс 10: Почитување на основните начела од страна на давателите на услуги.

¹⁶ Анекс 7: Првична проценка на ризик.

¹⁷ Анекс 5: Проценка на потребите и сервис на услуги на идентификувани РКЛС.

СОП 2: МЕРКА 2: ЗАШТИТА НА РКЛС

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ РКЛС во мешаните миграциски движења се во ситуации на висок ризик, кои произлегуваат од воени конфликти, природни катастрофи и како последица на хуманитарни кризи. ➤ Високиот ризик ги прави РКЛС ранливи во делот на физичкото, сексуалното и родово базираното насилиство, ТЛ и трговијата со човечки органи. ➤ Затоа, во согласност со меѓународните конвенции, обврска на државите што ги примаат овие РКЛС е да обезбедат нивна заштита и безбедност.¹⁸
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МВР/ПТЦ/ПЦС; • МТСП/ЦБА.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • веднаш по прифаќањето и идентификацијата на РКЛС; • веднаш по згрижувањето на РКЛС; • во фазата на репатриација на РКЛС.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Меѓународните конвенции го ставаат прашањето на заштита на РКЛС на врвот од приоритетите во делот на нивните права. Нивната правилна и навремена идентификација е основата за нивната ефикасна заштита. ➤ РКЛС – идентификацијата на потенцијалните или жртвите на ЖТЛ е обврска на државите на прием, посебно на граничната полиција, како предуслов за оневозможување на нивната понатамошна експлоатација. ➤ За идентификуваните РКЛС, според спроведеното интервју, се прави проценка на ризикот од насилиство и се планираат мерки на заштита. ➤ При заштитата и згрижувањето на жените и на девојките, како и на родител со деца како категории со висок ризик на родово базирано насилиство, потребно е тие да бидат заштитени од секаков вид такво насилиство. ➤ Старите лица, лицата со попреченост и лицата од ЛГБТИ заедницата се подложни на дискриминација во делот на остварување на нивните права. ➤ Надлежните институции при нивното згрижување треба да преземат мерки на елиминирање на секаков вид насилиство и дискриминација.

СОП 2: МЕРКА 4: ЗГРИЖУВАЊЕ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Врз основа на проценката на потребите, видот и степенот на ранливоста, доделениот статус во РМ и во согласност со капацитетите на државата се изнаоѓа соодветно решение за згрижување/сместување на РКЛС, кое е во негов најдобар интерес.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МТСП/ЈУМЦСР/ЦСР; • МВР/ГРОГР; • ГО/МО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • веднаш по прифаќањето и идентификацијата; • по поднесено барање за азил; • по признавање на правото на меѓународна заштита.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> • Прифатено и идентификувано РКЛС на илегален влез во РМ или како дел од сложени миграциски движења на влез на официјални контролни точки на државната граница, доколку не е барател на азил, привремено ќе биде сместено во ПТЦ или ПЦС на МВР. • По поднесено барање за азил, РКЛС ќе биде сместено во прифатен центар за баратели на азил или во други установи или форми на згрижување (заштитни куќи,²⁰ згрижувачко семејство) на МТСП, кои му одговарат на ранливата состојба, видот и степенот на попреченост на РКЛС, а кое ќе биде во негов најдобар интерес. • Идентификуваните ЖТЛ се сместуваат во Центарот за лица ЖТЛ во Скопје во надлежност на МТСП. ➤ Имајќи ја предвид ранливоста на овие РКЛС, видот и степенот на физичката и на менталната попреченост, давателот на услугата згрижување на РКЛС при изборот на формата на згрижување ќе ги има предвид следниве околности: <ul style="list-style-type: none"> • формата на згрижување да ги исполнува критериумите на универзлен дизајн, кој ќе им одговара на потребите на РКЛС, видот и степенот на попреченоста; • персоналот вработен во институционалната форма на згрижување да биде обучен за работа со лица со физичка и ментална попреченост; • за РКЛС на кои им е определен старател, тој да учествува во изборот на формата на згрижување и да биде во контакт со РКЛС и со институцијата во која е сместен со цел заштита на нивните права.

СОП 2: МЕРКА 3: СТАРАТЕЛСТВО НАД РКЛС

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одредени РКЛС што се прифатени и идентификувани во РМ, а не се способни да ги остварат своите права во постапката за остварување на правото на азил или на привремен престој се упатуваат на ЈУМЦСР/ЦСР, кој ќе се грижи за нивните права и интереси.¹⁹ ➤ РКЛС на кои по барање на надлежна институција по службена должност ќе им се одреди старател се: <ul style="list-style-type: none"> • деца ЖТЛ; • лица со видлива тешка интелектуална и ментална попреченост.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МТСП/ЈУМЦСР/ЦСР.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • по идентификација на РКЛС што не се деловно способни и идентификувани деца ЖТЛ.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> • По службена должност или по писмена пријава на надлежна институција ЦСР, во интерес на правата и интересите на ЖТЛ и РКЛС што не е деловно способно, определува старател кој ќе ги застапува интересите на лицето во постапките пред државните органи. • Постапката за определување на старател е итна.

¹⁸ Чл.11 од КПЛП

¹⁹ Чл.125-128 од Законот за семејство.

²⁰ На пр., заштитна куќа со која во моментот управува Језуитска служба или заштитни куѓи на други МО/ГО.

СОП 3:

РЕГУЛИРАЊЕ НА СТАТУСОТ НА РКЛС

СОП3: МЕРКА1: ПРАВНО СОВЕТУВАЊЕ И ИНФОРМИРАЊЕ НА РКЛС ЗА ПОСТАПКАТА ЗА РЕГУЛИРАЊЕ НА ПРЕСТОЈОТ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> Информирање на РКЛС на неговиот мајчин јазик или на јазик што го разбира за формално-правната постапка, процедурата, видот и начинот на регулирање на престојот, целта и придобивките од него за РКЛС. Тоа треба да овозможи РКЛС да ја сфати постапката и процедурата за да може да ја искаже својата волја и согласност, а сè за негов најдобар интерес. Информирањето треба да биде спроведено од правни застапници обучени за постапката за регулирање на престојот (право на азил и право на привремен престој) и во присуство на преведувач за јазикот што го говори или го разбира РКЛС, или толкувач за лицата со физичка попреченост (глуви/наглуви).
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> ЈУМЦСР/Старател и стручен тим; ГО/МЗМП/Ополномошен правен полномошник, МП/институт бесплатна правна помош, УНХЦР или друга МО/ГО што дава правна помош и преведувач; Национален сојуз за глуви и наглуви, листа на толкувачи.
КОГА:	Во најкраток можен рок од прифаќањето, односно пред поднесување на барањето за регулирање на престојот.
КАКО:	<p>➤ <u>Во случаите на РКЛС со тешка интелектуална или ментална попреченост (кои не се деловно способни) и на кој им е назначен старател, информирањето не се спроведува, бидејќи одлуката за регулирање на престојот е во надлежност на старателот.</u></p> <p>➤ <u>Доколку од формален правен аспект е потребна официјална верификација на деловната способност на РКЛС, надлежниот ЦСР што постапува иницира постапка за утврдување на степенот на интелиектуална и ментална попреченост пред надлежната комисија при МЗ.</u></p> <p>➤ <u>Во случај на дете ЖТЛ назначениот старател, заедно со правниот застапник и преведувач, ја запознава жртвата со нејзиното право на привремен престој,²¹ но и за обврските по него, за неговата важност во остварување на нејзиното право на компензација на нематеријална штета, како и учество во КП против сторителите.</u></p> <p>➤ <u>Изборот на правен полномошник се врши од листата на МП за обезбедување на бесплатна правна помош/правни полномошници, како и од листата на МЗМП што се обучени за правно советување на баратели на азил.</u></p> <p>➤ <u>Другите РКЛС во најкраток можен рок од прифаќањето е потребно да бидат запознаен со:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> правната постапка за регулирање на престојот; процедурата; целта и придобивките од определениот статус за РКЛС. <p>➤ <u>Начинот на информирањето на РКЛС треба да биде така, што ќе одговара на возраста и на зрелоста на РКЛС и земјата на потекло од која доаѓа.</u></p> <p>➤ <u>Информирањето/советувањето треба да овозможи РКЛС да ја сфати/разбере целата постапка со цел тој да може да ја изрази својата волја и да даде свое мислење.</u></p>

СОП 3: МЕРКА 2: ПОСТАПКА ЗА РЕГУЛИРАЊЕ НА ПРЕСТОЈОТ

ШТО:	<p>➤ Вклучува збир од одлуки, постапки и мерки на надлежните институции и одговорните лица задолжени за постапување со РКЛС што го немаат регулирано престојот во РМ.</p>
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> назначен старател од страна на ЦСР/ЈУМЦСР; МВР/ГРОГРМ/РЦ за ГР/ОПКМСР; МВР-ОГР- СА; УНХЦР – советодавна/преведувачка помош;²² МЗМП – правна помош од страна на правен полномошник.²³
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> во најкус рок за поднесување барање за право на азил или барање за привремен престој, земајќи го предвид најдобриот интерес на РКЛС; постапување по поднесеното барање во најкус рок.
КАКО:	<p>➤ По барање на старателскиот орган, а поради ранливата состојба, сите постапки за регулирање на престојот за РКЛС со телесна, интелектуална и ментална попреченост ќе се водат на местото каде што е сместено лицето.</p> <p>➤ <u>Регулирањето на престојот на РКЛС може да биде по следниве основи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> право на привремен престој поради хуманитарни причини;²⁴ признавање на право на азил;²⁵ право на престој врз основа на привремена заштита.²⁶ <p>➤ <u>Постапка за регулирање на престојот на РКЛС на кои им е назначен старател:</u></p> <p>➤ <u>доколку назначенниот старател на РКЛС се одлучи за регулирање на престојот врз основа на хуманитарни причини, ги преземаат следниве чекори:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> изготвува барање за издавање/продолжување дозвола за привремен престој;²⁷ изготвеното Барање по службен пат го доставува до МВР-РЦ за ГР ОПКМСР;²⁸ МВР-РЦ за ГР, ОПКМСР, по приемот на барањето за издавање/продолжување дозвола за привремен престој, бидејќи се работи за РКЛС-странец, постапува и одлучува по итна постапка; постапката за фотографирање/дактилоскопирање на барателот РКЛС ја организира надлежната организациска единица на МВР ОПКМСР по службена должност. Доколку РКЛС не е во можност да биде донесено во просториите на МВР, фотографирањето/дактилоскопирањето се спроведува во местото каде што е сместено РКЛС. При оценувањето на основата за одобрувањето на привремениот престој, доколку се потребни дополнителни консултации/разговор, тие во најитен рок ги остварува со старателот на РКЛС; МВР-РЦ за ГР Север-ОПКМСР, по завршувањето на постапката, донесува Решение за дозволување на привремен престој;²⁹ дозволата за привремен престој се издава со рок на важност до 1 година.³⁰ <p>➤ <u>Доколку назначенниот старател и стручен тим на ЈУМЦСР се одлучат на регулирање на престојот врз основа на барање на азил, се преземаат следниве чекори:</u>³¹</p> <ul style="list-style-type: none"> се изготвува барање за признавање на правото на Азил (ЗАПЗ Образец бр. 2);³² изготвеното барање, на рака, се доставува до МВР-ОГР-СА. <p>➤ <u>Постапката за добивање азил за другите РКЛС е следнав:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> РКЛС, на граничен премин или во која било ПС од ОН, поднесува барање на записник за прием на усно барање за признавање азил (види анекс бр.9); РКЛС во СА поднесува барање за признавање право на азил (види анекс 9); надлежниот орган – МВР/ОГР/СА, по приемот на барањето за признавање на правото на азил постапува во најкус можен рок.³³

²¹ Чл.13 од ЗАПЗ

²² Чл/14 од ЗАПЗ

²³ ЗС, чл. 80 ст.1 т.2 и 4 и ст.2

²⁴ ЗАПЗ, чл.2

²⁵ Чл. 62 од ЗАПЗ

²⁶ Анекс бр. 8: Барање за издавање-продолжување на дозвола за привремен престој.

²⁷ ЗС, чл. 51, ст.2.

²⁸ Анекс бр. 11: Решение за дозволување на привремен престој.

²⁹ ЗС, чл. 80, ст. 2.

³⁰ ЗАПЗ, чл.22а.

³¹ Анекс бр. 9: Барање за признавање право на азил

³² ЗАПЗ, чл.34.

СОП 3: МЕРКА 3: СПРОВЕДУВАЊЕ ИНТЕРВЈУ ВО ПОСТАПКАТА ПО ПОДНЕСЕНО БАРАЊЕ ЗА АЗИЛ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ При спроведувањето на постапката за азил, СА треба да ги земе предвид посебните потреби на ранливиите лица.³⁴ ➤ Постапката да ја започне во најбрз можен рок и да ја заврши, исто така, во најбрз можен рок.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МВР/ОГР/СА; • МТСП/ЈУМЦР/ЦСР; • ПРЕВЕДУВАЧ (УНХЦР); • ТОЛКУВАЧ(НСГН); • ПРАВЕН ЗАСТАПНИК (МЗМП, МП, и други ГО и МО); • УНХЦР.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • во најкраток можен рок од поднесувањето на барањето за признавање право на азил.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Имајќи ја предвид сензитивноста на РКЛС, а во согласност со одредбите од чл.23а од ЗАПЗ: <ul style="list-style-type: none"> • СА, најитно, во рокот од 15 дена, на подносителот на барањето ќе му издаде идентификациски документ за барател на право на азил;³⁵ • СА основаноста на барањето ја оценува според околностите наведени во ЗАПЗ чл.23а; • СА интервјуто со РКЛС го спроведува на начин и место што ја има предвид ранливоста на овие категории и претходната документација на одговорните лица во фазата на идентификација, сè со цел да се избегне повторната виктимизација на оваа РКЛС; • СА интервјуто со РКЛС со телесна попреченост (глуви и наглави) го спроведува во присуство на толкувач; • СА интервјуто со РКЛС на кое му е одреден старател поради тешка интелектуална или ментална попреченост интервјуто го спроведува со старателот; • при оценување на основаноста на барањето СА ќе ја има предвид ранливата состојба на РКЛС и при евентуална препорака на старателот ќе донесе одлука без претходно спроведено интервју; • доколку се потребни дополнителни појаснувања во однос на оцената на барањето, се спроведува интервју со старателот и со правниот полномошник на РКЛС. ➤ СА, врз основа на фактите и доказите утврдени во постапката, во писмена форма донесува:³⁶ <ul style="list-style-type: none"> • Решение за признавање статус на признаен бегалец; • Решение за признавање статус на лице под супсидијарна заштита; • Решение со кое се одбива барањето за признавање азил. ➤ На РКЛС со статус признаен бегалец му се издава патна исправа на негово барање со важност од две години. ➤ За РКЛС на кое му е одреден старател барањето за издавање лични и патни документи го поднесува старателот.³⁷

СОП 4:
ЛОКАЛНА ИНТЕГРАЦИЈА И ДОЛГОРОЧНА ПОМОШ

СОП4: МЕРКА 1: ПЛАН ЗА ДОЛГОРОЧНА ПОМОШ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Планирање мерки и активности на одговорните институции и на локалните самоуправи насочени кон заштита на правата на РКЛС, во согласност со меѓународните конвенции и домашното право, со цел нивно локално интегрирање во системот сè до моментот на нивна доброволна депатријација. ➤ Планот за долгочочна помош треба да содржи: <ul style="list-style-type: none"> • индивидуална проценка; • старателство; • згрижување; • психосоцијална поддршка; • здравствена заштита; • образование/едукација; • правна помош; • преведувач.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МТСП/ЈУМЦР/старател/стручен тим; • МОН; • МЗ; • МО/УНХЦР; • ЦКРМ; • ГО/МЗМП.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • по регулирање на престојот; • по спроведена проценка на потребите.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Планот за долгочочна помош за РКЛС претставува индивидуален документ, кој треба да се засновува на претходно направена проценка на потребите на РКЛС. ➤ Тој треба да се базира на индивидуалната проценка, земајќи ги предвид следниве фактори: <ul style="list-style-type: none"> • возраста на РКЛС; • видот и степенот на попреченост; • полот; • емоционалната состојба; • семејната историја. ➤ Старателот/стручен тим што е одговорен за РКЛС треба да биде обучен за постапување со РКЛС, имајќи ја предвид посебната ранливост на оваа категорија, како и видот и степенот на попреченоста. ➤ Индивидуалната проценка на потребите на РКЛС треба да се применува за секој случај посебно, имајќи ги предвид спецификите на личноста, состојбата и околностите во кои е прифатен РКЛС, како и земјата на потекло.

³⁴ Чл. 23а од ЗА.³⁵ ЗАПЗ, чл .40, ст. 1.³⁶ ЗАПЗ, чл. 31, ст. 1.³⁷ ЗАПЗ, чл. 42, ст. 1.

СОП4: МЕРКА 2: ЗГРИЖУВАЊЕ/СМЕСТУВАЊЕ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Изнаоѓање најдобро решение за РКЛС, во согласност со законските можности, според видот и степенот на ранливост или попреченост, кое е во негов најдобар интерес и кое ќе воспостави услови за живеење што ќе му овозможат задоволување на неговите лични потреби и достоинствено интегрирање во општествениот живот. ➤ Изнаоѓањето на најдоброто решение ќе ја има предвид специфичноста на оваа ранлива категорија, нејзината ранливост, видот и степенот на попреченост, хуманост и достоинство, како и индивидуалниот пристап во донесувањето на решението.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МТСП; • ЈУМЦР/ЦСР/старател/стручен тим; • МО/ГО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • по регулирањето на престојот, во најкраток можен рок.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> • Изборот на начинот и формата на згрижување на РКЛС на кој им е определен старател е исклучиво избор и одлука на старателот/стручниот тим, а врз основа на законските решенија што ги нуди Законот за социјална заштита на лицата со попреченост и на моменталните законски можности, расположливите капацитети и форми на згрижување што ги нуди МТСП. • Пред да се донесе одлуката за изборот на видот и формата на згрижување, потребно е да се имаат предвид факторите врз основа на донесената проценка на потребите и проценка на ризиците. • Сместувањето треба да биде долгорочко решение, кое на РКЛС ќе му овозможи услови за живеење соодветни на ранливоста, видот и степенот на попреченоста. • При изборот на згрижувачко семејство посебно треба да се имаат предвид особеностите на РКЛС, земјата на потекло, јазикот што го разбира или го зборува, верската определба, семејната историја и личните квалитети и способности. • Најдобро решение би било доколку би постоела можност за избор на згрижувачко семејство од иста националност или земја на потекло. • Исто така, обуката на згрижувачки семејства е особено важен фактор за создавање квалитетни услови за живеење на РКЛС.

СОП4: МЕРКА 3: ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА³⁸

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Овозможување пристап до здравствена заштита за време на нивниот престој во РМ. ➤ Пристап до примарна, секундарна и терцијална здравствена заштита.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МТСП; • МЗ; • ЦКРМ; • МО и ГО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • од моментот на прифаќањето; • по регулирањето на престојот.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ РКЛС за време на целокупниот процес од идентификација, локална интеграција, реинтеграција или репатриација има право на пристап до здравствена заштита согласно законските прописи на РМ. ➤ Бидејќи се работи за сензитивни ранливи категории на граѓани, дел од нив со попреченост, здравствената заштита ке им се овозможува согласно потребите и изготвената Проценка на потреби.

СОП4: МЕРКА 4: ОБРАЗОВАНИЕ/СТРУЧНО ОСПОСОБУВАЊЕ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> • Право на пристап до образовниот процес во РМ, учење на македонскиот јазик, стручно оспособување и оспособување со цел успешно локално интегрирање. • Учењето на македонскиот јазик е важен предуслов за вклучувањето во образовниот процес, стручното оспособување и успешното спроведување на локално интегрирање.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МОН/Биро за развој на образованието; • МТСП/ЈУМЦР/ЦСР; • МО/ГО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • по регулирање на престојот и решавање на статусот.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> • Учењето и совладувањето на македонскиот јазик е предуслов за успешно вклучување во образовниот процес и стручното оспособување на РКЛС, поради тоа се организира учење на македонскиот јазик на јазик што го зборува или го разбира РКЛС. • Учењето и совладувањето на македонскиот јазик ќе се спроведе преку претходно утврдена програма за лица со попреченост, соодветно на видот и степенот на попреченоста, и соодветна методологија за спроведување од страна на МОН/Бирото за развој на образованието. • Старателот/стручниот тим континуирано го следи процесот на напредок, се грижи за неговите потреби и желби. • Вклучувањето во процесот на образование може да биде потпомогнато од страна на МО/ГО.

³⁸ ЗСЗ, чл. 84.

СОП 5:

РЕПАТРИЈАЦИЈА/ДОБРОВОЛНО ВРАЌАЊЕ

СОП5: МЕРКА 1: ОСНОВИ ЗА ВРАЌАЊЕТО

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Враќањето на РКЛС во земјата на потекло или во трета земја од која пристигнале во РМ или во која претходно оствариле заштита се спроведува по следните законски основи: <ul style="list-style-type: none"> • со правосилно решение е одбиено барањето за право на азил;³⁹ • по престанок на правото за азил во РМ и по други основи, кога решението станува правосилно;⁴⁰ • доброволно враќање на странец на кој му е признатено право на меѓународна заштита; • престанок на правото на времен престој (чл. 86 од ЗС); • Врз основа на склучени меѓународни договори за преземање лица што незаконито престојуваат во РМ; и • мегово присилно отстранување.⁴¹
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МВР/ГРОГР/РЦ за ГР; • ИОМ (само во случаи на доброволно враќање); • УНХЦР и други МО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • по правосилно Решение за одбиено барањето за право на азил; • со исполнување на условите по донесување на правосилно решение за престанок на правото на азил и други основи во согласност со ЗАПЗ; • со Решение на МВР е задолжен да ја напушти РМ во определен рок.⁴²
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Постапката за враќање на РКЛС што имале престој во РМ треба да биде исклучиво на доброволна основа.⁴³ ➤ Забрането е претерување и присилно враќање на РКЛС.⁴⁴ ➤ Забрана за присилно отстранување на странец (член 107 од ЗС). ➤ Забрана на секој облик на дискриминаторско постапување. Странец не смее присилно да се отстрани во држава: • во која неговиот живот или слобода би биле во опасност поради неговата раса, вера, националност, припадност на социјална група или политичко уверување или каде што бил подложен на мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.

СОП5: МЕРКА 2: ПРЕЗЕМАЊЕ МЕРКИ ЗА ВРАЌАЊЕ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ При исполнување на условите за враќање и изразена согласност од страна на РКЛС потребно е да се преземат следниве активности: <ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Изготвување план⁴⁵ на мерки и активности за спроведување на одлуката за репатријација на РКЛС, во кој ќе бидат опфатени прашања за:</u> <ul style="list-style-type: none"> • безбедносна проценка за ризиците за живот, сигурноста и дискриминацијата на РКЛС во земјата на враќање; • здравствена проценка; • потреба од придржбба; • избор на транспорт, ruta на патување; • потребни парични средства за лични потреби за време на транспортот; • обезбедување патни документи.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МВР/РЦ за ГР; • МНР; • МТСП/ЦСР; • ЦКРМ; • ИОМ/УНХЦР и други МО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • веднаш по донесување на Одлуката за репатријација.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Веднаш по донесената одлука од страна на МВР за исполнување на законските услови за репатријација на РКЛС, се известува одговорниот ЦСР кој постапува со РКЛ. ➤ Надлежниот ЦСР започнува постапка за добивање согласност од земјата на прием, односно комуницира со нејзините надлежни институции. Комуникацијата се остварува преку МНР на РМ. ➤ Примопредавањето на РКЛС од страна на надлежниот орган, без разлика дали се спроведува во РМ или во земјата на прием, секогаш се спроведува со Записник за примопредавање, во кој е потребно да се содржат податоци за: <ul style="list-style-type: none"> - РКЛС, лични податоци, датум на прием и период на престој во РМ, вид на ранливост, мерки и услуги на заштита што му се овозможени; - надлежната институција и одговорното лице од страна на РМ; - надлежната институција и одговорното лице од страна на земјата на прием. ➤ Имајќи ја предвид ранливоста на оваа категорија лица, физичката и менталната попреченост, одлуката за репатријација е особено сензитивна, а со нејзиното донесување потребно е да се планираат и преземат сет мерки и активности од страна на надлежните институции и одговорните лица за таа да се реализира. ➤ Во врска со лицата со попреченост на кои им е назначен старател, тој целосно е вклучен во донесувањето на одлуката за репатријација, подготвителните активности и реализацијата на самата одлуката. ➤ Бидејќи се работи за индивидуален пристап на секој случај поединечно, најдобро е да се изготви план на мерки и активности за спроведување на одлуката за репатријација. Планот ќе ги опфати: <ul style="list-style-type: none"> • мерките што ќе се преземат; • надлежната институција, одговорното лице што ќе ја спроведе мерката; • временската рамка за спроведување.

³⁹ Чл.31 од ЗАПЗ.⁴⁰ Чл. 38 од ЗАПЗ.⁴¹ Чл. 105 од ЗС.⁴² Чл. 105 од ЗС.⁴³ Чл. 61 од ЗАПЗ.⁴⁴ Чл. 32 ст. 1 и чл.33 ст. 1 од КПБ,⁴⁵ Анекс 14, План на мерки и активности за спроведување на одлуката за репатријација на РКЛС.

СОП 6:

КРИВИЧНА ПОСТАПКА

СОП 6: МЕРКА 1: ПРИСТАП ДО ПРАВДА

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ РКЛС во кривичната постапка може да учествува во својство на: <ul style="list-style-type: none"> • обвинет; • сведок; • жртва/сведок. ➤ Овозможувањето на РКЛС пристан⁴⁶ до правдатс на ист начин и во иста мерка како и на државјаните на РМ, во случаи на остварување на правата, во согласност со меѓународните конвенции и со домашното законодавство.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МВР; • ЈО на РМ; • СУДСТВО; • МП, • МТСП/ЈУМЦСР/ЦСР; • УНХЦР и други МО; • МЗМП и други ГО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • веднаш по првичниот контакт и прифаќањето; • случаи на лишување од слобода, притворање; • во постапка за остварување право на азил; • во КП во својство на сведок/оштетен или обвинет; • во фаза на репатријација.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одговорните институции потребно е да му овозможат пристап до правдата на РКЛ преку: <ul style="list-style-type: none"> • правно информирање/правни информативни брошури; • пристап до бесплатна правна помош; • користење институт право на сиромашни; • доколку за РКЛС е назначен старателски орган од страна на МТСП/ЦСР, а поради степеност и видот на телесна, интелектуална и ментална попреченост на РКЛС нема можност процесните дејства да се преземат во просториите на месно и стварно надлежниот суд и ЈО, тие, по барање на ЦСР, ќе се преземат во местото на згрижување на РКЛС.

СОП 6: МЕРКА 2: ЛИШУВАЊЕ ОД СЛОБОДА/ПРИТВОРАЊЕ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Имајќи ја предвид ранливоста на оваа категорија лица, видот и степенот на попреченоста, мерката лишување од слобода и притворање треба да се користи само во исклучителни случаи предвидени со ЗКП. ➤ Во случаи на примена на таква мерка, да се почитуваат правата на РКЛС во согласност со меѓународните конвенции во делот на: <ul style="list-style-type: none"> • забрана за мачење или друга свирепа нехумана постапка или казнување; • забрана за незаконско и самоволно лишување од слобода; лишувањето од слобода, притворањето и затворот да бидат во согласност со законот и да се применуваат само во крајна нужда и тоа во најкус период; • забрана за секој облик на дискриминаторско постапување; • во случај на притворање, тоа да биде во соодветни простории, кои одговараат на ранливоста, видот и степенот на попреченоста; • право на лекарска грижа и помош; • право на брза правна помош и право на оцена на законитоста од лишување од слобода во најкус рок.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МВР; • Јавно обвинителство; • МЗ; • МП; • МЗМП/други ГО; • УНХЦР.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • пред, за време и по примената на мерката.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Мерката лишување од слобода и притворање треба да се користи само во исклучителни ситуации предвидени според ЗКП. ➤ Одговорните лица на надлежните институции е потребно цело време да ја имаат предвид ранливоста и видот и степенот на попреченоста на оваа категорија лица. ➤ Во случај на примена на мерката, таа треба да трае што е можно најкратко. ➤ Просториите за задржување треба да ги овозможат нужните неопходни услови за престој на РКЛС. ➤ Да се обезбеди правна помош и подршка во текот на целата постапка.

⁴⁶ Чл.16 ст.1 и 2 од Конвенцијата на ОН за статусот на бегалците и Протоколот.

СОП 6: МЕРКА 3: УЧЕСТВО НА РКЛС ВО КРИВИЧНА ПОСТАПКА ВО СВОЈСТВО НА ОБВИНЕТ

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ РКЛС може да се јави во својство на обвинет во случаи кога постои основано сомнение дека сторил кривично дело што се гони по службена должност. ➢ Заштитата на правата на РКЛС во кривичната постапка се однесуваат на: <ul style="list-style-type: none"> • примена на начелото за неказнување на жртви на трговија со луѓе, кои делото го сториле за време на експлоатација под принуда на трговците;⁴⁷ • Право на брза правна помош и право на оцена на законитоста од лишување од слобода во најкус рок; • забрана за мачење или друга свирепа нехумана постапка или казнување; • Забрана за незаконско и самоволно лишување од слобода; лишувањето од слобода, притворањето и затворот да бидат во согласност со законот и да се применуваат само во крајна нужда и тоа во најкус период; • во случај на притворање лицето да биде сместено во простории што одговараат на неговата ранливост/вид и степен на попреченост и да му се овозможи преписка со семејството; • право законскиот старател да учествува во сите фази на постапката; • право преставниците на УНХЦР да имаат пристап до притвореното/ задржаното РКЛС.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • МВР; • Јавно обвинителство; • МЗ; • МП; • УНХЦР и други МО; • МЗМП/други ГО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • веднаш по лишувањето од слобода; • за време на примената на мерката притвор.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> • Правниот застапник, старателот да биде во контакт со РКЛС со цел заштита на неговите права. • Одговорната институција што ја спровела мерката да овозможи заштита на правата на РКЛС, во согласност со домашната и меѓународната регулатива. • Забрана за мачење или друг вид нечовечко постапување и тортура. • ЈО во текот на примената на мерката да ја оценува оправданоста за продолжување на мерката, во согласност со нејзината неопходност за успешно спроведување на постапката. • Да се овозможи пристап до РКЛС од страна на УНХЦР, Меѓународниот комитет за заштита од тортура, Јавниот правоборник.

СОП 6: МЕРКА 4 УЧЕСТВО НА РКЛС ВО КРИВИЧНА ПОСТАПКА ВО СВОЈСТВО НА СВЕДОК/ЖРТВА

ШТО:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ РКЛС, во улога на сведок во ЗКП, може да се јави: <ul style="list-style-type: none"> • во постапка против сторители на кривично дело криумчарење мигранти и трговија со луѓе; • во постапка против сторители на друго кривично дело кое се гони по службена должност; ➢ РКЛС, во улога на жртва/сведок, може да се јави како: <ul style="list-style-type: none"> • оштетен како последица на кривично дело; • жртва на кривично дело трговија со луѓе; • право на компензација на материјална и нематеријална штета на ЖТЛ.
КОЈ:	<ul style="list-style-type: none"> • ЈУМЦР/ЦСР/старател; • МП/институт бесплатна правна помош; • правен полномошник (МЗМП и други даватели на правна помош); • УНХЦР и други МО.
КОГА:	<ul style="list-style-type: none"> • со сите фази на постапката.
КАКО:	<ul style="list-style-type: none"> • РКЛС треба да се користи како сведок само во исклучителни случаи, кога тоа е единствен сведок и не постојат други материјални докази во постапката против сторителите. • На РКЛС на кое му е назначен старател, старателот и правниот полномошник пред постапката за сведочење потребно е да го подготват сведокот на начин и на јазик што го разбира, според неговата возраст и зрелост да го сфати значењето на постапката. Тие пред сведочењето кај јавниот обвинител и кај судијата на претходна постапка или судијата во главната расправа ќе се повикат на одредбите од ЗКП⁴⁸. • Во случаите кога РКЛС е жртва на кривично дело, правниот полномошник ќе иницира постапка за компензација во корист на жртвата поради последиците од кривичното дело. • Правниот полномошник и старателот учествуваат со РКЛС во текот на целата постапка, заради негово запознавање, како и заштита на неговите права и интереси.

⁴⁷ Конвенција на Советот на Европа, „Акција против трговија со луѓе“ (2005).⁴⁸ ЗКП, чл.54, постапка за слушување ранливи категории сведоци.

АНЕКСИ:

- АНЕКС 1: Прашалник за утврдување индикатори за профилирање/
идентификација на РКЛС
- АНЕКС 2: Водич за спроведување интервју со РКЛС
- АНЕКС 3: Предуслови и вештини за успешно спроведување интервју со РКЛС
- АНЕКС 4: Индикатори за идентификација на жртви на трговија со луѓе
- АНЕКС 5: Проценка на потребите и сервис на услуги на идентификувани
РКЛС
- АНЕКС 6: Домашна и меѓународна законска регулатива и ЕУ-директиви врз
основа на кои се темелат овие СОП
- АНЕКС 7: Првична проценка на ризикот
- АНЕКС 8: Барање за издавање/продолжување на дозвола за привремен
престој
- АНЕКС 9: Барање за признавање право на азил
- АНЕКС 10: Почитување на основни начела од страна на давателите на услуги
- АНЕКС 11: Решение за дозволување на привремен престој
- АНЕКС 12: Записник за прием на усно барање за признавање азил
- АНЕКС 13: Листа на надлежни органи и одговорни лица за постапување со
РКЛС предвидени во овие СОП
- АНЕКС 14: План на мерки и активности за спроведување Одлука за
репатриација на РКЛС
- АНЕКС 15: Листа на толкувачи за глупи и наглупи

АНЕКС 1: ПРАШАЛНИК ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА РКЛС

<p>➤ Овој прашалник има цел да им помогне на полициските служеници на МВР и на давателите на услуги во првичната идентификација на случај со РКЛС, откриени при влез или во внатрешноста на РМ.</p>																					
1. Датум на спроведување на интервјуто:	Место:																				
2. Интервјуто го спровел:	Организациска единица:																				
3. Преведувач:	Контакти на преведувачот:																				
<p>➤ Пред да започне интервјуто РКЛС се запознава дека целта на интервјуто е да помогне во олеснувањето на помошта и заштитата што треба да му се овозможи, со фокус на итната помош. ➤ Информациите што ќе бидат добиени се од доверлив карактер и тие може да се споделат само со негова согласност и нема да влијаат на понатамошната постапка за регулирање на престојот.</p>																					
<table border="1"> <thead> <tr> <th>ПОТРЕБНИ ИНФОРМАЦИИ</th> <th>ИНФОРМАЦИИ ДОБИЕНИ ОД ИНТЕРВЈУИРАНОТО ЛИЦЕ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Име: 2. Презиме:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3. Мајчин јазик: 4. Други јазици што ги користи:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5. Пол</td> <td>машки женски</td> </tr> <tr> <td>6. Дата на раѓање (д/м/г)</td> <td>(да се означи доколку е малолетен, под 18 г.)</td> </tr> <tr> <td>7. Место на раѓање</td> <td>Град: Држава:</td> </tr> <tr> <td>8. Националност</td> <td></td> </tr> <tr> <td>9. Моментално место на живеење:</td> <td>Град: Држава:</td> </tr> <tr> <td>10. Дали поседува ПИ или друг валиден личен документ: а) број на ПИ б) датум на издавање в) датум на истекување г) место на издавање д) доколку не поседува ПИ – причини?</td> <td>Да Не а) б) в) г) д)</td> </tr> <tr> <td>11. Деца што патуваат со придружник:</td> <td> <p>Податоци за детето: 1.Име и презиме: 2.Датум на раѓање: 3.Пол: 4.Врска со придружникот/старателот:</p> <hr/> <p>Податоци за придружникот/старателот: 1. Име и презиме: 2. Датум на раѓање: 3. Пол: 4. Врска со детето:</p> </td> </tr> </tbody> </table>		ПОТРЕБНИ ИНФОРМАЦИИ	ИНФОРМАЦИИ ДОБИЕНИ ОД ИНТЕРВЈУИРАНОТО ЛИЦЕ	1. Име: 2. Презиме:		3. Мајчин јазик: 4. Други јазици што ги користи:		5. Пол	машки женски	6. Дата на раѓање (д/м/г)	(да се означи доколку е малолетен, под 18 г.)	7. Место на раѓање	Град: Држава:	8. Националност		9. Моментално место на живеење:	Град: Држава:	10. Дали поседува ПИ или друг валиден личен документ: а) број на ПИ б) датум на издавање в) датум на истекување г) место на издавање д) доколку не поседува ПИ – причини?	Да Не а) б) в) г) д)	11. Деца што патуваат со придружник:	<p>Податоци за детето: 1.Име и презиме: 2.Датум на раѓање: 3.Пол: 4.Врска со придружникот/старателот:</p> <hr/> <p>Податоци за придружникот/старателот: 1. Име и презиме: 2. Датум на раѓање: 3. Пол: 4. Врска со детето:</p>
ПОТРЕБНИ ИНФОРМАЦИИ	ИНФОРМАЦИИ ДОБИЕНИ ОД ИНТЕРВЈУИРАНОТО ЛИЦЕ																				
1. Име: 2. Презиме:																					
3. Мајчин јазик: 4. Други јазици што ги користи:																					
5. Пол	машки женски																				
6. Дата на раѓање (д/м/г)	(да се означи доколку е малолетен, под 18 г.)																				
7. Место на раѓање	Град: Држава:																				
8. Националност																					
9. Моментално место на живеење:	Град: Држава:																				
10. Дали поседува ПИ или друг валиден личен документ: а) број на ПИ б) датум на издавање в) датум на истекување г) место на издавање д) доколку не поседува ПИ – причини?	Да Не а) б) в) г) д)																				
11. Деца што патуваат со придружник:	<p>Податоци за детето: 1.Име и презиме: 2.Датум на раѓање: 3.Пол: 4.Врска со придружникот/старателот:</p> <hr/> <p>Податоци за придружникот/старателот: 1. Име и презиме: 2. Датум на раѓање: 3. Пол: 4. Врска со детето:</p>																				

АНЕКС 2: ВОДИЧ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ ИНТЕРВЈУ СО РКЛС

- Интервјуирањето на РКЛС бара многу внимателно разгледување и навремено собирање и утврдување на сите факти во случајот со РКЛС.
 - Особено прашањата за потребите, безбедноста и благосостојбата на РКЛС, треба да бидат приоритет цело време.
 - РКЛС треба да бидат интервјуирани на чувствителен начин, по можност од страна на специјализирани лица.
 - Постојат голем број основни насоки кои ќе овозможат успешно спроведување на интервјуто, меѓу кои поважни се:

Заштита на приватноста:	<ul style="list-style-type: none">Иако ова основно правило често е тешко да се следи, во зависност од околностите треба да се сведат на минимум прекините за време на интервјуто.
Обезбедување интимна зона на РКЛС:	<ul style="list-style-type: none">Почитување на личниот интегритет и дигнитет на личноста на РКЛС од страна на лицето кое го спроведува интервјуто, кое значи забрана на допирање, гушкање или друг близок непосреден контакт кој значи повреда на интимноста на личноста.
Релаксирање на соговорникот:	<ul style="list-style-type: none">Емоците и стресот играат голема улога во кој било тип интервју.Интервјуерот ќе има тешка задача да спроведе интервју со нервозно лице.Започнато интервју без заканувачки карактер може да има смирувачки ефект.Со избегнување негативни чувства и засилување на позитивните интервјуерот може полесно да се справи со емоциите изложени од страна на испитаникот.
Дефинирање на целта:	<ul style="list-style-type: none">Интервјуерот внимателно треба да поставува прашања, со оглед на целта на собирањето, и да собере колку што е можно повеќе основни информации (на пример, да се обиде да утврди дали лицето потпаѓа во која било од категориите на РКЛС).
Добри техники на испрашување:	<ul style="list-style-type: none">Начинот на поставување на прашањата е многу важно и треба да биде на истиот начин на кој и вие би сакале да ве прашаат/да ви ги постават.Користете отворени, а не прашања на кои може да се избегне очекуваниот одговор на испитаникот.Осигурајте се дека тонот на вашиот глас не е агресивен или саркастичен.Исто така, бидете сигурни дека јазикот што го користите поставува прашања што може лесно да се разберат; избегнувајте користење непотребно комплициран или технички јазик.

Оставете го испитаникот самиот да зборува:	<ul style="list-style-type: none"> Една од најголемите грешки за интервјуерот е многу да зборува. Правилната проценка на лицето или собирањето важни информации во врска со случајот зависи од препуштањето на соговорникот да зборува под контролирани услови. Интервјуерот треба да го контролира интервјуто, но не и да доминира.
Бидете добар слушател:	<ul style="list-style-type: none"> Еден добар интервјуер треба да е добар слушател. Интервјуерите мора да се дисциплинирани за да се фокусираат на тоа што и како да кажат. Тие не треба да гледат напред, кон следните прашања, или да ги анализират одговорите пред лицето да заврши. Ниту, пак, да предвидуваат каков одговор ќе добијат.
Говор на телото:	<ul style="list-style-type: none"> Смирувачкиот говор на телото е многу важен за да се добие довербата од лицето повикано на разговор. Бидете свесен за говорот на телото додека го спроведувате вашето интервју, со цел да се осигурат дека нема да изгледате заканувачки или нетрпеливо, туку, напротив, охрабрувачки.
Не предизвикувајте ги дадените одговори:	<ul style="list-style-type: none"> Интервјуерот не смее да ги покаже своите емоции, ниту смее личните чувства да ги меша со интервјуто. Тој не треба да покаже гадење или неверување доколку одредени одговори едноставно, изгледат неверојатно.

АНЕКС 3: ПРЕДУСЛОВИ И ВЕШТИНИ ЗА УСПЕШНО СПРОВЕДУВАЊЕ ИНТЕРВЈУ СО РКЛС

Неопходно потребни предуслови за успешно спроведување интервју и идентификација на РКЛС	
Итност:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Навремената и успешна идентификација значи навремено упатување до надлежната институција за давање непосредна првична помош, здравствена заштита, хуманитарна помош и безбедност.
Хуман пристап:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Профилирањето и идентификацијата треба да се засноваат на поединечен пристап, базиран на посебните карактеристики на секое лице и категорија посебно: <ul style="list-style-type: none"> • ЖТЛ, со цел сексуална, трудова или друг вид експлоатација во фазтаа на транспорт при прифаќањето/првичниот контакт секогаш патува со трговецот/член на криминалната група што ја врши ТЛ. Затоа, при профилирањето на оваа РКЛС треба да се има предвид факторот страв со кој се соочува ЖТЛ и затоа тоа е потребно да се смести на безбедна локација. • Децата, како најранлива категорија, бараат најсензитивен пристап при спроведувањето интервју, кое секогаш треба да биде спроведено на начин што ќе овозможи: <ul style="list-style-type: none"> ○ простории адаптиранi за работа со деца; ○ интервјуто да го спроведува посебно обучено лице за работа со деца; ○ интервјуерот да биде од ист пол со интервјуираното лице. • Жените и девојките често се жртви на сексуално насилиство за време на миграцијата од земјата на потекло до земјата на дестинација. Интервјуерите, кои секогаш треба да бидат од женски пол, треба да го имаат предвид овој факт. Интервјуто треба да создаде близок, заштитнички однос, однос на доврба, со цел добивање искрени/истински одговори и информации. • Кај бремените жени особено важно е со интервјуто да се обезбедат податоци за самата бременост (доброволна/насилна, здрава/патолошка), со цел најтно утврдување на непосредната првична помош и заштита. Исто така, треба да се елиминира сомнежот дека се работи за можна продажба на детето по раѓањето со цел незаконско посвојување во земјата на дестинација.

	<ul style="list-style-type: none"> За лицата со попреченост е потребно познавање на видовите и на степенот на физичката и на менталната попреченост за да се утврдат потребите од непосредна првична помош и заштита. Најдобро е користење стручни лица (медицински: ортопед или хирург за утврдување на степенот на физичката попреченост, толкувач за глуви и наглуви, како и слепи лица, и невропсихијатар за утврдување на менталната попреченост). Стари лица: утврдување на возраста и на здравствената состојба, како и социјална анемнеза се клучните индикатори што ќе ги дефинираат потребите на старите лица. Тие се ранливи во однос на стравот од несигурната иднина, особено ако се непридржуваат. ЛГБТИ лицата се предмет на дискриминација, физичко насилиство, како и сексуално вознемирување како во земјата на потекло така и за време на самото патување. Од тие причини интервјуто е потребно да биде насочено кон почитување на таквото определување, со цел нивна заштита.
Вештини:	<ul style="list-style-type: none"> Интервјуерот треба да биде обучен со методологија и техники на спроведување интервју со РКЛС, обучен со меѓународна и домашна правна регулатива за правата на РКЛ.
Преведувач/толкувач:	<ul style="list-style-type: none"> Преведувач на мајчиниот јазик на интервјуираното лице е најдобар предуслов за ефикасно интервју. Но, не може секогаш да се обезбедат соодветни преведувачи, па затоа е потребно да се има листа на преведувачи. Ќад лицата со физичка попреченост (глуви/наглуви и слепи лица) потребно е користење на толкувачи за овој вид попреченост (види⁴⁹).
Соодветно опкружување:	<ul style="list-style-type: none"> Просториите е потребно да бидат опремени на соодветен начин, кој на РКЛС ќе му овозможи пријатен и прифатлив начин на остварување на комуникација со интервјуерот на недискриминирачки начин.

АНЕКС 4: ИНДИКАТОРИ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ЖРТВИ НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

ИНДИКАТОРИ

ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ЖРТВИ НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

⁴⁹ Апекс 15: Листа на толкувачи на глуви и наглуви.

СОДРЖИНА

1. Идентификација на жртви на трговија со луѓе
2. Поделба на индикатори за идентификација на жртви на трговија со луѓе
 - 2.1 Директни индикатори
 - 2.1.1 Општи индикатори
 - 2.1.2 Специфични индикатори
 - 2.2 Индиректни индикатори
3. Индикатори за идентификација на деца жртви на трговија со луѓе
 - 3.1 Општи индикатори за деца жртви на трговија со луѓе
 - 3.2 Специфични индикатори за деца жртви на трговија со луѓе

ВОВЕД

Трговијата со луѓе е комплексен, општествен, повеќедимензионален, криминален и социјален проблем, со кој се кршат основните човекови права и слободи на жртвите на трговија со луѓе. Како форма на организиран криминал, трговијата со луѓе ги нарушува и уставните и законски начела и стандарди на современото демократско општество.

Од наведените причини, потребно е да се посвети поголемо внимание, од страна на сите институции/организации во идентификацијата и решавањето на проблемот на национално, регионално и меѓународно ниво, бидејќи сигурноста на граѓаните е една од фундаменталните потреби и права и интегрален дел на квалитетно живеење.

Потребата од изработка на индикатори е присутна, иако постојат практики идентификацијата на жртвите на трговија со луѓе да ја вршат задолжени и обучени стручни лица од институциите и здруженијата на граѓани, врз основа на дадени насоки и формулар за идентификација, содржан во СОП.⁵⁰

Практичната имплементација на јасни и оперативни индикатори како помошна алатка/водич во квалитетна и навремена идентификација на жртвите ќе овозможи помош во откривањето на кривичните дела, адекватна и ефикасна кривична постапка, соодветно упатување, добивање навремена помош и поддршка на жртвите и нивно вклучување во програмите за реинтеграција.

Индикаторите за идентификација на жртвите на трговија со луѓе се поделени во две групи: **директни индикатори**, наменети за идентификација на жртвите и **индиректни индикатори** – за идентификација на потенцијалните жртви. Директните индикатори се делат на **општи и специфични индикатори**, според видот на трговијата, но тие се разликуваат за **взрасни лица** и за **деца** жртви на трговија со луѓе.

1. ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ЖРТВИ НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

ИДЕНТИФИКАЦИЈАТА е процес со кој преку низа показатели се добиваат информации (интервју, материјални докази и др.), врз основа на кои се врши проценка дали лицето е жртва на трговија со луѓе.⁵¹ По идентификацијата, на жртвите им се обезбедуваат неопходни мерки за заштита на нивната физичка безбедност, права и сигурност дека ќе добијат пристап до соодветна помош и поддршка.

Прашањето на индикаторите за идентификација и упатување на жртви на трговија со луѓе е регулирано во мерката 5: „Идентификација“, во Стандардните оперативни процедури.⁵²

Индикаторите претставуваат „индидии“/„показатели“/„знаци“ кои укажуваат на можно постоење на трговија со луѓе, која се потврдува врз основа на извршена анализа и проценка по вкупно собрани информации, извршеното интервју и однесување на лицето. Не се сите показатели наведени подолу присутни во секоја ситуација на трговијата со луѓе/деца.

Поради повеќе причини (стрив, физичка/психичка траума и др.), често не е можно веднаш да се добијат сеопфатни информации за постоење директни индикатори на трговија со луѓе (активности, средства, цел), кои се неопходен елемент за идентификација на жртвата на трговија со луѓе. Идентификацијата е долготраен процес кој минува низ неколку фази, а жртвата првично се идентификува како потенцијална жртва на трговија со луѓе.

Како да се користат индикаторите

Сетот од индикатори може да се користи како практичен водич за проценка што ја прават задолжените службени лица⁵³/организации,⁵⁴ кои контактираат со жртви или потенцијални жртви на трговија со луѓе.

Еден индикатор некогаш може да се преточи во едно или повеќе прашања, а одговорот може да води кон постоење или непостоење на случај на трговија со луѓе.

Потребно е преку индикаторите да се собираат информации за процесот на регрутација, транспорт, средствата што се користени за лицето да биде злоупотребувано или експлоатирано, условите за работа, условите за живеење и престој, насилиство, зависност, уцена, лична слобода, измама и плаќање (активности, средства, цели).

⁵⁰ СОП ревидиран документ усвоен од Владата на Република Македонија во 2010, стр. 68.

⁵¹ Под жртва на кривично дело се подразбира секое лице што претрпело штета, вклучувајќи физичка или ментална повреда, емотивно страдање, материјална загуба или друга повреда или загрозување на неговите основни слободи и права како последица на сторено кривично дело. Под дете жртва на кривично дело се подразбира малолетно лице до осумнаесет години, член 122 од КЗ на РМ.

⁵² СОП ревидиран документ усвоен од Владата на Република Македонија во 2010 г.

⁵³ МВР-СТЛКМ, МТСП-ЦСР.

⁵⁴ Здруженија на граѓани што идентификуваат потенцијални жртви на трговија со луѓе.

Само во случај кога се работи за деца, во согласност со протоколот од Палермо, присуството на средствата не е неопходно за да се идентификува случај на трговија со деца.

Изготвените индикатори можат да подлежат на промени и надополнувања поради менливоста на modus operandium – начините на регрутирање и експлоатација на жртвите од страна на трговците, што подразбира и нивно натамошно менување/надополнување.

2. ПОДЕЛБА НА ИНДИКАТОРИ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ЖРТВИ НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

Индикаторите за идентификација на жртви на трговија со луѓе се делат на:

- **директни индикатори**, кои се однесуваат на трите елементи од дефиницијата на трговијата со луѓе (со исклучок на децата, за кои не е потребно да постојат индикатори што упатуваат на присуство на средствата);
- **индиректни индикатори**, кои не упатуваат на постоење на трите елементи од дефиницијата за трговија со луѓе, содржат одредени, нецелосни и комбинирани информации, кои не се доволни за да се идентификуваат жртвите на трговијата.

Кај потенцијалните жртви на трговија со луѓе најчесто недостасува елементот на присилба или нема доволен број докази. Со индиректни индикатори се идентификуваат потенцијалните жртви⁵⁵ на трговија со луѓе, кои треба да имаат исти права и ист третман како и жртвите на трговија со луѓе.

2.1 ДИРЕКТНИ ИНДИКАТОРИ НА ЖРТВИ НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

Дефиницијата на „трговија со луѓе“⁵⁶ може да се подели во три главни групи на елементи според кривичното дело, кои се однесуваат на **активностите** што се преземаат во процесот на трговијата со луѓе, **средствата** што ги употребуваат трговците со луѓе и **целта** што ја имаат трговците во процесот на трговијата со луѓе.

Сите три елементи мора да бидат присутни и меѓусебно поврзани за да постои трговија со луѓе (исклучок се децата).

Активности	Средства	Експлоатација
<ul style="list-style-type: none"> • регрутирање; • врбушање; • превезување; • пренесување; • прифаќање; • засолнување; • купување/продавање на жртвите на трговија со луѓе. <p>С помош на</p>	<ul style="list-style-type: none"> • закана по личниот живот и живот на семејството; • принуда; • грабнување; • лага; • измама (делумна или целосна); • залажување, • употреба на сила; • злоупотреба на позиција; • давање или примање на пари; • состојба на бременост; • немоќ/ранливост; • физичка или ментална неспособност. <p>За Цели на</p>	<ul style="list-style-type: none"> • сите форми на секуларна експлоатација; • порнографија; • принудна работа или слугување; • ропство, практики слични на ропството; • присилни бракови; • присилна фертилизација; • незаконско посвојување; • питачење; • вршење ситет криминал; • недозволено пресадување делови од човековото тело.

Директните индикатори се делат на:

- општи индикатори; и
- специфични индикатори.

2.1.1 Општи индикатори – потенцираат некои од факторите што може да значат дека лицата се жртви на трговија со луѓе. Тие се општи по природа и не се применливи за сите видови трговија со луѓе.

Возраст

Опсегот за возрастта на лицата за кои се сомнева дека се жртви на трговија со луѓе зависи од видот на експлоатацијата.

Децата се особено подложни на трговија со луѓе, тие можат да бидат експлоатирани во секс-индустријата, на нелегалните пазари на трудот, во присилните бракови, питачењето и вршењето ситни кражби, да бидат користени како домашни робови, за посвојување и пресадување органи.

Пол

Во трговијата со луѓе со цел секуларна експлоатација како доминантни жртви се јавуваат жените и девојчињата и затоа трговијата со луѓе може да се третира и како родово базирано насилиство.

Жртви на трговијата со луѓе со цел принудна работа или трудова експлоатација се и мажите и жените.

Локација на потекло, транзит и дестинација

Жртвите доаѓаат од земјите во развој или од земјите во транзиција, каде што можностите се ограничени и најчесто се одвива во развиените земји за различни цели, иако таа може да се случи и во матичната земја. Тенденција е да доаѓаат од маргинализирани и ранливи групи. Локации каде што жртвата е пронајдена: бордели, барови, ноќни клубови, агенции за „девојки на повик“, клубови за „приватни танци“, салони за масажа или сауни, угостителски објекти/ресторани (забавна или услужна индустриса), земјоделски, сточарски или градежни објекти, плантаџи, текстилна индустриса, фабрики, рудници, приватни домови/услуги за чистење и одржување итн.

Документација

Непоседување лични документи, лажен идентитет или фалсификувани документи.

Превоз

Начинот како жртвата била транспортирана/пренесувана.

Придрожба

Постојаната придрожба на жртвите упатува на контрола при транспортот.

Физички изглед

Физичка повреда, скришеници, модринки, инфекции, темни очи, одредени тетоважи на телото на жртвата, како и несоодветната облека и нападна шминка.

Индикатори поврзани со однесувањето на жртвите на трговија со луѓе

- Лицето се плаши да зборува,
- Лицето е инструктирано како да зборува,
- Дава спротивставени, нецелосни и невистинити информации,
- Се обидува да избега,
- Лицето стои настрана од групата во објектот каде што е направена контрола/рација,
- Смета дека е набљудувано и следено,
- Дозволува други да зборуваат во нејзино име,
- Манифестира страв и вознемиреност,
- Реагира со гнев, избуливост и агресивност,
- Лицето има забележителни осцилации во однесувањето,
- Покажува девијантно однесување,
- Присутни сеdezориентација, конфузија, фобии или напади на паника,
- Кажува дека има проблеми со сонот,
- Манифестира знаци на депресија,
- Манифестира знаци на зависност од алкохол, дрога и медикаменти,
- Има недоверба кон органите на властта и одбива да соработува,
- Се плаши да не се открие имигрантскиот статус,
- Го заштитува трговецот и неговите соработници.

Индикатори поврзани со опкружувањето на жртвите на трговија со луѓе

- Луѓето од опкружувањето на лицето (родители, роднини, пријатели, соседи) се сомневаат дека лицето е жртва на трговија со луѓе,

⁵⁵ Потенцијална жртва на трговија со луѓе е лице за кое постојат индиции дека е жртва на трговија со луѓе, но кое формално не е идентификувано од страна на надлежните органи или кое одбило да биде формално идентификувано.

⁵⁶ Според протоколот од Палермо и Европската конвенција за борба против трговијата со луѓе.

- Лицето не покажува приврзаност кон домот и е изолирано,
- Откриено е на локација типична за одреден вид на експлоатација,
- Има многу нови контакти и придобивки од нив (облека, скапи мобилни телефони),
- Лицето е во контакт со лица за кои постои сомнение дека се поврзани со трговија со луѓе,
- Местото каде што престојува има специјална безбедносна техника (камери, скривалишта, бункери, обезбедување),
- Лицето често патува и ја менува локацијата,
- Постапува по добиени инструкции од некого,
- Надминат е дозволениот престој/нерегулиран престој.

Индикатори поврзани со одредени недозволени дејствија:

Лична слобода

- Движењето е ограничено,
- Лицето е држено во изолација и под контрола,
- Се движи со придружба,
- Ограничени контакти со семејството и со др. луѓе надвор од нивната непосредна околина,
- Забрана да го напушти местото каде што работи/престојува,
- Лицето е обврзано да остварува редовни контакти со трговецот преку телефон,
- Сите телефонски контакти на лицето се контролираат и се следат.

Плаќање

- Лицето добива/ не добива финансиски средства или не располага со нив,
- Лицето е пониско платено во однос на другите ангажирани лица,
- Долгот на лицето постојано расте од различни причини (должнички однос),
- Исплаќа долгови кон трговецот за патни трошоци, облека, храна, сместување и сл.,
- Лицето е принудувано да одработи одредена сума на ден или недела,
- Има сознанија дека лицето е купувано или продавано.

Услови за работа

- Условите за работа на лицето се во спротивност со условите предвидени во законската регулатива (без договор за работа, опасни услови за работа, без право на одмор, здравствена заштита и сл.),
- Лицето нема можности да договора услови за работа,
- Претходно договорените услови за работа не се почитуваат,
- Лицето работи под принуда и закана,
- Работи врз основа на повеќе лажни ветувања.

Услови на престој

- Лицето е принудувано да живее каде што работи,
- Живее во лоши хигиенски услови со многу луѓе во мал простор,
- Плаќа високи суми за лоши услови на престој,
- Нема пристап до средствата за јавно информирање,
- Не поседува лични предмети,
- Лицето се крие/прикрива пред службени лица.

Насилство

- Лицето е подложено на различни видови насилиство,
- Има видливи траги од насилиство,
- Лицето се „дисциплинира“ преку казни,
- Сведок е на насилиство над други лица со цел „поука“,
- Има закани за насилиство кон членовите на семејството,
- Се користи принуда и употреба на сила доколку даде отпор,
- Лицето се лишува од храна и вода.

Зависност

- Не може да комуницира поради непознавање јазик,
- Не ја знае адресата на престој и работа,
- Лицето зависи од трговецот во обезбедувањето на храна, престој, облека и сл.

Уцена

- Лицето се уценува со одземање на личните документи,

- Се уценува поради нерегулиран престој,
- Семејството на лицето е уценувано и заплашувано,
- Уцени за откривање на информации во јавноста кои ќе му наштетат на угледот на жртвата / семејство,
- Уцена за информирање на властите за криминалните активности во кои е инволвирано.

Регрутирање

- Лицето е инволвирано преку посредничка фирма во друга земја, агенција за модели, туристичка агенција, агенција за познанства,
- Регрутрано преку пријател, партнер, родница, член на семејство или познат,
- Лицето е регрутрано преку склучување фiktивен/договорен брак,
- Со киднапирање и грабнување,
- Преку социјални мрежи.

Измама

- Измама со ветување високи приходи,
- Измама во однос на условите на работа,
- Измама со ветување „љубовна врска“,
- Измама со ветување брак.

2.1.2 Специфични индикатори поврзани со одредени видови експлоатација на жртвите на трговија со луѓе:

СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЈА

- Жртвите се најчесто женски лица под 30-годишна возраст,
- Се преместуваат во различни објекти/локали и локации,
- Пронајдени се во ноќни клубови/угостителски објекти/индивидуални објекти, каде што нудат сексуални услуги,
- Имаат одредени тетоважи или други знаци што означуваат „сопственост“ на трговците со луѓе,
- Спират во ноќни клубови/угостителски објекти, каде што даваат сексуални услуги,
- Живеат или патуваат во групи, иако не зборуваат ист јазик,
- Имаат многу малку облека и голем дел од облеката е вообичаена за „сексуална работа“,
- Употребуваат жаргон или познаваат вулгарни зборови на локален јазик,
- Не можат да одбијат незаштитен и/или насилен секс,
- Немаат право да престанат да се занимаваат со проституција кога сакаат,
- Чести бремености и присилни прекини на бременоста,
- Имаат забрана за запознавање и зближување со клиентите,
- Имаат здравствени проблеми предизвикани од сексуалната злоупотреба,
- Имаат чести сексуално преносливи инфекции/ болести.

ТРУДОВА ЕКСПЛОАТАЦИЈА

Лицата жртви на трговија со луѓе за цели на трудова експлоатација работат: во сточарски фарми/бачила, земјоделски или градежни работи, плантаџи, текстилна индустрија, фабрики, погони, рудници, приватни домови/услуги за чистење и одржување, салони за масажа, ноќни клубови, угостителски објекти итн.

- Работат понижувачки, валканки или опасни работи без соодветна заштитна опрема,
- Контролирани се на работното место преку камери за надзор, заклучувани, изолирани во оддалечени локации без достапни средства за превоз,
- Немаат можност слободно да се движат,
- Работат поголем број часови или денови без паузи, слободни денови, право на боледување, надвор од пропишани услови со националното законодавство, без право на жалба,
- Се дисциплинираат преку казни (физички и парични),
- Личните документи им се задржани од страна на работодавачот,
- Работодавецот не поседува потребни документи за вработување,
- Измама во врска со легалноста на работата,
- Работодавецот не е во можност да достави записи за исплатена плата на работниците,
- Нема соопштенија за здравје и безбедност при работа,
- Има сознанија за прекршување на законите за работни односи и заштита при работа,

- Присутни хронични заболувања како резултат на присилна работа,
- Веруваат дека мора да работат против своја волја,
- Се плашат да не се открие нивниот нерегулиран статус.

ПИТАЧЕЊЕ И СИТЕН КРИМИНАЛ

Лица на различна возраст: особено деца или возрасни лица, лица со хендикеп, странци питачат/вршат ситни кражби.

- Лицето е дел од група што се занимава со питачење, џепарење и др. вид ситен криминал (учествува во одредени активности на организирани криминални групи),
- Лицето е принудено да врши кражби доколку не „обезбеди“ доволно пари од питачењето,
- Се казнуваат доколку не „обезбедат“ или не украдат доволно пари,
- Се движат во групи при патување со јавен превоз, во други земји/места каде што питачат и вршат кражби,
- Има информации дека некое лице било вклучено во сличен криминал во друга земја/место.

ДОМАШНО СЛУГУВАЊЕ

- Живеат во семејство каде се експлоатирани,
- Се хранат одделно од членовите на семејството,
- Јадат остатоци од храна,
- Немаат приватен простор и спијат во несоодветна просторија,
- Никогаш не излегуваат сами и не комуницираат со средината,
- Подложни се на навреди, малтретирање, закани и насиљство.

3. ИНДИКАТОРИ ЗА ДЕЦА⁵⁷ ЖРТВИ НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

3.1 Општи индикатори за идентификација на деца жртви на трговија со луѓе

- Немаат контакт со родители или старатели,
- Не поседуваат лични документи или поседуваат фалсификувани документи,
- Патуваат без придржба на родител/старател,
- Возрасните со кои живее детето располагаат со неговите документи и со согласноста од родителите,
- Лажат за возрастта или не знаат колку години имаат,
- Не одат в училиште, не знаат да читаат и пишуваат,
- Занемарени се, запуштени, гладни и несоодветно облечени,
- Немаат здравствена заштита,
- Се обидуваат да избегаат од службените лица,
- Изгледаат исплашено, срамежливо, исцрпено, уморно, збунето и покажуваат знаци на физичка и ментална злоупотреба,
- Имаат големи промени во однесувањето, кое не соодветствува на нивната возраст,
- Имаат модринки во различни делови и фази по телото,
- Немаат другарчиња,
- Немаат време за играње,
- Немаат слобода на движење,
- Живеат во супстандардни услови,
- Превозот до земјата/регионот на дестинација ја платиле други лица, на кои треба да им отплатат преку работа,
- Не располагаат со парични средства или располагаат со високи суми,
- Постои сознание дека некое лице е купувано/продавано.

3.2 Специфични индикатори поврзани со идентификација на децата жртви на трговија со луѓе:

СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЈА

- Деца жртви на сексуална експлоатација се најчесто женски лица,

⁵⁷ Дете жртва на трговија со луѓе е лице на возраст до 18 години.

- Придржувајќи се од лица што ги контролираат,
- Постојат сознанија дека имале незаштитен и / или насилен секс,
- Одбиваат да зборуваат за сексуалната злоупотреба.

ТРУДОВА ЕКСПЛОАТАЦИЈА

Децата жртви на трговија со луѓе за цели на трудова експлоатација обично работат: во сточарски фарми/бачила, земјоделски работи, салони за масажа, ноќни клубови, угостителски објекти, фабрики, погони, рудници, плантаџи итн.

- Нивното движење е контролирано од други лица,
- Работат несоодветни работи за нивната возраст, во несоодветни услови поголем број часови, без паузи и слободно време, без почитување на законската регулатива,
- Се дисциплинираат преку физички/парични казни, имаат ограничени оброци и движење,
- Опремата и алатките се приспособени на нив да работат деца,
- Изразуваат страв или вознемиреност, потчинети се и/или исплашени,
- Имале закани дека ќе бидат пријавени на органите на властта.

ПИТАЧЕЊЕ И СИТЕН КРИМИНАЛ

Децата жртви на трговија со луѓе за цели на питачење и ситен криминал се на различна возраст, деца со пречки во развојот, непридржуваани деца и деца странци.

- Децата имаат физички повреди кои може да се намерно предизвикани,
- Упорно питачат, без разлика на временските услови,
- Постојано се набљудувани/контролирани на одредено растојание од други лица,
- Принудени се да вршат кражби, доколку не добијат доволно пари од питачењето,
- Казнуваат доколку не „соберат“ или не украдат доволно пари,
- Живеат и патуваат заедно со возрасни што не им се родители,
- Голема група деца што има ист старател/придржник,
- Деца што се занимаваат со дистрибуирање и продажба на дроги,
- Има сознанија за нивна вклученост во сличен криминал во друга земја/место,
- Тврдење дека детето било случајно „најдено“ непридржуваано од страна на возрасни од иста националност или етничка припадност.

ДОМАШНО СЛУГУВАЊЕ

- Живеат во семејство каде што се експлоатирани,
- Ангажирани се да работат несоодветни работи,
- Се хранат одделно од членовите на семејството,
- Јадат остатоци од храна,
- Немаат приватен простор и спијат во несоодветна просторија,
- Никогаш не излегуваат сами и не комуницираат со средината,
- Подложни се на навреди, малтретирање, закани и насиљство,
- Се дисциплинираат преку физички казни.

ПРИСИЛНИ БРАКОВИ

- Регрутирање деца преку родители, роднини и други лица за „склучување брак“ во странство,
- Лажни ветување и измами за добар живот и удобност,
- Правење „свадби“ без присуство на момчето,
- Подложни на повеќе видови експлоатација, особено сексуална, питачење, вршење кражби, слугување,
- Физичко и психичко насиљство од страна на членовите на семејството.

ПОСВОЈУВАЊЕ

- Непоседување извод од матичната книга на родени,
- Непоседување документ за следење на бременоста,
- Породување со туѓа здравствена легитимација,
- Сознанија за договорена продажба на дете,
- Измама на мајката дека е детето е починато.

АНЕКС 5:
**ПРОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕ И СЕРВИС НА УСЛУГИ НА
ИДЕНТИФИКУВАНИ РКЛС**

Вид на ранлива категорија лица-страни	Вид на потреби/услуги:	Давател на услуги:
Жртви на трговија со луѓе:	<p>Непосредни основни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> безбедност и сигурност; сместување во центар за ЛЖТЛ; здравство: итни медицински третмани за акутни заболувања; храна, пијалак, облека, лични потреби; средства за одржување лична хигиена; правна помош: правно советување и постапка за регулирање на престој по хуманитарна основа⁵⁸ <p>Среднорочни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> здравство: активна медицинска нега и психолошка помош и поддршка; вештини за градење и рекреација; наоѓање и известување на семејствата; правна помош за застапување пред суд во својство на жртва/сведок за постапка против сторителите; правна помош за застапување пред суд во својство на оштетен по барање за компензација на нематеријална штета. <p>Долгорочни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> продолжување на непосредните и на среднорочните потреби; вклучување во образовниот процес; учење јазици (македонски и странски); економска стабилизација и независност; одржливи / трајни решенија: доброволна репатријација, преселување, регулирање на долгорочниот престој или реинтеграција. 	<p>МВР МТСП/НМУ</p> <p>МЗ/ЦКРМ МТСП/ГО МТСП/МО/ГО</p> <p>МП/ГО</p> <p>МЗ/ЦКРМ МТСП/ЈУМЦР/ГО МВР/МО/ГО</p> <p>МП/ГО</p> <p>МП/ГО</p> <p>МТСП/МО/ГО МОН МОН, ГО МОН, ГО</p> <p>МТСП/ГО/МО</p> <p>МТСП/МВР/ИОМ/други МО/ГО</p>
Жени и девојки:	<p>Непосредни основни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> безбедност и сигурност; сместување во ПТЦ, ПЦС, ЦБА; храна, пијалак, облека, лични потреби; здравство: итни медицински третмани за акутни и хронични заболувања, гинеколошки преглед; средства за одржување лична хигиена; психосociјална помош и поддршка; правна помош: правно советување и постапка за регулирање на престој по основа на барател на азил, доколку е барател на азил. <p>Среднорочни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> здравство: Активна медицинска нега и психосociјална помош и поддршка; вештини за градење и рекреација; наоѓање и известување на семејствата; правна поддршка во процесот на постапка за азил. <p>Долгорочни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> продолжување на непосредните и на среднорочните потреби; вклучување во образовниот процес; учење јазици (македонски и странски); економска стабилизација и независност; одржливи / трајни решенија: доброволна репатријација, преселување, регулирање на долгорочниот престој или реинтеграција. 	<p>МВР МВР/МТСП МТСП/ЦКРМ/МО/ГО</p> <p>МЗ/ЦКРМ МТСП/ЦКРМ/МО/ГО МТСП/ЦКРМ/МО/ГО</p> <p>МП/УНХЦР/МЗМП и други ГО</p> <p>МТСП/ЦСР/ГО/МО МВР/МНР/МТСП/МО/ГО</p> <p>МП/УНХЦР/МЗМП и други ГО</p> <p>МВР/МТСП/МП МОН МОН МТСП/МО/ГО</p> <p>МТСП/МВР/ИОМ/ГО/МО</p>

Родител со деца:	<p>Непосредни основни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> безбедност и сигурност; сместување во ПТЦ, ПЦС, ЦБА, храна, пијалак, облека, лични потреби; здравство: итни медицински третмани за акутни и хронични заболувања на мајката и на децата и гинеколошки преглед за мајката; средства за одржување лична хигиена; психосociјална помош и поддршка; правна помош: правно советување и постапка за регулирање на престој по основа на барател на азил, доколку е барател на азил. <p>Среднорочни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> наоѓање најсоодветно решение за сместување, во согласност со законските решенија на МТСП; здравство: активна медицинска нега и психосociјална помош и поддршка; вештини за градење и рекреација; наоѓање и известување на семејствата; правна поддршка во постапката за азил, доколку се баратели на азил. <p>Долгорочните потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> продолжување на непосредната и на среднорочните потреби; вклучување во образовниот процес; учење јазици (македонски и странски); економска стабилизација и независност; одржливи / трајни решенија: доброволна репатријација, преселување, регулирање на долгорочен престој или реинтеграција. 	<p>МВР МВР/МТСП МТСП/ЦКРМ/МО/ГО</p> <p>МЗ/МТСП/ЦКРМ/МО/ГО МТСП/ЦКРМ/МО/ГО МТСП/ЦКРМ/МО/ГО</p> <p>МП/УНХЦР/МЗМП и други ГО</p> <p>МТСП</p> <p>МЗ/ГО/МО</p> <p>МТСП/ЦСР/ГО/МО МВР/МНР/МТСП/МО/ГО</p> <p>МП/УНХЦР/МЗМП и други ГО</p> <p>МВР/МТСП/МП МОН МОН МТСП/МО/ГО</p> <p>МТСП/МВР/ИОМ/ГО/МО</p>
Бремени жени:	<p>Непосредни основни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> безбедност и сигурност; сместување во ПТЦ, ПЦС, ЦБА; храна, пијалак, облека, лични потреби; здравство: итни медицински третмани за акутни и хронични заболувања и гинеколошки преглед; придржувања до излезна точка од РМ, доколку се предава на друга држава; средства за одржување лична хигиена; психосociјална помош и поддршка; правна помош: правно советување и постапка за регулирање на престој по основа на барател на азил, доколку е барател на азил. <p>Среднорочни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> наоѓање најсоодветно решение за сместување, во согласност со потребите и законските решенија на МТСП; здравство: активна медицинска нега и следење на бременоста и психосociјална помош и поддршка; вештини за градење и рекреација; наоѓање и известување на семејствата; правна поддршка во постапката за азил, доколку се баратели на азил. <p>Долгорочни потреби:</p> <ul style="list-style-type: none"> продолжување на непосредните и на среднорочните потреби; вклучување во образовниот процес; учење јазици (македонски и странски); економска стабилизација и независност; одржливи / трајни решенија: доброволна репатријација, преселување, регулирање на долгорочен престој или реинтеграција. 	<p>МВР МВР/МТСП МТСП/ЦКРМ/МО/ГО</p> <p>МЗ/МТСП/ЦКРМ/МО/ГО МТСП/ЦКРМ/МО/ГО МТСП/ЦКРМ/МО/ГО</p> <p>МП/УНХЦР/МЗМП и други ГО</p> <p>МТСП/МО/ГО</p> <p>МЗ/ГО/МО МТСП/ЦСР/ГО/МО МВР/МНР/МТСП/МО/ГО</p> <p>МП/УНХЦР/МЗМП и други ГО</p> <p>МОН МОН МТСП/МО/ГО</p> <p>МТСП/МВР/ИОМ/ГО/МО</p>

⁵⁸ Чл.81 од ЗС

Стари лица:	Непосредни основни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> безбедност и сигурност; сместување во ПТЦ, ПЦС, ЦБА; храна, пијалак, облека, лични потреби; здравство: итни медицински третмани за акутни и хронични заболувања, медикаментна терапија, дијализа; хигиенски пакети за мажи и жени; катетери (за мажи за жени); обезбедување инвалидски помагала (доколку е потребно); придржува до излезна точка од РМ доколку се предава на друга држава; средства за одржување лична хигиена; психосоцијална помош и поддршка правна помош: правно советување и постапка за регулирање на престој по основа на барател на азил, доколку е барател на азил. 	МВР МВР/МТСП МТСП/ЦКРМ/МО/ГО
	Среднорочни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> наоѓање најсоодветно решение за сместување, во согласност со потребите и законските решенија на МТСП; здравство: активна медицинска нега и психосоцијална помош и поддршка; вештини за градење и рекреација; наоѓање и известување на семејствата; правна поддршка во постапката за азил, доколку се баратели на азил. 	МП/УНХЦР/МЗМП и други ГО
	Долгорочни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> продолжување на непосредната и на среднорочните потреби; одржливи / трајни решенија: доброволна репатријација, преселување, регулирање на долгорочен престој или реинтеграција; 	МТСП/МВР/ИОМ/ГО/МО
Лица со физичка попречност:	Непосредни основни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> безбедност и сигурност; сместување во ПТЦ, ПЦС, ЦБА, во простории со универзален дизајн; храна, пијалак, облека, лични потреби; здравство: итни медицински третмани за акутни и хронични заболувања, медикаментна терапија, дијализа; хигиенски пакети за мажи и жени, машки/женски катетери; толкувач за глуви и наглуви; обезбедување инвалидски помагала; придржува до излезна точка од РМ, доколку се предава на друга држава; санитарни јазли приспособени на потребите на лицата со физичка поопреченост; средства за одржување лична хигиена; психосоцијална помош и поддршка; правна помош: правно советување и постапка за регулирање на престој по основа на барател на азил, доколку е барател на азил; право на толкувач/глуви и наглуви.⁵⁹ 	МВР МВР/МТСП МТСП/ЦКРМ/МО/ГО
	Среднорочни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> наоѓање најсоодветно решение за сместување, во согласност со потребите и законските решенија на МТСП; здравство: активна медицинска нега и следење на бременоста и психосоцијална помош и поддршка; вештини за градење и рекреација; наоѓање и известување на семејствата; правна поддршка во постапката за азил, доколку се баратели на азил. 	М3/МТСП/ЦКРМ/МО/ГО МТСП/ЦКРМ/МО/ГО МП/УНХЦР/МЗМП и други ГО
	Долгорочни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> продолжување на непосредната и на среднорочните потреби; одржливи / трајни решенија: доброволна репатријација, преселување, регулирање на долгорочен престој или реинтеграција. 	МТСП/МВР/ИОМ/УНХЦР/ГО/МО
ЛГБТИ лица:	Непосредни основни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> безбедност и сигурност; сместување во ПТЦ, ПЦС, ЦБА; храна, пијалак, облека, лични потреби; здравство: итни медицински третман за акутни и хронични заболувања, медикаментна терапија; средства за одржување лична хигиена; психосоцијална помош и поддршка во делот на заштита од дискриминација; правна помош: правно советување и постапка за регулирање на престој по основа на барател на азил, доколку е барател на азил. 	МВР МВР/МТСП МТСП/ЦКРМ/МО/ГО
	Среднорочни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> наоѓање најсоодветно решение за сместување, во согласност со потребите и законските решенија на МТСП; здравство: Активна медицинска нега и психосоцијална помош и поддршка; вештини за градење и рекреација; наоѓање и известување на семејствата; правна поддршка во постапката за азил, доколку се баратели на азил. 	МП/МЗМП/УНХЦР/други МО/ГО МТСП/МО/ГО
	Долгорочни потреби:	<ul style="list-style-type: none"> продолжување на непосредната и на среднорочните потреби; одржливи / трајни решенија: доброволна репатријација, преселување, регулирање на долгорочен престој или реинтеграција. 	М3/МТСП/ЦКРМ/МО/ГО МТСП/МОН/ГО/МВР/МНР/ГО/ МО МП/МЗМП/УМХЦР/други ГО/ МО МТСП/МВР/ИОМ/УНХЦР/ГО/МО

⁵⁹ Анекс 15:Листа на толкувачи

АНЕКС 6:
ДОМАШНА И МЕЃУНАРОДНА ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА И ЕУ-ДИРЕКТИВИ ВРЗ ОСНОВА НА КОИ СЕ ТЕМЕЛАТ ОВИЕ СОП

Меѓународни инструменти, директиви и препораки:

- Конвенција на ОН за правата на лицата со посебни потреби;
- Конвенција за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жената;
- Конвенција на ОН за правата на детето, 1989;
- Факултативен протокол кон Конвенцијата за правата на детето – трговија со деца, детска проституција и детска порнографија, 2000;
- Конвенција за статусот на бегалците (1951) и нејзиниот Протокол (1967);
- Третман на непридружувани и разделени деца надвор од нивната земја на потекло, 2005;
- Конвенција на ОН против транснационалниот организиран криминал со протоколите, 2000 и протоколите од Палермо;
- Европска конвенција за човекови права, 1950;
- Европска конвенција за заштита од мачење и нечовечко или понижувачко постапување или казнување, 1987;
- Европска конвенција за остварување на правата на децата, 1996;
- Конвенција на Советот на Европа за активности против трговијата со луѓе, 2005;
- Повелба на фундаменталните права на Европската Унија, 2000;
- Директива на Советот на ЕУ (2008/115/ЕС) од 16 декември 2008 за заеднички стандарди и постапки на државите членки за враќање на државаните на трети земји, кои нелегално престојуваат на територијата на Унијата;
- Директива на Советот на ЕУ (2005/85/ЕС) од 1 декември 2005 поставувајќи минимум стандарди за постапки во државите членки за одобрување и одземање на статус на признаен бегалец;
- Директива на Советот на ЕУ (2003/86/ЕС) од 22 септември 2003 за правото на повторно обединување на семејството;
- Директива на Советот на ЕУ (2003/9/ЕС) од 27 јануари 2003, која поставува минимум стандарди за прием на баратели на азил;
- Директива на Советот на ЕУ (2001/55/ЕС) од 20 јули 2001 за привремена заштита;
- Директива на Советот на ЕУ (2011/95/EU); Стандарди за квалификување на државјани на трети земји или лица без државјанство како корисници на меѓународна заштита, за единствен статус за бегалци или за лица што имаат право за заштита, како и за содржината на одобрена заштита;
- Директива на Советот на ЕУ (2013/32/EU); Заеднички процедури за доделување и одземање на меѓународна заштита;
- Директива на Советот на ЕУ (2013/33/EU); Поставување стандарди за прием на апликации за меѓународна помош;
- ЕУ-директивите бр: 43, 78 и 113;
- Одлука на Совет на Европа (17024/09) од 2 декември 2009; Програма Стокхолм: „Отворена и безбедна Европа во служба на заштита на граѓанинот“.

Домашно законодавство и подзаконски акти:

- Закон за странци;
- Законот за азил и привремена заштита, Службен весник (бр.49/2003, бр 152/2015);
- Закон за семејство;
- Закон за социјална заштита,;
- Закон за заштита на децата;
- Законот за заштита на сведоците;
- Закон за општата управна постапка;
- Закон за вработување странци;
- Кривичен законик;
- Закон за кривична постапка;
- Правилник за куќниот ред на прифатниот центар за странци, Службен весник, бр. 6/2007, бр.53/2009;
- Правилник за странците; Одлука за основање јавна установа за сместување лица баратели на азил;
- Стандардни оперативни процедури за постапување со жртви на трговија со луѓе, Национална комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, 2008;

АНЕКС 7:
ПРВИЧНА ПРОЦЕНКА НА РИЗИК

A. Првична проценка на здравствената состојба

1.	Физичка состојба и знаци на насилиство: • претходни; • добиени за време на патувањето; • видливи знаци на физичко насилиство.
2.	Психичка состојба: • несоница; • стресна состојба/страв/нервоза; • депресија.
3.	Здравствена состојба (согледана): • моментална здравствена состојба од спроведен иницијален лекарски преглед • прележани заразни болести; • хронични болести; • психички нарушувања; • ментални и душевни растројства (прилог документ).

B. Првична проценка на безбедносен ризик (мислење од МВР, ОЕ што го прифатила РКЛС)

1.	Моментална безбедносна процена
2.	Претходни закани по безбедноста
3.	Конкретни лица што можат да создадат проблеми
4.	Загриженост за безбедноста на членовите на семејството или на пријателите
5.	Ризични локации за лицето
6.	Друго

АНЕКС 8:
**БАРАЊЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ/ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА
ПРЕСТОЈ**

Назив на органот до кој барањето се поднесува Приемен штембил
Name of the receiving authority Stamp of receipt

Образец бр. 2

БАРАЊЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ / ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА ПРИВРЕМЕН ПРЕСТОЈ
APPLICATION FOR ISSUE / EXTENSION OF TEMPORARY RESIDENCE PERMIT

прво издавање
first issue

продолжување
extension

1. Презиме _____
Surname

2. Поранешно, односно родено презиме _____
Previous surname or name given at birth

3. Име _____
Name

4. Пол машко женско
sex male female

5. Име на родителите: татко _____ мајка _____
Names of parent's father: mother

6. Датум, место и држава на раѓање _____, _____, _____
Date, place and country of birth

7. Државјанство _____
Nationality

8. Занимање _____
Profession

9. Брачна состојба неженет/немажена оженет/мажена вдовец/вдовица разведен/разведена
Marital status single married widowed divorced

10. Адреса ВО Република Македонија _____
Address in the Republic of Macedonia

11. Адреса во странство _____
Address abroad

12. За кои цели се бара дозволата за привремен престој и за кое време _____
The reasons for which temporary residence permit is requested and the period

13. Податоци за лицето врз основа на чиј статус во Република Македонија се бара дозвола за привремен престој:
Information and data about the person based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

a) Презиме и име _____
Surname and name

b) Датум, место и држава на раѓање _____, _____, _____
Date, place and country of birth

c) Државјанство _____
Nationality

g) Статус на членот на семејната заедница _____
Status of the family member

семејна заедница датум на склучување на бракот _____
family union date of contract of marriage

семејни односи _____
family relationship

d) Дали странецот врз основа на чиј статус се бара дозвола за привремен престој има друг регистриран брачен другар со кој веќе живее во Република Македонија
Does the person based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested have another registered spouse with whom s/he already lives in the Republic of Macedonia
да не
Yes No

f) Дали родителското право на детето за кого се бара издавање на дозвола за привремен престој е поделено?
Is the parental right to the child for whom temporary residence permit is requested shared?

да не
Yes No

e) Податоци од патната исправа на македонскиот државјанин/странец кој има регулиран статус во Република Македонија:
Data from the passport of the Macedonian citizen/foreigner who has a regulated status in the Republic of Macedonia:

Број на патна исправа _____; Датум на издавање _____; Со рок на важност до _____
Passport number Date of issue Valid until

ж) Адреса на македонскиот државјанин/странец во Република Македонија _____
Address of the Macedonian citizen/foreigner in the Republic of Macedonia

Пријавен од: _____
Registered from

з) Во случај на непостоење на заедничка адреса на живеење, Ве молиме да ги наведете причините
If the same address is not used, please specify the reasons

s) Податоци за законскиот престој на странецот врз основа на чиј статус се бара дозвола за привремен престој
Information regarding the legal status of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

i) Податоци за постоење на средства за издржување на странецот врз основа на чиј статус се бара дозвола за привремен престој
Information regarding the subsistence means of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

j) Податоци за здравствено осигурување на странецот врз основа на чиј статус се бара дозвола за привремен престој
Information regarding the health insurance of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

14. Патна исправа на подносителот _____
Travel document of the applicant.

Надлежен орган кој ја издал патната исправа _____
The issuing competent authority

Место и датум на издавање _____
Place and date of issue

Број _____ Исправата важи до _____
Number Document valid until

15. РОК на важење на последната издадена _____
Period of validity of the last issued

дозвола за привремен престој дозволата се бара по прв пат
temporary residence permit first residence permit requested

16. Датум на влез во Република Македонија _____
Date of entry into the Republic of Macedonia

а) обврска за поседување виза: да не ; б) виза број _____
 visa requirement Yes No visa number

важи до _____ Орган кој ја издал визата _____
 Valid until issued by

17. Податоци за поседување за средства на издржување на подносителот на барањето
 Information regarding subsistence means of the applicant

18. Податоци за обезбедено сместување во Република Македонија или дека има средства за сместување
 Information regarding accommodation in the Republic of Macedonia or possession of means for accommodation

19. Податоци за здравствено осигурување
 Information regarding health insurance

20. Податоци дека ги исполнува условите за дозвола за привремен престој заради различни причини
 согласно Законот за странците ("Службен весник на Република Македонија" бр. 35/06 и 66/2007)
 Information on fulfillment of conditions provided for separate types of temporary residence permit in accordance with the Law on Aliens (Official Gazette of the Republic of Macedonia nr.35/06 and 66/2007)

21. Кон барањето ги приложувам следните документи:
 Documents enclosed:

22. Вид на образование _____
 Type of education

23. Предвидено траење на пресојот: од: _____ до: _____
 Period of intended stay from to

24. Причина за поднесување на барањето
 Reasons for application

25. Завршна изјава
 Final statement

a) Со ова потврдувам дека сите податоци наведени во точките 1-24 се целосни, вистинити и одговараат на податоците во приложените документи. Потврдите кои се на друг јазик приложени се на македонски превод.

Hereby I confirm that all information given under items 1-24 are complete they are true and correspond to the data contained in the documents attached. Certificates made in a foreign language are attached in their Macedonian translation.

6) Со ова се обврзувам дека секоја промена на личните податоците пред влезот во Република Македонија ќе ги доставам на надлежните органи во Република Македонија, преку дипломатското, односно конзуларно преставништво на Република Македонија.

Hereby I undertake, that I will communicate any change of my personal data to the Macedonian competent authorities through diplomatic or consular missions of the Republic of Macedonia before entering the Republic of Macedonia.

в) Известен сум дека моите лични податоци со цел составување на записник и архивирање ќе бидат информатички обработени.

I take note that my personal data are electronically processed for the purpose of making minutes and filing.

г) Известен сум дека заради непотполни или неточни податоци моето барање може да биде одбиено.

I have been advised that my application may be refused on account of incomplete and inaccurate data.

Во _____, на ден _____.
 In on

Потпис на подносителот на барањето:
 Signature of the applicant

Место за фотографија

3 x 3,5 см

Photo

Пополнува службеното лице на органот до кого е поднесено барањето
 To be filled out by the official person of the receiving authority

Како е решено барањето _____
 The resolution is

Број на решението за дозволување на привремен престој _____
 Number of decision on grant of temporary residence

До кој датум е одобрен привремениот престој _____
 The period of temporary residence is granted until

Датум на издавање /продолжување на дозволата за привремен престој _____
 Data of issue/extension of the temporary residence permit

Место за административна такса
 Administrative tax

Потпис на службено лице
 Signature of authorized official

АНЕКС 9:

БАРАЊЕ ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ REPUBLIC OF MACEDONIA MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS Ул. "Димче Мирчев" б.б. 1000 Скопје Dime Mircov b.b., 1000 Skopje телефон/ phone 2 314 2368 факс/ fax 2 314 3408 БАРАЊЕ ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ APPLICATION FOR RECOGNITION OF THE RIGHT TO ASYLUM Согласно Закон за азил и привремена заштита (Сл.Весник на Р.Македонија бр.49/2003) According to the Law on Asylum and Temporary Protection (Official Gazette of the Republic of Macedonia no.49/2003) Место за заверка на барањето Одделение за азил Section for Asylum ВНИМАТЕЛНО ПРОЧИТАЈТЕ ! УПАТСТВО ЗА ПОПОЛНУВАЊЕ НА БАРАЊЕТО ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ: Instructions for filling in the application for recognition of the right to asylum: Пополнување на формуларот/ Filling in the Form <p>Со поднесувањето на овој формулар, Вие бараат признавање право на азил во Република Македонија, односно бараат дозвола за престој во Република Македонија како бегалци. Ако сте придружен или од брачни другар или деца постари од 18 години, потребно е и тие сами да пополнат посебен формулар. Ве молиме користите печатена бука. При тоа не сметте да користите молни. Ако имате потреба да напишете повеќе податоци од обезбедениот простор во формуларот, ве молиме продолжете на опачината од страницата или доделете страни.</p> <p>If submitting this form you are seeking recognition of the right to asylum in the Republic of Macedonia, respectively seeking residence permit in the Republic of Macedonia as a refugee. If your spouse or children over 18 years of age accompany you, it is necessary for them to fill in a separate form as well. Please print. Do not use pencil. If you need to write more information and the space provided in the form is not sufficient, please continue writing on the reverse side of the sheet or use extra sheets.</p> <p>Која е целта на формуларот/ What is the purpose of this Form?</p> <p>Податоците кои ќе ги дадете во овој формулар ќе ја сочинуваат основата за решавање по Вашето барање за признавање право на азил. Во Ваш интерес е да одговорите на сите прашања што е можно повештински и поцелосно и да дадете што е можно подеталин причини поради кои верувате дека сте во опасност од прогонување во Вашата земја. Со давање неистинити податоци ризиквате Вашето барање да биде одбило. Информациите кои ќе ги дадете ќе бидат чуваани како тајна. Ниедна информација нема да биде достапна до властите на Вашата земја на потекло (член 22 од Законот за азил и привремена заштита).</p> <p>The data, which you provide in this form, will constitute the basis for deciding upon your request for recognition of the right to asylum. It is in your interest to reply to all questions as truthfully and completely as possible and to provide as many detailed reasons for which you believe you are in danger of persecution in your country. By giving false information you are running the risk of having your application rejected. The information you provide will be kept confidential. None of the information will be made available to the authorities of your country of origin (Article 22 of the Law on Asylum and Temporary Protection).</p> <p>Доказан материјал/ Documentary Evidence</p> <p>Ако поседуваате документи од значење за информациите кои сте ги даде во овој формулар, важно е истите да ги приложите со ова барање. Потребно е кои барањето да ги приложите сите лични исправи кои ги поседуваате, а особено патена исправа, лична карта или друг документ за идентификација (член 20 од Законот за азил и привремена заштита). Со недоставување на документи од значење и лични исправи кои ги поседуваате, ризиквате Вашето барање да биде одбило. При поднесувањето на барањето Одделението за азил ќе Ви издаде Идентификациона исправа за барајат на азил со важност до завршување на постапката поведена по Вашето барање.</p> <p>If you are in possession of documents relevant to the data which you have provided in this form, it is important that you enclose them to this application. You are required to enclose all personal documents that you possess, in particular travel document, identity card, driving license or other identification document (Article 20 of the Law on Asylum and Temporary Protection). If you do not submit the relevant document and personal documents that you possess you run the risk of having your application rejected. Once you have submitted your application the Section for Asylum will issue you an identity document valid until the procedure initiated upon your application has ended.</p> <p>Разговор во врска со азилот/ Interview in relation to asylum</p> <p>По поднесувањето на барањето ќе бидете повикани на разговор од страна на Одделението за азил. Целта на разговорот е да се разјаснат сите информации кои се потребни за решавање по барањето. Минујќи е важно да дојдете на разговорот на кој ќе бидете повикан. Во случај да не можете да дојдете, потребно е одамните да го известите Одделението за азил. Во случај да не се појавите на закажаниот разговор, Вашето барање нема да биде разгледано и Вие ќе морате да ја напуштите Република Македонија .</p> <p>After submission of the application you will be summoned to an interview by the Section for asylum. The purpose of the interview is to clarify all information necessary to decide on the application. It is very important to come to the interview that you have been invited for. Should you not be in position to attend you should inform the Section of asylum in advance. Should you not appear for the interview scheduled your application will not be examined and you will have to leave the Republic of Macedonia.</p>
--

Образец бр. 1 Form no. 1				
1. Презиме <i>Surname</i>	2. Име <i>Name</i>	фотографија <i>Photo</i>		
3. Презиме пред склучување на брак <i>Maiden name</i>	4. Татково име / име на мајката <i>Father's name/ name of the mother</i>			
5. Дата на раѓање <i>Date of birth</i>	6. Место на раѓање <i>Place of birth</i>			
7. Држава на раѓање <i>Country of birth</i>	8. Пол <i>Sex</i>	М/ m	Ж/ f	
9. Државјанство <i>Citizenship</i>	a) _____ b) _____	10. Етничка припадност <i>Ethnic origin</i>		
11. Вероисповест <i>Religion</i>				
12. Брачна состојба <i>Marital status</i>	13. Презиме и име на брачниот другар <i>Surname and name of the spouse</i>			
14. Документи за идентификација <i>Identity Documents</i>	15. Мајчин и други јазици кои ги зборува <i>Mother tongue (other languages knowledge)</i>			
a) национален пасош/ national passport _____				
b) лична карта/ identification document _____				
c) возачка дозвола/ driving license _____				
d) друго/ other _____				
16. Завршено образование <i>Education completed</i>	Назив на установата <i>Name of the Institution</i>	Каде (град/место) <i>Where (City/ place)</i>	Која година <i>Year</i>	
a) основно/ primary education _____				
b) средно/ secondary education _____				
c) високо/ associate degree _____				
d) високо/ bachelor's degree _____				
17. Вработувања - <i>Employment</i>	Од <i>From</i>	До <i>To</i>	Работно место и фирма <i>Post and Company</i>	Град/ Држава <i>City/ State</i>
a) _____	-	-	_____	_____
b) _____	-	-	_____	_____
c) _____	-	-	_____	_____
d) _____	-	-	_____	_____
18. Адреса во земјата на потекло и надвор од неа во последните 10 години <i>Address in the country of origin and outside it in the last 10 years</i>	Од <i>From</i>	До <i>To</i>	улица и број <i>Street and number</i>	Град/ Држава <i>City/ State</i>
a) _____	-	-	_____	_____
b) _____	-	-	_____	_____
c) _____	-	-	_____	_____
d) _____	-	-	_____	_____

19. Сегашна адреса на престојување во Република Македонија <i>Current address of place of residence in the Republic of Macedonia</i>				
a) приватно сместување/ <i>private accommodation</i> Град/ <i>City</i> _____ Улица/ <i>Street</i> _____ Број/ <i>number</i> _____ тел./ <i>phone</i> _____	b) колективен/прифатен центар. <i>Collective/ Reception Centre</i> _____ в) друго (хотел, камп, мотел)/ <i>other (hotel, camp, motel)</i> _____			
20. Роднини во Република Македонија <i>Relatives in the Republic of Macedonia</i>				
a) Презиме и име/ <i>Surname and name</i> сродство со барателот/ <i>Relationship with the applicant</i> адреса на живеење/ <i>Address of living</i> дружавјанство/ <i>Surname and name</i>	_____			
b) Презиме и име/ <i>Surname and name</i> сродство со барателот/ <i>Relationship with the applicant</i> адреса на живеење/ <i>Address of living</i> дружавјанство/ <i>Surname and name</i>	_____ тел./ <i>phone</i> _____			
21. Воена служба <i>Military service</i>				
a) година на служење/ <i>year of service</i> _____	b) пол/ <i>section of service</i> _____			
c) место на служење/ <i>place of serving</i> _____				
22. Политичка активност <i>Political activities</i>				
a) политичка партија/ <i>political party</i> _____	b) функција/ <i>function</i> _____			
c) друго/ <i>other</i> _____				
23. Членови на семејство кои го придржуваат барателот на право на азил <i>Family members accompanying the asylum seeker</i>				
Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Дата на раѓање <i>Date of birth</i>	Место на раѓање <i>Place of birth</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>
a) _____	_____	_____	_____	_____
б) _____	_____	_____	_____	_____
в) _____	_____	_____	_____	_____
г) _____	_____	_____	_____	_____
д) _____	_____	_____	_____	_____
е) _____	_____	_____	_____	_____
24. Членови на потесно семејство кои живеат во матичната држава или во странство <i>Members of nuclear family who live in the country of origin or abroad</i>				
Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Место/ Држава во која живеат <i>Place / Country</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>	
a) _____	_____	_____	_____	
б) _____	_____	_____	_____	
в) _____	_____	_____	_____	
г) _____	_____	_____	_____	
д) _____	_____	_____	_____	
25. Дали некогаш сте поднеле барање за признавање право на азил <i>Have you ever applied for recognition of the right to asylum?</i>				
Држава <i>Country</i>	Дата на поднесување <i>Date of submission</i>	Вид на одлука <i>Decision</i>		
a) _____	_____	_____		
б) _____	_____	_____		
в) _____	_____	_____		
26. Податоци за начинот на доаѓање во Република Македонија <i>Manner of arrival in the Republic of Macedonia</i>				
a) дата на доаѓање/ <i>date of arrival</i> _____	b) начин/ <i>manner</i> _____			
c) граничен премин/ <i>border point</i> _____	d) превозно средство/ <i>transportation means</i> _____			
27. Податоци за престојот пред поднесување на барањето <i>Residence status prior to submission of the application</i>				
a) Легален/ <i>Legal</i> _____	b) Друго/ <i>Other</i> _____			
Припремен/ <i>Temporary</i>				
Постојан/ <i>Permanent</i>				
Привремена заштита/ <i>Temporary protection</i>				

<p>Информациите наведени во ова барање за признавање право на азил се вистинити. Запознат/запознаена сум дека со давање невистинити податоци, недоставување на документи и лични исправи моето барање нема да биде земено во постапка. <i>The information stated in this application for recognition of the right to asylum are truthful. I am aware that by knowingly giving false information, not presenting relevant documents and personal documents I run the risk of my application not being processed.</i></p>		
Барајат на право на азил Asylum seeker	Потпис/ Signature	Дата Date
<p>Потврдувам дека му асистирал на горе потпишаното лице да го потполни барањето за признавање право на азил и дека сите наведени податоци се базираат врз информации добиени од негова страна. Потполнетото барање му/и е прочитано на неговиот/нејзиниот мајчин јазик пред да биде потпишано од негова/нејзина страна. <i>I hereby confirm that I assisted the above-signed individual to fill-in this application for recognition of the right to asylum and that the information mentioned above are given by him. The filled-in application has been read out to him/her in his/her mother tongue before he/she has signed it.</i></p>		
Законски застапник или полномошник Legal guardian or proxy	Потпис/ Signature	Дата Date

АНЕКС 10: ПОЧИТУВАЊЕ НА ОСНОВНИТЕ НАЧЕЛА ОД СТРАНА НА ДАВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИ

Начело	Содржина
Почитување на правата	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Водечките принципи за обезбедување услуги за заштита се објаснети подолу, со цел обезбедување насоки за одговорните лица од одговорните институции, МО/ГО – даватели на услуги, за тоа како да се обезбеди првична помош.
Сигурност и безбедност	<ul style="list-style-type: none"> ➤ РКЛС што има потреба од заштита: треба да се обезбеди почитување на човековите права врз основа на меѓународните и националните закони и стандарди. ➤ РКЛС што имаат потреба од заштита не треба да се држат во затвори во случаи кога може да се користат алтернативни мерки.
Доверливост	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да се обезбеди доверливост цело време. ➤ Сите информации и целокупната документација за РКЛС е доверлива и треба да се третира како таква. ➤ Информациите, вклучувајќи ги и датотеките, секогаш треба да се чуваат на сигурно место. ➤ Информациите треба да се споделуваат само „во случај на потреба“. Со исклучок во случаи каде што е во прашање безбедноста на РКЛС, давателите на услуги не смеат да откриват информации што се однесуваат на РКЛС без негова/нејзина согласност, освен ако националното законодавство не предвидува законска обврска на откривање.
Информации	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Секој има право на информации на јазик што го разбира, вклучувајќи информации за своите права, за достапните услуги, потенцијалните ризици и последиците од прифаќањето или од неприфаќањето на услугите за да може да донесуваат информирани одлуки. ➤ За децата информациите треба да се споделат на разбиралив и пријателски начин.
Согласност	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Сите услуги треба да бидат обезбедени со целосна и информирана согласност на РКЛС секогаш кога е тоа можно. ➤ РКЛС имаат право на целосно учество во сите фази на донесувањето одлуки во врска со нивниот случај. ➤ Учество во програмите за помош ќе биде на доброволна основа, само со слободна и информирана волја на РКЛС.
Недискриминација и непристрасност	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Кога треба да се одговори на потребите на ранливите страници, давателите на услуги треба да обезбедат недискриминација и непристрасност во сите интеракции. ➤ РКЛС не треба да се дискриминирани од страна на давателите на услуги врз основа на пол, раса, националност, етничка припадност, возраст и религија.

Приод базиран на интересите на РКЛС	<ul style="list-style-type: none"> ➤ При давањето на услугите треба да се земат предвид потребите и тие се однесуваат на секое лице од ранливите категории на кое му е потребна помош и заштита. ➤ Овој принцип мора да се почитува во сите фази на обезбедување на услуги.
Најдобар интерес на детето	<ul style="list-style-type: none"> ➤ За децата како ранливи категории-странци нивниот најдобар интерес треба да биде примарна цел, да се има предвид во сите активности што се однесуваат на децата, вклучувајќи ги мерките на краток и долг рок. ➤ Понатаму, одредувањето на најдобрите интереси во процесот мора да се одвива во рамките на подготовките за секоја одлука што се однесува на детето. ➤ Оваа определба бара јасна и сеопфатна проценка на идентитетот на детето, вклучувајќи ја и неговата националност, воспитување, етничко, културно и јазично потекло, особено слабостите и потребата од заштита.
Обезбедување квалитет	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Обезбедувањето на услугите треба да се врши од страна на обучени и искусни професионални даватели на услуги. ➤ Обезбедувањето на услугите за сите страни треба да се спроведе во соработка, на интердисциплинарен начин, со цел обезбедување најдобра можна нега за РКЛС.

АНЕКС 11: РЕШЕНИЕ ЗА ДОЗВОЛУВАЊЕ НА ПРИВРЕМЕН ПРЕСТОЈ

Образец бр. 3

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ
THE REPUBLIC OF MACEDONIA
MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS

Орг. единица _____
Organizational unit

Број _____
Nr

Место и датум _____
Place and date

Врз основа на член 54 став 1 од Законот за странците («Службен весник на Република Македонија» бр.35/2006 и 66/2007)

Министерството за внатрешни работи _____ на ден _____ година
(надлежна организациона единица)

донесе:

Pursuant to Article 54 paragraph 1 of the Law on Aliens (Official Gazette of the Republic of Macedonia" nr.35/2006 and 66/2007) the Ministry of Internal Affairs _____ on _____
(competent organizational unit)

brought the following:

РЕШЕНИЕ ЗА ДОЗВОЛУВАЊЕ НА ПРИВРЕМЕН ПРЕСТОЈ DECISION ON GRANT OF TEMPORARY RESIDENCE

На лицето
The following person.

Презиме _____ Име _____
Surname Name

Дата на раѓање _____ Место на раѓање _____ Пол _____
Date of birth Place of birth Sex

Државјанство _____ Престојува во _____
Nationality Resident in

Адреса на лицето во странство _____
Address

Вид на документ за идентификација _____ број _____
Type of identification document number

Издаден во _____ на _____
Issued at on

Со рок на важност до _____
Valid until

МУ СЕ ДОЗВОЛУВА ПРИВРЕМЕН ПРЕСТОЈ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
HAS BEEN GRANTED TEMPORARY RESIDENCE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

заради _____
for purpose of

Во траје од _____ месеци.
for a period of months

По спроведена постапка утврдено е дека се исполнети условите за издавање на дозвола за привремен престој, согласно член 50 од

Законот за странците („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006 и 66/2007).

The procedure conducted has shown that conditions for issue of temporary residence permit in accordance with Article 50 of the Law on Aliens

(“Official Gazette of the Republic of Macedonia” nr. 35/2006 and 66/2007) are fulfilled.

Именуваниот се известува дека е должен во рок сд пет дена од денот на влегувањето во Република Македонија да се јави во

Министерството за внатрешни работи, кое во рок од 25 дена од денот на неговото јавување ќе му издаде дозвола за привремен престој.

The person concerned is advised that s/he is obliged to report him/herself to the Ministry of Internal Affairs within five days as from the date of entry into the Republic of Macedonia where the Ministry shall issue such a foreigner a temporary residence permit within 25 (twenty-five) days as from the date of reporting.

М.П. Потпис на службено лице
L.S. Signature of authorized official

АНЕКС 12: ЗАПИСНИК ЗА ПРИЕМ НА УСНО БАРАЊЕ ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВОТО НА АЗИЛ

Образец бр.4

Министерство за внатрешни работи

Бр. _____
година

ЗАПИСНИК ЗА ПРИЕМ НА УСНО БАРАЊЕ ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ

Име _____ Презиме _____

Дата на раѓање _____ Пол _____

Држава и место на раѓање _____ Државјанство _____

Држава од која дошол во РМ _____ Дата на влегување во РМ _____

Документи и други предмети кои лицето ги предало само

Документи и други предмети кои се пронајдени при претрес кај лицето

Лица кон кои го придружуваат барателот на право на азил:

1. _____ сродство _____
2. _____ сродство _____
3. _____ сродство _____
4. _____ сродство _____
5. _____ сродство _____

Овластено службено лице

(М.П.)

Потпис на подносетелот на барањето

АНЕКС 13:**ЛИСТА**

на надлежни органи и одговорни лица за постапување со РКЛС предвидени во овие СОП:

Реден број	Надлежна институција /МО/ГО	Одговорно лице	Контакт e-mail:	Контакт-телефон
1	МВР/ОГР	Лидија Велковска, полициски советник	Lidija_velkovska@moi.gov.mk	070/387967
		Никола Мирчевски, виш пол. советник	nikola_mircevski@moi.gov.mk	070/358187
		Зоран Димовски, пол. советник	zoran_dimovski@moi.gov.mk	071/268561
2	МВР/ГРОГР/ Одделение за странци и реадмисија	Гоце Страшески, полициски советник Мијалче Гелев, пол. советник	goce_straseski@moi.gov.mk mijalce_gelev@moi.gov.mk	070/305166 070/351091
3	МВР/РЦ за ГР Север/ ОПКМСР	Зоран Георгиев, началник на ОПКМСР Анита Галевска, гл.инспектор-раководител на ОСР/скопје	zoran_gjorgiev@moi.gov.mk anita_galevska@moi.gov.mk	071/211909 071/293363
		Алберто Гуцев, сам. инспектор/ОСР Скопје Билјана Стоименовска, сам.инспектор/ОСР Скопје	alberto_gucev@moi.gov.mk biljana_stoimenovska@moi.gov.mk	071/248535 071/322840
		Зоран Марковиќ, сам.инспектор/ОПКМ	zoran_markovik@moi.gov.mk	070/228831
4	МВР/РЦ за ГР Север/ Прифатен центар за странци	Петар Саревски, управник на ПЦС	psarevski@yahoo.com	070/276022
Јане Толев, сам.инспектор/ОПКМСР Ванчо Поп-Иванов, сам. инспектор/ОПКМСР/ Гевгелија	jane_tolev@moi.gov.mk vanco_pop-ivanov@moi.gov.mk	071/288254 071/211921		
5	МВР/РЦ за ГР Југ / ОПКМСР	Климент Кованцелиев, сам. инспектор/ОПКМСР/Гевгелија	kliment_kovanceliev@moi.gov.mk	071/289376
6	МВР/ОГР/Сектор за азил	Братка Дејаноска-Милчевска, началник на СА Невенка Шишковска-Николовска, виш советник	bratka_dejanoska@moi.gov.mk nevenka_siskovska-nikolovska@moi.gov.mk	070/245229 071/297016
		Весна Лукановска, виш советник	vesna_lukanovska@moi.gov.mk	071/237686
		Елисавета Јовановиќ, Сузана Петрушевска	elisaveta_jovanovic@moi.gov.mk suzana_petrushevska@moi.gov.mk	070/777897 071/700709

7	МВР/БЈБ/ЦПС/ОСОСК/ ЕТЛКМ	Љупчо Маркудов, началник на ЕТЛКМ Благица Петковска, гл.инспектор/ЕТЛКМ	ljupco_markudov@moi.gov.mk blagica_petkovska@moi.gov.mk	070/383896 070/323259
8	МТСП/Одделение за азил, миграции и хуманитарна помош	Дејан Ивковски, рак.на ОАХП	divkovski@mtsp.gov.mk	075/358172
9	МТСП – Прифатен центар за баратели на азил Визбегово	Зоран Апостоловски, рак.на служба за стручна работа	apostolovskizoran@yahoo.com	070/700838
10	МТСП/ЈУМЦР Скопје	Наташа Станоевиќ, соц. работник Кристина Колевска, правник Марта Николовска, психолог, Дарко Андоновски, правник	natasastanojevic1971@yahoo.com k_kolevska@yahoo.com marta.m.nikolovska@gmail.com	076/486074 070/210957 076/433643 071/645922
11	МТСП/НМУ	Светлана Цветковска	scvetkovska@mtsp.gov.mk	076/456795
12	Црвен крст на Град Скопје	Ема Томљеновиќ	skopje.centerck@redcross.org.mk	070/441009
13	Центар за управување со кризи на РМ	Душко Петровски, рак.на сектор за операции и кординација	dusko.petrovski@cuk.gov.mk situacionen.centar@cuk.gov.mk	070/410750 070/390698
14	Народен правобранител на РМ	Снежана Теодосиеска Мартин Дувњак	stjordanoska@ombudsman.mk macduvnjak@gmail.com	075/262177 071/489828

АНЕКС 14:
**ПЛАН НА МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА
ОДЛУКАТА ЗА РЕПАТРИАЦИЈА НА РКЛС**

Вид мерка	Активност	Институција/ организација што ќе постапува	Временска рамка
Безбедносна проценка на ризиците за животот, сигурноста и дискриминацијата на РКЛС во земјата на враќање.	1. Анализа на состојбата во земјата на потекло, трета земја каде што ќе се враќа РКЛС. 2. Запознавање на РКЛС со состојбата во земјата/трета земја на враќање.	МВР ИОМ(само во случаи на доброволно враќање)	1. Пред донесување на Одлука за репатриација. 2. Пред заминување.
Здравствена проценка, прогноза, медицински помагала.	1.Медицински прегледи. 2.Невропсихијатирска проценка/прогноза за лица со ментална попреченост. 3.Гинеколошки прегледи за бремени жени. 4. Обезбедување медицински помагала (катетери, медикаментна терапија за хронични болни, инвалидски помагала).	M3 M3 M3 M3	– По донесена Одлука за репатриација. – До заминување.
Потреба од придружба.	1. Определување на РКЛС на кои им е потребна придружба врз основа на видот, степенот на попреченост и на ризикот.	M3	– По донесена Олука за репатриација. – До заминување.
Избор на транспорт, рута на патување.	1. Проценката на ранливоста, видот и степенот на попреченост треба да определат кој е најдобриот начин на транспорт. 2. Безбедносната проценка ќе ја определи рутата на движење.	M3 МВР ИОМ(само во случаи на доброволно враќање) МВР	– По донесена Олука за репатриација. – До заминување.
Обезбедување парични средства за лични потреби за време на транспортот.	1. Врз основа на рутата и видот на транспортот, време траење, се прави проценка и обезбедување на неопходно потребни парични средства за патувањето	МТСП/ЈУМЦР/ЦСР ИОМ(само во случаи на доброволно враќање)	– По донесена Одлука за репатриација. – До заминување.
Обезбедување патни документи за лицата што не поседуваат лични и патни документи.	1. Според статусот што му е определен на РКЛС во РМ, во согласност со законската основа (ЗС, ЗАПЗ), се издаваат патни документи. Во краен случај се користат можностите на ЦКРМ.	– МВР/ОГР/СА – МВР/РЦ за ГР Север/ОПКМСР	– По донесена Одлука за репатриација – До заминување.

АНЕКС 15:
ЛИСТА НА ТОЛКУВАЧИ ЗА ГЛУВИ И НАГЛУВИ

**НАЦИОНАЛЕН СОЈУЗ НА ГЛУВИ И НАГЛУВИ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ЛИСТА НА ТОЛКУВАЧИ НА ЗНАКОВЕН ЈАЗИК ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

р/б	Сериски број на сертификатот					Име и презиме	Град
1	C	1	001	09		Виолета Апостоловска	Скопје
2	C	1	002	09		Марија Башеска-Стојановска	Скопје
3	C	1	003	09		Викторија Волак	Скопје
4	C	1	004	09		Соња Кимова	Скопје
5	C	1	005	09		Спиро Ристовски	Скопје
6	C	1	006	09		Олга Ристовска	Скопје
7	C	1	007	09		Драгица Малинческа	Скопје
8	C	1	008	09		Катерина Божиновска	Скопје
9	C	1	009	09		Катерина Стевановска	Прилеп
10	C	1	010	09		Лиза Стојановска	Битола
11	C	1	011	09		Ана Златеска	Битола
12	C	1	012	09		Анка Гогиеска	Скопје

Контакт:

ул. 11 Октомври бр. 42а
1000 Скопје
Република Македонија

✉ sgnm@t-home.mk
☎ 02 3228 106
📠 02 3228 106

Qeveria e Republikës së Maqedonisë
Komisioni Kombëtar për Luftë kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore dhe Migrimit Illegal

**PROCURAT
OPERATIVE
STANDARDE
PËR TRAJTIMIN
E KATEGORIVE
TË LËNDUESHME TË
PERSONAVE TË HUAJ**

Korrik 2016

PËRMBAJTA

PJESA A:	77
Lista e shkurtesave	77
Nacionet e përdorura	78
Hyrje	81
Objektivi i POS-së	82
Bazat e vendosjes së POS-së	82
Parimet kryesore mbi të cilat mbështetet POS-ja	82
Si përdoret POS-ja	82
Zhvillimi i rrjetit të resurseve të përdorimit të POS-së	83
PJESA B:	84
POS 1: PRANIMI, IDENTIFIKIMI DHE REFERIMI I KLPH-së	84
MASA 1: Pranimi – kontakti i parë me KLPH-të	84
MASA 2: Identifikimi i KLPH-ve	86
MASA 3: Referimi i KLPH-ve	87
POS 2: NDIHMA PRIMARE, MBROJTJA DHE STREHIMI	88
MASA 1: Ndihma primare dhe mbështetja	88
MASA 2: Mbrojtja e KLPH-ve	90
MASA 3: Kujdestaria mbi KLPH-të	90
MASA 4: Strehimi	91
POS 3: RREGULLIMI I STATUSIT TË KLPH-së	92
MASA 1: Këshillimi juridik dhe informimi i KLPH-ve për procedurën e rregullimit të statusit	92
MASA 2: Procedura e rregullimit të qëndrimit	93
MASA 3: Zbatimi i intervistës në procedurën pas kërkesës së parashtruar për azil	94
POS 4: INTEGRIMI LOKAL DHE NDIHMA AFATGJATË	95
MASA 1: Plani i Ndihmës Afatgjate	95
MASA 2: Strehimi/sistemimi	96
MASA 3: Mbrojtja shëndetësore	97
MASA 4: Arsimiti/aftësimi profesional	97
POS 5: RIATDHESIMI/KTHIMI VULLNETAR	98
MASA 1: Bazat e kthimit	98
MASA 2: Marrja e masave për kthim	99
POS 6: PROCEDURA PENALE	100
MASA 1: Qasja në drejtësi	100
MASA 2: Privimi nga liria/paraburgimi	101
MASA 3: Pjesëmarrja e klph-ve në procedurë penale në cilësinë e të pandehurit	102
MASA 4: Pjesëmarrja e klph-ve në procedurë penale në cilësinë e dëshmitar/viktimës	103
PJESA C: ANEKSET:	104
ANEKSI 1: Pyetësor për përcaktimin e treguesve për profilim/identifikim të KLPH-ve	105
ANEKSI 2: Udhëzues për zbatimin e intervistës me KLPH-të	107
ANEKSI 3: Parakushtet dhe aftësitet për zbatim me sukses të intervistës me KLPH-të	109
ANEKSI 4: Treguesit për identifikimin e viktimate të trafikimit me qenie njerëzoret	111
ANEKSI 5: Vlerësimi i nevojave dhe dhënia e shërbimeve KLPH-ve të identifikuar	120
ANEKSI 6: Sistemi i rregullave ligjore të brendshme dhe ndërkombëtare, direktivat e BE-së në bazë të të cilave janë hartuar këto POS	124
ANEKSI 7: Vlerësimi primar i rezikut	125
ANEKSI 8: Kërkesa për Lëshim/Vazhdim të Lejes së Qëndrimit të Përkohshëm	126
ANEKSI 9: Kërkesa për Njohjen e së Drejtës së Azilit	130
ANEKSI 10: Respektimi i parimeve themelore nga dhënësit e shërbimeve	136
ANEKSI 11: Vendimi për Dhënie të Lejes së Qëndrimit të Përkohshëm	138

Hartimi i këtij dokumenti u realizua me përkrahje të UNHCR-së - Komisariati i Lartë
për Refugjatë i Kombeve të Bashkuara - Zyra Shkup

Përmbajta e këtij publikimi nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet ose
qëndrimet e UNHCR-së

ANEKSI 12:	Procesverbal i pranimin me gojë të kërkesës për njohje të së drejtës së azilit	139
ANEKSI 13:	Lista e organeve kompetente dhe personave përgjegjës për trajtimin e KLPH-ve të përcaktuara me këto POS për trajtimin e KLPH-ve	140
ANEKSI 14:	Plani i Masave dhe Aktivitetave për Zbatimin e Vendimit për Riadheshim të KLPH-ve	142
ANEKSI 15:	Lista e interpretuesve për personat e shurdhër dhe me dëgjim të dëmtuar.	143

LISTA E SHKURTESAVE

POS	Procedurat Operative Standarde
KLPH	Kategoritë e lëndueshme të personave të huaj
VTQNJ	Viktima e trafikimit të qenieve njerëzore
LGBTI	Personat lesbikë, gej, biseksualë, transgjinorë dhe interseks
MPFH	I mituri i pashoqëruar – fëmijë i huaj
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme
MPJ	Ministria e Punëve të Jashtme
NJO	Njësia Organizative
DÇKM	Departamenti i Çështjeve Kufitare dhe të Migrimit
NJLMK	Njësia e Lëvizshme për Masa Kompensuese
QR e ÇK	Qendra Rjonale për Çështje Kufitare
RKNHR	Reparti për Krim Ndërkufitar, të Huaj dhe Ripranim
SPB	Sektori i Punëve të Brendshme
SP me KP	Stacioni Policor me Kompetencë të Përgjithshme
NJTQNJKM	Njësia për Trafikimin e Qenieve Njerëzore dhe Kontrabandës me Migrantë
SBPN	Sektori për Bashkëpunim Policor Ndërkombëtar
SÇQ	Sektori për Çështje Qytetare
SA	Sektori për Azil
SLKOS	Sektori për Luftimin e Krimit të Organizuar dhe Serioz
RAMNH	Reparti për Azil, Migrime dhe Ndihmë Humanitare
NJHR	Njësia për të Huaj dhe Ripranim
QPH	Qendra për Pranimin e të Huajve
QPT	Qendrat e Përkohshme të Tranzitit
QPAK	Qendra për Pranimin e Azilkërkuesve
ZP	Zyrtar i Policisë
SP për KK	Stacion Policor për Kontroll Kufitar
SP për MK	Stacion Policor për Mbikëqyrje Kufitare
MPPS	Ministria e Punës dhe Politikës Sociale
MKR	Mekanizmi Kombëtar i Referimeve pranë MPPS
MD	Ministria e Drejtësisë
MASH	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
MSH	Ministria e Shëndetësisë
EPEPQNPS	Enti Publik Qendra Ndërkunuale për Punë Sociale
QPS	Qendra për Punë Sociale
KKRM	Kryqi i Kuq i RM-së
QMKG	Qendra për Menaxhimin e Krizave
OQ	Organizatat Qytetare
ON	Organizatat Ndërkombëtare
IQ	Institucionet Qeveritare
SHMJR	Shoqata Maqedonase e Juristëve të Rinj
LKPSHDD	Lidhja Kombëtare e Personave të Shurdhër dhe me Dëgjim të Dëmtuar
LKPV	Lidhja Kombëtare e Personave të Verbër
UNHCR	Komisari i Lartë për Refugjatë pranë Kombeve të Bashkuara
ICMPD	Qendra Ndërkombëtare për Zhvillimin e Politikave të Migrimit
IOM	Organizata Ndërkombëtare për Migrime
DUDNJ	Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut
KDF	Konventa për të Drejtat e Fëmijës
KDPH	Konventa e KB-së për të Drejtat e Personave me Hendikep
KDR	Konventa për të Drejtat e Refugjatëve e vitit 1957 dhe Protokolli i vitit 1967
CEDAW	Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grus
KEMDNJ	Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut
PP	Procedura Penale
LPP	Ligji mbi Procedurën Penale
LAMP	Ligji mbi Azilin dhe Mbrojtjen e Përkohshme
LH	Ligji për të Huajt
LMS	Ligji mbi Mbrojtjen Sociale
LPMD	Ligji mbi Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi

NOCIONET E PËRDORURA:

POS	<ul style="list-style-type: none"> rregullojnë tërësinë e veprimeve, procedurave dhe mënyrave se si institucionet trajtojnë KLPH të identifikuar me një qasje gjithëpërfshirëse që bazohet mbi respektimin e të drejtave të njeriut dhe duke u orientuar nga interesit më i mirë i KLPH. 	GRA DHE VAJZA	<ul style="list-style-type: none"> Kjo kategori përfshin gra dhe vajza që janë nën rrezik për shkak të gjinisë së tyre, siç janë nënrat dhe kujdestaret e vetme, vetëm gra, gra të veja, të divorcuara ose të ndara, viktima të dhunës, etj. Kjo kategori merr parasysh prezencën e një sërë faktorësh rreziku, siç janë: problemet e sigurisë të cilët rrezikojnë ose i nënshtrojnë gratë ndaj dhunës seksuale ose gjinore ose ndaj formave të tjera të dhunës; problemet me qasjen në ndihmë dhe shërbime; pabarazia.
IDENTIFIKIMI	<ul style="list-style-type: none"> tërësi e procedurave dhe masave të institucioneve kompetente për trajtimin e KLPH të cilat, në bazë të rethanave brenda të të cilave është gjetur personi, orientohen drejt grumbullimit të informacioneve dhe fakteve që do të çojnë drejt formimit të dyshimit të arsyetur se një person i caktuar është identifikuar si KLPH. 	FËMIJË	<ul style="list-style-type: none"> Personat nën moshën 18-vjeçare, që janë në rrezik për shkak të moshës së tyre, varësisë dhe/ose papjekurisë. Disa fëmijë janë në rrezik të posaçem, siç janë: fëmijë të pashoqëruar dhe të ndarë, fëmijë-prindër, fëmijë-bashkëshortë, fëmijë-kujdestarë, vajza shtatzëne, fëmijë me nevoja të posaçme arsimimi, etj.
LËNDUESHMËRIA	<ul style="list-style-type: none"> lëndueshmëria do të thotë se ekzistimi i rrezikut nga kërcënimi për personin (nga rrathi ose nga rethanat personale) do të bëhet më i madh sesa aftësia për t'u bërë ballë këtyre sfidave (d.m.th. elasticiteti). Kur do të ndodh kjo gjë, ekzistojnë gjasa të mëdha që shëndeti ose gjendja e përgjithshme të keqësoset. 	GRA SHTATZËNE	<ul style="list-style-type: none"> Gratë ose vajzat shtatzëne kanë nevojë për kujdes të shtuar mjekësor dhe ndihmë plotësuese, siç janë programet plotësuese për ushqim. Një grua ose vajzë shtatzëne e cila është diagnostikuar me shtatzënës të rendë është me rrezik të posaçem dhe ka nevojë për vëmendje të posaçme.
I HUAJ ¹	<ul style="list-style-type: none"> I huaj është një person që nuk është shtetas i Republikës së Maqedonisë. I huaj është një person pa shtetësi, gjegjësish, një person të cilin asnjë shtet, sipas fuqisë së ligjit të vet, nuk e konsideron si shtetasin e vet. 	PERSONA ME GJENDJE TË RËNDA SHËNDETËSORE	<ul style="list-style-type: none"> Personat që kanë nevojë për ndihmë në kuptimin e përkujdesjes mjekësore, siç janë personat me sëmundje kronike, në gjendje kritike mjekësore, paushqyerje, etj.
I HUAJ ME HYRJE TË PALEJUAR NË RM ²	<ul style="list-style-type: none"> I huaji hyn në Republikën e Maqedonisë në mënyrë të palejueshme, nëse: <ul style="list-style-type: none"> kalon ose orvatet ta kalojë kufirin shtetëror jashtë vendit, kohës ose mënyrës së përcaktuar për kalimin e kufirit shtetëror; shmang ose orvatet tëshmangë kontrollin kufitar; gjatë hyrjes shfrytëzon dokumente udhëtimi ose dokumente të tjera të falsifikuara, të huaja ose të pavlefshme; hyn ose orvatet të hyjë me një dokument udhëtimi ose dokument tjetër të pavlefshëm ose të paakredituar; dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme i prezanton të dhëna të pavërteta. 	LGBTI	<ul style="list-style-type: none"> Personat lesbikë, gej, biseksualë, transgjinorë dhe interseks mund të ballafaqohen me cenime serioze të të drejtave të tyre të njeriut, si dhe me forma të tjera të dhunës dhe të diskriminimit për shkak të orientimit të tyre real ose të perceptuar dhe/ose identitetit gjinor. Për arsyet e diskriminimit, ata shpesht në përmasa të mëdha marginalizohen nga shoqëria dhe izolohen nga komunitetet dhe familjet.
PERSONA TË MOSHUAR	<ul style="list-style-type: none"> Konsiderohen personat në moshën mbi 65-vjeçare. Me këtë kategori përfshihen personat më të moshuar, të nënshtuar ndaj rrezikut, me nevoja të posaçme sipas moshës së tyre. Kjo kategori përfshin persona të moshuar të vetëm, si dhe çifte. Ata mund të janë kujdestarët e vetëm të tjerëve, të vuajnë probleme shëndetësore, të kenë mungesë të përkrahjes psikologjike, fizike, ekonomike, sociale ose të ndonjë përkrahjeje tjetër nga anëtarët e familjes ose nga të tjerët. 	VIKTIMË E TRAFIKIMIT TË QENIEVE NJERËZORE ⁴	<ul style="list-style-type: none"> "Trafikimi i qenieve njerëzore" paraqet: rekrutimin, transportimin, transferimin, ruajtjen ose pranimin e personit, duke shfrytëzuar mjete të ndryshme për kërcënimin ose duke ushtuar forcë ose forma të tjera të detyrimit, kidnapimit, abuzimit të fuqisë ose abuzimit të pozitës së lëndueshme ose të dhënies dhe marrjes së pagesave ose përfitimëve për të marrë pëllqimin e një personi që ka kontrollin mbi personin tjetër, me qëllim eksplorimi. Eksplorimi përfshin minimum eksplorimin për prostitucion të personave të tjerë ose formave të tjera të eksplorimit seksual, punës ose shërbimeve të detyruara, robërisë ose veprimeve të ngjashme me robërinë, skallavërimin ose marrjen e organeve.
PERSONA ME DËMTIM (fizik, intelektual dhe mendor) ³	<ul style="list-style-type: none"> Konsiderohen ata persona me dëmtime afatgjate fizike, mendore, intelektuale ose shqisore, të cilat mund ta parandalojnë prezantimin e tyre të plotë dhe efikas në shoqëri në nivel të barabartë me të tjerët. Kjo kategori përfshin: personat me shikim të dëmtuar (duke përfshirë dhe verbërinë); me dëgjim të dëmtuar (duke përfshirë dhe shurdhësinë); me pengesa në të folur; me dëmtime trupore (mesatare ose të rënda); me dëmtime mendore (mesatare ose të rënda). 	DISKRIMINIM ⁵	<ul style="list-style-type: none"> është çdo bërje dallimi ose trajtimi i pabarabartë, i paarsyetuar, juridik ose faktik, i menjëherëshëm ose i têrthortë, gjegjësish lëshimi (përjashtimi, kufizimi ose dhënia e përpërësishë) në raport me personat ose grupet e tjera, në bazë të gjinisë, racës, ngjyrës së lëkurës, seksit, përkatësisë një grupi të marginalizuar, gjuhës, shtetësisë, origjinës sociale, fesë ose bindjes fetare, arsimimit, përkatësisë politike, statusit personal ose shoqëror, pengesave mendore ose trupore, moshës, gjendjes familjare ose martesore, statusit pronësor, gjendjes shëndetësore ose në cilëndo bazë tjetër.
PRIND I VETËM, OSE KUJDESTAR ME FËMIJË	<ul style="list-style-type: none"> Person i vetëm (burrë ose grua) në moshë 18-vjeçare ose më madhore, me një ose më tepër persona nën përkujdesje, duke përfshirë këtu fëmijët biologjikë ose jobiologjikë, ose persona të tjerë nën përkujdesje (siç janë personat më të moshuar). Kjo kategori përfshin: a) bashkësi të prindit të vetëm me një ose më tepër fëmijë biologjikë; bashkësi të gjyshes dhe babagjyshit të vetëm me një ose më tepër nipër; bashkësi të kujdestarit të vetëm (burrë ose grua) me një ose më tepër persona nën përkujdesje, të cilët nuk janë fëmijët e tij biologjikë, siç janë fëmijët jobiologjikë, vëllezër e motra ose prindëri të moshuar me nevojë për mbrojtje dhe përkujdesje. 	SJELLJE DHE TRAJTIM DISKRIMINUES	<ul style="list-style-type: none"> është çdo sjellje aktive ose pasive e çdo personi nga autoritetet publike, si dhe nga personat fizikë dhe juridikë nga sektori privat dhe publik në jetën publike, e cila krijon baza për privilegjiimin ose depriviligjimin e një personi në mënyrë të paarsyeshme, ose i cili e nënshton këtë person ndaj një sjelljeje të padrejtë dhe degraduese në krasim me personat e tjerë në situatë të ngjashme, duke u bazuar në cilëndo nga bazat diskriminuese;

¹ Neni 2 p.1 dhe 2 i LH

² Neni 21 p. 1.a.1,2,3,4,5

³ Neni 1 paragrafi 2 i Konventës së KB mbi të Drejtat e Personave me Hendikep.

⁴ Protokoli shoqërues ndaj Konventës për Parandalimin, Luftimin dhe Ndëshkimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore, sidomos të fëmijëve dhe grave (Protokoli i Palermos) sipas Nenit 3a.

⁵ Neni 5 i Ligjt mbi Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi.

DISKRIMINIM I PERSONAVE ME DËMTIME MENDORE DHE TRUPORE⁶	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nënkupton pamundësimin e qëllimshëm ose qasjen e vështirësuar në mbrojtje shëndetësore, gjegjësish, privimi nga të drejtat përmbrrojtje shëndetësore, trajtim dhe barëra të rregullta mjekësore, mjete rehabilituese dhe masa sipas nevojave të tyre, privimi nga e drejta përmartesë dhe krimij të familjes dhe nga të drejta të tjera nga lëmi i martesës dhe marrëdhënieve familjare, privimi nga e drejta e arsimit, punës dhe të drejta e marrëdhënies së punës. ➤ Diskriminimi i personave me pengesa mendore dhe trupore ekziston edhe atëherë kur nuk ndërmerren masa përmenjanimin e kufizimeve, gjegjësish, përshtatja e infrastrukturës dhe hapësirës, shfrytëzimi i resurseve të disponueshme publikisht, ose pjesëmarrja në jetën publike dhe shoqërore.
SHQETËSIM SEKSUAL	<ul style="list-style-type: none"> ➤ paraqet një sjellje të padëshiruar me karakter gjinor, e cila shprehet në mënyrë fizike, verbale ose në çfarëdo mënyre tjetër, dhe ka përm qëllim ose pasojë cenimin e dinjitetit të një personi, sidomos kur krijohet një ambient armiqësor, kërcënuar, degradues ose poshtëruar.
BARAZI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ është parim sipas të cilët gjithë njerëzit janë të barabartë, gjegjësish, të barazuar në kuptimin e të drejtave dhe detyrimeve. Barazia nënkupton diversitetin, apo nënkupton ekzistimin e personave joekuivalent, të cilët duhet të trajtohen në mënyrë të barabartë;
MBROJTJE EFEKTYVE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ është ekzistimi i sistemit të mekanizmave të disponueshëm dhe të përdorshëm përmugritjen e procedurës në rast diskriminimi, ekzistimi i strukturave të pavarura dhe objektive të cilat veprojnë sipas ankesave të parashtuara në bazë të procedurave të parashikuara dhe ekzistimi i sanksioneve të parashikuara përmëcenime konkrete të të drejtave;
GRUP I MARGJINALIZUAR	<ul style="list-style-type: none"> ➤ është grup i individëve të cilët i bashkon një pozitë konkrete në shoqëri, të cilët janë objekt i paragjykimeve, të cilët kanë tipare të posaçme që i bëjnë të favorshëm përlloje të caktuara të dhunës, kanë mundësi më të vogël përmërealizimin dhe mbrojtjen e të drejtave personale ose i bien pre e mundësisë së rritur të viktimit zë mëtejshëm.
PËRSHTATJE E INFRASTRUKTURËS DHE SHËRBIMEVE, NË PAJTIM ME DISENJIN UNIVERSAL	<ul style="list-style-type: none"> ➤ është ndërmarrja e masave përkatëse në rast të caktuar, përmëmundësuar personin me dëmtime mendore dhe trupore përmëpasur qasje, përmëmarrë pjesë dhe përtu' avancuar në procesin e punës, përvèç nëse këto masa nuk imponojnë ngarkesa joproportionale përmëpunëdhënsit.
REFERIM	<ul style="list-style-type: none"> ➤ procedura e institucionit kompetent i cili pas kompetencave të ndërmarrja ndaj KLPH-së e referon – dorëzon atë në institucionin kompetent, në pajtim me këto procedura, i cili është përgjegjës përmëtrajtimin e mëtejshëm të KLPH-së.
INSTITUCION KOMPETENT	<ul style="list-style-type: none"> ➤ institucioni – organizata qeveritare, qytetare ose ndërkombëtare, e cila në pajtim me POS është kompetente përmarrjen e masave dhe aktiviteteve konkrete ndaj KLPH-së.
STREHIM DHE NDIHMË PRIMARE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ masat dhe shërbimet e tjera që kanë përm qëllim: sistemimin/banimin, ekzaminimin dhe mbrojtjen mjekësore, ndihmën dhe mbështetjen psikologjike dhe sociale dhe ndihmë juridike përm KLPH-të të identifikuar, të zbatuar nga institucionet dhe organizata qeveritare, qytetare dhe ndërkombëtare.
KUJDESTAR LIGJOR	<ul style="list-style-type: none"> ➤ është personi përgjegjës i caktuar-emëruar me ligj nga EPEPQNPS-ja/QPS-ja me kompetencë lokaliteti dhe materiale, e cila planifikon dhe koordinon aktivitetet dhe masat e përcaktuara me këto POS përm dhënie të ndihmës dhe mbështetjes ndaj KLPH-së, përmëgjetur zgjidhjen përfundimtare e cila do të paraqë interesin më të mirë të KLPH-së.
PERSON PËRGJEGJËS	<ul style="list-style-type: none"> ➤ është përfaqësues i një institucionit ose organizatës kompetente qeveritare, qytetare ose ndërkombëtare, e cila, në pajtim me këto POS është kompetente përmarrjen e masave dhe aktiviteteve ndaj KLPH-së së përcaktuara me këto POS.
INTEGRIM LOKAL DHE NDIHMË AFATGJATE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ paraqet tërësinë e masave dhe aktiviteteve të planifikimit të institucioneve përgjegjëse ON/OQ të inkudruara në mbrojtjen e KLPH-së me status të pranuar të refugjatit ose të personit nën mbrojtje subsidiare, të cilat kanë përm qëllim mbrojtjen e të drejtave të tyre, integrimin lokal dhe ndihmën afatgjate, me qëllim riintegrimin e tyre të suksesshëm.

NACIONET E PËRDORURA

Lëvizjet e ndërlikuara të migrimit, të shkaktuara nga luftërat ose fatkeqësitet natyrore paraqesin një fatkeqësi humanitare, e cila shkakton një numër masiv të njerëzve që braktisin shtëpitë e tyre – vendin e originës dhe largohen drejt vendeve të destinacionit. Një përqindje e madhe e këtyre lëvizjeve të ndërlikuara të migrimit futen në kategoritë e lëndueshme të personave të huaj (sipas statistikës së MPB-së përmëperiudhën shtator 2015 – shkurt 2016 nga gjithsej 467.569 persona të regjistruar, janë regjistruar 83.097 gra, 2.956 gra shtatzëne nga të cilat 11 kanë lindur fëmijë në RM, 125.700 fëmijë nga të cilët 36.136 fëmijë të huaj të pashoqëruar).

Të gjithë ata, sidomos ata që udhëtojnë ilegalisht, janë shpesh lëndë e abuzimeve dhe cenimit të të drejtave të njeriut, duke përfshirë këtu dhe dhunën (fizike, seksuale, si dhe dhunën të bazuar mbi gjini) nga kontrabandistët dhe trafikantët e qenieve njerëzore, me qëllim ekspluatimin e tyre me punës dhe ekspluatimin seksual.

Është sidomos i rëndësishëm të përmendet fakti se shumica e personave janë të persekuar dhe po përballen me situata të dhunës së rrezikshme përmjet jetës, të cilët rrallë kanë mundësi përmësiguruar dokumentacionin e nevojitur përmëfitimin e qasjes në vend nëpërmjet kanaleve ligjore dhe këta janë kryesish kërkues të ndihmës ndërkombëtare, të cilët shpesh janë të detyruar t'u qasen rrjeteve kontrabandiste dhe kriminale të trafikimit të qenieve njerëzore dhe kontrabandimit të migrantëve, në përpjekje të dëshpëruar përmët arritur qëllimin/të arrijnë në vendin e destinacionit.

Përmë këto arsyen, mekanizmat e kontrollit kufitar duhet të janë posaçërisht të ndjeshëm në identifikimin e KLPH-së, të cilët kanë nevojë përmë mbrojtje në mesin e atyre që thjeshtë po bëjnë përpjekje përmët ta kaluar kufirin, shpesh duke shfrytëzuar mjete të paligjshme, përmë arsyen ekonomike ose arsyen të tjera johumane.

Identifikimi i KLPH-së që kanë nevoja specifike të mbrojtjes ka domethënie esenciale përmë mbrojtjen e tyre efikase, por megjithatë, duhet respektuar dhe mbrojtur sovraniteti dhe siguria e shtetit.

Objktivi i përgjithshëm i POS-së përmëtrajtimin e KLPH-së është të sigurojë mbrojtje në proceset, procedurat dhe sistemet e ndjeshme të bashkëpunimit midis institucioneve dhe personave përgjegjës në RM, përmësiguruar se ekspertiza, kapacitetet dhe potenciali përkatës profesional i çdo personi përgjegjës të shfrytëzohet përmë realizuar në mënyrën sa më të mirë mbrojtje dhe ndihmë përmë KLPH në rrjedhat e kombinuara të migrimit, ashtu siç është paraparë me politikën dhe legjislacionin kombëtar.

Këto POS mundësojnë procedura dhe veprime, qëllimi i të cilave është promovimi i të drejtave themelore të njeriut përmë KLPH, të cilët kanë nevojë përmë mbrojtje.

Ndërkaoq, këto POS orvaten të promovojnë qasje sensitive në kuptimin e gjinisë, të orientuar drejt lëndueshmërisë, duke pasur parasysh interesin më të mirë përmë KLPH.

POS siguron procedurat dhe veprimet e minimum standardeve përmëndur, në kuptimin e identifikimit dhe mbrojtjes së tyre, duke përfshirë këtu dhe sigurimin e shërbimeve të ndihmës dhe mbrojtjes, referimit, kthimit dhe riintegrimit.

⁶ Neni 8 p.1 dhe 2 i Ligjit mbi Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi.

OBJEKTIVI I POS-ve

Vendosja e POS-ve për trajtimin e KLPH-ve, të cilat do të mundësojnë:	
<p>1. përcaktimin e kompetencës për veprim në fazën e caktuar të procedurës;</p> <p>2. mënyrën e unifikuar dhe standartet e veprimit të institucioneve kompetente në procedurat lidhur me KLPH-të;</p> <p>3. qasjen multidisiplinare në trajtimin e KLPH-ve;</p> <p>4. respektimin e të drejtave të KLPH-ve në pajtim me legjislacionin ndërkombëtar dhe të brendshëm;</p> <p>5. të gjitha procedurat që do të ndërmerren duhet të janë në harmoni me nevojat dhe interesat më të mira të KLPH-ve.</p> <p>Gjatë aplikimit të POS-ve për trajtimin e KLPH-ve do të sigurohen standartet dhe parimet minimum të përcaktuara me rregullat e brendshme juridike si dhe me dokumentet ndërkombëtare të ratifikuara nga R. e Maqedonisë, e që kanë të bëjnë me KLPH.</p>	
KËTO POS JANË MENDUAR PËR KLPH QË KANË REALIZUAR HYRJE (TË LIGJSHME OSE TË PALIGJSHME) DHE GJENDEN NË TERRITORIN E RM-së, NË PAJTIM ME LH dhe LAMP DHE KANË TË BËJNË ME KATEGORITË VIJUESE TË KLPH-ve:	<p>1. Viktima të trafikimit të qenieve njerëzore (VTQNJ);</p> <p>2. Fëmijë;⁷</p> <p>3. Prindër me fëmijë;</p> <p>4. Gra dhe vajza;</p> <p>5. Gra shtatzëne;</p> <p>6. Persona me dëmtim (fizik, intelektual dhe mendor);</p> <p>7. Persona të moshuar;</p> <p>8. Persona LGBTI.</p>
BAZAT E VENDOSJES SË POS-ve:	<p>➢ Vendosja e POS-ve për KLPH ka për qëllim që përgjigja e aktorëve kryesorë kombëtarë për ndihmë dhe mbrojtje të KLPH-vë të bazohet mbi legjislacionin nacional dhe instrumentet e ratifikuar ndërkombëtare, me aplikimin e "qasjes së bazuar mbi të drejtat".</p>
PARIMET KRYESORE MBI TË CILAT BAZOHEN POS:	<ul style="list-style-type: none"> • Qasja e bazuar mbi të drejtat e njeriut; • Qasja multidisiplinare dhe ndërdikasteriale; • Pjesëmarrja e shoqërisë civile dhe ON; • Pronësia e Qeverisë; • Qëndrueshmëria.
SI TË PËRDOREN POS:	<p>POS përbajnjë gjashtë procedura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. PRANIMI, IDENTIFIKIMI DHE REFERIMI I KLPH-ve, 2. NDIHMA PRIMARE, MBROJTJA DHE STREHIMI, 3. RREGULLIMI I STATUSIT TË KLPH-ve, 4. INTEGRIMI LOKAL DHE NDIHMA AFATGJATE, 5. RIATDHESIMI, 6. PROCEDURA PENALE. <p>Secila procedurë përban udhëzime për:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ÇFARË - duhet të ndërmerret, • KUSH – do të jetë kompetent-përgjegjës për marrjen e masave, • KUR - do të merren masat, • SI - do të aplikohen masat.

ZHVILLIMI I RRJETIT TË RESURSEVE PËR APLIKIMIN E POS-ve:

ÇFARË resursesh përfshijnë POS-të:	<p>➢ Procedurat Operative Standarde mbështeten mbi institucionet kompetente të përcaktuara saktësisht, organizatat qytetare dhe ndërkombëtare, personat përgjegjës dhe kontaktet individuale të përcaktuara saktësisht në institucionet qeveritare/shtetërore, dhe në organizatat qytetare dhe ndërkombëtare.</p>
KUR identifikohen dhe sigurohen resurset për POS:	<p>➢ Resurset, personeli dhe kontaktet janë identifikuar në këtë dokument në pjesën e kontakteve të institucioneve dhe personave përgjegjës për veprim në çdo procedurë dhe masë veçanërisht.⁸ Ata duhet rregullisht (një herë në vit, së bashku me publikimin e raportit vjetor të KK-së) të vëzhgohen dhe azhurnohen nga Komisioni Kombëtar për Luftë kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore dhe Migrimit illegal pranë Qeverisë së RM.</p>
KUSH duhet të veprojë:	<p>➢ Procedurat Operative Standarde kanë të bëjnë me një qasje ndërdikasteriale dhe multidisiplinare në trajtimin e KLPH-ve, e cila do t'i sigurojë standartet minimale të përcaktuara dhe ato do të janë në harmoni me nevojat dhe interesat më të mira të KLPH-ve. Mendohet për organet kompetente dhe njësítë organizative në kuadër të Ministrisë së Punëve të Brendshme, të Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale, të organizatave qytetare dhe ndërkombëtare.</p>
SI përzgjidhen resurset:	<p>➢ Secili resurs i vërtetuar dhe përgjegjës do të përzgjidhet në bazë të standardeve dhe strukturave të përcaktuara në këtë dokument.</p> <p>➢ Gjithashtu, të gjitha masat do të përshtaten sipas nevojave konkrete të KLPH-ve në secilin rast konkret veçanërisht.</p>

⁷ Fëmijët e huaj të pashoqëruar si kategori e lëndueshme janë procesuar në POS për trajtimin e MPFH.

⁸ Aneksi nr. 13 Lista e organeve dhe personave përgjegjës që janë kompetentë për veprim

POS 1:**PRANIMI, IDENTIFIKIMI DHE REFERIMI I KLPH-ve****POS 1: MASA 1: PRANIMI – KONTAKTI I PARË ME KLPH-të**

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Pranimin – kontaktin e parë me KLPH-të zakonisht e realizon personi zyrtar i një institucioni shtetëror, i një organizate qytetare, ndërkomëtare ose një qytetar, në territorin e RM-së, me një person i cili, sipas rrethanave në të cilat është gjetur dhe sipas pamjes së tij të jashtme, ekziston dyshimi i arsyetur se bëhet fjalë për një KLPH. ➢ KLPH më shpesh mund të zbulohet në: <ul style="list-style-type: none"> • kalimin kufitar; • jashtë kalimit kufitar në kalime ilegale gjatë përpjekjeve për hyrje ilegale; • në qendra të përkohshme të tranzitimit për të huaj, të formuara nga shteti, të cilët kanë hyrë ilegalisht në RM; • kudo në territorin e RM-së. 	SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Personat përgjegjës në institucionet kompetente gjatë marrjes së kompetencave të veta në trajtimin e personave të huaj, duhet të kenë parasysh faktin se në mesin e tyre gjenden dhe KLPH. ➢ Gjendja në të cilën janë gjetur këta persona i bën ata posaçërisht të lëndueshmë dhe të nënshtruar ndaj rrezikut për shëndetin dhe jetën e tyre, dhe ndaj shkeljes së të drejtave të tyre të garantuara me konventat ndërkomëtare dhe legjislacionin e brendshëm. ➢ Për këto arsyen përgjegjës duhet t'i njohin këta KLPH me qëllim të identifikimit të tyre të suksesshëm dhe në kohë. ➢ Situata posaçërisht të ndjeshme pëtrajtim janë rastet e fluksit masovik të të huajve në kufirin e gjelbër, ku SP-ja e KK-së dhe MK-ja e QR-së së KK-së po përballen me situatat në vijim: <ul style="list-style-type: none"> • nuk kanë mundësi të kryejnë kontrollin normal dhe evidentimin e rasteve dhe me këtë dhe krijohet pamundësia për të bërë seleksionimin primar të KLPH-ve; • numri i madh i të huajve të arritur u bën një presion kohor SP-ve në veprimin e tyre gjatë kontaktit të parë dhe seleksionimit primar të KLPH-ve të cilët do të ishin lëndë identifikimi. ➢ Me qëllim të shmangjes së rreziqeve të lartpërmendura, MPB-ja nevojitet t'i planifikojë dhe ndërmarrë masat në vijim: <ul style="list-style-type: none"> • përcaktimi i saktë i zonave të mundshme të kufirit të gjelbër, për të cilat ekzistojnë njohuri se do të shfrytëzohen për hyrje ilegale, për të planifikuar resurset njerëzore dhe materiale për pranim të organizuar të tyre; • në bashkëpunim ndërkufitar me vendin fqinjë planifikohen dhe ndërmerrin masa për performancë të përbashkët të organizuar gjatë fluksit masovik të të huajve, me qëllim të orientimit të tyre drejt një pike të caktuar të përbashkët ose të kontrollit të përbashkët. ➢ SP-ja e QR-së së CK-së gjatë kontaktit primar me një grup të huajsh, brenda afatit më urgjent do t'i ndërmarrë masat në vijim: <ul style="list-style-type: none"> • do t'i identifikojë kategoritë në vijim: <ul style="list-style-type: none"> ○ familje, ○ VTNJ të mundshëm, ○ gra shtatzëne, ○ prind me fëmijë, ○ fëmijë të pashoqëruar, ○ gra dhe vajza, ○ persona me dëmtim (fizik, intelektual dhe mendor), ○ persona të moshuar. • Do të sigurojë që çdo person i seleksionuar në grupet e përmendura më lartë ka me vete bagazhin personal që mban me vete. • Do të bëjë kontrollin dhe verifikimin nëse ata kanë me vete dokumente personale ose çfarëdo dokumenti tjetër i cili mund të udhëzojë për vërtetimin e identitetit të tij, vendit të originës ose vendit të tretë ku ka qëndruar ose ka kërkuar azil, mjetin e transportit që ka shfrytëzuar, një numëratore ose aparat telefonik, si dhe numrin që përdor. ➢ Nëse personi për të cilin ekziston dyshimi i arsyetur se është KLPH, dhe është zbuluar nga SPPP-ja e SPB-së, Policia Rrugore e Autostradave, organizata qytetare ose ndërkomëtare ose qytetari, ky person, së bashku me personat me të cilët është gjetur dhe lëndët që posedojnë, së bashku me Procesverbalin do t'i dorëzohet QR-së së KK-së me kompetencë materiale. ➢ QR-ja e KK-së me kompetencë materiale për pranim-dorëzimin e personit të huaj do të përpilojë një Procesverbal dhe më tej, ky person do të trajtohet në pajtim me POS pëtrajtimin e KLPH-ve.
---------------	--	------------	---

POS 1: MASA 2: IDENTIFIKIMI I KLPH-ve	
ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Tërësia e taktkave, teknikave dhe veglave metodologjike të ndërmarra nga personi përgjegjës në MPB i cili ka pranuar dhe ka realizuar kontaktin e parë me personin e huaj, dhe në bazë të rrethanave brenda të cilave është pranuar si dhe në bazë të pamjes së tij, krijojnë dyshim të arsyetuar se bëhet fjalë për një KLPH, me qëllim nisja e procedurës së identifikimit. ➢ Procesi i identifikimit duhet vërtetuar ose hedhur poshtë dyshimin e arsyetuar se bëhet fjalë për një KLPH, me qëllim të referimit të tij në procedurë të ndihmës primare dhe strehimit.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • Profesionistë të trajnuar të MPB-DÇKM-QR e ÇK-së për identifikimin e KLPH-ve; • Persona përgjegjës të MPPS-EPQNPS-QPS; • Persona përgjegjës të OQ-së dhe ON-së për trajtimin e KLPH-ve në QPT ose QAK.
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Menjëherë pas pranimit – kontaktit të parë me KLPH gjatë zbulimit në hyrje të RM-së, gjatë kalimit të ligjshëm ose të paligjshëm të kufirit shtetëror; • Menjëherë pas pranimit – kontaktit të parë me KLPH gjatë zbulimit në raste të kontrabandimit të huajve në vetë kufirin ose kudo në territorin e RM-së; • Gjatë dhënies së ndihmës primare dhe humanitare nga OQ/ON në QPT/QAK.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Pasi i huaji është pranuar dhe pasi është realizuar kontakti i parë nga personi përgjegjës i institucionit kompetent dhe në bazë të rrethanave brenda të cilave është pranuar dhe në bazë të pamjes së tij dhe ekzistimit të dyshimit të arsyetuar se bëhet fjalë për një KLPH, fillon procedura e profilimit-identifikimit të tij si një KLPH. ➢ Mënyra më efikase për identifikimin më të suksesshëm të KLPH-ve me anë të identifikimit dhe vërtetimit të treguesve bëhet me zbatimin e një INTERVISTE (shihni⁹): ➢ Për identifikimin e VTQNJ-së përdoren treguesit e VTQNJ-së së MPPS-së (shihni¹⁰) dhe për trajtimin e tyre përdoren POS për trajtimin e VTQNJ-së. ➢ Intervista ka për qëllim t'i ndihmojë zyrtarët e policisë të MPB-së dhe dhënësit e shërbimeve në përcaktimin e treguesve për identifikim primar në rastet kur janë zbuluar KLPH gjatë hyrjes kudo në RM. ➢ Ajo zbulon bazat e identifikimit dhe referimit të tyre duke u bazuar mbi një qasje të orientuar drejt të drejtave të KLPH-ve, duke pasur parasysh lëndueshmërinë e tyre. ➢ Intervistat me KLPH kérkojnë shqyrtim me shumë kujdes, dhe grumbullim në kohë dhe përcaktim të tij gjitha faktave që lidhen me rastin e KLPH-ve. ➢ Sidomos çështjet e nevojave, sigurisë, mirëqenies së KLPH-ve duhet të jenë prioritet gjithë kohën. ➢ KLPH-të duhet të intervistohen në mënyrë të ndjeshme, mundësish nga persona të specializuar, të trajnuar për punë me KLPH. ➢ Ekziston një numër i madh i udhëzimeve bazë që duhet të mundësojnë zbatimin me sukses të intervistës (shihni¹¹). ➢ Për zbatim të suksesshëm të intervistës dhe identifikim të KLPH-ve, është e domosdoshëm përbushja e parakushteve dhe aftësive të caktuara (shihni¹²). ➢ <u>Pas zbatimit të intervistës nga intervistuesi dhe pas treguesit e përcaktuar për profilim dhe identifikim, vërtetohet:</u> <ul style="list-style-type: none"> • për cilën kategori të lëndueshme bëhet fjalë, • a personi ka qenë lëndë e dhunës/lloji/seksuale ose fizike, • dëmtimi, lloji dhe shkalla e dëmtimit, • sëmundjet akute/kronike, • ndihma e domosdoshme e nevojitur shëndetësore/lloji i ndihmës, • a ka nevojë personi për mbrojtje ndërkombëtare, • caktimi i institucionit përgjegjës ku referohet.

⁹ Anekxi 1: Pyetësor për përcaktimin e treguesve për profilim/identifikim të KLPH-ve

¹⁰ Anekxi 4: Treguesit e VTQNJ-së së MPPS-së

¹¹ Anekxi 2: Udhëzues për zbatimin e intervistës me KLPH

¹² Anekxi 3: Parakushtet dhe aftësitet për zbatim me sukses të intervistës me KLPH

POS 1: MASA 3: REFERIMI I KLPH-ve	
ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Në bazë të intervistës së zbatuar me KLPH-të e pranuara, treguesit e përcaktuar të KLPH-ve dhe profilin/kategorinë e identifikuar të lëndueshme ku futet personi i huaj, dhe i cili ka nevojë për ndihmë dhe mbrojtje, personi përgjegjës pranë QR-së së ÇK/SP-së së ÇK-së dhe SP-së së MK-së i cili ka bërë identifikimin, e referon atë person te institucioni kompetent përgjegjës për trajtim të mëtejshëm. ➢ Pranim-dorëzimi i KLPH-së së identifikuar midis personit përgjegjës të MPB-ë dhe QPS-së kompetente bëhet me Prosesverbal për Pranim-Dorëzim, në të cilin duhet të përfshihen elementet në vijim: <ul style="list-style-type: none"> • identiteti i KLPH-së sipas dokumenteve personale ose identitetit me të cilin është identifikuar, • baza e dyshimit nëpërmjet së cilës personi është identifikuar si KLPH, • për cilën kategori të KLPH-ve bëhet fjalë dhe • përshtkimi i shkurtër i informacioneve dhe të të dhënave që janë siguruar nga intervista e zbatuar, në përputhje me Pyetësorin e Aneksit 1.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPB/QR, SP e KK-së dhe SP e MK-së në territorin e të cilit është pranuar dhe identifikuar KLPH, • MPB/SPB/SP e KP-së që ka pranuar KLPH, dhe ky person ka parashtuar Kërkësë për njohjen e së drejtës së azilit, • MPB/QR e ÇK-së që ka pranuar KLPH, në rast kur është marrë Vendimi i Qeverisë së RM-së për Mbrojtje të Përkohshme.¹³ • OQ ose ON që ka trajtuar një të huaj ose ka identifikuar atë si KLPH.
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Menjëherë pas kryerjes së intervistës/identifikimit si KLPH dhe përcaktimit të ndihmës dhe mbrojtjes së menjëherësme të duhur, • Menjëherë pas Kërkësës së parashtuar për Azil nga KLPH-ja.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Nëse bëhet fjalë për lëvizje masovike të migrimit dhe hyrjes së kontrolluar, ata referohen në QPT për strehim të përkohshëm, ndihmë primare, ndihmë humanitare, mbështetje psikike-sociale dhe ndihmë juridike, ➢ Nëse parashtrohet kërkesa për njohjen e së drejtës së azilit, personat referohen në Qendrën e Pranimit të Azilkërkuesve, me qëllim të strehimit të tyre dhe fillimit të procedurës së azilit përpara SA-së. ➢ VTQNJ e mundshme ose e identifikuar referohet në: <ul style="list-style-type: none"> • MKR pranë MPPS-së, me qëllim të strehimit të tyre në Qendrën për Persona VTQNJ, • EPQNPS Shkup, për caktimin e kujdestarit nëse bëhet fjalë për fëmijë VTQNJ, dhe marrja e masave për ndihmë primare dhe mbrojtje sociale. • MPB/RLKOS/NJTQNJMKM, me qëllim të fillimit të procedurës për dhënien e Lejes për qëndrim të përkohshëm në RM, në përputhje me Nenin 81 të LH-së, si dhe hetimin e veprës penale TQNJ dhe kryerësin/kryerësit e veprës penale. ➢ Prindi/prindërit e identifikuar me fëmijë, gra dhe vajza, personat me dëmtim (fizik, intelektual dhe mendor), personat e moshuar dhe personat LGBTI, tek të cilët është konstatuar nevoja për ndihmë shëndetësore e cila është urgjente, ajo zbatohet në institucionin më të afërt shëndetësor me qëllim të dhënies së ndihmës shëndetësore dhe përkujdesjes.

¹³ Neni 62 i LAMP

POS 2: NDIHMA PRIMARE, MBROJTJA DHE STREHIMI

POS 2: MASA 1: NDIHMA PRIMARE DHE MBËSHTETJA

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ KLPH-të të cilët më shpesh janë identifikuar gjatë përpjekjes për hyrje ilegale në RM dhe bëjnë pjesë të itinerareve ndërkontabëtare të kontrabandimit të organizuar nga rrjetet ndërkontabëtare kriminale dhe lëvizjet e kombinuara të migrimit, ata paraqesin kategoritë lëndueshme, të cilët e kanë të domosdoshme ndihmën dhe mbështetjen e nevojitur. ➢ Të gjitha shërbimet që sigurohen kanë për qëllim tejkalinin e traumave të viktimate me ndihmën e aktiviteteve për stabilizim, dhe në fazën e avancuar të procesit të mbështetjes, fuqizimin e tyre dhe integrimin e tyre të plotë në mjedisin ku do të jetojnë. ➢ Pasi bëhet fjalë për KLPH të ndryshme, nevojitet që për çdo kategori dhe person të përpilohet veçanërisht Vlerësimi i nevojave dhe dhënia e shërbimeve KLPH të identifikuar (shihni¹⁴). ➢ <u>Nevojat dhe shërbimet që u mundësohen KLPH-ve ndahen në:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Nevoja bazë të menjëherhme, • Nevoja afatshkurtar, • Nevoja afatgjata. • Organizatat dhe institucionet që mundësojnë këto shërbime për KLPH duhet të kenë parasysh ndjeshmérinë e këtyre kategorive të lëndueshme, dhe dhënësit e shërbimeve/personat përgjegjës, duhet të kenë parasysh parime të caktuara për atë se si do të sigurohet ndihma primare me të cilën promovohen të drejtat e njeriut, qasje kjo që merret që nga kontakti i parë e deri në çastin kur KLPH-së i ofrohet zgjidhja e përhershme (shihni¹⁵). ➢ Ndihma primare përfshin: <ul style="list-style-type: none"> • Informim dhe ndihmë juridike: në gjuhën që kuptojnë, KLPH-të duhet të informohen për: <ul style="list-style-type: none"> • Ilojin e shërbimeve që do t'u mundësohen, • Rregulloren e Punës në godinën ku janë sistemuar, • të drejtën dhe procedurën e rregullimit të qëndrimit në pajtim me LAMP dhe LH, • të drejtat e tjera që i kanë në pajtim me ligjet e RM. ➢ Shërbimet shëndetësore: <ul style="list-style-type: none"> • zbutja dhe mjekimi i lëndimeve të grumbulluara gjatë kohës së migrimit, • dhënia e terapisë mjekësore për sëmundjet kronike (tensioni i lartë i gjakut, glikemia, të sëmurit nga astma, personat në dializë), • dhënia e terapisë mjekësore për sëmundjet akute (gripi, temperatura e lartë), • kontrolllet gjinekologjike të grave, vajzave dhe grave shtatzëne, • pako personale të ndihmës së parë, ➢ Ndihma humanitare: <ul style="list-style-type: none"> • ushqim, ujë, lëngje, qumësht dhe produkte qumështi, • veshmbathje dhe këpucë, batanije, • pako higjenike për burra dhe gra, • pako përfoshnjë, pelena, • karroca invalidësh dhe pajisje të tjera. ➢ Mbështetja psikike-sociale: <ul style="list-style-type: none"> • puna me individë dhe grupe KLPH, për të tejkaluar ankthin dhe stresin e akumuluar, • me bisedë dhe të folur të hapur për gjitha llojet e dhunës ose ekspluatimit nëpër të cilët kanë kaluar, • diskriminimi të cilët i kanë rënë pre. ➢ Vlerësimi primar i rezikut. (shihni¹⁶)
---------------	--

KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPPS/QPS/EPQNPSP/ • MPB • UNHCR • KKRM/OQ/ON/
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Menjëherë pas pranimit/kontaktit të parë, • Menjëherë pas vetë identifikimit, • Pas pranimit në QPT/QT/QAK
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Me pranimin dhe identifikimin e KLPH-ve, me rëndësi të madhe është kryerja e vlerësimit sa më të shpejtë të nevojave dhe shërbimeve që u nevojiten më urgjentisht dhe më me doemos KLPH-ve. (shihni¹⁷) ➢ Kjo gjë është me karakter më urgjent për arsy se në raste të caktuara, mosdhënia në kohë e ndihmës shëndetësore mund të ketë pasoja tragjike ose të përhershme për KLPH-të. ➢ Sipas standardeve ekzistuese ndërkontabëtare, janë përcaktuar saktësisht nevojat minimale ditore për ndihmë humanitare për person, dhe dhënësit e shërbimeve duhet ta planifikojnë dhe ta distribuojnë atë në bazë të gjendjes së numrit të pranuesve.

¹⁴ Anekzi 5: Vlerësimi i nevojave dhe shërbimeve të KLPH të identifikuar

¹⁵ Anekzi 10: Respektimi i parimeve bazë nga dhënësit e shërbimeve

¹⁶ Anekzi 7: Vlerësimi primar i rezikut

¹⁷ Anekzi 5: Vlerësimi i nevojave dhe dhënës së shërbimeve KLPH të identifikuar

POS 2: MASA 2: MBROJTJA E KLPH-ve	
ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ KLPH-të në lëvizjet e kombinuara të migrimit janë në gjendje të rrezikut të lartë, të cilat rrjedhin nga konfliktet e luftës, fatkeqësitet natyrore dhe janë pasojë e krizave humanitare. ➢ Rreziku i lartë i bën KLPH-të të lëndueshëm në kuptimin e dhunës fizike, seksuale, dhe të bazuar mbi gjininë, TQNJ, trafikimin e organeve njerëzore. ➢ Prandaj, në pajtim me konventat ndërkombe, obligim i shteteve pranuese të këtyre KLPH-ve është të sigurojnë mbrojtjen dhe sigurinë e tyre.¹⁸
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPB/QPT/QPH/ • MPPS/QAK/
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Menjëherë pas pranimit dhe identifikimit të KLPH-ve; • Menjëherë pas strehimit të KLPH-ve; • Në fazën e riadhesimit të KLPH.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Konventat ndërkombe vendosin çështjen e mbrojtjes së KLPH-ve në majën e prioriteteve kur bëhet fjalë për të drejtat e tyre. Identifikimi i tyre si duhet dhe në kohë paraqet bazë për mbrojtjen e tyre efikase. ➢ KLPH – identifikimi i viktimate të mundshme ose viktimate të VTQNJ-së është obligim i shteteve që i pranojnë, sidomos i policisë kufitare, si parakusht për pamundësimin e eksplotimit të mëtejshëm të tyre. ➢ Për KLPH të identifikuar, në pajtim me intervistën e kryer, bëhet vlerësimi i rrezikut nga dhuna dhe planifikohen masat e mbrojtjes. ➢ Mbrotja dhe strehimi i grave dhe vajzave, prindërve me fëmijë si kategori me rrezik të lartë nga dhuna e bazuar mbi gjininë, nevojitet që gjatë strehimit të mbrohen nga çdo lloji i dhunës së tillë. ➢ Personat e moshuar, personat me dëmtim dhe personat nga komuniteti LGBTI i janë nënshtruar diskriminimit në lëmin e realizimit të të drejtave të tyre. ➢ Institucionet kompetente gjatë strehimit të personave, duhet marrin masa eliminimi të çdo lloji të dhunës dhe diskriminimit.

POS 2: MASA 4: STREHIMI	
ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Në bazë të Vlerësimit të nevojave, llojit dhe shkallës së lëndueshmërisë, statusit të dhënë në RM dhe në pajtim me kapacitetet e vendit, gjendet një zgjidhje përkatëse për strehim/sistemim të KLPH-ve, që është në interesin e tij më të mirë.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPPS/EPQNPS/QPS, • MPB/DCKM, • OQ/ON.
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Menjëherë pas pranimit dhe identifikimit, • Pas kërkesës së parashtuar për azil, • Pas njohjes së të drejtës së mbrojtjes ndërkombe.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> • KLPH i pranuar dhe i identifikuar gjatë hyrjes ilegale në RM, ose si pjesë e lëvizjeve të ndërlikuara të migrimit gjatë hyrjes në pikat zyrtare të kontrollit në kufirin shtetëror, nëse nuk është azilkërkues, përkohësisht do të vendoset në një QPT ose një QPH të MPB. • Pas Kërkesës së parashtuar për azil, KLPH do të vendoset në Qendrën e Pranimit të Azilkërkuesve, ose në institucione ose forma të tjera të strehimit (shtëpi të sigurta²⁰, familje strehuese) të MPPS-së, të cilat i përshtaten gjendjes së lëndueshme, llojit dhe shkallës së dëmtimit të KLPH, dhe e cila do të jetë në interesin e tij më të mirë. • VTQNJ-të të identifikuara vendosen në Qendrën për Persona VTQNJ në Shkup, që është nën kompetencën e MPPS-së. ➢ Duke pasur parashysh lëndueshmërinë e këtyre KLPH, llojin dhe shkallën e dëmtimit fizik dhe mendor, dhënësi i shërbimit strehim të KLPH-ve gjatë zgjedhjes së formës së strehimit, do t'i ketë parashysh rrethanat në vijim: • forma e strehimit duhet t'i plotësojë kriteret e dizajnit universal i cili do t'u përgjigjet nevojave të KLPH, llojit dhe shkallës së dëmtimit; • stafi i punësuar në formën institucionale të strehimit do të trajnohet për punë me persona me dëmtim fizik dhe mendor; • për KLPH-të cilëve u është caktuar Kujdestari, ai duhet të marrë pjesë në përzgjedhjen e formës së strehimit dhe të jetë në kontakt me KLPH-të dhe institucionin ku janë vendosur, me qëllim të mbrojtjes së të drejtave të tyre.

POS 2: MASA 3: KUJDESTARIA MBTI KLPH-të	
ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ KLPH të caktuar që janë pranuar dhe identifikuar në RM, e që nuk janë në gjendje t'i ushtrojnë të drejtat e tyre në procedurën e realizimit të së drejtës së azilit, ose të qëndrimit të përkohshëm, referohen në EPQNPS/QPS, e cila do të kujdeset për të drejtat dhe interesat e tyre.¹⁹ ➢ KLPH-ve të cilëve me kërkesë të institucionit kompetent me detyrë zyrtare do t'i caktohet kujdestar janë: <ul style="list-style-type: none"> • fëmijë VTQNJ, • persona me dëmtim të rëndë të dukshëm intelektual dhe mendor.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPPS/EPQNPS/QPS
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Pas identifikimit të KLPH-ve që nuk kanë aftësi veprimi juridik dhe fëmijë të identifikuar VTQNJ.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> • Me detyrë zyrtare, ose me denoncim me shkrim në institucionin kompetent, QPS në favor të të drejtave dhe interesave të VTQNJ-së dhe KLPH-së që nuk ka aftësi veprimi juridik, i caktion Kujdestar i cili do t'i përfaqësojë interesat e personit në procedurat përparrë organeve shtetërore. • Procedura e caktimit të Kujdestarit është urgjente.

¹⁸ Neni 11 i KDPH¹⁹ Neni 125-128 i Ligjit mbi Familjen²⁰ P.sh. Shtëpia e sigurt të cilën për momentin e drejton Shërbimi Jezuit ose shtëpitë e tjera të sigurta të ON/OQ.

POS 3:

RREGULLIMI I STATUSIT TË KLPH-ve

POS 3: MASA 1: KËSHILLIMI JURIDIK DHE INFORMIMI I KLPH-ve PËR PROCEDURËN E RREGULLIMIT TË STATUSIT

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> Informimi i KLPH-së në gjuhën e tij amtare ose gjuhën që kupton lidhur me procedurën formale-juridike, llojin dhe mënyrën e rregullimit të qëndrimit, qëllimin dhe përfitimet nga ai për KLPH-në. Kjo gjë duhet t'i mundësojë KLPH-së ta kuptojë veprimin dhe procedurën, që të mund ta shfaqë vullnetin dhe pëlqimin e vet dhe të gjitha këto në interesin e tij më të mirë. Informimi duhet të zbatohet nga përfaqësues juridikë të trajnuar për procedurën e rregullimit të qëndrimit (e drejta e azilit dhe e drejta e qëndrimit të përkohshëm) dhe me prezencën e përkthyesit në gjuhën që KLPH-ja flet ose kupton, ose të interpretuesit për personat me dëmtim fizik (të shurdhër/ose me dëgjim të dëmtuar).
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> EPQNPS/Kujdestari dhe ekipi profesionist, OQ/SHMJR/Përfaqësuesi i autorizuar juridik, MD/Instituti për Ndihmë Juridike Falas, UNHCR/ ose një ON/OQ tjetër e cila ofron ndihmë juridike dhe përkthyes, Lidhja Kombëtare e Personave të Shurdhër dhe me Dëgjim të Dëmtuar, lista e interpretuesve.
KUR:	Në afatin më të shkurtër të mundshëm që nga pranimi, gjegjësish përpëra parashtrimit të Kérkesës për rregullim të qëndrimit.
SI:	<p>➢ <u>Në rastet e KLPH me dëmtim të rëndë intelektual ose mendor</u> (që nuk kanë aftësi veprimi juridik), dhe të cilëve u është caktuar një kujdestari, informimi nuk zbatohet, duke ditur se rregullimi i qëndrimit është nën kompetencë të kujdestarit.</p> <p>➢ <u>Nëse nga aspekti formal-juridik nevojitet një verifikim zyrtar të aftësisë për veprim juridik të KLPH-së, QPS kompetente e cila procedon, do të iniciojë procedurë përcaktimin e shkallës së dëmtimit intelektual dhe mendor para Komisionit kompetent pranë MSH.</u></p> <p>➢ <u>Në rast të fëmijës VTQNJ:</u> kujdestari i caktuar, së bashku me përfaqësuesin juridik dhe përkthyesin e informojnë viktimin për të drejtën e saj për qëndrim të përkohshëm,²¹ por dhe për obligimet për të, për rëndësinë e tij në realizimin e së drejtës së vet të kompensimit të dëmit jomaterial, si dhe për pjesëmarrjen në PP kundër kryerësve.</p> <p>➢ <u>Përgjedha e përfaqësuesit të autorizuar juridik</u> bëhet nga lista e MD-së për sigurim të ndihmës juridike falas/përfaqësuesit e autorizuar juridikë, si dhe nga lista e SHMJR-së që janë trajnuar për këshillime juridike të azilkërkuesve.</p> <p>➢ <u>KLPH të tjerë</u>, brenda një afati sa është e mundur më të shkurtër që nga pranimi, duhet të nijhen me:</p> <ul style="list-style-type: none"> procedurën juridike për rregullimin e qëndrimit procedurën qëllimin dhe përfitimet për KLPH nga statusi i përcaktuar <p>➢ Informimi i KLPH-ve duhet të bëhet në mënyrë e cila do t'i përgjigjet moshës dhe pjekurisë së KLPH-ve dhe vendit të origjinës nga vjen.</p> <p>➢ Informimi-këshillimi duhet të mundësojë që KLPH-ja të kuptojë tërë procedurën, për të qenë në mundësi ta shprehë vullnetin e vet dhe të jepë mendimin e vet.</p>

POS 3: MASA 2: PROCEDURA E RREGULLIMIT TË QËNDRIMIT

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> Përfshin tëresinë e vendimeve, procedurave dhe masave të institucioneve kompetente, personave përgjegjës me detyrë për të trajtuar KLPH të cilët nuk kanë rregulluar qëndrimin në RM.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> Kujdestari i caktuar nga QPS/EPQNPS, MPB/DÇKM/QR për ÇK/NJKNMHR, MPB-DÇQ-SA, UNHCR-ndihmë këshillim-përkthim,²² SHMJR – Ndihmë juridike nga përfaqësuesi i autorizuar juridik,²³
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> Për parashtimin e Kérkesës për të drejtën e azilit ose Kérkesës për qëndrim të përkohshëm, brenda një afati sa më të shkurtër, duke marrë parasysh interesin më të mirë për KLPH. Shqyrtimi, brenda një afati sa më të shkurtër, i Kérkesës së parashtruar.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> Me kérkesë të organit kujdestar, ndërsa për arsyë të gjendjes së lëndueshme, të gjitha procedurat për rregullimin e qëndrimit, për KLPH me dëmtim trupor, intelektual dhe mendor, do të mbahen në godinën ku është sistemuar personi. ➢ <u>Rregullimi i qëndrimit të KLPH-ve mund të bëhet në bazat vijuese:</u> <ul style="list-style-type: none"> E drejta e qëndrimit të përkohshëm për arsyé humanitare²⁴ Njohja e së drejtës së azilit²⁵ Njohja e së drejtës në bazë të mbrojtjes së përkohshme²⁶ ➢ <u>Procedura për rregullimin e qëndrimit të KLPH-së të cilit i është caktuar një kujdestar:</u> ➢ <u>Nëse kujdestari i caktuar i KLPH-së vendos për rregullimin e qëndrimit në bazë të arsyeve humanitare, ai i ndërmerr hapat në vijim:</u> <ul style="list-style-type: none"> Përpilon një Kérkesë për lëshim-vazhdim të lejes së qëndrimit të përkohshëm.²⁷ Kérkesën e përpiluar zyrtarisht e dorëzon në MPB-QR të ÇK NJKNMHR.²⁸ MPB-QR për ÇK, NJKNMHR, pas pranimit të Kérkesës për lëshim-vazhdim të lejes së qëndrimit të përkohshëm, pasi bëhet fjalë për një KLPH të huaj, shqyrton rastin dhe vendos me procedurë urgjente. Procedurën për fotografim-daktiloskopim (marrje të gjurmëve të gishtave) të kërkuesit KLPH e organizon njësia organitive kompetente e MPB-së NJKNMHR me detyrë zyrtare. Nëse nuk është e mundur që KLPH të sillet në hapësirat e MPB, fotografimi-daktiloskopimi do të zbatohet në godinën ku është sistemuar KLPH-ja. Gjatë vlerësimit të bazës së miratimit të qëndrimit të përkohshëm, nëse nevojiten këshillime plotësuese – bisedë – ato do të bëhen në afat sa më urgjent nga Kujdestari i KLPH-së. MPB-QR i ÇK Sever NJKNMHR pas përfundimit të procedurës merr Vendim për dhënie të lejes së qëndrimit të përkohshëm.²⁹ Leja për qëndrim të përkohshëm lëshohet për një afat deri 1-vjeçar.³⁰ ➢ <u>Nëse Kujdestari i caktuar dhe ekipi profesionist i EPQNPS-së vendosin për rregullimin e qëndrimit në bazë të Kérkesës për azil, atëherë ndërmerr hapat në vijim:</u>³¹ <ul style="list-style-type: none"> Përpilon Kérkesë për njohjen e së drejtës së azilit (LAMP, Formulari nr. 2)³² Kérkesën e përpiluar e dorëzon personalisht në MPB-RÇQ-SA. ➢ <u>Procedura për marje të azilit për KLPH të tjerë është si vijon:</u> <ul style="list-style-type: none"> KLPH, në kalimin kufitar ose në cilindro PS me KP parashtron kérkesë, e cila shënohet në Procesverbal për pranim të kérkesës me gojë për njohjen e së drejtës së azilit. KLPH në SA parashtron Kérkesë për njohjen e së drejtës së azilit (shihni Aneksin 9). Organi kompetent MPB/RÇQ/SA, pas pranimit të Kérkesës për njohje të së drejtës së azilit, procedon brenda një afati sa është e mundur më të shkurtër.³³

²¹ Neni 13 i LAMP

²² Neni 14 i LAMP

²³ 3LH, Neni 80 p. 1 a. 2 dhe 4 dhe p.2

²⁴ LAMP, Neni 2

²⁵ Neni 62 i LAMP

²⁶ Aneksi nr. 8: Kérkesa për lëshim – vazhdim të lejes së qëndrimit të përkohshëm

²⁷ LH, Neni 51 p.2

²⁸ Aneksi nr. 11 Vendimi për dhënie të lejes së qëndrimit të përkohshëm

²⁹ LH, Neni 80 p.2

³⁰ LAMP, Neni 22a

³¹ Aneksi nr. 9, Kérkesë për njohjen e së drejtës së azil

³² LAPM, Neni 34

POS 3: MASA 3: ZBATIMI I INTERVISTËS NË PROCEDURËN PAS KËRKESËS SË PARASHTRUAR PËR AZIL

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Gjatë zbatimit të procedurës së azilit, SA duhet t'i marrë parasysh nevojat e posaçme të personave të lëndueshëm.³⁴ ➢ Procedura duhet të fillojë brenda një afati sa është e mundur më të shkurtër dhe duhet ta kryejë atë gjithashtu brenda një afati sa është e mundur më të shkurtër.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPB/RÇQ/SA, • MPPS/EPQNPS/QPS, • PERKTHYESI (UNHCR), • INTERPRETUESI (LKPSHDD) • PËRFAQËSUESI JURIDIK (SHMJR, MD dhe OQ dhe ON tjera) • UNHCR
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Brenda një afati sa është e mundur më të shkurtër nga parashtrimi i Kërkесës për Njohjen e së Drejtës së Azilit.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Duke pasur parasysh ndjeshmërinë e KLPH-së dhe në përputhje me dispozitat nga Neni 23 a të LAMP-së: <ul style="list-style-type: none"> • SA, më urgjentisht brenda afatit 15-ditor, parashtruesit të Kërkësës do t'i lëshojë dokument identifikimi për azilkërkues.³⁵ • SA, arsyetimin e Kërkësës vlerëson në pajtim me rrethanat e përcaktuara me LAMP, Nenin 23 a. • SA e zbaton intervistën me KLPH-në në mënyrë dhe në vend ku do të merret parasysh lëndueshmëria e këtyre kategorive dhe do të ketë parasysh dokumentacionin e mëhershëm të personave përgjegjës në fazën e identifikimit, me qëllim të shmangies së rivictimizimit të këtij KLPH-je. • SA, intervistën me KLPH-në me dëmtim trupor (persona të shurdhër dhe me dëgjim të dëmtuar) e zbaton nën prezencën e interpretuesit. • SA, intervistën me KLPH-në të cilit i është caktuar kujdestar për shkak të dëmtimit të rëndë intelektual dhe mendor, intervistën e zbaton me kujdestarin. • Gjatë vlerësimit të arsyetimit të Kërkësës, SA do ta ketë parasysh gjendjen e lëndueshmërisë së KLPH-së dhe gjatë rekomandimit të mundshëm të kujdestarit, do të marrë vendim pa një intervistë të zbatuar paraprakisht. • Nëse nevojiten sqarime plotësuese lidhur me vlerësimin e Kërkësës, ata do të zbatojnë intervistë me kujdestarin dhe përfaqësuesin e autorizuar juridik të KLPH-së. ➢ SA, në bazë të faktave dhe provave të përcaktuara me procedurë, merr në formë të shkruar:³⁶ <ul style="list-style-type: none"> • Vendim për Njohje të Statusit të Refugjatit të Pranuar. • Vendim për Njohje të Statusit të Personit nën Mbrojtje Subsidiare. • Vendim me të cilin refuzohet Kërkesa për Njohje të së Drejtës së Azilit. ➢ KLPH-së së huaj, me status të refugjatit të pranuar, i lëshohet një dokument udhëtimi me kërkësen e tij, me vlefshmëri 2-vjeçare. ➢ Për KLPH të cilit i është caktuar një Kujdestar, Kërkësen për lëshimin e dokumenteve personale dhe dokumenteve të udhëtimit, e parashtron Kujdestari.³⁷

**POS 4:
INTEGRIMI LOKAL DHE NDIHMA AFATGJATE**
POS 4: MASA 1: PLANI I NDIHMËS AFATGJATE

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Planifikimi i masave dhe aktiviteteve të institucioneve përgjegjëse, njësive të vetëqeverisjes lokale, të orientuara drejt mbrojtjes së të drejtave të KLPH-ve në përputhje me konventat ndërkombëtare dhe të drejtën e brendshme, dhe me qëllim të integrimit të tyre lokal në sistem, deri në çastin e riatdhesimit të tyre vullnetar. ➢ Plani i Ndihmës Afatgjate duhet të përmbarë: <ul style="list-style-type: none"> • vlerësimin individual, • kujdestarin, • strehimin, • përkrahjen psikike-sociale, • mbrojtjen shëndetësore, • arsimimin/edukimin, • mbrojtjen juridike, • përkthyesin.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPPS/EPQNPS/Kujdestari/ekipi profesionist, • MASH, • MSH, • ON/UNHCR, • KKRM, • OQ/SHMJR.
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Pas rregullimit të qëndrimit, • pas vlerësimit të zbatuar të nevojave.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Plani i Ndihmës Afatgjate të KLPH-ve paraqet një dokument individual, i cili duhet të mbështetet mbi vlerësimin e bërë paraprakisht të nevojave të KLPH. ➢ Ai duhet të mbështetet mbi vlerësimin individual, duke marrë në konsideratë faktoret në vijim: <ul style="list-style-type: none"> • moshën e KLPH-së, • llojin dhe shkallën e dëmtimit, • gjininë, • gjendjen emocionale, • historinë familjare. ➢ Kujdestari/ekipi profesionist i cili është përgjegjës për KLPH, duhet të jetë i trajnuar për trajtim të KLPH-së, duke pasur parasysh lëndueshmërinë e posaçme të kësaj kategorie, si dhe llojin dhe shkallën e dëmtimit. ➢ Vlerësimi individual i nevojave të KLPH-ve duhet të aplikohet për secilin rast individualisht, duke i marrë parasysh specifikat e personalitetit, gjendjen dhe rrethanat nën të cilat është pranuar KLPH-ja, si dhe vendin e origjinës.

³⁴ Neni 23a i LH

³⁵ LAMP, Neni 40 p.1

³⁶ LAMP, Neni 31 p.1

³⁷ LAMP, Neni 42 p.1

POS 4: MASA 2: STREHIMI/SISTEMIMI

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gjetja e zgjidhjes më të mirë, në pajtim me mundësitet ligjore, e cila për KLPH do të paraqesë zgjidhjen më të mirë në pajtim me llojin dhe shkallën e lëndueshmërisë ose hendikepit, që është në interesin e tij më të mirë dhe do të vendosë kushte jetese të cilat do t'i mundësojnë atij plotësimin e nevojave të tij personale, dinjitetin dhe integrimin në jetën shoqërore. ➤ Gjetja e zgjidhjes më të mirë do të ketë parasysh veçantinë e kësaj kategorie të lëndueshme, lëndueshmërinë e tyre, llojin dhe shkallën e dëmtimit, humanitetin dhe dinjitetin, si dhe qasjen individuale në sjelljen e vendimit.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPPS/ • EPQNPS/QPS/Kujdestari/ekipi profesionist/ • ON/OQ/
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Pas rregullimit të qëndrimit, brenda një afati sa më të shkurtër.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> • Përgjedhja e mënyrës dhe formës së strehimit të KLPH-së së cilit i është caktuar një kujdestar, është ekskuluzivisht zgjedhje dhe vendim i Kujdestarit/ekipit profesionist, dhe në bazë të vendimeve ligjore të cilat i ofron Ligji mbi Mbrojtjen Sociale për Personat me Dëmtim, dhe në bazë të mundësive ligjore aktuale, kapacitetet dhe format në dispozicion të strehimit të cilat i ofron MPPS-ja. • Para se ta marrë vendimin për përgjedhjen e llojit dhe formës së strehimit, duhen pasur parasysh faktorët në bazë të cilëve është bërë vlerësimi i nevojave dhe vlerësimi i rreziqeve. • Sistemimi duhet të jetë një zgjidhje afatgjate, e cila KLPH-së do t'i ofrojë kushte jetese të përshtatura sipas lëndueshmërisë, llojit dhe shkallës së hendikepit, • Gjatë përgjedhjes së familjes strehuese, posaçërisht duhet të merren parasysh veçoritë e KLPH-së, vendin e origjinës, gjuhën që kuption ose flet, përcaktimin fetar, historinë familjare dhe cilësitë dhe aftësitetë personale, • Zgidhja më e mirë do të ishte nëse do të kishte ekzistuar mundësia e përgjedhjes së familjes strehuese nga kombësia e njëjtë ose nga vendi i njëjtë i origjinës, • Gjithashtu trajnimi i familjeve strehuese paraqet një faktor shumë të rëndësishëm për krijimin e kushteve cilësore të jetesës për KLPH-në.

POS 4: MASA 3: MBROJTJA SHËNDETËSORE³⁸

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mundësimi i qasjes në mbrojtje shëndetësore gjatë qëndrimit të tyre në RM ➤ Qasja në mbrojtje shëndetësore primare, sekondare dhe terciare.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPPS, • MSH, • KKRM, • ON dhe OQ
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Që nga çasti i pranimit. • Pas rregullimit të qëndrimit.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ KLPH-ja gjatë procesit të përgjithshëm që nga identifikimi, integrimi lokal, riintegrimi ose riatdhesimi, gjëzon të drejtën për qasje në mbrojtje shëndetësore, në pajtim me normat ligjore të RM-së. ➤ Pasi bëhet fjalë për kategoritë lëndueshme të qytetarëve, ku një pjesë e tyre është me dëmtim, mbrojtja shëndetësore do t'u mundësohet atyre, në pajtim me nevojat dhe Vlerësimin e përpiluar të nevojave.

POS 4: MASA 4: ARSIMIMI/AFTËSIMI PROFESIONAL

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> • E drejta në qasje në procesin arsimor në RM, mësimi i gjuhës maqedonase, aftësimi profesional dhe aftësimi për integrim të suksesshëm lokal. • Mësimi i gjuhës maqedonase paraqet një parakusht të rëndësishëm për inkudrim në procesin arsimor, aftësim profesional dhe arritjen me sukses të integrimit lokal.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MASH/Byroja për Zhvillimin e Arsimit • MPPS/EPQNPS/QPS • ON/OQ
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Pas rregullimit të qëndrimit dhe zgjidhjes së statusit.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> • Mësimi dhe përvetësimi i gjuhës maqedonase paraqet parakusht për inkudrim me sukses në procesin arsimor dhe aftësim profesional të KLPH-së, dhe për këtë arsyen organizohet mësimi i gjuhës maqedonase në gjuhën të cilën e flet ose e kuption KLPH-ja. • Mësimi dhe përvetësimi i gjuhës maqedonase do të zbatohet me një program të përcaktuar paraprakisht për persona me hendikep, në përputhje me llojin dhe shkallën e hendikepit dhe me metodologjinë përkatëse për zbatim të zhvilluar nga MASH/Byroja për Zhvillimin e Arsimit. • Kujdestari/ekipi profesionist e ndjek vazhdimesh procesin e përparimit, kujdeset për nevojat dhe dëshirat e tij. • Inkudrimi në procesin e arsimit mund të ndihmohet nga ON/OQ.

³⁸ LMS, Neni 84

POS 5: RIATDHESIMI/KTHIMI VULLNETAR

POS 5: MASA 1: BAZAT E KTHIMIT

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Kthimi i KLPH-së në vendin e origjinës, ose në një vend të tretë nga i cili kanë arritur në RM ose në të cilin paraprakisht kanë realizuar mbrojtje, zbatohet sipas bazave ligjore në vijim: <ul style="list-style-type: none"> • me Vendim efektiv është refuzuar Kërkesa për njohjen e së drejtës për azil,³⁹ • pas mbarimit të së drejtës së azilit në RM dhe në baza të tjera, kur Vendimi bëhet efektiv,⁴⁰ • kthimi vullnetar i të huajit të cilat i është njohur e drejta e mbrojtjes ndërkombëtare, • mbarimi i së drejtës së qëndrimit të përkohshëm (Neni 86 i LH), • më bazë të marrëveshjeve të lidhura ndërkombëtare përmarrjen përsipër të personave që në mënyrë të paligjshme qëndrojnë në RM dhe • largimi i tij i detyruar.⁴¹
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPB/RÇKM/QR për ÇK, • IOM (vetëm në rastet e kthimit vullnetar) • UNHCR dhe ON tjera.
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Pas Vendimit efektiv mbi kérkesën e refuzuar të njohjes së të drejtës së azilit. • Me plotësimin e kushteve pas marrjes së Vendimit efektiv përmbarimin e së drejtës së azilit dhe në baza të tjera në përputhje me LAMP-në. • Me Vendim të MPB është i obliguar të largohet nga RM-ja brenda një afati të caktuar.⁴²
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Procedura për kthimin e KLPH-ve të cilët kanë pasur qëndrim në RM duhet të jetë ekskluzivisht në bazë vullnetare.⁴³ ➢ Ndalohet dëbimi dhe kthimi i detyruar i KLPH.⁴⁴ ➢ Ndalohet dëbimi i detyruar i të huajit (Neni 107 i LH). ➢ Ndalohet çdo formë e veprimit diskriminues. Një i huaj nuk guxon të dëbohet me forcë në vendin: • ku jeta ose liria e tij do të ishin në rrezik për shkak të racës, fesë, kombësisë, përkatësisë një grupei social ose bindjes politike të tij ose ku do t'i ishte nënshtuar torturimit, veprimit çnjerëzor ose poshtërues ose dënimit.

POS 5: MASA 2: MARRJA E MASAVE PËR KTHIM

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Gjatë plotësimit të nevojave për kthim dhe pëlqimit të shprehur nga KLPH-ja, nevojitet të ndërmerren aktivitetet në vijim: ➢ Hartimi i Planit⁴⁵ të Masave dhe Aktiviteteve për Zbatimin e Vendimit për Riatdheshimin e KLPH-së, ku do të përfshihen çështjet e: <ul style="list-style-type: none"> • vlerësimi për sigurisë për rreziqet për jetën e KLPH-së, sigurinë dhe diskriminimin e KLPH-së në vendin e kthimit, • gjendjes shëndetësore, • nevojës për shoqërim, • zgjedhje së transportit, itinerarit të udhëtimit, • mjeteve të nevojshme financiare për nevoja personale gjatë transportimit, • sigurimit të dokumenteve të udhëtimit.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPB/QR i ÇK, • MPJ • MPPS/QPS • KKRM, • IOM/UNHCR dhe ON të tjera.
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Menjëherë pas marrjes së Vendimit për Riatdheshim.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Menjëherë pas Vendimit të marrë nga MPB-ja për plotësimin e kushteve ligjore përiatdheshimin e KLPH-së, ai informon QPS-në përgjegjëse, e cila trajton më tej rastin e KLPH-së. ➢ QSR-ja kompetente fillon procedurë përmarrjen e pëlqimit nga vendi i pranimit, gjegjësish komunikon me institucionet e tij kompetente. Komunikimi zhvillohet nëpërmjet MPJ-së së RM-së. ➢ Pranim-dorëzimi i KLPH-së nga organi kompetent, pavarësisht nëse kryhet në RM ose në vendin e pranimit, çdoherë zbatohet me Procesverbal për Pranim-Dorëzim, i cili duhet t'i përbajë të dhënat në vijim lidhur me: <ul style="list-style-type: none"> - KLPH, të dhënat personale, datën e pranimit dhe periudhën e qëndrimit në RM, llojin e lëndueshmërisë, masat dhe shërbimet e ndihmës që i janë mundësuar. - Institucionin kompetent dhe personin përgjegjës nga ana e RM-së. - Institucionin kompetent dhe personin përgjegjës nga ana e vendit të pranimit. ➢ Duke pasur parasysh lëndueshmërinë e kësaj kategorie të personave, si dhe dëmtimin fizik dhe mendor, Vendimi përiatdheshim është veçanërisht senzitiv, dhe me miratimin e tij nevojitet të planifikohen dhe të ndërmerren një sërë masash dhe aktivitetesh nga institucionet kompetente dhe personat përgjegjës, me qëllim të realizimit të tij. ➢ Në lidhje me personat me dëmtim, të cilëve u është caktuar një Kujdestar, ai është plotësish i përfshirë në marrjen e Vendimit përiatdheshim, në aktivitetet përgatitore dhe zbatimin e vetë Vendimit. ➢ Pasi bëhet fjalë për qasje individuale në secilin rast veçanërisht, më së miri është të hartohej një Plan i Masave dhe Aktiviteteve përiatdheshim, Vendimit përiatdheshim. Plani do t'i përfshijë: <ul style="list-style-type: none"> • Masat që do të ndërmerren. • Institucionin kompetent, personin përgjegjës i cili do ta zbatojë masën. • Kornizën kohore të zbatimit.

³⁹ Neni 31 i LAMP

⁴⁰ Neni 38 i LAMP

⁴¹ Neni 105 i LH

⁴² Neni 105 i LH

⁴³ Neni 61 i LAMP

⁴⁴ Neni 32 p.1 dhe Neni 33 p.1 i KDR

⁴⁵ Anekxi 14: Plani i Masave dhe Aktiviteteve përiatdheshim, Vendimit përiatdheshim, KLPH

POS 6:

PROCEDURA PENALE

POS 6: MASA 1: QASJA NË DREJTËSI

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ KLPH në procedurë penale mund të marrë pjesë në cilësinë e: <ul style="list-style-type: none"> • të pandehurit, • dëshmitarit, • viktimës/dëshmitarit. ➢ Mundësimi i qasjes⁴⁶ në drejtësi një personi KLPH në mënyrë dhe masë të njëjtë si shtetasve të RM, në raste të realizimit të të drejtave në pajtim me konventat ndërkontaktore dhe legjpcionin e brendshëm.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPB, • PP e RM, • Gjyqësia, • MD, • MPPS/EPQNPS/QPS, • UNHCR dhe ON tjera, • SHMJR dhe OQ tjera.
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Menjëherë pas kontaktit të parë dhe pranimit; • Në rastet e privimit nga liria, paraburgimi; • Në procedurë për realizimin e së drejtës së azilit; • Në PP në cilësinë e dëshmitarit/të dëmtuarit ose të pandehurit; • Në fazën e riatdhesimit.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Institucionet përgjegjëse nevojitet të mundësojnë qasje në drejtësi për KLPH nëpërmjet: <ul style="list-style-type: none"> • informimit juridik/broshurave informative juridike; • qasjes në ndihmë juridike falas; • shfrytëzimit të institutit e drejta e të varfërve; • nëse KLPH-së i caktohet një organ kujdestar nga MPPS/QPS, dhe për shkak të shkallës dhe llojit të dëmtimit trupor, intelektual dhe mendor të KLPH-së, nuk është e mundur që veprimet procesore të ndërmerren në hapësirat e Gjykatës kompetente sipas lokalitetit dhe PP-së, ato, me kërkësë të QPS-së, do të ndërmerren në lokalitetin e strehimit të KLPH-së.

POS 6: MASA 2: PRIVIMI NGA LIRIA/PARABURGIMI

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Duke pasur parasysh lëndueshmërinë e kësaj kategorie individësh, llojin dhe shkallën e dëmtimit, masa e privimit nga liria dhe paraburgimi duhet aplikuar vetëm në raste të jashtëzakonshme, të parapara me LPP. ➢ Në raste të aplikimit të masës së tillë, duhet të respektohen të drejtat e KLPH-së në pajtim me konventat ndërkontaktore në fushën e: <ul style="list-style-type: none"> • ndalimit të torturimit ose veprimit tjetër të ashpër dhe çnjerëzor ose dënimit; • ndalimit të privimit të paligjshëm ose vetëdashës nga liria, privimi nga liria, paraburgimi dhe burgimi duhet tëjenë në pajtim me Ligjin dhe duhet të aplikohen vetëm në nevojën e skajshme dhe për një periudhë sa më të shkurtër; • ndalimit të çdo forme të veprimit diskriminues; • në rast të paraburgimit, ky duhet të kryhet në hapësira që i përshtaten lëndueshmërisë, llojut dhe shkallës së dëmtimit; • së drejtës së përkujdesjes dhe ndihmës mjekësore; • së drejtës së ndihmës së shpejtë juridike dhe së drejtës së vlerësimit të ligjshmërisë së privimit nga liria brenda një afati sa më të shkurtër.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPB • Prokuroria Publike • MSH • MD • SHMJR/OQ tjera • UNHCR
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Para, gjatë dhe pas aplikimit të masës
SI:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Masa e privimit nga liria dhe arrestimit duhet të aplikohet vetëm në situata të jashtëzakonshme të përcaktuara me LPP. ➢ Personat përgjegjës në institucionet kompetente nevojitet që gjithë kohën ta kenë parasysh lëndueshmërinë, si dhe llojin dhe shkallën e dëmtimit të kësaj kategorie të personave. ➢ Në rast të aplikimit të masës, ajo duhet të zgjasë për një periudhë shumë të shkurtër kohore. ➢ Hapësirat e ndalimit duhet të sigurojnë kushte të domosdoshme të nevojshme për qëndrimin e KLPH-së. ➢ Ndihma juridike dhe përkrahja duhet të sigurohen gjatë tërë procedurës.

⁴⁶ Neni 16 p.1 dhe 2 i Konventës së KB-ve për Statusin e Refugjatëve dhe Protokollit

POS 6: MASA 3: PJESËMARRJA E KLPH-ve NË PROCEDURË PENALE NË CILËSINË E TË PANDEHURIT

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ KLPH-ja mund të shfaqet në cilësinë e të pandehurit në raste kur ekziston dyshimi i arsyetuar se ka kryer vepër penale e cila ndiqet me detyrë zyrtare. ➢ Mbrojtja e të drejtave të KLPH-së në procedurën penale ka të bëjë me: <ul style="list-style-type: none"> • aplikimin e parimit të mosdënimit të viktimate të trafikimit me qenie njerëzore, vepër të cilën e kanë kryer gjatë eksploatimit nën detyrimin e trafikantëve;⁴⁷ • të drejtën e ndihmës së shpejtë juridike dhe të drejtën e vlerësimit të ligjshmërisë së privimit nga liria brenda një afati sa më të shkurtër; • ndalimin e torturimit ose veprimit tjetër të ashpër çnjerëzor ose dënimit; • ndalimin e privimit të paligjshëm ose vetëdashës nga liria, privimit nga liria, arrestimi dhe burgimi, të jenë në pajtim me Ligjin dhe të aplikohen vetëm në nevojë të skajshme, brenda një afati sa më të shkurtër; • në rast të arrestimit, personi duhet të sistemohet në hapësira të cilat i përshtaten lëndueshmërisë së tij/llojit dhe shkallës së dëmtimit dhe t'i mundësohet korrespondencia me familjen; • të drejtën e kujdestarit të autorizuar ligor për të marrë pjesë në të gjitha fazat e procedurës; • të drejtën e përfaqësuesve të UNHCR-së të kenë qasje te personi KLPH të paraburgosur/të ndalur.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • MPB • Prokuroria Publike • MSH • MD • UNHCR dhe ON të tjera • SHMJR/OQ të tjera
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Menjëherë pas privimit nga liria. • Gjatë aplikimit të masës së paraburgimit.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> • Kujdestari ligor, kujdestari duhet të jetë në kontakt me KLPH-në, me qëllim të mbrojtjes së të drejtave të tij. • Institucioni përgjegjës i cili ka zbatuar masën duhet t'i mundësojë mbrojtje të të drejtave të KLPH-së, në pajtim me sistemin ligor të brendshëm dhe atë ndërkombëtar. • Ndalimi i torturimit dhe ndonjë lloji tjetër të veprimit çnjerëzor dhe torturimit. • PP gjatë aplikimit të masës vlerëson arsyetimin e vazhdimit të masës, në harmoni me domosdoshmërinë e saj për zbatim të suksesshëm të procedurës. • Duhet të lejohet qasja te KLPH-ja për UNHCR-në, Komitetin Ndërkombëtar për Mbrojtje nga Tortura, Avokatin e Popullit.

POS 6: MASA 4: PJESËMARRJA E KLPH-ve NË PROCEDURË PENALE NË CILËSINË E DËSHMITARIT/VIKTIMËS

ÇFARË:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ KLPH-ja, në cilësinë e dëshmitarit sipas LPP-së mund të paraqitet: <ul style="list-style-type: none"> • në procedurë kundër kryerësve të veprës penale trafikim me migrantë dhe trafikim me qenie njerëzore; • në procedurë kundër kryerësve të ndonjë vepre tjetër penale e cila ndiqet me detyrë zyrtare. ➢ KLPH-ja në rolin e viktimit/dëshmitar mund të paraqitet si: <ul style="list-style-type: none"> • i dëmtuar si pasojë e veprës penale; • viktimi e veprës penale trafikim me qenie njerëzore; • në të drejtën e kompensimit të dëmit material dhe jomaterial të VTQNJ-së.
KUSH:	<ul style="list-style-type: none"> • EPQNPS/QPS/Kujdestari, • MD/Instituti i ndihmës juridike falas, • Përfaqësuesi i autorizuar juridik (SHMJR dhe dhënes të tjerë të ndihmës juridike), • UNHCR dhe ON të tjera.
KUR:	<ul style="list-style-type: none"> • Në të gjitha fazat e procedurës.
SI:	<ul style="list-style-type: none"> • KLPH-ja duhet të shfrytëzohet si dëshmitar vetëm në raste të jashtëzakonshme kur ai është dëshmitari i vetëm dhe nuk ekzistojnë prova të tjera materiale në procedurë kundër kryerësve. • KLPH-ve të cilëve u është caktuar një kujdestar, kujdestari ose përfaqësuesi i autorizuar juridik përpara procedurës së dhënes së dëshmisë nevojitet ta përgatisin dëshmitarin në një mënyrë dhe gjuhë që ai kupton, sipas moshës dhe pjekurisë së tij, për ta kuptuar domethënien e procedurës. Ata para dhënes së dëshmisë nga Prokurori Publik dhe Gjykatësi i procedurës paraprake ose Gjykatësi në shqyrtimin kryesor do të thirren në dispozitat e LPP-së.⁴⁸ • Në rastet kur KLPH-ja është viktimi e veprës penale, përfaqësuesi i autorizuar juridik do të ngrejë procedurë për kompensim në favor të viktimit, për shkak të pasojave të veprës penale, • Përfaqësuesi i autorizuar juridik dhe kujdestari marrin pjesë së bashku me KLPH-në në tërë procedurën, për të njoftuar atë dhe për të mbrojtur të drejtat dhe interesat e tij.

⁴⁷ Konventa e Këshilit të Evropës "Veprimi kundër Trafikimit me Qenie Njerëzore" (2005)

⁴⁸ LPP, Neni 54 Procedura e dëgjimit të kategorive të lëndueshme të dëshmitarëve

ANEKSET:

- ANEKSI 1: Pjetësor për përcaktimin e treguesve për profilim/identifikim të KLPH-ve
- ANEKSI 2: Udhëzues për zbatimin e intervistës me KLPH-të
- ANEKSI 3: Parakushtet dhe aftësitë për zbatim me sukses të intervistës me KLPH-të
- ANEKSI 4: Treguesit për identifikimin e viktimateve të trafikimit me qenie njerëzoret
- ANEKSI 5: Vlerësimi i nevojave dhe dhënia e shërbimeve KLPH-ve të identifikuar
- ANEKSI 6: Sistemi i rregullave ligjore të brendshme dhe ndërkontaktare, direktivat e BE-së në bazë të cilave janë hartuar këto POS
- ANEKSI 7: Vlerësimi primar i rrezikut
- ANEKSI 8: Kërkesa për Lëshim/Vazhdim të Lejes së Qëndrimit të Përkohshëm
- ANEKSI 9: Kërkesa për Njohjen e së Drejtës së Azilit
- ANEKSI 10: Respektimi i parimeve themelore nga dhënësit e shërbimeve
- ANEKSI 11: Vendimi për Dhënie të Lejes së Qëndrimit të Përkohshëm
- ANEKSI 12: Prosesverbal i pranimin me gojë të kërkesës për njohje të së drejtës së azilit
- ANEKSI 13: Lista e organeve kompetente dhe personave përgjegjës për trajtimin e KLPH-ve të përcaktuara me këto POS për trajtimin e KLPH-ve
- ANEKSI 14: Plani i Masave dhe Aktivitetave për Zbatimin e Vendimit për Riatsdhesim të KLPH-ve
- ANEKSI 15: Lista e interpretuesve për personat e shurdhër dhe me dëgjim të dëmtuar.

ANEKSI 1: PYETËSOR PËR IDENTIFIKIMIN E KLPH-VE

<p>➤ Ky pyetësor ka për qëllim t'i ndihmojë zyrtarët e policisë në MPB dhe dhënësit e shërbimeve gjatë identifikimit primar në rast të KLPH-ve të zbuluar gjatë hyrjes ose kudo në territorin e RM.</p>	
1. Data e intervistës:	Vendi:
2. Intervistën ka zbatuar:	Njësia organizative:
3. Përkthyesi:	Kontaktet e përkthyesit:
<p>➤ Para fillimit të intervistës, KLPH-ja informohet se qëllimi i intervistës është për të ndihmuar në lehtësimin e ndihmës dhe mbrojtjes e cila duhet t'i mundësohet, me fokus në ndihmën urgjente. ➤ Informacionet e grumbulluara do të kenë karakter të besueshëm dhe ato mund të ndahen vetëm me pëlqimin e tij dhe nuk do të ndikojnë mbi procedurën e mëtejshme të rregullimit të qëndrimit:</p>	
INFORMACIONET E NEVOJITURA	INFORMACIONET E GRUMBULLUARA NGA PERSONI I INTERVISTUAR
1. Emri: 2. Mbiemri:	
3. Gjuha amë: 4. Gjuhë tjera që përdor:	
5. Gjinia:	mashkull femër
6. Data e lindjes:(d/m/v/)	(shënoni nëse është i mitur nën 18-vjeç)
7. Vend i lindjes:	Qyteti: Shteti:
8. Kombësia:	
9. Vend aktual i banimit:	Qyteti: Shteti:
10. A posedon pasaportë ose një dokument tjetër personal të vlefshëm: a) numri i pasaportës b) data e lëshimit c) data e skadimit ç) vendi i lëshimit d) nëse nuk posedon pasaportë -arsyet?	Po Jo a) b) c) ç) d)
11. Fëmijë që udhëtojnë me shoqërues:	Të dhënat e fëmijës: 1. Emri dhe mbiemri: 2. Data e lindjes: 3. Gjinia: 4. Lidhja me shoqëruesin/kujdestarin:
<hr/> <p>Të dhënat mbi shoqëruesin/kujdestarin: 1. Emri dhe mbiemri: 2. Data e lindjes: 3. Gjinia: 4. Lidhja me fëmijën:</p>	

ANEKSI 2: UDHËZUES PËR ZBATIMIN E INTERVISTËS ME KLPH

- Intervistimi i KLPH-së kërkon shqyrtim me shumë kujdes dhe grumbullim ose vërtetim në kohë të të gjitha fakteve për rastin e KLPH-së.
 - Çështjet e nevojave, sigurisë, mirëqenies së KLPH-së duhet të jenë prioritet i veçantë gjatë gjithë kohës.
 - KLPH-të duhet të intervistohen në mënyrë senzitive, mundësisht nga persona të specializuar.
 - Ekziston një numër i madh i udhëzimeve themelore të cilat do të mundësojnë zbatimin me sukses të intervistës, midis të cilave më të rëndësishmet janë:

Mbrojtja e privatësisë:	<ul style="list-style-type: none"> Edhe pse ky rregull themelor shpesh është i vështirë për t'u ndjekur, varësisht nga rrethanat, duhet të jenë në minimum ndërprerjet gjatë intervistës.
Sigurimi i zonës intime për KHPL:	<ul style="list-style-type: none"> Respektimi i integritetit personal dhe dinjitetit i personalitetit të KHPL nga ana e personit i cili e zbaton intervistën, që do të thotë ndalimin e prekjeve, përfqafimeve ose kontakt tjetër të drejpërdrejt i cili do të thotë shkelje të intimitetit të personit.
Relaksimi i bashkëbiseduesit:	<ul style="list-style-type: none"> Emocionet dhe stresi luajnë një rol të madh në cilindo lloj të intervistës. Intervistuesi do ta ketë një detyrë të vështirë për të zbatuar intervistë me një person të emocionuar. Intervista e filluar pa karakter kërcënues mund të ketë një efekt qetësues. Me shmangien e ndjenjave negative dhe përforcimin e atyre pozitive, intervistuesi mund të përballet më lehtë me emocionet e shprehura nga i intervistuari.
Përcaktimi i qëllimit:	<ul style="list-style-type: none"> Intervistuesi duhet t'i parashtrojë pyetjet me kujdes, duke ditur qëllimin e grumbullimit dhe duhet të grumbullojë sa është e mundur më tepër informacione elementare (për shembull, të përpinqet të përcaktojë nëse personi futet në cilëndo nga kategoritë e KLPH-ve).
Teknikat e mira të parashtrimit të pyetjeve:	<ul style="list-style-type: none"> Mënyra në të cilën parashtrohen pyetjet është po aq e rëndësishme, sa që edhe ju do të kishit dashur të merrnit asisoj pyetjesh. Përdorni pyetje të hapura, e jo pyetje me të cilat do të mund të shmanget përgjigja e pritur nga i intervistuari. Sigurohuni që toni i zërit tuaj të mos jetë agresiv ose sarkastik. Gjithashtu, sigurohuni që me gjuhën që përdorni do të parashtrohen pyetje të lehta për t'i kupuar; shmangni përdorimin e gjuhës të ndërlidhur ose teknike të panevojshme.

Lejoni të intervistuarin që të flasë vetë:	<ul style="list-style-type: none"> Njëri nga gabimet më të mëdha të intervistuesit është se flet shumë. Vlerësimi i duhur i personit ose grumbullimi i informacioneve të rëndësishme në lidhje me rastin varet nga lejimi i bashkëbiseduesit që të flasë në kushte të kontrolluara. I intervistuari duhet ta kontrollojë intervistën, por jo dhe të mbizotërojë.
Jini dëgjues i mirë:	<ul style="list-style-type: none"> Një intervistues i mirë duhet të jetë dhe dëgjues i mirë. Intervistuesit duhet patjetër të disiplinohen për t'u fokusuar në atë se çfarë duhet të tregojë dhe si duhet ta tregojë atë. Ata nuk duhet të shohin përpara në drejtim të pyetjeve vijuese, ose t'i analizojnë përgjigjet përpara se të përfundojë bashkëbiseduesi, e as të parashikojnë se cilën përgjigje do ta marrin.
Gjuha e trupit:	<ul style="list-style-type: none"> Gjuha qetësuese e trupit është shumë e rëndësishme për ta fituar besimin e personit që është ftuar për bisedë. Jini të vetëdijshëm për përdorimin e gjuhës së trupit në mënyrë që të siguroheni se gjatë zbatimit të intervistës suaj nuk do të vepronit në mënyrë kërcënuese ose jotorante, por përkundrazi – në mënyrë inkurajuese.
Mos i sfidoni përgjigjet e dhëna:	<ul style="list-style-type: none"> Interviewuesi nuk guxon t'i shfaqë emocionet e veta, e as nuk guxon ndjenjat personale t'i përziejë me intervistën. Ai nuk duhet të shfaqë neveri ose mosbesim nëse ca përgjigje të caktuara janë të neveritshme, ose thjesht, duken të pabesueshme.

**ANEKSI 3:
PARAKUSHTET DHE AFTËSITË PËR ZBATIMIN ME SUKSES TË
INTERVISTËS ME KLPH-të**

Kushtet e domosdoshme të nevojshme për zbatimin me sukses të intervistës dhe identifikimin e KLPH-të	
Urgjencia:	<ul style="list-style-type: none"> Identifikimi në kohëdhe i suksesshëm dotëthotë referim në kohë tek institucioni kompetent për dhënie të ndihmës së menjëherëshme primare, mbrojtjes shëndetësore, ndihmës humanitare dhe sigurisë
Qasja humane:	<ul style="list-style-type: none"> Profilimi dhe identifikimi duhet të bazohet mbi një qasje individuale të bazuar mbi veçoritë e çdo personi dhe kategorie veçanërisht. VTQNJ, me qëllim eksplorimin seksual, me punë ose ndonjë lloji tjetër të eksplorimit në fazën e transportit, gjatë pranimit/kontaktit të parë çdoherë udhëtojnë me trafikant/anëtarin e grupit kriminel i cili kryen TQNJ. Prandaj, gjatë profilimit të kësaj KLPH-je duhet pasur parasysh fakti i frikës me të cilën është ballafaquar VTQNJ-ja dhe prandaj atë duhet ta vendosni në një lokalitet të sigurt. Fëmijët, si kategoria më e lëndueshme, kërkojnë qasje më senzitive ndaj zbatimit të intervistës, e cila çdoherë duhet të zbatohet në mënyrë që të mundësojë: <ul style="list-style-type: none"> hapësira të përshtatura për punë me fëmijë, intervistën duhet ta zbatojë një person posaçërisht i trajnuar për punë me fëmijë, intervistuesi duhet të jetë nga e njëjta gjini me personin e intervistuar. Gratë dhe vajzat shpesh janë viktima të dhunës seksuale gjatë migrimit nga vendi i originës deri në vendin e destinacionit. Këtë fakt duhet ta kenë parasysh intervistuesit të cilët çdoherë duhet të janë të gjinisë femërore. Intervista duhet të krijojë kontakt të afërt dhe përkrahës, sjellje me besim, për të marrë përgjigje dhe informacione të singerta/të vërteta. Tek gratë shtatzëne, është sidomos me rëndësi që me intervistën të sigurohen të dhëna për vetë shtatzënësinë (vullnetare/e detyruar, e shëndoshë/patologjike) me qëllim të përcaktimit sa më urgjent të ndihmës së menjëherëshme primare dhe mbrojtjes. Gjithashtu, duhet eliminuar dyshimi se bëhet fjalë për shitje të mundshme të fëmijës menjëherë pas lindjes, me qëllim birësimi i paligjshëm në vendin e destinacionit.

	<ul style="list-style-type: none"> Personat me dëmtim: nevojitet njohja e llojeve dhe shkallës së dëmtimit fizik dhe mendor, për të përcaktuar nevojat për ndihmë të menjëhershme primare dhe mbrojtje. Më i mirë është shfrytëzimi i personave profesionistë (mjek/ortoped ose kirurg për përcaktimin e shkallës së dëmtimit fizik, interpretuesve për personat e shurdhër ose me dëgjim të dëmtuar, si dhe për personat e verbër, dhe neuropsikiatrit për përcaktimin e dëmtimit mendor). Personat e moshuar: përcaktimi i moshës, gjendjes shëndetësore, si dhe i anamnezës sociale janë treguesit kryesorë të cilët do t'i përcaktojnë nevojat e personave të moshuar. Ata janë të lëndueshëm në kuptimin e gjendjes së frikës nga ardhma e pasigurt, sidomos nëse janë të pashoqëruar. Personat LGBTI janë lëndë e diskriminimit, dhunës fizike, si dhe shqetësimit seksual si në vendin e origjinës, ashtu dhe gjatë vetë udhëtimit. Për këto arsy, intervista duhet të orientohet drejt respektimit të përcaktimit të tillë, me qëllim të mbrojtjes së tyre.
Aftësitë:	<ul style="list-style-type: none"> Intervistuesi duhet të jetë i trajnuar me metodologji dhe teknika të zbatimit të intervistës me KLPH-të, i trajnuar në drejtim të sistemit ligor ndërkombëtar dhe të brendshëm mbi të drejtat e KLP-ve.
Përkthyesi/Interpretuesi:	<ul style="list-style-type: none"> Një përkthyes në gjuhën amtare të personit të intervistuar paraqet një parakusht të mirë për një intervistë efikase. Por jo çdoherë mund të sigurohen përkthyesit përkatës, dhe prandaj duhet të kihet një listë e përkthyesve. Tek personat me dëmtim fizik (persona të shurdhër/me dëgjim të dëmtuar dhe personat e verbër) nevojitet shfrytëzimi i interpretuesve për këtë lloj të dëmtimit. (shihni⁴⁹)
Mjedisi përkatës:	<ul style="list-style-type: none"> Hapësirat duhet të pajisen në mënyrë përkatëse, e cila do t'u mundësojë KLPH-ve mënyrën e këndshme dhe të pranueshme për realizim të komunikimit me intervistuesin në mënyrë jodiskriminuese.

ANEKSI 4:

TREGUESIT PËR IDENTIFIKIMIN E VIKTIMAVE TË TRAFIKIMIT ME QENIE NJERËZORE

TREGUESIT

PËR IDENTIFIKIMIN E VIKTIMAVE TË TRAFIKIMIT TË QENIEVE NJERËZORE

⁴⁹ Aneksi 15: Lista e interpretuesve për personat e shurdhër dhe me dëgjim të dëmtuar

PËRMBAJTJA

1. Identifikimi i viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore
2. Ndarja e treguesve për identifikimin e viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore
 - 2.1 Treguesit e drejtpërdrejtë
 - 2.1.1 Treguesit e përgjithshëm
 - 2.1.2 Treguesit specifikë
 - 2.2 Treguesit e tërthortë
3. Treguesit për identifikimin e fëmijëve viktima të trafikimit të qenieve njerëzore
 - 3.1 Treguesit e përgjithshëm për fëmijë viktima të trafikimit të qenieve njerëzore
 - 3.2 Treguesit specifikë për fëmijë viktima të trafikimit të qenieve njerëzore

HYRJE

Trafikimi i qenieve njerëzore paraqet një problem të ndërlikuar, shoqëror, shumëdimensional, kriminal, me të cilin cenohen të drejtat dhe liritë bazë të njeriut të viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore. Si formë e krimit të organizuar, trafikimi i qenieve njerëzore shkel dhe parimet dhe standartet kushtetuese dhe ligjore të shoqërisë bashkëkohore demokratike.

Për arsyet e lartpërmendura, nevojitet kushtimi i vëmendjes së posaçme nga të gjitha institucionet/organizatat në identifikimin dhe zgjidhjen e problemit në nivelin kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar, pasi siguria e qytetarëve është njëra nga nevojat dhe të drejtat fundamentale, si dhe pjesë integruesë të jetesës cilësore.

Nevoja për hartimin e treguesve është e pranishme, ekzistonjë praktika që identifikimin e viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore ta kryejnë persona profesionistë të ngarkuar me detyrë dhe të trajnuar nga institucionet dhe shoqatat e qytetarëve, në bazë të udhëzimeve të dhëna dhe formularit të identifikimit, të inkuadruar në POS.⁵⁰

Implementimi praktik i treguesve të qartë dhe operativë si vegël ndihmëse/udhëzuese drejt një identifikimi cilësor dhe në kohë të viktimate do të mundësonte ndihmë në zbulimin e veprave penale, një procedurë penale adekuate dhe efikase, referim përkatës, marrje të ndihmës me kohë dhe mbështetje të viktimate, si dhe inkuadrimin e tyre në programet përi integrim.

Treguesit e identifikimit të viktimate të trafikimit me qenie njerëzore ndahan në dy grupe: **tregues të drejtpërdrejtë**, të menduar për identifikimin e viktimate dhe **tregues të tërthortë** për identifikimin e viktimate të mundshme. Treguesit e drejtpërdrejtë ndahan në **tregues të përgjithshëm dhe specifikë** sipas llojit të trafikimit, por ata janë të ndryshëm për **personat e rritur** dhe **fëmijët** viktima të trafikimit të qenieve njerëzore.

1.IDENTIFIKIMI I VIKTIMAVE TË TRAFIKIMIT TË QENIEVE NJERËZORE

IDENTIFIKIMI është një proces me të cilin nëpërmjet të një sërë treguesish (intervista, prova materiale, etj.) merren informacione, në bazë të të cilave bëhet vlerësimi nëse personi është viktimi e trafikimit të qenieve njerëzore.⁵¹ Pas identifikimit, viktimi u sigurohen masa të domosdoshme të mbrojtjes së sigurisë së tyre fizike dhe të të drejtave të tyre, si dhe garanci se do të fitojnë qasje në ndihmën dhe përkrahjen përkatëse.

Çështja e treguesve për identifikimin dhe referimin e viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore është rregulluar me Masën 5 "Identifikimi" në Procedurat Operative Standarde⁵².

Treguesit paraqesin "indikacione"/"tregues"/"shenja" që tregojnë përekzistimin e mundshëm të trafikimit të qenieve njerëzore, e cila vërtetohet në bazë të analizës dhe vlerësimit të kryer sipas informacioneve të përgjithshme të grumbulluara, intervistës së zbatuar dhe sjelljes së njerëzve. Jo të gjithë treguesit e numëruar më poshtë janë të pranishëm në secilën situatë të trafikimit të qenieve njerëzore/fëmijëve.

Për më shumë arsy (frikë, traumë fizike/psikologjike, etj.), shpesh nuk është e mundur të merren menjëherë informacione gjithëpërfshirëse përekzistimin e treguesve të drejtpërdrejtë të trafikimit të qenieve njerëzore (aktivitetet, mjetet, qëllimi), që janë një element i domosdoshëm i identifikimit të viktimitës së trafikimit të qenieve njerëzore. Identifikimi është një proces afatgjatë i cili kalon nëpër disa fazë, ndërsa viktima parmisht identifikohet si viktimë e mundshme e trafikimit të qenieve njerëzore.

Si shfrytëzohen treguesit

Vargu i treguesve mund të shfrytëzohet si një udhëzues praktik përvlerësim, të cilin e bëjnë personat zyrtarë me detyrë⁵³/organizatat⁵⁴, të cilët kontaktojnë me viktimat ose viktimat e mundshme të trafikimit të qenieve njerëzore.

Një tregues ndonjëherë mund të filtrohet në një ose më shumë pyetje, ndërsa përgjigja mund të çojë drejt ekzistimit ose mosekzistimit të rastit të trafikimit të qenieve njerëzore.

Nevojitet që nëpërmjet treguesve të grumbullohen informacione rreth procesit të rekrutimit, transportimit, mjetete që shfrytëzohen që personi të keqtrajtohet ose eksplatoat, kushtet e punës, kushtet e jetesës dhe qëndrimit, dhuna, varësia, shantazhimi, liria personale, mashtrimi dhe pagimi

⁵⁰ POS – dokumenti i rishikuar dhe i miratuar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë në vitin 2010, fq. 68

⁵¹ Me viktimë të veprës penale nënkuçtohet çdo person i cili ka vuajtur dëm, duke përfshirë këtu dhe një lëndim fizik ose mendor, vuajtje emocionale, humbje materiale ose lëndim tjetër ose rezikim të të drejtave dhe lirive të tij themelore, si pasojë e veprës penale së kryer. Me fëmijë viktimë të veprës penale nënkuçtohet një person i mirë deri në moshën tetëmbëdhjetëvjeçare, Neni 122 i KP-të RM-së

⁵² POS - dokumenti i rishikuar dhe i miratuar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë në vitin 2010

⁵³ MPB-RTNJKM, MPPS-QPS

⁵⁴ Shoqatat e qytetarëve të cilat identifikojnë viktima të mundshme të trafikimit të qenieve njerëzore

(aktivitetet, mjetet, qëllimet).

Vetëm në rastet kur bëhet fjalë për fëmijë, në pajtim me Protokollin e Palermos, prezanca e mjeteve nuk është e domosdoshme për të identifikuar një rast të trafikimit të fëmijës.

Treguesit e përpiluar mund t'u nënshtronen ndryshimeve dhe plotësimëve për shkak të ndryshueshmërisë së *modus operandum* – mënyrat e rekrutimit dhe ekspluatimit të viktimate nga trafikantët, gjë kjo e cila nënkupton dhe ndryshimin/plotësimin e mëtejshëm të tyre.

2. NDARJA E TREGUESVE PËR IDENTIFIKIMIN E VIKTIMAVE DHE TRAFIKIMIT TË QENIEVE NJERËZORE

Treguesit për identifikimin e viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore ndahen në:

- Tregues të drejtpërdrejtë** të cilët kanë të bëjnë me tre elementët e përkufizimit të trafikimit të qenieve njerëzore (me përjashtim të fëmijëve për të cilët nuk është i nevojshëm ekzistimi i treguesve të cilët referojnë në praninë e mjeteve);
- Treguesit e tërthortë** nuk udhëzojnë në drejtim të ekzistimit të tre elementëve të përkufizimit të trafikimit të qenieve njerëzore; ata përmbytë informacione të caktuara jo të plota dhe të kombinuara, të cilat nuk mjaftronjë për të identifikuar viktimat e trafikimit.

Tek viktimat e mundshme të trafikimit të qenieve njerëzore më shpesh mungon elementi i ushtrimit të forcës, ose nuk ka një numër të mjafueshëm të provave. Me treguesit e tërthortë identifikohen viktimat e mundshme⁵⁵ të trafikimit të qenieve njerëzore, të cilat duhet të kenë të njëjtat të drejta dhe trajtimin e njëjtë si viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore.

2.1 TREGUESIT E DREJTPËRDREJTË PËR VIKTIMAT E TRAFIKIMIT TË QENIEVE NJERËZORE

Përkufizimi i “trafikimit të qenieve njerëzore”⁵⁶ mund të ndahen në tri grupe kryesore të elementëve sipas veprës penale, të cilat kanë të bëjnë me **aktivitetet** që ndërmerren në procesin e trafikimit të qenieve njerëzore, **mjetet** që përdorin trafikantët e qenieve njerëzore dhe **qëllimin** që kanë trafikantët në procesin e trafikimit të qenieve njerëzore.

Të tre elementët duhet të janë të pranishëm dhe të lidhen në mënyrë të ndërsjellë për të ekzistuar trafikimi i qenieve njerëzore (përjashtim janë fëmijët).

Aktivitetet	Mjetet	Ekspluatimi
<ul style="list-style-type: none"> • rekrutimi, • joshja, • transportimi, • transferimi, • pranimi, • strehimi, • blerja/shitja e viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore. 	<ul style="list-style-type: none"> • kërcënimi për jetën personale ose jetën e familjes, • detyrimi, • rrëmbimi, • gënjeshtra, • mashtimi (i pjesshëm ose i plotë), • zhgënjimi, • ushtrimi i forcës, • abuzimi i pozitës, • dhënia ose pranimi i parave, • abuzimi i gjendjes së shtatzënësisë, • pafuqia/lëndueshmëria • paaftësia fizike ose mendore. 	<ul style="list-style-type: none"> • të gjitha format e ekspluatimit seksual, • pornografia, • puna e detyruar ose sklavëria, • robërimi, praktikat e ngashme me robërimin, • martesat e detyruara, • inseminimi i detyruar, • birësimi i paligjshëm, • ushtrimi i lypësisë, • kryerja e krimeve të vogla, dhe • rimbjellja e palejuar e pjesëve të trupit të njeriut.

Treguesit e drejtpërdrejtë ndahen në:

- tregues të përgjithshëm dhe
- tregues specifikë.

2.1.1 Treguesit e përgjithshëm – theksojnë se disa nga faktorët që mund të nënkuptojnë se personat janë viktima të trafikimit të qenieve njerëzore. Ata janë të përgjithshëm sipas natyrës së tyre, por dhe nuk janë të aplikueshëm për të gjitha llojet e trafikimit të njërvëze.

Mosha

Shtrirja e moshës së personave për të cilët ekzistojnë dyshime se janë viktima të trafikimit të qenieve njerëzore varet nga lloji i ekspluatimit.

Fëmijët veçanërisht i nënshtronen trafikimit të qenieve njerëzore, ata mund të janë të ekspluatuar në industrinë e seksit, në tregjet e paligjshme të punës, në martesat e detyruara, në ushtrimin e lypjes dhe në kryerjen e vjedhjeve të vogla, të shfrytëzohen si “robër” shtëpiakë, për birësim dhe për rimbjellje të organeve.

Gjinia

Në trafikimin e qenieve njerëzore, me qëllim ekspluatimi seksual, si viktima mbizotëruese paraqiten gratë dhe vajzat dhe prandaj trafikimi i qenieve njerëzore mund të trajtohet dhe si dhunë e bazuar mbi gjininë.

Viktima të trafikimit të qenieve njerëzore me qëllim të punës së detyruar ose ekspluatimit të punës janë burra dhe gra.

Lokaliteti i origjinës, tranzitimi dhe destinacioni

Viktimat vijnë nga vendet në zhvillim ose nga vendet në tranzicion, ku mundësitet janë të kufizuara dhe më shpesh zbatohet në vendet e zhvilluara për qëllime të ndryshme, edhe pse kjo mund të ndodh dhe në vendin amë. Tendenca është që të vijnë nga grupet e marginalizuara dhe të lëndueshme. Lokalitetet ku është janë gjetur viktimat: shtëpi publike, bare, klube nate, agjenci për “vajza me thirrje”, klube të “kërcimit privat”, sallone masazhi ose sauna, kapacitete hoteliere/restorante (industria argëtuese ose e shërbimeve), godina bujqësore, blegtore ose ndërtimore, plantazhe, industri tekstili, fabrika, miniera, shtëpi private/shërbime pastrimi dhe mirëmbajtjeje, etj.

Dokumentacioni

Mosposedimi i dokumenteve personale, identiteti i rrejshëm ose dokumentet e falsifikuara.

Transportimi

Mënyra se si viktima është transportuar/transferuar.

Shoqërimi

Shoqërimi i viktimate referon drejt kontrollit gjatë transportit.

Dukja fizike

Lëndimet fizike, kockat e thyera, mavjosjet, infektimet, sytë e errëta, tatuazhet e caktuara në trupin e viktimit, si dhe veshja e papërshtatshme dhe makijazi i tepruar.

Treguesit që lidhen me sjelljen e viktimate të trafikimit me qenie njerëzore

- Personi ka frikë të flasë.
- Personi është udhëzuar se si të flasë.
- Jep informacione të kundërshtuara, gjysmake dhe të pavërteta.
- Orvatet të ikë.
- Personi qëndron ndaras nga grupi në godinën ku është bërë kontrolli/bastisja.
- Konsideron se është nën mbikëqyrje dhe nën ndjekje.
- Lejon që të tjerët të flasin në emrin e tij/saj.
- Manifeston frikë dhe shqetësim.
- Reagon me mllef, vrullshëm dhe shfaq agresivitet.
- Personi ka lëkundje në sjelljen e tij.
- Manifeston sjellje devijuese.
- Të pranishme janë çorientimi, çoroditja, fobitë, ose sulmet e panikut.
- Tregon se ka probleme me gjumin.
- Manifeston shenja depresioni.
- Manifeston shenja varësie nga alkooli, droga dhe barërave.
- Shfaq mosbesim ndaj organeve të pushtetit dhe refuzon të bashkëpunonjë.
- Ka frikë se mos zbulohet dhe statusi i tij i të huajt.
- Mbron trafikantin dhe bashkëpunëtorët e tij.

⁵⁵ Viktimat e mundshme e trafikimit të qenieve njerëzore: është një person për të cilin ekzistojnë indikacione se është viktima e trafikimit të qenieve njerëzore, por i cili formalisht nuk është identifikuar nga organet kompetente ose i cili ka refuzuar të identifikohet formalisht

⁵⁶ Në pajtim me Protokollin e Palermos dhe Konventën Evropiane për Luftimin e Trafikimit të Qenieve Njerëzore

Treguesit që lidhen me rrethin e viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore

- Personat nga rrathi i personit (prindërit, familjarët, miqtë, fqinjët) mbajnë dyshim se personi është viktimi e trafikimit me qenie njerëzore.
- Personi nuk është i dhënë pas shtëpisë dhe qëndron i izoluar.
- Është zbuluar në një lokalitet tipik për një lloj të caktuar të eksploatimit.
- Ka shumë kontakte të reja dhe përfitime nga ata (veshmbathje, telefona të shtrenjtë celularë).
- Personi mban kontakt me persona për të cilët ekziston dyshimi se lidhen me trafikim të qenieve njerëzore.
- Vendku qëndron ka një teknikë të posaçme sigurie (kamera, vende të fshehta, bunkerë, sigurim).
- Personi udhëton shpesh dhe ndërron vendndodhjen.
- Vepron sipas udhëzimeve të marra nga dikush.
- Është tejkaluar qëndrimi i lejuar/i parregulluar.

Treguesit që lidhen me veprime të caktuara të palejueshme:

Liria personale

- Lëvizja është e kufizuar.
- Personi mbahet në izolim dhe nën kontroll.
- Lëviz i shoqëruar.
- Kontaktet e kufizuara me familjen dhe me njerëz e tjerë jashtë rrethit të menjëhershëm të tyre.
- Ndalimi i largimit nga vendi ku punon/qëndron.
- Personi është i detyruar të mbajë kontakte të rregullta me trafikantët me anë të telefonit.
- Të gjitha kontaktet telefonike të personit kontrollohen dhe ndiqen.

Pagesat

- Personi merr/nuk merr mjete financiare ose nuk disponon me ato.
- Personi merr pagë më të ulët në krasim me personat e tjerë të angazhuar.
- Borxhi i personit rritet vazdimisht për arsyet e ndryshme (marrëdhënie detyrimi).
- I shpaguan borkhe trafikantit për shpenzime rrule, veshmbathje, ushqim, sistemim, etj.
- Personi është i detyruar të punojë për një shumë të caktuar ditore ose javore.
- Ekzistojnë njohuri se personi është i blerë ose i shitur.

Kushtet e punës

- Kushtet e punës së personit janë në kundërshtim me kushtet e përcaktuara me aktet ligjore (pa kontratë pune, me kushte të rrezikshme të punës, pa të drejtë pushimi, mbrojtje shëndetësore, e ngashëm).
- Personi nuk ka mundësi të dakordojë kushte pune.
- Kushtet e punës të dakorduara paraprakisht nuk respektohen.
- Personi punon nën detyrim dhe kërcënim.
- Punon në bazë të premtimeve të shumta të rrejshme..

Kushtet e qëndrimit

- Personi është i detyruar të jetojë aty ku punon.
- Jeton në kushte të këqija higjenike, me shumë njerëz të tjerë brenda një hapësire të vogël.
- Paguan shuma të larta për kushte të këqija të qëndrimit.
- Nuk ka qasje në mjetet e informimit publik.
- Nuk posedon gjëra personale.
- Personi fshihet/fshehet përpëra personave zyrtarë.

Dhuna

- Personi është i nënshtuar ndaj llojeve të ndryshme të dhunës.
- Ka gjurmë të dukhme të dhunës.
- Personi "disiplinohet" me dënimë.
- Është dëshmitar i dhunës mbi personave të tjerë me qëllim të "marrjes së mësimit".
- Ekzistojnë kërcëname përfshirë dhunë ndaj anëtarëve të familjes.
- Përdoret detyrimi dhe përdorimi i forcës nëse reziston.
- Personi privohet nga ushqimi dhe uji.

Varësia

- Nuk mund të komunikojë për arsyet e mosnjohjes së gjuhës.
- Nuk është në dijeni të adresës së qëndrimit dhe punës.
- Personi varet nga trafikanti përfshirë sigurim të ushqimit, qëndrimit, veshmbathjes, e ngashëm.

Kërcëni

- Personi kërcënohet me marrjen e dokumenteve personale.
- Kërcënohet përfshirë shakat e qëndrimit të parregulluar.
- Familja e personit është kërcënuar dhe frikësuar.
- Kërcëname përfshirë publike të informacioneve të cilat do të dëmtojnë reputacionin e viktimes/familjes.
- Kërcëname përfshirë informimin e autoritetave rreth aktiviteteve të krimit në të cilin është involvuar.

Rekrutimi

- Personi është involvuar me një kompani ndërmjetësimi në vend tjetër, agjenci modelesh, agjenci turistike, agjenci përfshirë dashurie.
- I rekrutuar nëpërmjet një miku, farefisi, anëtarë të familjes ose dikush që njeh.
- Personi është rekrutuar me lidhjen e një martese fiktive/të dakorduar.
- Me kidnapim dhe rrëmbim.
- Me anë të rrjeteve sociale.

Mashtrimi

- Mashtrim me premtim përfshirë ardhra të larta.
- Mashtrim në kuptimin e kushteve të punës.
- Mashtrim me premtim të "lidhjes së dashurisë".
- Mashtrim me premtim të lidhjes së martesës.

2.1.2 Treguesit specifik që lidhen me lloje të caktuara të eksploatimit të viktimate të trafikimit të qenieve njerëzore:

EKSPLOATIMI SEKSUAL

- Viktimat më shpesh janë nga gjinia femërore nën moshën 30-vjeçare.
- Ritransferohen në godina/lokale dhe lokalitete të ndryshme.
- Janë gjetur në klube nate/kapacitete hotelierike/godina individuale, ku ofrojnë shërbime seksuale.
- Kanë tatuazhe të caktuara ose shenja të tjera që dëshmojnë "pronësi" të trafikantëve të qenieve njerëzore.
- Flenë në klube nate/kapacitete hotelierike, ku ofrojnë shërbime seksuale.
- Jetojnë ose udhëtojnë në grupe, edhe pse nuk flasin gjuhën e njëjtë.
- Kanë shumë pak rroba dhe një pjesë e veshmbathjes së tyre është e zakonshme përfshirë "punë seksuale".
- Përdorin zhargone ose njohin fjallë vulgare në gjuhën lokale.
- Nuk mund të refuzojnë seks të pambrojtur dhe/ose seks të dhunshëm.
- Nuk kanë të drejtë të ndalojnë punën e prostitucionit atëherë kur duan.
- Shtatzënësi të shpeshta dhe ndërprerje të detyruara të shtatzënësisë.
- Kanë ndalesë përfshirë t'u njohur dhe afuar me klientët.
- Kanë probleme të shpeshta shëndetësore të shkaktuara nga abuzimi seksual.
- Kanë sëmundje/infektime të shpeshta të transmetueshme me seks.

EKSPLOATIMI ME PUNË

Personat viktima të trafikimit të qenieve njerëzore përfshirë qëllime të eksploatimit me punë punojnë: në ferma blektorale/vathe dhensh, punë bujqësore ose ndërtimore, plantazhe, në industrinë e tekstilit, fabrika, reparte, miniera, shtëpi private/shërbime pastrimi dhe mirëmbajtjeje, sallone masazhi, klube nate, kapacitete hotelierike, etj.

- Bëjnë punë poshtëruese, të ndryra ose të rrezikshme, pa pajisje përkatëse të mbrojtjes.
- Kontrollohen në vendin e punës, me kamerë vigilance, mbahen nën dryn, izolohen në lokalitete të largëta pa mjete të disponueshme transporti.
- Nuk janë në mundësi të lëvizin lirshëm.
- Punojnë orë ose ditë të shumta pa pauza, pa ditë të lira, pa të drejtë të pushimit mjekësor, jashtë kushteve të përcaktuara me legjislacionin kombëtar, pa të drejtë ankimi.
- Disiplinohen me dënimë (fizike dhe me para).
- Dokumentet personale mban punëdhënësi.
- Punëdhënësi nuk posedon dokumentet e nevojshme përfshirë punësim.
- Mashtrime në lidhje me ligjshmërinë e punës.
- Punëdhënësi nuk është në mundësi të parashtojë shënimë të pagës së paguar punonjësve.
- Nuk ekzistojnë njoftime mbi shëndetësinë dhe sigurinë gjatë punës.

- Ekzistojnë njohuri të shkeljes së ligjeve mbi marrëdhëniet e punës dhe mbi mbrojtjen gjatë punës.
- Janë të pranishme sëmundje si rezultat i punës së detyruar.
- Besojnë se patjetër duhet të punojë kundër vullnetit të vet.
- Kanë frikë të mos zbulohet statusi i tyre i parregulluar.

LYPSARIA DHE KRIMI I VOGËL

Persona me moshë të ndryshme: sidomos fëmijë ose persona të rritur, persona me hendikep, të huaj që ushtrojnë lypsari/kryejnë krime të vogla.

- Personi është pjesë e grupit dhe merret me lypje, vjedhje xhepash dhe lloje tjera të krimit të vogël (merr pjesë në aktivitete të caktuara të grupeve të organizuara të krimit).
- Personi është i detyruar për të kryer vjedhje nëse nuk "siguron" para të mjaftueshme nga lypja.
- Dënohen nëse nuk "sigurojnë" ose vjedhin para të mjaftueshme.
- Lëvizin në grupe gjatë udhëtimit me transport publik, në vende/vise të tjera ku ushtrojnë lypje dhe bëjnë vjedhje.
- Ekzistojnë informacione se ndonjë person është përfshirë në krim të ngashëm në vend/vis tjetër.

SKLLAVËRIA SHTËPIAKE

- Jetojnë në një familje ku janë të ekspluatuar.
- Ushqehen ndaras nga anëtarët e familjes.
- Hanë mbetjet nga ushqimet.
- Nuk kanë hapësirë private dhe flenë në hapësira të papërshtatshme.
- Asnjëherë nuk dalin vetëm dhe nuk komunikojnë me rrethin.
- Janë pre e fyerjeve, keqtrajtimit, kërcënimive dhe dhunës.

3. TREGUESIT PËR FËMIJË⁵⁷ VIKTIMA TË TRAFIKIMIT TË QENIEVE NJERËZORE

3.1 Treguesit e përgjithshëm për identifikimin e fëmijëve viktima të trafikimit të qenieve njjerëzore

- Nuk kanë kontakt me prindër ose kujdestarë.
- Nuk posedojnë dokumente personale ose posedojnë dokumente të falsifikuara.
- Udhëtojnë të pashoqëruar nga prindi/kujdestari.
- Të rriturit me të cilët jeton fëmija i disponojnë dokumentet e tij dhe me pëlqimin e prindërve.
- Gënjejnë për moshën ose nuk dinë sa vjeç janë.
- Nuk shkojnë në shkollë, nuk dinë shkrim-lexim.
- Janë të neglizuar, të leckosur, të uritur dhe të veshur jo si duhet.
- Nuk kanë mbrojtje shëndetësore.
- Përpiken të ikin nga personat zyrtarë.
- Duken të frikësuar, të turpshëm, të rraskapitur, të ngatërruar dhe shfaqin shenja të keqtrajtimit fizik dhe mendor.
- Manifestojnë ndryshime të mëdha në sjellje, që nuk i përshtatet moshës së tyre.
- Kanë mavjosje në vende dhe fazë të ndryshme të trupit.
- Nuk kanë shokë.
- Nuk kanë kohë për të luajtur.
- Nuk kanë lirinë e lëvizjes.
- Jetojnë në kushte substandarde.
- Transportin deri në vendin/rajonin e destinacionit e kanë paguar persona të tjera të cilëve duhet t'u shpaguhen me punë.
- Nuk disponojnë mjete financiare ose disponojnë me shuma të mëdha.
- Ekzistojnë njohuri se ndonjë person është blerë/shitur.

3.2 Treguesit specifik që lidhen me identifikimin e fëmijëve viktima të trafikimit të qenieve njjerëzore:

EKSPLATIMI SEKSUAL

- Fëmijët viktima të ekspluatimit seksual më shpesh janë femra.

⁵⁷ Fëmijë viktima e trafikimit të qenieve njjerëzore në moshë deri 18-vjeçare

- Janë të shoqëruar nga persona të cilët i kontrollojnë ata.
- Ekzistojnë njohuri se kanë pasur seks të pambrojtur/ose të dhunshëm.
- Refuzojnë të flasin për abuzimin seksual.

EKSPLATIMI ME PUNË

Fëmijët viktima të trafikimit të qenieve njjerëzore për qëllime të ekspluatimit me punë zakonisht punojnë: në ferma blektorale/vathe dhensh, sallone masazhi, klube nate, kapacitete hotelierike, fabrika, reparte, miniera, plantazhe, etj.

- Lëvizja e tyre është kontrolluar nga persona të tjerë.
- Punojnë punë të papërshtatshme për moshën e tyre, në kushte të papërshtatshme, orë të shumta, pa pauza dhe kohë të lirë, pa respektim të normave ligjore.
- Disiplinohen me dënlime fizike/me para, kanë vakte ushqimi dhe lëvizje të kufizuara.
- Pajisja dhe veglat janë përshtatur për punë me fëmijë.
- Shprehin frikë dhe shqetësim, janë të nënshtruar dhe/ose janë të frikësuar.
- Janë përballur me kërcënimë se do të denoncohen në organet e pushtetit.

LYPJA DHE KRIMI I VOGËL

Fëmijët viktima të trafikimit të qenieve njjerëzore për qëllime dhe krimit të vogël janë në mosha të ndryshme, me pengesa në zhvillim, të pashoqëruar dhe fëmijë të huaj.

- Fëmijët kanë lëndime fizike të cilat mund të janë shkaktuar me qëllim.
- Lypin me këmbëngulje, pavarësisht nga kushtet e motit.
- Vazhdimisht vëzhgohen/kontrollohen në një distancë të caktuar nga persona të tjerë.
- Janë të detyruar për të bërë vjedhje, nëse nuk fitojnë para të mjaftueshme nga lypja.
- Dënohen nëse nuk "grumbullojnë" ose vjedhin para të mjaftueshme.
- Jetojnë dhe udhëtojnë së bashku me persona të rritur të cilët nuk janë prindërit e tyre.
- Një grup i madh fëmijësh kanë kujdestarin/shoqëruresin e njëjtë.
- Fëmijë që merren me distribuimin dhe shitjen e drogave.
- Ekzistojnë njohuri përfshirjen e tyre në krim të ngashëm në vend/vis tjetër.
- Pretendime se fëmija "është gjetur" rastësisht i pashoqëruar nga persona të rritur me kombësi ose etni të njëjtë.

SKLLAVËRIA SHTËPIAKE

- Jetojnë në familje ku janë të ekspluatuar.
- Angazhohen për të bërë punë të papërshtatshme.
- Ushqehen ndaras nga anëtarët tjerë të familjes.
- Hanë mbetje nga ushqimet.
- Nuk kanë hapësirë private dhe flenë në hapësirë të papërshtatshme.
- Asnjëherë nuk dalin vetëm dhe nuk komunikojnë me rrethin.
- Bien pre të fyerjeve, keqtrajtimit, kërcënimive dhe dhunës.
- Disiplinohen me dënlime fizike.

MARTESAT E DETYRUARA

- Rekrutimi i fëmijëve nëpërmjet të prindërve, farefisit dhe personave të tjerë për "lidhjen e martesës" jashtë vendit.
- Pretime të rrejshme dhe mashtrime për një jetesë më të mirë dhe më komode.
- Bërja e "dasmës" pa prezencën e dhëndrit,
- Mund të bien pre të llojeve të ndryshme të ekspluatimit, sidomos atij seksual, lypjes, kryerjes së vjedhjeve, skllavërisë.
- Dhuna fizike dhe psikologjike nga anëtarët e familjes.

BIRËSIMI

- Mosposedimi i Certifikatës së Lindjes.
- Mosposedimi i dokumentit për ndjekje të shtatzënësisë.
- Lindja e foshnjës me librezë të huaj të shëndetësisë.
- Njohuritë për shitje të dakorduar të fëmijës.
- Mashtrimi i nënës se fëmija ka vdekur.

ANEKSI 5:
VLERËSIMI I NEVOJAVE DHE DHËNIA E SHËRBIMEVE TË
KLPH-ve TË IDENTIFIKUAR

Lloji i kategorisë së lëndueshme të personave të huaj	Lloji i nevojave/shërbimeve:	Dhënësi i shërbimeve:
Viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore:	<p>Nevojat e menjëhershme bazë:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sigurimi dhe siguria; Sistemimi në Qendër për PVTQNJ; Shëndetësia: trajtime urgjente mjekësore për sëmundje akute; Ushqim, pije, veshmbathje, nevoja personale; Mjetet e mbajtjes së higjenës personale; Ndihma juridike: këshillimi juridik dhe procedura e rregullimit të qëndrimit me bazë humanitare⁵⁸ <p>Nevojat afat mesme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Shëndetësia: Përkujdesje aktive mjekësore dhe ndihmë dëmtojtarit, sipas Kërkesës për kompensim të dëmit jomateriale; Aftësi ndërtimi dhe rekreacioni; Gjetja dhe informimi i familjeve; Ndihmë juridike për përfaqësimin përparrë gjykates në cilësinë e viktimës/dëshmitarit për procedurë kundër kryerësve; Ndihmë juridike për përfaqësimin përparrë gjykates në cilësinë e të dëmtuarit, sipas Kërkesës për kompensim të dëmit jomateriale. <p>Nevojat afatgjate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vazhdimi i nevojave të menjëhershme dhe ato afatmesme; Inkuadrimi në procesin arsimor; Mësimi i gjuhëve (maqedonishte dhe gjuhëve të huaja); Stabilizimi dhe pavarësia ekonomike; Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdhesimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. 	<p>MPB MPPS/MKR</p> <p>MSH/KKRM MPPS/OQ MPPS/ON/OQ</p> <p>MD/OQ</p> <p>MSH/KKRM MPPS/EPQNPS/OQ MPB/ON/OQ</p> <p>ON/OQ</p> <p>MD/OQ</p> <p>MPPS/ON/OQ MASH MASH/OQ MASH/OQ</p> <p>MPPS/OQ/ON</p> <p>MPPS/MPB/IOM/ON/OQ tjera</p>
Gra dhe vajza:	<p>Nevojat e menjëhershme bazë:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sigurimi dhe siguria; Sistemimi në QPT, QPH, QAK; Ushqim, pije, veshmbathje, nevoja personale; Shëndetësia: trajtime urgjente mjekësore për sëmundje akute dhe kronike, kontolle gjinekologjike; Mjetet e mbajtjes së higjenës personale; Ndihma dhe përkrahja psikike-sociale Ndihma juridike: këshillimi juridik dhe procedura e rregullimit të qëndrimit në bazë të Kërkesës për Azil, nëse bëhet fjalë për një azilkërkues. <p>Nevojat afatmesme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Shëndetësia: Kujdesi aktiv mjekësor dhe ndihma dhe përkrahja psikike-sociale; Aftësitë e ndërtimit dhe rekreacionit; Gjetja dhe informimi i familjeve; Përkrahja juridike gjatë procedurës së azilit. <p>Nevojat afatgjate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vazhdimi i nevojave të menjëhershme dhe afatmesme; Inkuadrimi në procesin arsimor; Mësimi i gjuhëve (maqedonishte dhe gjuhëve të tjera); Stabiliteti dhe pavarësia ekonomike Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdhesimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i statusit afatgjatë ose riintegrimi. 	<p>MPB MPB/MPPS MPPS/KKRM/ON/OQ</p> <p>MSH/KKRM MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ</p> <p>MD/UNHCR/SHMJR dhe OQ tjera</p> <p>MSH/KKRM MPPS/EPQNPS/OQ</p> <p>MASH</p> <p>MASH</p> <p>MASH</p> <p>MPPS/ON/OQ</p> <p>MPPS/MPB/IOM/ON/OQ tjera</p>

Një prind me fëmijë:	<p>Nevojat bazë të menjëhershme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sigurimi dhe siguria; Sistemimi në QPT, QPH, QAK; Ushqim, pije, veshmbathje, nevoja personale; Shëndetësia: trajtime urgjente mjekësore për sëmundje akute dhe kronike të nënës dhe fëmijëve, si dhe kontolle gjinekologjike të nënës; Mjetet e mbajtjes së higjenës personale; Ndihma dëmtojtarit, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit me bazë të Kërkesës për Azil, nëse bëhet fjalë për një azilkërkues. <p>Nevojat afatmesme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gjetja e zgjidhjes më të mirë të sistemimit në pajtim me vendimet ligjore të MPPS; Shëndetësia: Kujdesi aktiv mjekësor aktiv dhe ndihma dhe përkrahja psikike-sociale; Aftësitë e ndërtimit dhe rekreacionit; Gjetja dhe informimi i familjeve; Mësimi i gjuhëve (maqedonishte dhe gjuhëve të tjera); Stabilizimi dhe pavarësia ekonomike; Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdhesimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. <p>Nevojat afatgjate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vazhdimi i nevojave të menjëhershme dhe atyre afatmesme; Përfshirja në procesin arsimor; Mësimi i gjuhëve (maqedonishte dhe gjuhëve të tjera); Stabilizimi dhe pavarësia ekonomike; Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdhesimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. 	<p>MPB MPB/MPPS MPPS/KKRM/ON/OQ</p> <p>MSH/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ</p> <p>MD/UNHCR/SHMJR dhe OQ tjera</p>
Gratë shtatzëne:	<p>Nevojat e menjëhershme bazë:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sigurimi dhe siguria; Sistemimi në QPT, QPH, QAK; Ushqim, pije, veshmbathje, nevoja personale; Shëndetësia: trajtimi urgjent mjekësor për sëmundje kronike dëmtojtarit, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi; Shoqërim deri në pikën e daljes nga RM-ja, nëse i dorëzohet një shteti tjeter; Mjete përmbytje higjenës personale; Ndihmë dëmtojtarit, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. <p>Nevojat afatmesme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gjetja e zgjidhjes më të përshtatshme për sistemim, në pajtim me nevojat dhe vendimet ligjore të MPPS; Shëndetësia: Kujdesi aktiv mjekësor aktiv dhe ndihma dhe përkrahja psikike-sociale; Shtatzënësia dëmtojtarit, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi; Aftësitë e ndërtimit dhe rekreacionit; Gjetja dhe informimi i familjeve; Mësimi i gjuhëve (maqedonishte dhe gjuhëve të huaja); Stabilizimi dhe pavarësia ekonomike; Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdhesimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. <p>Nevojat afatgjate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vazhdimi i nevojave të menjëhershme dhe afatmesme; Përfshirja në procesin arsimor; Mësimi i gjuhëve (maqedonishte dhe gjuhëve të huaja); Stabilizimi dhe pavarësia ekonomike; Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdhesimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. 	<p>MPB MPB/MPPS MPPS/KKRM/ON/OQ</p> <p>MSH/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ</p> <p>MD/UNHCR/SHMJR dhe OQ tjera</p>
	<p>MASH MASH MPPS/ON/OQ</p>	<p>MASH MASH MPPS/ON/OQ</p>

⁵⁸ Neni 81 i LH

Personat e moshuar:	<p>Nevojat e menjëhershme bazë:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sigurimi dhe siguria; Sistemimi në QPT, QPH, QAK; Ushqim, pije, veshmbathje, nevoja personale; Shëndetësia: trajtim urgjent mjekësor për sëmundjet akute dhe kronike, terapi me medikamente, dializë; Pako higjenike për burra dhe gra; Katetera (për burra dhe gra); Sigurim të pajisjeve për invalidë (nëse nevojiten); Shoqërim deri në pikën e daljes nga RM-ja, nëse i dorëzohet një shteti tjeter; Mjetet e mbajtjes së higjenës personale Ndihma dhe përkrahje psikike-sociale; Ndihma juridike: këshillim juridik dhe procedura të rregullimit të qëndrimit në bazë të Kërkesës për Azil nëse bëhet fjalë për azilkërkues. <p>Nevojat afatmesme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gjetja e zgjidhjes më të përshtatshme për sistemim, në pajtim me nevojat dhe vendimet ligjore të MPPS-së; Shëndetësia: Përkujdesje aktive mjekësore dhe ndihmë dëmtim fizik; përkrahje psikike-sociale; Aftësi të ndërtimit dhe rekreacionit; Gjetje dhe informim të familjeve; Përkrahje juridike gjatë procedurës së kërkimit të azilit, nëse bëhet fjalë për azilkërkues. <p>Nevojat afatgjate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vazhdimi i nevojave të menjëhershme dhe afatmesme; Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdheshimi vullnetar, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. 	MPB MPB/MPPS MPPS/KKRM/ON/OQ MSH/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPB/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MD/UNHCR/SHMJR dhe OQ tjera MPPS/ON/OQ MSH/OQ/ON MPPS/QPS/OQ/ON MPB/MPJ/MPPS/ON/OQ MD/UNHCR/SHMJR dhe OQ tjera MPPS/MPB/IOM/OQ/ON
Personat me dëmtim fizik:	<p>Nevojat e menjëhershme bazë:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sigurimi dhe siguria; Sistemimi në QPT, QPH, QAK, në hapësira me dizajn universal; Ushqim, pije, veshmbathje, nevoja personale; Shëndetësia: trajtime urgjente mjekësore për sëmundje akute dhe kronike, terapi me medikamente, dializë; Pako higjenike për burra dhe gra, katetera për burra dhe gra; Interpretues përmes persona të shurdhër dhe me dëgjim të dëmtuar; Sigurim të pajisjeve për invalidë; Shoqërim deri në pikën e daljes nga RM-ja, nëse i dorëzohet një shteti tjeter; Nyre sanitare të përshtatura sipas nevojave të personave me dëmtim fizik; Mjete përmes mbajtjen e higjenës personale; Ndihmë dhe përkrahje psikike-sociale, Ndihmë juridike: këshillim juridik dhe procedurë përmes rregullimit të qëndrimit në bazë të Kërkesës për Azil, nëse bëhet fjalë për azilkërkues. Të drejtë përmes interpretues/personat e shurdhër dhe me dëgjim të dëmtuar.⁵⁹ <p>Nevojat afatmesme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gjetja e zgjidhjes më të përshtatshme për sistemim në pajtim me nevojat dhe vendimet ligjore të MPPS-së; Shëndetësia: Përkujdesje aktive mjekësore dhe ndjekje të shtatzënës së dëmtimit dhe përkrahje psikike-sociale; Aftësi të ndërtimit dhe rekreacionit; Gjetje dhe informim të familjeve; Ndihmë juridike gjatë procedurës së kërkimit të azilit, nëse bëhet fjalë për azilkërkues. <p>Nevojat afatgjate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vazhdimi i nevojave të menjëhershme dhe afatmesme; Zgjidhje të qëndrueshme/të përhershme: riatdheshimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. 	MPB MPB/MPPS MPPS/KKRM/ON/OQ MSH/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ LIDHJA KOMBËTARE PËR PERSONA TË SHURDHËR DHE ME DËGJIM TË DËMTUAR MPPS/KKRM/ON/OQ MPB/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MD/UNHCR/SHMJR dhe OQ tjera Lidhja Kombëtare e Personave të Shurdhër dhe me Dëgjim të Dëmtuar e RM MPPS/ON/OQ MSH/OQ/ON MPPS/QPS/OQ/ON MPB/MPJ/MPPS/ON/OQ MD/UNHCR/SHMJR dhe OQ tjera MPPS/MPB/IOM/OQ/ON
Personat me dëmtim mendor:	<p>Nevojat e menjëhershme bazë:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sigurimi dhe siguria; Sistemimi në QPT, QPH, QAK; Ushqim, pije, veshmbathje, nevoja personale; Shëndetësia: trajtim urgjent mjekësor për sëmundje akute dhe kronike, terapi me medikamente; Mjete përmes mbajtjen e higjenës personale; Ndihmë dhe përkrahje psikike-sociale në lëmin e mbrojtjes nga diskriminimi; Ndihmë juridike: këshillim juridik dhe procedurë përmes rregullimit të qëndrimit në bazë të Kërkesës për Azil, nëse bëhet fjalë për azilkërkues. <p>Nevojat afatmesme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gjetja e zgjidhjes më të përshtatshme përmes sistemin, në pajtim me nevojat dhe vendimet ligjore të MPPS-së; Shëndetësia: Përkujdesje aktive mjekësore dhe ndihmë dëmtim fizik; përkrahje psikike-sociale; Aftësi të ndërtimit dhe rekreacionit; Gjetje dhe informim të familjeve; Përkrahje juridike në procesin e kërkimit të azilit, nëse bëhet fjalë për azilkërkues. <p>Nevojat afatgjate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vazhdimi i nevojave të menjëhershme dhe afatmesme; Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdheshimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. 	MPB MPB/MPPS MPPS/KKRM/ON/OQ MSH/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPB/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/UNHCR/OQ MPPS/ON/OQ MSH/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/ON/OQ MPB/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/UNHCR/SHMJR/OQ/ON MPPS/MPB/IOM/OQ/ON
Personat LGBTI:	<p>Nevojat e menjëhershme bazë:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sigurimi dhe siguria; Sistemimi në QPT, QPH, QAK, në hapësira me dizajn universal; Ushqim, pije, veshmbathje, nevoja personale; Shëndetësia: trajtime urgjente mjekësore për sëmundje akute dhe kronike, terapi me medikamente; Mjete përmes mbajtjen e higjenës personale; Ndihmë dhe përkrahje psikike-sociale në lëmin e mbrojtjes nga diskriminimi; Ndihmë juridike: këshillim juridik dhe procedurë përmes rregullimit të qëndrimit në bazë të Kërkesës për Azil, nëse bëhet fjalë për azilkërkues. <p>Nevojat afatmesme:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gjetja e zgjidhjes më të përshtatshme përmes sistemin, në pajtim me nevojat dhe vendimet ligjore të MPPS-së; Shëndetësia: Përkujdesje aktive mjekësore dhe ndihmë dëmtim fizik; përkrahje psikike-sociale; Aftësi të ndërtimit dhe rekreacionit; Gjetje dhe informim të familjeve; Përkrahje juridike në procesin e kërkimit të azilit, nëse bëhet fjalë për azilkërkues. <p>Nevojat afatgjate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vazhdimi i nevojave të menjëhershme dhe afatmesme; Zgjidhjet e qëndrueshme/të përhershme: riatdheshimi vullnetar, shpërngulja, rregullimi i qëndrimit afatgjatë ose riintegrimi. 	MPB MPB/MPPS MPPS/KKRM/ON/OQ MSH/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/UNHCR/SHMJR/UNHCR/ON/OQ tjera MPPS/ON/OQ MSH/MPPS/KKRM/ON/OQ MPPS/MASH/OQ/MPB/MPJ/OQ/ON MD/SHMJR/UNHCR/OQ/ON tjera MPPS/MPB/IOM/UNHCR/OQ/ON

⁵⁸ Aneksi 15: Lista e interpretuesve

ANEKSI 6: SISTEMI LIGJOR I BRENDSHËM, NDËRKOMBËTAR, DIREKTIVAT E BE-së MBI TË CILAT MBËSHTETEN KËTO POS

Instrumentet, direktivat dhe rekomandimet ndërkombëtare:

- Konventa e KB-së mbi të Drejtat e Personave me Nevoja të Posaçme
 - Konventa mbi Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit mbi Gruan
 - Konventa e KB-së mbi të Drejtat e Fëmijës, 1989
 - Protokolli Fakultativ ndaj Konventës mbi të Drejtat e Fëmijës – trafikimi i fëmijëve, prostitucioni i fëmijëve dhe pornografia fëmijëve, 2000
 - Konventa mbi Statusin e Refugjatëve (1951) dhe Protokolli i saj (1967)
 - Trajtimi i Fëmijëve të Pashqëruar dhe të Ndarë Jashtë Vendit të tyre të Origjinës, 2005
 - Konventa e KB-së kundër Krimtit Transkombëtar të Organizuar, së bashku me protokollet, 200 dhe Protokollet e Palermos
 - Konventa Evropiane mbi të Drejtat e Njeriut, 1950
 - Konventa Evropiane për Mbrojtje nga Torturimi dhe Trajtimi ose Dënim Poshtërues ose Çnjerëzor, 1987
 - Konventa Evropiane për Realizimin e të Drejtave të Fëmijëve, 1996
 - Konventa e Këshillit të Evropës mbi Aktivitetet kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore, 2005
 - Karta e të Drejtave Fundamentale e Bashkimit Evropian, 2000
 - Direktiva e Këshillit të BE-së (2008/115/EC) e 16 dhjetorit të vitit 2008 për standartet dhe procedurat e përbashkëta të vendeve anëtare për kthimin e shtetasve të vendeve të treta, të cilët në mënyrë të paligjshme qëndrojnë në territorin e Bashkimit
 - Direktiva e Këshillit të BE-së (2005/85/EC) e 1 dhjetorit të vitit 2005 që vendos standartet minimum në procedurat brenda vendeve anëtare për miratim dhe tërheqjen e statusit të refugjatit të njohur
 - Direktiva e Këshillit të BE-së (2003/86/EC) e 22 shtatorit të vitit 2003 për të drejtën e ribashkimit me familjen
 - Direktiva e Këshillit të BE-së (2003/9/EC) e 27 janarit të vitit 2003 që vendos standartet minimum për pranim të azilkërkuesve
 - Drejtoria e Këshillit të BE-së (2001/55/EC) e 20 korrikut të vitit 2001 për mbrojtje të përkohshme
 - Direktiva e Këshillit të BE-së (2011/95/EU) për standartet e kualifikimit të shtetasve të vendeve të treta ose personave pa shtetësi si shfrytëzues të mbrojtjes ndërkombe, për status të vetëm të refugjatëve ose për personat që gëzojnë të drejtën e mbrojtjes, si dhe për përmbytjen e mbrojtjes së miratuar.
 - Direktiva e Këshillit të BE-së (2013/32/EU) për procedurat e përbashkëta për dhënie dhe tërheqje të mbrojtjes ndërkombe
 - Direktiva e Këshillit të BE-së (2013/33/BE) për vendosjen e standardeve të pranimit të kërkësave për ndihmë ndërkombe
 - Direktivat e BE-së me numër: 43, 78 dhe 113
 - Vendimi i Këshillit (17024/09) i 2 dhjetorit të vitit, Programi i Stokholmit "Evropa e hapur dhe e lirë në shërbim të mbrojtjes së qytetarit".

Legjislacioni i brendshëm dhe aktet nënligjore:

- Ligji mbi të Huajt
 - Ligji mbi Azilin dhe Mbrojtjen e Përkohshme, Gazeta Zyrtare (nr. 49/2003, nr. 152/2015)
 - Ligji mbi Familjen
 - Ligji mbi Mbrojtjen Sociale
 - Ligji mbi Mbrojtjen e Fëmijëve
 - Ligji mbi Mbrojtjen e Dëshmitarëve
 - Ligji mbi Procedurën e Përgjithshme Administrative
 - Ligji mbi Punësimin e të Huajve
 - Kodi Penal
 - Ligji mbi Procedurën Penale
 - Rregullorja mbi rregullat shtëpiake të Qendrës së Pranimit të të Huajve, Gazeta Zyrtare nr. 6/2007, nr. 53/2009
 - Rregullorja mbi të Huajt, Vendimi mbi themelimin e institucionit publik për sistemimin e azilkërkuesve
 - Procedurat Operative Standarde për trajtimin e viktimave të trafikimit të qenieve njerëzore, Komisioni Kombëtar për Luftëtin kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore dhe Migrimit të Paligjshëm, 2008

ANEKSI 7: VLERËSIMI PRIMAR I RREZIKUT

A. Vlerësimi primar i gjendjes shëndetësore

1. Giendia fizike dhe sheniat e dhunës:

1.	Gjendja fizike dhe shenjat e dhunës:
• Paraprake • Të fituara gjatë udhëtimit • Shenja të dukshme të dhunës fizike.
2.	Gjendja psikologjike:
• Pagjumësi • Gjendje stresi – frikë - nervozizëm • Depresion.
3.	Gjendja shëndetësore – e vërtetuar:
• Gjendje shëndetësore aktuale nga kontrolli i parë i bërë mjekësor • Sëmundjet ngjitëse të vuajtura • Sëmundjet kronike • Çrrregullimet psikologjike • Çrrregullimet mendore dhe shpirtërore (dokumenti i bashkëngjitur).
B. Vlerësimi primar i rrezikut për sigurinë (mendimi i MPB, NJO e cila ka pranuar KLPH)	
1.	Vlerësimi aktual i sigurisë
2.	Kërcënimet paraprake për sigurinë
3.	Personat konkretë që mund të shkaktojnë probleme
4.	Brengosja për sigurinë e anëtarëve të familjes ose të miqve
5.	Zonat e rrezikshme për personin
6.	Tjetër

ANEKSI 8: KËRKESË PËR LËSHIM/VAZHDIM TË LEJES SË QËNDRIMIT

Formulari nr.2

Emri i organit deri te i cili dorëzohet kërkesa vula e pranimit

Name of the receiving authority Stamp of receipt

lëshimi i parë
first issue

vazhdim
extension

1. Mbiemri _____
Surname

2. Mbiemri i mëparshëm, përkatësish i lindjes _____
Previous surname or name given at birth

3. Emri _____
Name

4. Gjinia mashkull femër
sex male female

5. Emri i prindërve: babai _____ nëna _____
Names of parent's father: mother

6. Data, vendi dhe shteti i lindjes _____, _____, _____
Date, place and country of birth

7. Shtetësia _____
Nationality

8. Profesioni _____
Profession

9. Gjendja martesore i/e pamartuar, i/e matruar, i/vejë/vejë, i/e shkurorëzuar _____
Marital status single married widowed divorced

10. Adresa në Republikën e Maqedonisë _____
Address in the Republic of Macedonia

11. Adresa në vendin e huaj _____
Address abroad

12. Për ÇFARË kërcoh leja për qëndrim të përkohshëm dhe për sa kohë _____
The reasons for which temporary residence permit is requested and the period

13. Të dhëna për personin në bazë të statusit të së cilët në Republikën e Maqedonisë kërcoh leje për qëndrim të përkohshëm:
Information and data about the person based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

a) Mbiemri dhe emri _____
Surname and name

b) Data, vendi dhe shteti i lindjes _____, _____, _____
Date, place and country of birth

c) Shtetësia _____
Nationality

d) Statusi i anëtarit të bashkësisë familjare _____
Status of the family member

bashkësia familjare, data e lidhjes së kurorës _____
family union date of contract of marriage
marrëdhëni familjare _____
family relationship

e) A ka i huajti në bazë të statusit të së cilët kërcoh leje për qëndrim të përkohshëm shok tjetër martese të regjistruar me të cilin jeton në Republikën e Maqedonisë
Does the person based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested have another registered spouse with whom s/he already lives in the Republic of Macedonia

Po Jo
Yes No

f) A është ndarë e drejtë prindërore e fëmijës për të cilin kërcoh leshi i lejes për qëndrim të përkohshëm?
Is the parental right to the child for whom temporary residence permit is requested shared?

Po Jo
Yes No

g) Të dhëna nga pasaporta e shtetasit të Maqedonisë/të huaj që ka status të regjulluar në R. Maqedonisë:
Data from the passport of the Macedonian citizen/foreigner who has a regulated status in the Republic of Macedonia:

Numri i pasaportës _____; Data e lëshimit _____; I vlefshëm deri me _____
Passport number Date of issue Valid until

h) Adresa e shtetasit të Maqedonisë/të huaj në Republikën e Maqedonisë _____
Address of the Macedonian citizen/foreigner in the Republic of Macedonia

I paraqitur nga: _____
Registered from

i) Në rast të mosekzistimit të adresës së përbashkët të jetesës, ju lutemi t'i përmendni arsyet
If the same address is not used, please specify the reasons

j) Të dhëna për qëndrimin e ligjshëm i të huajit në bazë të statusit të së cilët kërcoh leje për qëndrim të përkohshëm
Information regarding the legal status of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

k) Të dhëna për ekzistimin e mjeteve përmbytjen e të huajit në bazë të statusit të së cilët kërcoh leje për qëndrim të përkohshëm
Information regarding the subsistence means of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

l) Të dhëna për sigurimin shëndetësor për të huajin në bazë të statusit të së cilët kërcoh leje për qëndrim të përkohshëm
Information regarding the health insurance of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

14. Pasaporta e kërkuesit _____
Travel document of the applicant.

Organji kompetent që e ka lëshuar pasaportën _____
The issuing competent authority

Vendi dhe data e lëshimit _____
Place and date of issue

Numer _____ Pasaporta vazhdon deri më _____
Number Document valid until

15. Afati i vlefshmërisë së të lëshuarës së fundit _____
Period of validity of the last issued

Leja për qëndrim të përkohshëm kërcoh për herë të parë
temporary residence permit first residence permit requested

16. Data e hyrjes në Republikës së Maqedonisë _____
Date of entry into the Republic of Macedonia

a) obligim i domosdoshëm i posedimit të vizës: po jo ; b) Viza numër _____
visa requirement Yes No visa number

vlen deri më _____ Organ i që e ka lëshuar vizën _____
Valid until issued by

17. Të dhëna për posedimin e mjeteve përmbytjen e dorëzuesit të kërkesës
Information regarding subsistence means of the applicant

18. Të dhëna për sigurimin e akomodimit në R. Maqedonisë ose që ka mjete për akomodim
Information regarding accommodation in the Republic of Macedonia or possession of means for accommodation

19. Të dhëna për sigurimin shëndetësor
Information regarding health insurance

20. Të dhëna se i plotëson kushtet për leje për qëndrim të përkohshëm për shkaqe të ndryshme në bazë të Ligjit për tē huaj ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 35/06 dhe 66/2007)
Information on fulfillment of conditions provided for separate types of temporary residence permit in accordance with the Law on Aliens (Official Gazette of the Republic of Macedonia' nr.35/06 and 66/2007)

21. Kërkesën e shoqëroj me dokumentet në vijim:
Documents enclosed:

22. Lloji i arsimit _____
Type of education

23. Qëndrimi parashihet tē zgjasë: prej: _____ deri: _____
Period of intended stay from to

24. Shkaku për dorëzimin e kërkesës
Reasons for application

25. Deklarata përmbyllëse
Final statement

a) Me këtë pohoj se tē gjitha tē dhënat e përmendura në pikat 1-24 janë tē plota, tē vërteta dhe u përgjigjen tē dhënavë tē dokumenteve tē dorëzuara. Vërtetimet që janë në gjuhë tjeter, janë dorëzuar me përkthim në gjuhën maqedonase.

Hereby I confirm that all information given under items 1-24 are complete they are true and correspond to the data contained in the documents attached. Certificates made in a foreign language are attached in their Macedonian translation.

b) Me këtë obligohem se çdo ndryshim tē tē dhënavë personale para hyrjes në Republikën e Maqedonisë do t'i dorëzoj në organet kompetente të Republikës së Maqedonisë, përmes përfaqësisë diplomatike, gjegjësish përfaqësisë konsulllore të Republikës së Maqedonisë.

Hereby I undertake, that I will communicate any change of my personal data to the Macedonian competent authorities through diplomatic or consular missions of the Republic of Macedonia before entering the Republic of Macedonia.

c) Jam i informuar se tē dhënat e mia personale për shkak tē bérjes së procesverbalit dhe arkivimit do tē përpunohen në mënyrë informatike.

I take note that my personal data are electronically processed for the purpose of making minutes and filing.

d) Jam i informuar se për shkak tē tē dhënavë jo tē plota ose tē pasakta kërkesa ima mund tē refuzohet.
I have been advised that my application may be refused on account of incomplete and inaccurate data.

Në _____, dita _____.
In on

Nënshkrimi i dorëzuesit të kërkesës:
Signature of the applicant

Vendi për fotografi
3 x 3,5 cm
Photo

Plotëson personi zyrtar i organit të cilit i bëhet kërkesa To be filled out by the official person of the receiving authority

Si është vendosur për kërkesën _____
The resolution is

Numri i vendimit për lejimin e qëndrimit të përkohshëm _____
Number of decision on grant of temporary residence

Data deri kur është lejuar qëndrimi i përkohshëm _____
The period of temporary residence is granted until

Data e lëshimit /vazhdimit tē lejes për qëndrim të përkohshëm _____
Data of issue/extension of the temporary residence permit

Vendi për taksë administrative
Administrative tax

Nënshkrimi i personit zyrtar
Signature of authorized official

ANEKSI 9: KËRKESË PËR NJOHJEN E TË DREJTËS PËR AZIL

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ REPUBLIC OF MACEDONIA MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS Ул. "Димче Мирчев" б.б. 1000 Скопје Dime Mircov b.b., 1000 Skopje телефон/ phone 2 314 2368 факс/ fax 2 314 3408		Образец бр.2 Form no.2
БАРАЊЕ ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ APPLICATION FOR RECOGNITION OF THE RIGHT TO ASYLUM Согласно Закон за азил и привремена заштита (Сл.Весник на Р.Македонија бр.49/2003) According to the Law on Asylum and Temporary Protection (Official Gazette of the Republic of Macedonia no.49/2003)		
		Одделение за азил Section for Asylum
Место за заверка на барањето		
ВНИМАТЕЛНО ПРОЧИТАЈТЕ ! READ CAREFULLY !		
УПАТСТВО ЗА ПОПОЛНУВАЊЕ НА БАРАЊЕТО ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ: Instructions for filling in the application for recognition of the right to asylum:		
Пополнување на формуларот/ Filling in the Form <p>Со поднесувањето на овој формулар, Вие барате признавање право на азил во Република Македонија, односно барате дозвола за престој во Република Македонија како бегалци. Ако сте придружен или од брачни другар или деца постари од 18 години, потребно е и тие сами да пополнат посебен формулар. Ве молиме користете печатнице букиви. При тоа не сметте да користите молни. Ако имате потреба да напишете повеќе податоци од обезбедениот простор во формуларот, ве молиме продолжете на опачината од страницата или доделете страни.</p> <p>If submitting this form you are seeking recognition of the right to asylum in the Republic of Macedonia, respectively seeking residence permit in the Republic of Macedonia as a refugee. If your spouse or children over 18 years of age accompany you, it is necessary for them to fill in a separate form as well. Please print. Do not use pencil. If you need to write more information and the space provided in the form is not sufficient, please continue writing on the reverse side of the sheet or use extra sheets.</p> <p>Која е целта на формуларот/ What is the purpose of this Form?</p> <p>Податоците кои ќе ги дадете во овој формулар ќе ја сочинуваат основата за решавање по Вашето барање за признавање право на азил. Во Ваш интерес е да одговорите на сите прашања што е можно повештински и поцелосно и да дадете што е можно подеталин причини поради кои верувате дека сте во опасност од прогонување во Вашата земја. Со давање неистинити податоци ризикувате Вашето барање да биде одбило. Информациите кои ќе ги дадете ќе бидат чуваани како тајна. Ниедна информација нема да биде достапна до властите на Вашата земја на потекло (член 22 од Законот за азил и привремена заштита).</p> <p>The data, which you provide in this form, will constitute the basis for deciding upon your request for recognition of the right to asylum. It is in your interest to reply to all questions as truthfully and completely as possible and to provide as many detailed reasons for which you believe you are in danger of persecution in your country. By giving false information you are running the risk of having your application rejected. The information you provide will be kept confidential. None of the information will be made available to the authorities of your country of origin (Article 22 of the Law on Asylum and Temporary Protection).</p> <p>Доказан материјал/ Documentary Evidence</p> <p>Ако поседуваате документи од значење за информациите кои сте ги даде во овој формулар, важно е истите да ги приложите со ова барање. Потребно е кои барањето сите лични исправи кои ги поседуваате, а освен патенда исправа, лична карта или друг документ за идентификација (член 20 од Законот за азил и привремена заштита). Со недостасување на документи од значење и лични исправи кои ги поседуваате, ризикувате Вашето барање да биде одбило. При поднесувањето на барањето Одделението за азил ќе Ви издаде Идентификациона исправа за барањето на азил со важност до завршување на постапката поведена по Вашето барање.</p> <p>If you are in possession of documents relevant to the data which you have provided in this form, it is important that you enclose them to this application. You are required to enclose all personal documents that you possess, in particular travel document, identity card, driving license or other identification document (Article 20 of the Law on Asylum and Temporary Protection). If you do not submit the relevant document and personal documents that you possess you run the risk of having your application rejected. Once you have submitted your application the Section for Asylum will issue you an identity document valid until the procedure initiated upon your application has ended.</p> <p>Разговор во врска со азилот/ Interview in relation to asylum</p> <p>По поднесувањето на барањето ќе бидете повиканы на разговор од страна на Одделението за азил. Целта на разговорот е да се разјаснат сите информации кои се потребни за решавање по барањето. Минујќи е важно да дојдете на разговорот на кој ќе бидете повиканы. Во случај да не можете да дојдете, потребно е одамните да го известите Одделението за азил. Во случај да не се појавите на закажаниот разговор, Вашето барање нема да биде разгледано и Вие ќе морате да ја напуштите Република Македонија .</p> <p>After submission of the application you will be summoned to an interview by the Section for asylum. The purpose of the interview is to clarify all information necessary to decide on the application. It is very important to come to the interview that you have been invited for. Should you not be in position to attend you should inform the Section of asylum in advance. Should you not appear for the interview scheduled your application will not be examined and you will have to leave the Republic of Macedonia.</p>		

Образец бр. 1 Form no. 1			
1. Презиме <i>Surname</i>	2. Име <i>Name</i>	фотографија <i>Photo</i>	
3. Презиме пред склучување на брак <i>Maiden name</i>	4. Татково име / име на мајката <i>Father's name/ name of the mother</i>		
5. Дата на раѓање <i>Date of birth</i>	6. Место на раѓање <i>Place of birth</i>		
7. Држава на раѓање <i>Country of birth</i>	8. Пол <i>Sex</i>	М/ m	Ж/ f
9. Државјанство <i>Citizenship</i>	a) _____ b) _____	10. Етничка припадност <i>Ethnic origin</i>	
11. Вероисповест <i>Religion</i>			
12. Брачна состојба <i>Marital status</i>	13. Презиме и име на брачниот другар <i>Surname and name of the spouse</i>		
14. Документи за идентификација <i>Identity Documents</i>	15. Мајчин и други јазици кои ги зборува <i>Mother tongue (other languages knowledge)</i>		
a) национален пасош/ national passport b) лична карта/ identification document в) возачка дозвола/ driving license г) друго/ other	a) _____ b) _____ в) _____ г) _____	a) _____ b) _____ в) _____	
16. Завршено образование <i>Education completed</i>	Назив на установата <i>Name of the Institution</i>	Каде (град/место) <i>Where (City/ place)</i>	Која година <i>Year</i>
a) основно/ primary education б) средно/ secondary education г) високо/ associate degree д) високо/ bachelor's degree			
17. Вработувања - <i>Employment</i>	Од <i>From</i>	До <i>To</i>	Работно место и фирма <i>Post and Company</i>
a) _____ б) _____ в) _____ г) _____			Град/ Држава <i>City/ State</i>
18. Адреса во земјата на потекло и надвор од неа во последните 10 години <i>Address in the country of origin and outside it in the last 10 years</i>	Од <i>From</i>	До <i>To</i>	улица и број <i>Street and number</i>
a) _____ б) _____ в) _____ г) _____			Град/ Држава <i>City/ State</i>

<p>19. Сегашна адреса на престојување во Република Македонија <i>Current address of place of residence in the Republic of Macedonia</i></p> <p>a) приватно сместување/ <i>private accommodation</i> _____ Град/ City _____ Улица/ Street _____ Број/ number _____ тел./phone _____</p> <p>b) колективен/прифатен центар. <i>Collective/ Reception Centre</i> _____</p> <p>в) друго (хотел, камп, мотел)/ <i>other (hotel, camp, motel)</i> _____</p>		<p>28. Причините поради кои барате право на азил <i>Reasons for which you are seeking the right to asylum</i></p> <p>(доколку определениот простор не е доволен за да си наведете сите причини и настани кои Ве натерале да ја напуштате својата држава и да барате право на азил во Република Македонија може да користите празни листови и да ги приложите кон барањето). (you may use additional blank sheets of paper and to enclose them to the application if the space provided is not sufficient for you to state all reasons and events which forced you to leave your state and seek the right to asylum in the Republic of Macedonia)</p>																																				
<p>20. Роднини во Република Македонија <i>Relatives in the Republic of Macedonia</i></p> <p>a) Презиме и име/ <i>Surname and name</i> сродство со барателот/ <i>Relationship with the applicant</i> адреса на живеење/ <i>Address of living</i> државјанство/ <i>Surname and name</i> _____ тел./phone _____</p> <p>b) Презиме и име/ <i>Surname and name</i> сродство со барателот/ <i>Relationship with the applicant</i> адреса на живеење/ <i>Address of living</i> државјанство/ <i>Surname and name</i> _____ тел./phone _____</p>																																						
<p>21. Воена служба <i>Military service</i></p> <p>a) година на служење/ <i>year of service</i> _____ б) род/ <i>section of service</i> _____ в) место на служење/ <i>place of serving</i> _____</p>	<p>22. Политичка активност <i>Political activities</i></p> <p>а) политичка партија/ <i>political party</i> _____ б) функција/ <i>function</i> _____ в) друго/ <i>other</i> _____</p>																																					
<p>23. Членови на семејство кои го придржуваат барателот на право на азил <i>Family members accompanying the asylum seeker</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Презиме <i>Surname</i></th> <th>Име <i>Name</i></th> <th>Дата на раѓање <i>Date of birth</i></th> <th>Место на раѓање <i>Place of birth</i></th> <th>Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>а)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>б)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>в)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>г)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>д)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>е)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Дата на раѓање <i>Date of birth</i>	Место на раѓање <i>Place of birth</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>	а)					б)					в)					г)					д)					е)				
Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Дата на раѓање <i>Date of birth</i>	Место на раѓање <i>Place of birth</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>																																		
а)																																						
б)																																						
в)																																						
г)																																						
д)																																						
е)																																						
<p>24. Членови на потесно семејство кои живеат во матичната држава или во странство <i>Members of nuclear family who live in the country of origin or abroad</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Презиме <i>Surname</i></th> <th>Име <i>Name</i></th> <th>Место/ Држава во која живеат <i>Place / Country</i></th> <th>Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>а)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>б)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>в)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>г)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>д)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Место/ Држава во која живеат <i>Place / Country</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>	а)				б)				в)				г)				д)														
Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Место/ Држава во која живеат <i>Place / Country</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>																																			
а)																																						
б)																																						
в)																																						
г)																																						
д)																																						
<p>25. Дали некогаш сте поднеле барање за признавање право на азил <i>Have you ever applied for recognition of the right to asylum?</i></p> <p>Држава <i>Country</i> _____ Дата на поднесување <i>Date of submission</i> _____ Вид на одлука <i>Decision</i> _____</p> <p>а) б) в)</p>																																						
<p>26. Податоци за начинот на доаѓање во Република Македонија <i>Manner of arrival in the Republic of Macedonia</i></p> <p>а) дата на доаѓање/ <i>date of arrival</i> _____ б) начин/ <i>manner</i> _____ в) граничен премин/ <i>border point</i> _____ г) превозно средство/ <i>transportation means</i> _____</p>		<p>27. Податоци за престојот пред поднесување на барањето <i>Residence status prior to submission of the application</i></p> <p>а) Легален/ <i>Legal</i> б) Друго/ <i>Other</i> Привремен/ <i>Temporary</i> Постојан/ <i>Permanent</i> Привремена заштита/ <i>Temporary protection</i></p>																																				

<p>Информациите наведени во ова барање за признавање право на азил се вистинити. Запознат/запознала сум дека со давање невистинити податоци, недоставување на документи и лични исправи моето барање нема да биде земено во постапка. The information stated in this application for recognition of the right to asylum are truthful. I am aware that by knowingly giving false information, not presenting relevant documents and personal documents I run the risk of my application not being processed.</p> <p>Барател на право на азил <i>Asylum seeker</i> _____ Дата <i>Date</i> _____ Потпис/ Signature _____</p>	
<p>Потврдувам дека му асистирај на горе напишаното лице да го пополнни барањето за признавање право на азил и дека сите наведени податоци се базираат врз информации добиени од негова страна. Пополнетото барање му/и е прочитано на неговиот/нејзиниот мајчин јазик пред да биде потпишано од негова/нејзина страна. I hereby confirm that I assisted the above-signed individual to fill-in this application for recognition of the right to asylum and that the information mentioned above are given by him. The filled-in application has been read out to him/her in his/her mother tongue before he/she has signed it.</p> <p>Законски застапник или полномошник <i>Legal guardian or proxy</i> _____ Дата <i>Date</i> _____ Потпис/ Signature _____</p>	

REPUBLIKA E MAQEDONISË MINISTRIA E PUNËVE TË BRENDSHME <i>Rr. Dimçë Mirçev, p.n. 1000 Shkup</i> <i>telefoni: 2 314 2368</i> <i>faksi: 2 314 3408</i>			
KËRKESË PËR NJOHJEN E SË DREJTËS SË AZILIT <i>në pajtim me</i> <i>Ligjin mbi Azilin dhe Mbrojtjen e Përkohshme (Gazeta Zyrta e R. së Maqedonisë nr. 49/2003)</i>			
Vend për regjistrim të kërkësës Sektori për Azil LEXONI ME VËMENDJE! UDHËZIM PËR PLOTËSIMIN E KËRKESËS PËR NJOHJEN E SË DREJTËS SË AZILIT:			
<p>Plotësimi i formularit Me dorëzimin e këtij formulari, Ju kërkon njohjen e së drejtës së azilit në Republikën e Maqedonisë, përkatësisht kërkon leje qëndrimi në Republikën e Maqedonisë si refugjat. Nëse jeni të shoqëruar nga bashkëshorti/bashkëshortja ose fëmijë mmbi 18 vjeç, nevojitet që ata të plotësojnë një formular të posaçem. Ju lutemi përdorni shkrnjona të shtypit. Pas kësaj, nuk guxonit të përdorni laps. Nëse keni nevojë të shkruani të dhëna që tejkalojnë hapësirën në formular, atëherë vazhdoni në pjesën e pasme apo shtoni letra shtesë.</p> <p>Cili është qëllimi i formularit? Të dhënat që do t'i shënoni në këtë formular do të përbëjnë bazën për zgjidhjen e kërkësës. Suaj për njohjen e së drejtës së azilit. Është në interesin Tuaj që të përgjigjeni në të gjitha pyetjet dhe të jepni sa më shumë detaje për atë se pse besoni se jeni në rrezik me largimin nga vendi Juaj. Duke shkruar përgjigje jo të sakta, rrezikon që kërkesa Juaj të refuzohet. Të dhënat do të ruhen në diskrecion. Asnjë informacion nuk do të dërgohet tek autoritetet e vendit Tuaj të originës (Neni 22 i Ligjit mbi Azilin dhe Mbrojtjen e Përkohshme).</p> <p>Materiali dëshmuar Nës posedoni dokumente të rëndësishme lidhur me informacionet që keni shënuar në Formular, është me rëndësi që ato t'i dorëzoni së bashku me këtë Kërkësë. Nevojitet me Kërkësen t'i dorëzoni të gjitha dokumentet që posedoni, në veçanti pasaportën, letërnjofimin apo ndonjë dokument tjetër identifikimi (Neni 20 i Ligjit mbi Azilin dhe Mbrojtjen e Përkohshme). Nëse Ju mungon ndonjë dokument i rëndësishëm dhe dokumentet e udhëtimit që i posedoni, rrezikon që Kërkesa Juaj të refuzohet. Gjatë dorëzimit të Kërkësës, Sektori për Azil do t'u jep dokument identifikimi për Kërkësë të Azilit, i cili do t'vlefjet deri në përfundimin e procedurës së ngritur me Kërkësen Tuaj.</p> <p>Biseda në lidhje me azilin Pas dorëzimit të Kërkësës do t'është përbëhet nga Sektori për Azil. Qëllimi i bisedës është që të sqarohen të gjitha informacionet e nevojshme rreth Kërkësës. Është shumë me rëndësi që të vini në bisedën në të cilën jeni ftuar. Në rast se nuk mund të vini, nevojitet më herët të informoni Sektorin për Azil. Në rast se nuk paraqiteni në bisedën e caktuar, Kërkesa Juaj nuk do t'është përfunduar dëshmorët e tij.</p>			
Formulari nr. 1			
1. Mbiemri	2. Emri	Fotografia	
3. Emri para lidhjes së martesës	4. Emri i babait / emri i nënës		
5. Data e lindjes	6. Vend i lindjes		
7. Shteti i lindjes	8. Gjinia	M	F
9. Shtetësia	10. Përkatësia etnike		
a) b)	11. Konfesioni fetar		
12. Statusi martesor	13. Mbiemri dhe emri i bashkëshortit/bashkëshortes		
14. Dokumentet e identifikimit	15. Gjuha amë dhe gjuhët tjera që flisni		
a) pasaporta kombëtare b) letërnjofimi c) leja e vozitjes d) tjetër	a) b) c)		
16. Arsimimi i kryer	Emri i institucionit	Ku (qyteti/vendi)	Viti
a) shkollë fillore b) shkollë e mesme c) shkollë e lartë d) arsimim i lartë			
17. Punësimet	Nga	Deri më	Vendi i punës dhe kompania
a) b) c) d)			Qyteti/Shteti
18. Adresa në vendin e origjinës dhe jashtë tij në 10 vitet e fundit	Nga	Deri më	Rruga dhe numri
a) b) c) d)			Qyteti/Shteti

Formulari nr. 2

19. Adresa aktuale e qëndrimit në Republikën e Maqedonisë		b) Qendër Kolektive _____	
a) qëndrim privat	c) Tjetër (hotel, kamp, motel)		
Qyteti	Rruga	Numri nr.tel.	
20. Familjarë në Republikën e Maqedonisë			
a) Mbiemri dhe emri lidhja farefisnore me Kërkuesin adresa e banimit shtetësia	tel. _____		
b) Mbiemri dhe emri lidhja farefisnore me Kërkuesin adresa e banimit shtetësia	tel. _____		
21. Shërbimi ushtarak		22. Aktiviteti politik	
a) viti i shërbimit	a) aktiviteti politik		
b) seksioni	b) funksioni		
c) vendi i shërbimit	c) tjetër		
23. Anëtarët e familjes që shoqërojnë Kërkuesin e së drejtës së azilit		Vendi i lindjes	Lidhja farefisnore / gjinia
a)	Emri	Data e lindjes	
b)			
c)			
d)			
dh)			
e)			
24. Anëtarët e familjes më të ngushtë që jetojnë në vendin amë ose jashtë vendit		Vendi i lindjes	Lidhja farefisnore / gjinia
a)	Emri	Data e lindjes	
b)			
c)			
d)			
dh)			
e)			
25. A keni parashtuar ndonjëherë një Kërkësë për Njohjen e së Drejtës së Azilit?		Vendimi	
a)	Shteti	Data e parashtimit	
b)			
c)			
26. Të dhënat mbi mënyrën e ardhjes në Republikën e Maqedonisë		27. Të dhënat mbi qëndrimin para parashtimit të Kërkësës	
a) data e ardhjes	a) I ligjshëm	b) Tjetër	I përkohshëm I përhershëm Mbrojtje e përkohshme
b) mënyra			
c) kalimi kufitar			
c) mjetti i transportit			
28. Arsyet për të cilat kërkonit të drejtës së azilit (nëse hapësira e paraparë nuk mjafton që t'i shënoni të gjitha arsyet dhe ngjarjet që ju kanë detyruar ta braktisni vendin Tuaj dhe të kërkonit të drejtë azili në Republikën e Maqedonisë, mund të shfrytëzoni fletë të zbrazëta dhe t'ia bashkëngjisni ato Kërkësës).			
Informacionet e shënuara në këtë Kërkësë për Njohjen e së Drejtës së Azilit janë të vërteta. Jam i/e njoftuar se me prezantimin e të dhënave jo të sakta dhe me mosdorëzimin e dokumenteve personale, Kërkesa ime nuk do merret në shayrим.			
Kërkuesi i së drejtës së azilit		Data	nënshtimi
Dëshmoj se kam ndihmuar personin e nënshtuar më lartë për ta plotësuar Kërkësen për Njohjen e së Drejtës së Azilit dhe se të gjitha të dhënat e shënuara bazohen mbi informacione të marra nga ai/ajo. Kërkesa e plotësuar i është lexuar në gjuhën e tij/saj amë para se të nënshtruhet nga ai/ajo.		Data	nënshtimi
Përfaqësuesi ligjor ose i autorizuar juridik		Data	

ANEKSI 10: RESPEKTIMI I PARIMEVE BAZË NGA DHËNËSIT E SHËRBIMEVE

- Parimet kryesore për sigurimin e shërbimeve të mbrojtjes janë sqaruar më poshtë me qëllim sigurimi i drejtimeve për personat përgjegjës nga institucionet përgjegjëse, ON/OQ si dhënës të shërbimeve, lidhur me atë se si duhet siguruar ndihmën primare.

Parimi	Përbajtja
Respektimi i të drejtave	<ul style="list-style-type: none"> ➤ KLPH në nevojën për mbrojtje duhet të sigurojë respektimin e të drejtave të njeriut, duke u bazuar mbi ligjet dhe standartet ndërkontaktore dhe kombëtare. ➤ KLPH që kanë nevojë për mbrojtje nuk duhet të ndalen në burgje në rastet kur mund të aplikohen masa alternative.
Sigurimi dhe siguria	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Siguria e shtetit, si dhe siguria dhe mbrojtja e të huajve dhe dhënësve të shërbimeve ka një rëndësi të stërmadhe. ➤ Atje ku është e mundur, duhet të sigurohen strehimore të sigura dhe ambient i përkohshëm jetësor për KLPH që kanë nevojë për mbrojtje. ➤ Duhet të merren masa për të siguruar se ambienti i punës për personelin është i sigurt.
Besueshmëria	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Duhet siguruar besueshmëri gjatë gjithë kohës. ➤ Të gjitha informacionet dhe dokumentacioni lidhur me KLPH-në janë të besueshme dhe duhet të trajtohet si të tilla. ➤ Informacionet, duke përfshirë këtu dhe bazat e të dhënave, duhet të mbahen në vend të sigurt. ➤ Informacionet duhet të ndahen vetëm "sipas nevojës për të ditur". Me përjashtim të rasteve ku bëhet fjalë për sigurinë e KLPH-ve, dhënësit e shërbimeve nuk guxojnë të zbulojnë informacione që kanë të bëjnë me KLPH-në pa pëlqimin e tij/saj, përvèç nëse legjislacioni i rendshëm nuk përcakton obligim ligjor të zbulimit.
Informacionet	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Secili ka të drejtë të marrë informacione në gjuhën që e kuption, duke përfshirë këtu informacionet mbi të drejtat e tyre, mbi shërbimet e disponueshme, disponueshmërinë e shërbimeve, mbi rreziqet dhe pasojat e mundshme nga pranimi i shërbimeve dhe pasojat nga mospranimi i shërbimeve, që të mund të marrin vendime të informuara. ➤ Përfmijet këto informacione duhet të sigurohen që të jenë të kuptueshme dhe miqësore.
Pëlqimi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Të gjitha shërbimet duhet të sigurohen me pëlqimin e plotë dhe të informuar të KLPH-ve çdoherë kur kjo gjë është e mundur. ➤ KLPH-ve kanë të drejtën e pjesëmarrjes së plotë në të gjitha fazat e vendimmarrjes në lidhje me rastin e tyre. ➤ Pjesëmarrja në programet e ndihmës mund të bëhet në bazë vullnetare, vetëm me vullnetin e lirë dhe të informuar të KLPH-ve.
Mosdiskriminimi dhe paanshmëria	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kur kërkohet përgjigja ndaj nevojave të të huajve të lëndueshëm, dhënësit e shërbimeve duhet të sigurojnë mosdiskrimin dhe paanshmëri në të gjitha kundërveprimet. ➤ KLPH-të nuk duhet të diskriminojen nga dhënësit e shërbimeve në bazë të gjinisë, racës, kombësisë, përkatësisë etnike, moshës dhe fesë.
Qasja e bazuar mbi interesat e KLPH	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gjatë dhënies së shërbimeve, duhen të merren parasysh nevojat dhe ato i përgjigjen secilit person nga mesi i kategorive të lëndueshme, i cili ka nevojë për ndihmë dhe mbrojtje. ➤ Ky parim duhet të respektohet në të gjitha fazat e sigurimit të shërbimeve.

Interesi më i mirë i fëmijës	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Përfmijet si kategori të lëndueshme – të huaj, interesi më i mirë i fëmijës duhet të jetë objektivi primar, ai duhet të kihet parasysh në të gjitha aktivitetet që kanë të bëjnë me fëmijën, duke përfshirë këtu dhe masat në afat të shkurtër dhe në afat të gjatë. ➤ Pastaj, caktimi i interesave më të mirë në procesin duhet të zhvillohet në kuadër të hartimit të çdo vendimi që ka të bëjë me fëmijën. ➤ Ky përcaktim "kërkon një vlerësim të quartë dhe gjithëpërfshirës të identitetit të fëmijës, duke përfshirë dhe kombësinë, edukimin, origjinën etnike, kulturore dhe gjuhësore të tij, e sidomos mangësitë dhe nevojën për mbrojtje.
Sigurimi i cilësisë:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sigurimi i shërbimeve duhet të bëhet nga dhënës të shërbimeve profesional, të trajnuar dhe me përvojë. ➤ Përfmijet gjitha palët, sigurimi i shërbimeve duhet të zbatohet në bashkëpunim dhe në mënyrë ndërdisiplinore, me qëllim të sigurimit të përkujdesjes sa më të mirë për KLPH.

ANEKSI 11:
VENDIMI PËR DHËNIE TË LEJES SE QËNDRIMIT TË PËRKOHSHËM

Formular nr. 3

REPUBLIKA E MAQEDONISË
 MINISTRIA E PUNËVE TË BRENDSHME
 THE REPUBLIC OF MACEDONIA
 MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS

Njësia. org. _____
 Organizational unit _____

Numër _____
 Nr. _____

Vendi dhe data _____
 Place and date _____

Në bazë të nenit 54 paragrafit 1 të Ligjit për të huaj ("Gazeta Zyrat e Republikës së Maqedonisë" nr. 35/2006 dhe 66/2007)

Ministria e Punëve të Brendshme _____ me datë _____ viti
 (njësia organizative kompetente)

vendosi:

Pursuant to Article 54 paragraph 1 of the Law on Aliens (Official Gazette of the Republic of Macedonia" nr. 35/2006 and 66/2007) the Ministry of Internal Affairs _____ on _____
 (competent organizational unit)

brought the following:

VENDIM PËR LEJIMIN E QËNDRIMIT TË PËRKOHSHËM
DECISION ON GRANT OF TEMPORARY RESIDENCE

Personit
 The following person.

Mbiemri _____ Emri _____

Surname Name

Data e lindjes _____ Vendi i lindjes _____ Seks _____

Date of birth Place of birth Sex

Shtetësia _____ Qëndron në _____

Nationality Resident in

Adresa e personit në shtetin e huaj _____

Address

Lloji i dokumentit për identifikim _____ numër _____

Type of identification document number

E lëshuar në _____ me _____

Issued at on

Me afat vlefshmërie deri në _____

Valid until

I LEJOHET QËNRIM I PËRKOHSHËM NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË
 HAS BEEN GRANTED TEMPORARY RESIDENCE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Për shkak se _____
 for purpose of _____

Në kohëzgjatje prej _____ muajve.
 for a period of months

pas procedurës së zhvilluar është vërtetuar se janë plotësuar kushtet për lëshimin e lejes për qëndrim të përkohshëm, sipas nenit 50 të Ligjit për të huaj ("Gazeta Zyrat e Republikës së Maqedonisë" nr. 35/2006 dhe 66/2007).

The procedure conducted has shown that conditions for issue of temporary residence permit in accordance with Article 50 of the Law on Aliens ("Official Gazette of the Republic of Macedonia" nr. 35/2006 and 66/2007) are fulfilled.

I emëruari informohet se është i obliguar në afat prej 5 ditëve nga dita e hyrjes në Republikën e Maqedonisë, të lajmërohet në Ministrinë e Punëve të Brendshme, e cila në afat prej 25 ditëve nga dita e lajmërimit të tij do t'i lëshojë leje për qëndrim të përkohshëm.

The person concerned is advised that s/he is obliged to report him/herself to the Ministry of Internal Affairs within five days as from the date of entry into the Republic of Macedonia where the Ministry shall issue such a foreigner a temporary residence permit within 25 (twenty-five) days as from the date of reporting.

M.P. Nënshkrim i personit zyrtar
 L.S. Signature of authorized official

ANEKSI 12:
PROCESVERBALI PËR PRANIMIN E KËRKESËS ME GOJË PËR NJOHJE TË SË DREJTËS SË AZILIT

Formular nr. 4

Ministria e Punëve të Brendshme

Nr. _____
 viti _____

PROCESVERBALI PËR PRANIMIN E KËRKESËS ME GOJË PËR NJOHJE TË SË DREJTËS SË AZILIT

Emri	Mbiemri
Data e lindjes	Gjinia
Shteti dhe vendi i lindjes	Shtetësia
Shteti nga i cili ka ardhur në RM	Data e hyrjes në RM
Dokumentet dhe lëndët e tjera që personi i ka dorëzuar vet	
Dokumentet dhe lëndët e tjera që janë gjetur tek personi gjatë kontrollimit të personit	
Personat që shoqerojnë azilkërkuesin:	
1. _____	lidhja farefisnore _____
2. _____	lidhja farefisnore _____
3. _____	lidhja farefisnore _____
4. _____	lidhja farefisnore _____
5. _____	lidhja farefisnore _____

Zyrtari i autorizuar

vendi i vulës

Nënshkrimi i kërkuesit

ANEKSI 13:

LISTA

E organeve kompetente dhe personave përgjegjës për trajtimin e KLPH-ve në këto POS për trajimin e KLPH-ve:

Numri rendor	Institucioni kompetent /ON/OQ	Personi përgjegjës	E-mail-i për kontakt:	Numri i telefonit për kontakt
1	MPB/RÇK	Lidja Vellkovska, këshilltare policie, Nikolla Mirçevski, këshilltar i lartë i polisë, Zoran Dimovski, këshilltar policie	Lidja_velkovska@moi.gov.mk nikola_mircevski@moi.gov.mk zoran_dimovski@moi.gov.mk	070/387967 070/358187 071/268561
2	MPB/RÇKM/Sekzioni për të Huaj dhe Ripranim	Goce Strasheski, këshilltar policie, Mijalçe Gelev, këshilltar policie	goce_straseski@moi.gov.mk mijalce_gelev@moi.gov.mk	070/305166 070/351091
3	MPB/QR për ÇK Veri/ NJKNMHR	Zoran Georgiev, Shef i NJKNMHR-së, Anita Galevska, inspektore kryesore – udhëheqëse e NJHR-së/Shkup, Alberto Gucev, inspektor i pavarur/NJHR Shkup, Biljana Stoimenovska, inspektor i pavarur/NJHR Shkup, Zoran Marković, inspektor i pavarur/SKNM	zoran_gjorgiev@moi.gov.mk anita_galevska@moi.gov.mk alberto_gucev@moi.gov.mk biljana_stoimenovska@moi.gov.mk zoran_markovik@moi.gov.mk	071/211909 071/293363 071/248535 071/322840 070/228831
4	MPB/QR për ÇK Veri/ Qendra e Pranimit të Huajve	Petar Sarevski, drejtor i QPH-së	psarevski@yahoo.com	070/276022
5	MPB/QR për ÇK Jug / NJKNMHR	Jane Tolev, inspektor i pavarur/NJKNMHR Vanço Pop-Ivanov, inspektor i pavarur/ NJKNMHR/Gjevgjeli Klement Kovanceliev, inspektor i pavarur/ NJKNMHR/Gjevgjeli	jane_tolev@moi.gov.mk vanco_pop-ivanov@moi.gov.mk kliment_kovanceliev@moi.gov.mk	071/288254 071/211921 071/289376
6	MPB/DÇQ/Sektori i Azilit	Bratka Dejanoska-Millçevska, Shefe e SA-së, Nevenka Shishkovska, Nikolovska, këshilltare e lartë, Vesna Lukanovska, këshilltare e lartë, Elisaveta Jovanović, Suzana Petrushevská	bratka_dejanoska@moi.gov.mk nevenka_siskovska-nikolovska@moi.gov.mk vesna_lukanovska@moi.gov.mk elisaveta_jovanovik@moi.gov.mk suzana_petrushevská@moi.gov.mk	070/245229 071/297016 071/237686 070/777897 071/700709

7	MPB/BSP/DLKOS/ NJTNJKM	Lupço Markudov, Shef i NJTNJKM-së, Bllagica Petkovska, inspektore kryesore/NJTNJKM	ljupco_markudov@moi.gov.mk blagica_petkovska@moi.gov.mk	070/383896 070/323259
8	MPPS/Njësia për Azil, Migrime dhe Ndihmë Humanitare	Dejan Ivkovski, Udhëheqës i NJAMNH-së	divkovski@mtsp.gov.mk	075/358172
9	MPPS-Qendra e Pranimit të Azilkërkuesve/Vizbeg	Zoran Apostolovski, Udhëheqës i Shërbimit për Punë Teknike	apostolovskizoran@yahoo.com	070/700838
10	MPPS/EPQNPS Shkup	Natasha Stanoeviç, punonjëse sociale, Kristina Kolevska, juriste, Marta Nikollovska, psikologe, Darko Andonovski, jurist	natasastanojevic1971@yahoo.com k_kolevska@yahoo.com marta.m.nikolovska@gmail.com 071/645922	076/486074 070/210957 076/433643
11	MPPS/MKR	Svetlana Cvetkovska	svetkovska@mtsp.gov.mk	076/456795
12	Kryqi i Kuq i Qytetit të Shkupit	Ema Tomljenović	skopje.centerck@redcross.org.mk	070/441009
13	Qendra për Menaxhimin e Krizave e RM	Dushko Petrovski, udhëheqës i Sektorit për Operacione dhe Koordinim	dusko.petrovski@cuk.gov.mk situacionen.centar@cuk.gov.mk	070/410750 070/390698
14	Avokati i Popullit i RM-së	Snezhana Teodosieska Martin Duvnjak	stjordanoska@ombudsman.mk macduvnjak@gmail.com	075/262177 071/489828

ANEKSI 14:
PLANI I MASAVE DHE AKTIVITETEVE PËR ZBATIMIN E VENDIMIT PËR RIATDHESIMIN E KLPH

Lloji i masës	Aktiviteti	Institucioni/organizata e cila do të procedojë	Korniza kohore
Vlerësimi i sigurisë i rreziqeve për jetën, i sigurisë dhe diskriminimit të KLPH në vendin e kthimit	1. Analiza e gjendjes në vendin e origjinës, në vendin e tretë ku do të kthehet KLPH 2. Njohja e KLPH me gjendjen në vendin/vendin e tretë të kthimit	• MPB IOM (vetëm në rastet e kthimit vullnetar)	1. Para sjelljes së Vendimit për Riatdheshim 2. Para largimit
Vlerësimi i shëndetësisë, parashikimi, pajisjet mjekësore	1.Kontrolllet mjekësore, 2.Vlerësimi/parashikimi neopsikiatrik i personave me dëmtim mendor 3.Kontrolllet gjinekologjike të grave shtatzëne 4.Sigurimi i pajisjeve mjekësore (katetera, terapi me medikamente për të sëmurit kronik, pajisje invalidi)	MSH MSH MSH MSH	- Pas Vendimit të sjellë për Riatdheshim - Deri në largim
Nevoja për shoqërim	1. Caktimi i KLPH që kanë nevojë për shoqërim në bazë të llojit të dëmtimit, rrezikut	MSH	- Pas Vendimit të sjellë për Riatdheshim - Deri në largim
Përgjedhja e transportit, ruta e udhëtimit	1.Vlerësimi i lëndimit, llojit dhe shkallës së dëmtimit duhet të përcaktojë mënyrën më të mirë të transportit 2. Vlerësimi i sigurisë i cili do ta përcaktojë itinerarin e lëvizjes	MSH MPB IOM (vetëm në rastet e kthimit vullnetar) MPB	- Pas Vendimit të sjellë për Riatdheshim - Deri në largim
Sigurimi i mjeteve financiare për nevoja personale gjatë transportimit	1.Në bazë të itinerarit dhe llojit të transportit, kohëzgjatjes, bëhet vlerësimi dhe sigurimi i mjeteve të nevojshme financiare për udhëtimin	MPPS/EPQNPS/ QPS/ IOM (vetëm në rastet e kthimit vullnetar)	- Pas Vendimit të sjellë për Riatdheshim - Deri në largim
Sigurimi i dokumenteve të udhëtimit për personat që nuk posedojnë dokumente personale dhe dokumente udhëtimi	1.Në përpunhje me statusin i cili i është caktuar KLPH-së në RM, në pajtim me bazën ligjore (LH, LAMP), lëshohen dokumente udhëtimi. Në rast të fundit, shfrytëzohen mundsësitë që ofron KKRM-ja.	-MPB/RÇK/SA/ -MPB/QR për CK Sever/ NJKNMHR	- Pas Vendimit të sjellë për Riatdheshim - Deri në largim

ANEKSI 15:
LISTA E INTERPRETUESVE PËR PERSONAT E SHURDHËR DHE ME DËGJIM TË DËMTUAR

LIDHJA KOMBËTARE E PERSONAVE TË SHURDHËR DHE ME DËGJIM TË DËMTUAR E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

LISTA E INTERPRETUESVE NGA GJUHA E SHENJAVE NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË

n/r	Numri serial i Certifikatës					Emri dhe mbiemri	Qyteti
	1	C	1	001	09		
1	C	1	002	09		Marija Basheska – Stojanovska	Shkup
2	C	1	003	09		Viktorija Vollak	Shkup
3	C	1	004	09		Sonja Kimova	Shkup
4	C	1	005	09		Spiro Ristovski	Shkup
5	C	1	006	09		Ollga Ristovska	Shkup
6	C	1	007	09		Dragica Malinçeska	Shkup
7	C	1	008	09		Katerina Bozhinovska	Shkup
8	C	1	009	09		Katerina Stevanovska	Prilep
9	C	1	010	09		Liza Stojanovska	Manastir
10	C	1	011	09		Ana Zllateska	Manastir
11	C	1	012	09		Anka Gogieska	Shkup

Kontakti:

Rr. "11 Oktomvri", nr. 42a
1000 Shkup
Republika e Maqedonisë

 sgnm@t-home.mk

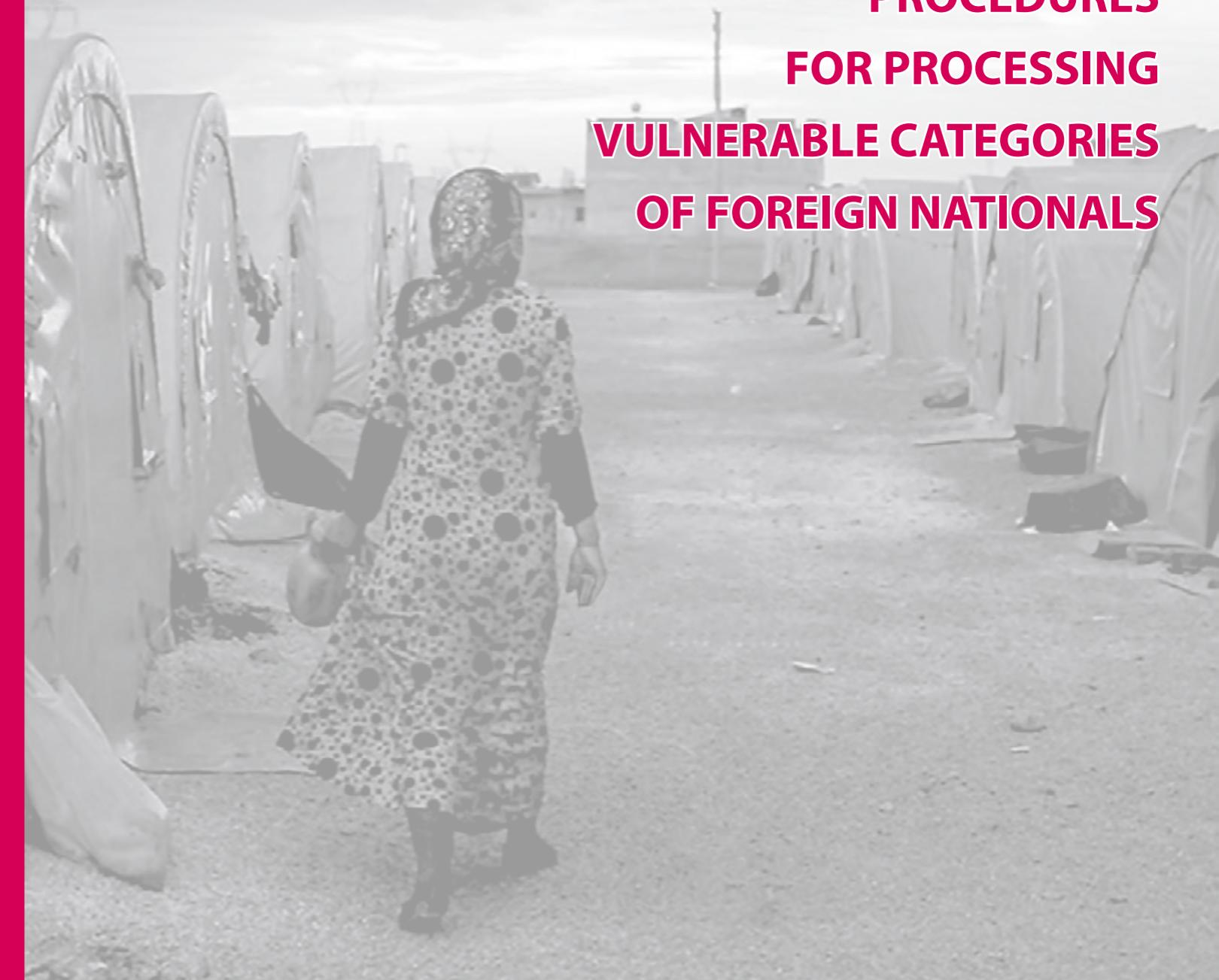
 02 3228 106

 02 3228 106

Government of the Republic of Macedonia
National Commission for Fighting Human Trafficking and Illegal Migration

**STANDARD
OPERATING
PROCEDURES
FOR PROCESSING
VULNERABLE CATEGORIES
OF FOREIGN NATIONALS**

July 2016

CONTENTS

<p>PART A:</p> <ul style="list-style-type: none"> List of Acronyms 149 Terms Used 149 Introduction 150 Goals of the SOPs 153 Grounds for the Adoption of the SOPs 154 Guiding Principles on which the SOPs are Based 154 How to Use the SOPs 154 Establishment of a Resource Network to be Used in Applying the SOPs 155 <p>PART B:</p> <ul style="list-style-type: none"> SOP 1: RECEPTION, IDENTIFICATION AND REFERRAL OF VCFNs 156 <ul style="list-style-type: none"> MEASURE 1: Reception - First Contact with VCFNs 156 MEASURE 2: Identification of VCFNs 158 MEASURE 3: Referral of VCFNs 159 SOP 2: INITIAL ASSISTANCE, PROTECTION AND ACCOMMODATION 160 <ul style="list-style-type: none"> MEASURE 1: Initial Assistance and Support 160 MEASURE 2: Protection of VCFNs 162 MEASURE 3: Guardianship of VCFNs 162 MEASURE 4: Accommodation 163 SOP 3: REGULATION OF THE STATUS OF VCFNs 164 <ul style="list-style-type: none"> MEASURE 1: Legal Advice and Informing VCFNs about the Procedure for Regulating their Stay 164 MEASURE 2: Procedure for Regulation of the Stay 165 MEASURE 3: Conducting an Interview as Part of the Asylum Procedure 166 SOP 4: LOCAL INTEGRATION AND LONG-TERM ASSISTANCE 167 <ul style="list-style-type: none"> MEASURE 1: Long-Term Assistance Plan 167 MEASURE 2: Accommodation 168 MEASURE 3: Healthcare 169 MEASURE 4: Education/Vocational Training 169 SOP 5: REPATRIATION / VOLUNTARY RETURN 170 <ul style="list-style-type: none"> MEASURE 1: Grounds for Return 170 MEASURE 2: Undertaking Measures for the Return 171 SOP 6: CRIMINAL PROCEDURE 172 <ul style="list-style-type: none"> MEASURE 1: Access to Justice 172 MEASURE 2: Deprivation of Freedom/Detention 173 MEASURE 3: Participation of a VCFN in a Criminal Procedure in the Capacity of a Defendant 174 MEASURE 4: Participation of VCFNs in a Criminal Procedure in the Capacity of a Witness/Victim 175 <p>PART C: ANNEXES: 176</p> <ul style="list-style-type: none"> ANNEX 1: Questionnaire for Identification of VCFNs 177 ANNEX 2: Guidelines for Conducting Interviews with VCFNs 179 ANNEX 3: Preconditions and Skills for Successful Interviews with VCFNs 181 ANNEX 4: Indicators for Identification of Victims of Trafficking in Human Beings 183 ANNEX 5: Assessment of the Needs of and Services Required by Identified VCFNs 192 ANNEX 6: Domestic and International Legislation and EU Directives upon which these SOPs are Based 196 ANNEX 7: Initial Risk Assessment 197 ANNEX 8: Application for Issuance /Extension of Temporary Residence Permit 198 ANNEX 9: Asylum Application 202 ANNEX 10: Observance of Fundamental Principles by Service Providers 207 ANNEX 11: Decision Granting Temporary Residence 209 	149 149 150 153 154 154 154 154 154 155 156 156 156 158 159 160 160 162 162 162 163 164 164 164 165 166 167 167 168 169 169 170 170 171 172 172 173 174 175 176 177 179 181 183 192 196 197 198 202 207 209
---	---

The drafting of this document has been supported by UNHCR – UN High Commissioner for Refugees – Office in Skopje

The content of this publication does not necessarily represent the views and the positions of UNHCR

ANNEX 12:	Report on the Receipt of a Verbal Asylum Application	211
ANNEX 13:	List of In-Line Institutions and Persons Responsible for Processing VCFNs Envisaged in these SOPs for Processing VCFNs	212
ANNEX 14:	Plan of Measures and Activities for Implementation of a Decision for the Repatriation of VCFNs	214
ANNEX 15:	List of Sign Language Interpreters	215

LIST OF ACRONYMS

SOPs	Standard Operating Procedures
VCFNs	Vulnerable categories of foreign nationals
VHTs	Victims of human trafficking
LGBTI	Lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people
UMCFN	Unaccompanied minor-child foreign national
Mol	Ministry of the Interior
MFA	Ministry of Foreign Affairs
OU	Organizational Unit
DBAM	Department for Border Affairs and Migration
MUCM	Mobile Unit for Compensatory Measures
RC for BA	Regional Centre for Border Affairs
SCBCMFNR	Section for Cross-Border Crime, Migrations, Foreign Nationals and Readmission
SIA	Sector for Internal Affairs
PS of GC	Police Station of general competence
UTHBSM	Unit against trafficking in human beings and smuggling of migrants
SIPC	Sector for International Police Cooperation
CSD	Civil Status Department
AS	Asylum Sector
DSOCSFC	Department for Suppression of Organized Crime and of Serious Forms of Crime
SAMHA	Section for Asylum, Migrations and Humanitarian Assistance
UFNR	Unit for Foreign Nationals and Readmission
RCFN	Reception Centre for Foreign Nationals
PTCs	Provisional Transit Centres
RCAS	Reception Centre for Asylum Seekers
PO	Police officer
PS for BC	Police Station for Border Controls
PS for BS	Police Station for Border Surveillance
MLSP	Ministry of Labour and Social Policy
NRM	National Referral Mechanism at the MLSP
MoJ	Ministry of Justice
MES	Ministry of Education and Science
MoH	Ministry of Health
PIIMSWC	Public Institution Inter-Municipal Social Work Centre
SWC	Social Work Centre
RCRM	The Red Cross of the Republic of Macedonia
CMC	Crisis Management Centre
CSOs	Civil Society Organizations
IOs	International Organizations
GIs	Governmental Institutions
MYLA	Macedonian Young Lawyers Association
NADPHI	National Association of the Deaf and of Persons with Hearing Impairments
NAB	National Association of the Blind
UNHCR	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees
ICMPD	International Centre for Migration Policy Development
IOM	International Organization for Migration
UDHR	Universal Declaration of Human Rights
CRC	Convention on the Rights of the Child
CRPD	UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities
CRSR	1951 Convention Relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
ECHR	European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms
CP	Criminal procedure
LCP	Law on Criminal Procedure
LATP	Law on Asylum and Temporary Protection
LF	Law on Foreigners
LSP	Law on Social Protection
LPPD	Law on the Prevention of and Protection against Discrimination

TERMS USED

SOPs	<ul style="list-style-type: none"> SOPs regulate a group of procedures and the manner of processing identified VCFNs by in-line institutions. These procedures apply a comprehensive approach founded on respect for human rights and on serving the best interests of VCFNs. 	WOMEN AND GIRLS	<ul style="list-style-type: none"> This category includes women and girls who are at risk because of their gender, such as single mothers or caregivers, single women, widows, divorced or separated women, survivors of violence, etc. This category takes into consideration the presence of a range of risk factors, such as security problems threatening or exposing women to sexual and gender-based violence (SGBV) or other forms of violence; problems accessing assistance and services; and inequalities.
IDENTIFICATION	<ul style="list-style-type: none"> Identification refers to a group of procedures and measures for processing VCFNs by in-line institutions, based on the circumstances in which the person has been found, in order to collect information and facts that will provide sufficient grounds to presume that the concerned person is to be identified as a VCFN. 	CHILDREN	<ul style="list-style-type: none"> Children are persons below the age of 18 who are at risk due to their age, dependency and/or immaturity. Some children are particularly at risk, including: unaccompanied and separated children,⁴ child parents, child spouses, child carers, pregnant girls, and children with special education needs.
VULNERABILITY	<ul style="list-style-type: none"> Vulnerability means a risk or threat to a person (either from the environment or from personal circumstances) that is greater than the capability of the person to deal with the challenges (i.e. flexibility). In such cases there are greater risks for the health and the general condition of the concerned person to be damaged. 	PREGNANT WOMEN	<ul style="list-style-type: none"> Pregnant women or girls require increased medical attention and additional assistance, such as supplementary feeding and nutrition programmes. A pregnant woman or girl who is diagnosed with a difficult pregnancy is particularly at risk and requires particular attention.
FOREIGNER ¹	<ul style="list-style-type: none"> A foreigner refers to a person who is not a citizen of the Republic of Macedonia. A foreigner also refers to a stateless person, i.e. a person who is not regarded by any country as its own citizen in accordance with its national law. 	PERSONS WITH SERIOUS MEDICAL CONDITIONS	<ul style="list-style-type: none"> This category includes persons that require assistance in terms of medical treatment, such as persons with chronic illnesses, critical medical conditions, malnutrition, etc.
A FOREIGNER MAKING AN UNAUTHORIZED ENTRY INTO THE REPUBLIC OF MACEDONIA ²	<ul style="list-style-type: none"> CA foreigner's entry into the Republic of Macedonia will be deemed unauthorized if he/she: <ul style="list-style-type: none"> crosses or attempts to cross the state border in a way that does not comply with the designated manner, place, and hours specified for border crossing; avoids or attempts to avoid border control. at entry, presents travel and other identification documents that are invalid, falsified, or belong to another person. enters or attempts to enter without a valid and recognised travel or other identification document. presents false data to the Ministry of Interior. 	LGBTI	<ul style="list-style-type: none"> Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Intersex individuals can face serious human rights abuses and other forms of violence and discrimination due to their actual or perceived sexual orientation and/or gender identity. Because of such discrimination, they are often highly marginalized in society and isolated from communities and families.
THE ELDERLY	<ul style="list-style-type: none"> The elderly are persons above 65 years of age. This category includes older persons exposed to risks and with special needs specifically related to their age. This category includes elderly single and elderly married people. These could be persons that are the sole caregivers for others. The elderly usually face health issues and/or lack psychological, physical, economic, social or other forms of support from family members or others. 	VICTIMS OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS ⁵	<ul style="list-style-type: none"> 'Trafficking in persons' refers here to the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat of force or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or abuse of a position of vulnerability, or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person, having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation includes the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs.
PERSONS WITH (physical, intellectual and mental) DISABILITIES ³	<ul style="list-style-type: none"> Persons with disabilities include those who have long-term physical, mental, intellectual or sensory impairments which in interaction with various barriers may hinder their full and effective participation in society on an equal basis with others. This category includes people with visual impairments (including blind persons); persons with hearing impairments (including deaf persons), persons with speech impairments, persons with a physical disability (moderate or severe), and persons with a mental disability (moderate or severe). 	DISCRIMINATION ⁶	<ul style="list-style-type: none"> Discrimination is any unjustified legal or actual, direct or indirect, differentiation or unequal treatment, e.g. omission (excluding, limiting or giving priority), related to persons or groups on the grounds of sex, race, skin colour, gender, their belonging to a marginalized group, ethnic origin, language, citizenship, social origin, religion or confession, education, political belonging, personal or social status, intellectual and physical disability, age, family or marital status, property status, health condition, or on any other grounds.
SINGLE PARENTS, CHILD GUARDIAN	<ul style="list-style-type: none"> This category includes single persons (male or female) of 18 years or above with one or more dependants, including biological or non-biological children, or other dependants (such as an elderly person). This category includes: a) single-parent households with one or more biological children; single-grandparent (grandmother or grandfather) households with one or more grandchildren; single-caregiver (male or female) households with one or more dependants other than biological children, such as non-biological children, siblings or elderly parents requiring protection and care. 	DISCRIMINATORY BEHAVIOUR AND TREATMENT	<ul style="list-style-type: none"> Such behaviour includes any active or passive treatment of any person by the public authorities, as well as by legal and natural persons from the private and public sector within public life, which creates grounds for unjustified privilege or non-privilege of any individual, or which exposes an individual to unjustified or degrading treatment, compared to other individuals in a similar situation on any of the discriminatory bases.
		DISCRIMINATION AGAINST PERSONS WITH INTELLECTUAL AND PHYSICAL DISABILITIES ⁷	<ul style="list-style-type: none"> Such behaviour refers to the deliberate prevention from or obstruction of access to health protection, i.e. deprivation of the right to health protection, regular medical treatment and medicaments, rehabilitation means and measures according to their needs, deprivation of the right to marriage and the establishment of a family, and other rights in the area of marriage and family relations, deprivation of the right to education, work and of the rights arising out of the labour relation. Discrimination against persons with intellectual and physical disability persists in case when measures for elimination of the limitations shall not be adopted, i.e. adjustment of the infrastructure and the space, utilization of publicly accessible resources or participation in the public and social life.

¹ Article 2, paragraphs 1 and 2 of the LF.

² Article 21, paragraph 1, sub-paragraphs 1,2,3,4,5.

³ Article 1, paragraph 2, of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

⁴ Cf. SOPs on Unaccompanied and Separated Children.

⁵ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (Palermo Protocol) Article 3a.

⁶ Article 5 of the Law on the Prevention of and Protection against Discrimination.

⁷ Article 8, paragraphs 1 and 2 of the Law on the Prevention of and Protection against Discrimination.

SEXUAL HARASSMENT	➤ Such behaviour refers to unwanted behaviour of a sexual character, which is expressed physically or verbally or in any other way and is aimed to cause violation of that person's dignity, especially in creating a hostile, threatening, derogatory and humiliating surrounding.
EQUALITY	➤ Equality is the principle according to which all people are equal, in their rights and obligations. Equality includes diversity, i.e. different persons shall be equally treated.
EFFECTIVE PROTECTION	➤ Effective protection refers to the presence of a system of available and usable mechanisms for the initiation of procedure in case of discrimination, the presence of independent and objective structures that act on complaints filed based upon procedures provided beforehand and of sanctions for particular violations of rights provided beforehand.
MARGINALIZED GROUP	➤ Marginalized groups refer to any group of individuals who are united by a specific position in society, who are subject to prejudices, who have special characteristics that make them vulnerable to certain types of violence, who have little opportunity for realizing and protecting their personal rights or are exposed to increased potential for further victimization.
ADJUSTMENT OF THE INFRASTRUCTURE AND SERVICES, IN LINE WITH A UNIVERSAL DESIGN	➤ Such adjustment involves adopting appropriate measures required in a particular case in order to provide a person with an intellectual and/or physical disability the opportunity to access, participate and advance in employment, unless these measures impose a disproportionate encumbrance on employers.
REFERRAL	➤ Referral is the procedure of an in-line institution by which the institution, having undertaken its measures with respect to a VCFN, refers the person to another in-line institution which is competent, in accordance with these SOPs, to further process the VCFN.
IN-LINE INSTITUTION	➤ Such institutions include any governmental, civil society or international institution/organization which, in line with the SOPs, is competent to undertake concrete measures and activities with respect to VCFNs.
ACCOMMODATION AND INITIAL ASSISTANCE:	➤ This term refers to measures and other services provided by governmental, civil society and international institutions and organizations with the purpose of providing accommodation/housing, medical check-ups and protection, psychological, social assistance and support and legal assistance to identified VCFNs.
LEGAL GUARDIAN	➤ A legal guardian is a person appointed under law by an in-line IMSWC/SWC who plans and coordinates activities and measures set forth under these SOPs with the aim of providing assistance and support to VCFNs, all with a view to finding a final solution in the best interest of VCFNs.
RESPONSIBLE PERSON	➤ A responsible person is a representative of an in-line governmental, civil society or international institution or organization who, in line with these SOPs, is authorized to undertake certain measures and activities set out under these SOPs with respect to VCFNs.
LOCAL INTEGRATION AND LONG-TERM ASSISTANCE	➤ Local integration and long-term assistance refers to a group of planned measures and activities undertaken by in-line institutions, IOs/CSOs, working on the protection of VCFNs who have a recognized status of refugees or persons under subsidiary protection, and which are aimed at protecting the rights of VCFNs, as well as at their local integration and at providing them with long-term assistance with a view to their successful reintegration.

INTRODUCTION

Complex migration movements caused by wars and natural disasters have led to a humanitarian emergency in which huge numbers of people are leaving their countries of origin and heading for other countries. A large percentage of the people involved in these complex migration movements are vulnerable categories of foreign nationals. According to Mol statistics, in the period from September 2015 to February 2016, out of the total number of 467,569 registered persons, 83,097 were women, 2,956 were pregnant women, of whom 11 delivered their babies in the Republic of Macedonia, and 125,700 were children, of whom 36,136 were unaccompanied children-foreign nationals.

Such persons, especially those travelling illegally, are often subjected to human rights abuse and violations, including violence (physical, sexual and gender-based violence) perpetrated by smugglers and traffickers in human beings for the purposes of labour and sexual exploitation.

It is important to emphasize the fact that most people who are persecuted are faced with life-threatening situations of violence and rarely have the possibility of providing the documents required to gain access to the country in a legal manner. In their desperate attempt to reach their country of destination, most people requiring international assistance are often forced, therefore, to use criminal networks involved in trafficking human beings and smuggling migrants.

In light of these circumstances, border control mechanisms need to be especially sensitized to recognize VCFNs who need protection among the people who are attempting to cross the border, often in an illegal manner, and to distinguish them from economic migrants or migrants trying to cross the border due to reasons not related to a humanitarian need.

The identification of VCFNs who have specific protection needs is of essential importance for their efficient protection, while at the same time taking into account and protecting the national sovereignty and the security of the country.

The overall goal of these SOPs for processing VCFNs is to provide for protection in the course of sensitive procedures and within the systems of cooperation among in-line institutions and persons in the Republic of Macedonia, as well as to ensure relevant professional expertise and the effective utilization of the capacities and potentials of each responsible person in providing the best possible protection and assistance to VCFNs in mixed migration flows, as set forth under national policy and legislation.

These SOPs provide for procedures with the aim of promoting the fundamental human rights of VCFNs in need of protection.

These SOPs are further designed to promote a gender-sensitive approach, focused on vulnerability while exerting due care for the best interests of VCFNs.

These SOPs ensure the minimum standard procedures for the provision of assistance and protection to VCFNs in terms of their identification and protection, also ensuring services of assistance, protection, referral, return and reintegration.

GOALS OF THE SOPs

<u>Establishing SOPs for processing VCFNs so as to ensure:</u>	
<p>1. Defined competences for processing at each stage of the procedure. 2. Unified and standard processing procedures to be applied by in-line institutions and organizations in respect of VCFNs. 3. A multidisciplinary approach in processing VCFNs. 4. Respect for the rights of VCFNs in accordance with international instruments and domestic legislation. 5. All procedures undertaken follow the needs and the best interests of VCFNs.</p> <p>The application of SOPs for processing VCFNs will ensure the minimum standards and principles set forth in the relevant domestic legislation and in international instruments ratified by the Republic of Macedonia in relation to the rights of VCFNs.</p>	
<p>THESE SOPs ARE INTENDED FOR VCFNs WHO HAVE ENTERED (LEGALLY OR ILLEGALLY) AND ARE STAYING ON THE TERRITORY OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA, IN ACCORDANCE WITH THE LF AND THE LATP, AND APPLY TO THE FOLLOWING CATEGORIES OF VCFNs:</p>	
<p>GROUNDS FOR THE ESTABLISHMENT OF THE SOPs:</p>	<p>1. Victims of human trafficking (VHTs) 2. Children⁸ 3. Single parents with children 4. Women and girls 5. Pregnant women 6. Persons with disabilities (physical, intellectual and mental) 7. The elderly 8. LGBTI persons.</p> <p>➤ The aim of establishing SOPs for processing VCFNs is to set the response by key national actors providing assistance and protection on the basis envisaged in the national legislation and the ratified international instruments while applying the “human rights based approach”.</p>
<p>GUIDING PRINCIPLES UPON WHICH THE SOPs ARE BASED:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Human rights-based approach • Multidisciplinary and inter-sectoral approach • Participation of civil society and IOs • Ownership by the Government • Sustainability
<p>HOW TO USE THE SOPs:</p>	<p><u>The SOPs consist of six procedures:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. RECEPTION, IDENTIFICATION AND REFERRAL OF VCFNs. 2. INITIAL ASSISTANCE, PROTECTION AND ACCOMMODATION. 3. REGULATING THE STATUS OF VCFNs. 4. LOCAL INTEGRATION AND LONG-TERM ASSISTANCE. 5. REPATRIATION. 6. CRIMINAL PROCEDURE. <p><u>Each procedure has guidelines about the following:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • WHAT is to be undertaken • WHO will be in charge/responsible for processing/undertaking measures • WHEN measures are to be undertaken • HOW measures are to be undertaken

ESTABLISHMENT OF A RESOURCE NETWORK TO BE USED UNDER THE SOPs

<p>WHAT type of resources are required under the SOPs:</p>	<p>➤ The SOPs are to be applied by precisely identified in-line institutions, civil society and international organizations, precisely defined responsible persons and individual employees at government /state institutions, civil society, and international organizations.</p>
<p>WHEN are resources required for the SOPs identified and provided:</p>	<p>➤ Resources, personnel, and contacts are identified in these SOPs in the section entitled ‘Contact institutions and persons responsible for the processing at each stage of the procedure and for each measure individually’.⁹ The SOPs are to be regularly reviewed and updated (once a year, at the time of publishing the report of the NC) by the National Commission of the Government of the Republic of Macedonia for the Fight against Trafficking in Human Beings and Illegal Migration.</p>
<p>WHO is to undertake processing procedures:</p>	<p>➤ The SOPs are based on an inter-sectoral and multidisciplinary approach in processing VCFNs. Such an approach will ensure the minimum envisaged standards in addressing the needs and best interests of VCFNs. The SOPs are intended to be applied by in-line bodies and organizational units at the Ministry of the Interior, the Ministry of Labour and Social Policy, civil society and international organizations.</p>
<p>HOW are resources selected:</p>	<p>➤ Each designated and in-line resource will be selected in accordance with the standards and structures defined in these SOPs. ➤ Furthermore, all measures will be adjusted to the specific needs of VCFNs on a case-by-case basis.</p>

⁸ Procedures for processing unaccompanied children-foreign nationals as a vulnerable category have been elaborated in the SOPs for processing UMCFN.

⁹ Annex 13: List of in-line institutions and persons responsible for processing VCFNs.

SOP 1: RECEPTION, IDENTIFICATION AND REFERRAL OF VCFNs

SOP 1: MEASURE 1: RECEPTION - FIRST CONTACT WITH VCFNs

WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Reception. The first contacts with VCFNs are most often made by an authorized officer of a state institution, a representative of civil society or international organization, or a regular citizen on the territory of the Republic of Macedonia with a person who, according to the circumstances in which they have been found and according to their external appearance, can be reasonably presumed to be VCFNs. ➤ VCFNs are most often found in the following locations: <ul style="list-style-type: none"> • at border crossings • outside border crossings, attempting to enter the country illegally at illegal crossings • in state-established provisional transit centres for foreign nationals who have illegally entered the territory of the Republic of Macedonia • within the territory of the Republic of Macedonia
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • RC for BA; PS for BC; and PS for BS. • CSD-Mobile unit for compensatory measures • PS of GC and SRT at SIA • Motorway patrol police • The RCRM and CSOs • UNHCR and other international organizations • Citizens
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • While performing border controls at PS for BC • While securing the state border in order to prevent illegal border crossings, i.e., illegal migration by PS for BS. • When detecting cases of smuggling of foreign nationals, perpetrated by individuals and criminal groups. • In processing foreign nationals provisionally accommodated in PTCs, RCFN, and RCAS.

HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ In executing their duties in processing foreign nationals, responsible persons at in-line institutions are to take due consideration of the fact that VCFNs can be found among foreign nationals. ➤ The conditions in which these persons have been found makes them especially vulnerable and susceptible to threats to their health and life, and to violations of their rights as guaranteed under international conventions and domestic legislation, and thus responsible persons need to recognize these VCFNs in order that they can successfully identify them in a timely fashion. ➤ Large-scale influxes of foreign nationals through the green-border belt are especially sensitive situations in terms of processing, in which respect PS for BC and PS for BS and RC for BA are faced with the following situations: <ul style="list-style-type: none"> • They are not able to conduct usual controls and enter data in records, which prevents the initial selection of VCFNs, • The large number of already arrived foreign nationals creates time pressure on POs in the processing of the individuals, upon the initial contact and selection of VCFNs, who would be later identified. ➤ In order to avoid the threats referred to above, it is necessary that the MoI plan and undertake the following measures: <ul style="list-style-type: none"> • Precise designation of potential locations along the green border belt where there are indications that these locations are used for illegal entry. This is necessary in order to plan human and material resources for the organized reception of people coming through such crossings. • Relying on cross-border cooperation with the neighbouring country, measures are to be planned and undertaken to facilitate joint activities in case of a large- scale influx of foreign nationals to ensure that foreign nationals are directed towards a joint gathering point or joint control point. ➤ Following initial contact with a group of foreign nationals, POs at RC for BA will most urgently undertake the following measures: <ul style="list-style-type: none"> • Identify the following categories: <ul style="list-style-type: none"> ○ Families ○ Potential VHTs, ○ Pregnant women ○ Single parents with children ○ Unaccompanied children ○ Women and girls ○ Persons with (physical, intellectual or mental) disabilities ○ The elderly. ➤ ensure that all selected persons from the groups referred to above have their personal belongings, i.e. luggage, with them. ➤ check whether such persons possess, i.e., have with them, personal identification documents or any document that could be used to establish their identity, country of origin, or a third country where they have stayed or applied for asylum, the means of transport they have used, a telephone directory or a telephone and number they are currently using. ➤ In the event that a person reasonably presumed to be a VCFN is found by a PS of GC at SIA, by the motorway patrol police, a representative of a civil society or international organization, or a citizen, then the person who finds the VCFN will turn them over, along with other persons with whom he/she has been found, together with their belongings, to the competent RC for BA, upon which a report is prepared. ➤ The competent RC for BA will prepare a Report on the handing over of the foreign national and will further process the said person in line with the SOPs for processing VCFNs.
------	--

SOP 1: MEASURE 2: IDENTIFICATION OF VCFNs	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ A set of tactics, techniques and methodological tools are to be applied by the responsible person from the MoI who has received and has had initial contact with the foreign national about whom, in combination with the circumstances in which the person has been found and the person's external appearance, there are reasonable grounds to presume that the person is a VCFN, thus enabling the start of the identification procedure. ➢ The identification process is designed to confirm or reject the reasonable presumption that the foreign national is a VCFN, so that the person can then be referred to the procedure for providing them with initial assistance and accommodation.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The identification of VCFNs is carried out by trained professionals from the Minister of Interior, the DBAM-RC for BA. • Responsible persons at the MLSP/ IMSWC/SWC. • Processing VCFNs at the PTC or at RCAS is carried out by responsible persons from CSOs and IOs.
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • The identification procedure is conducted immediately upon initial contact and reception of VCFNs found entering the territory of the Republic of Macedonia by crossing the state border at a legal or illegal border crossing. • The procedure is carried out immediately upon reception and initial contact with VCFNs when cases of smuggling migrants are detected at the border or within the territory of the Republic of Macedonia. • The identification can be carried out when CSOs or IOs provide initial and humanitarian assistance at the PTC/RCAS.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ The procedure for profiling-identification of the person as a VCFN starts after the responsible person at the in-line institution has received and has had first contact with the foreign national whom there are reasonable grounds, in light of the circumstances in which he/she has been received and his/her appearance, to presume is a VCFN. ➢ VCFNs can be identified most efficiently and successfully by establishing and confirming indicators in the course of an INTERVIEW with the VCFN (see Annex 1¹⁰). ➢ Indicators prepared by the MLSP for identifying VHTs are used to identify VHTs (see Annex 4¹¹), and VHTs are processed in accordance with the SOPs for processing VHTs. ➢ The interview is designed to help police officers of the MoI and service providers establish Indicators for the initial identification of VCFNs found upon their entry into / or within the territory of the Republic of Macedonia. ➢ The interview provides the basis for the identification of VCFNs and for their referral by applying a rights-based approach, taking due account of their vulnerability. ➢ Interviewing VCFNs requires careful consideration and the timely collection and verification of all facts in the case of the VCFN. ➢ Priority is to be given at all times to the needs, safety and welfare of VCFNs. ➢ VCFNs are to be interviewed in a sensitive manner, preferably by specialized professionals trained to work with VCFNs. ➢ There are a large number of basic guidelines to facilitate successful interviews (see Annex 2¹²). ➢ A successful interview and identification of a VCFN requires certain skills and the fulfilment of certain prerequisites (see Annex 3¹³). ➢ <u>Following the interview and the establishment of indicators for profiling and identification, the interviewer determines:</u> <ul style="list-style-type: none"> • to which vulnerable category the person belongs • whether the person has experienced violence (the type of violence, i.e. sexual or physical) • whether the person has disabilities, and the type and degree of disability • whether the person suffers from an acute or chronic disease • the type of healthcare the person necessarily requires • whether the person is in need of international protection • the in-line institution to which the person is to be referred

¹⁰ Annex 1: Questionnaire for the identification of VCFNs.

¹¹ Annex 4: MLSP Indicators for the identification of victims of trafficking in human beings.

¹² Annex 2: Guidelines for conducting interviews with VCFNs.

¹³ Annex 3: Preconditions and skills for successful interviews with VCFNs.

SOP 1: MEASURE 3: REFERRAL OF VCFNs	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Based on the interview with the VCFN, the established indicators for the VCFN, and the determined profile/ identified vulnerable category to which the foreign national belongs, and after it has been established that the person needs assistance and protection, the responsible person at the RC for BA/ PS for BC and PS for BS who has conducted the identification refers the VCFN to an in-line institution for further processing. ➢ A Report is prepared on the handing over of the identified VCFN by the responsible person of the MoI to the in-line SWC. The Report is to contain the following elements: <ul style="list-style-type: none"> • The identity of the VCFN, according to personal identification documents or according to the declaration of identity made by the VCFN. • The grounds which give rise to the identification of the person as a VCFN. • The category to which the VCFN belongs. • A brief statement on the information and data collected after the interview conducted in accordance with the Questionnaire contained in Annex 1.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MoI/ RC for BA, PS for BC and PS for BS that cover the territory on which the VCFN has been received and identified. • The MoI/SIA/ PS of GC that has received the VCFN and with which the concerned VCFN has filed an asylum application. • The MoI/ RC for BA that has received the VCFN, when acting upon a Decision for temporary protection adopted by the Government of the Republic of Macedonia.¹⁴ • The CSOs or IOs that have processed the foreign national and have identified the person as a VCFN.
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Immediately after the interview/identification as a VCFN and after it has been established what type of assistance and protection the person urgently requires. • Immediately after the VCFN has filed an asylum application.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➢ In the case of large-scale migration movements and controlled entry, the persons are referred to the PTC, where they are provisionally accommodated, receive initial assistance, humanitarian assistance, psycho-social support and legal assistance. ➢ If the persons file an asylum application, they are referred to the Reception Centre for Asylum Seekers, where they are accommodated, following which the asylum procedure is instituted and pursued with the AS. ➢ Potential or identified VHTs are referred to: <ul style="list-style-type: none"> • The NRM at the MLSP, so that they can be accommodated at the Centre for VHTs. • In case of a child-VHT, the child is referred to the IMSWC-Skopje, which appoints a guardian and undertakes measures to provide initial assistance and social protection. • To the MoI/DSOCSFC/UTHBSM, with a view to instituting a procedure for the issuance of a permit for stay in the Republic of Macedonia in accordance with Article 81 of the LF, and with a view to instituting an investigation of the crime of HT and detection of the perpetrator(s). ➢ Identified single parents with children, women and girls, persons with (physical, intellectual or mental) disabilities, the elderly and LGBTI persons for whom it has been established that they are in need of urgent medical assistance, are referred to the nearest healthcare institution so they can receive the necessary medical treatment.

¹⁴ Article 62 of the LATP.

SOP 2: INITIAL ASSISTANCE, PROTECTION AND ACCOMMODATION

SOP 2: MEASURE 1: INITIAL ASSISTANCE AND SUPPORT

WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VCFNs, who are most often identified in an attempt to illegally enter the territory of the Republic of Macedonia and have been moving along international smuggling channels organized by international criminal networks or as a part of mixed migration movements, are vulnerable categories of persons who necessarily need assistance and support. ➤ All services provided are aimed at alleviating the traumas of victims by stabilizing their condition and, in the advanced stage of the support process, at supporting their full integration within the community in which they will live. ➤ Given that each VCFN is a separate case, it is necessary to prepare an Assessment of the needs and services required by identified VCFNs for each VCFN category and for each individual VCFN (see Annex 5¹⁵). ➤ <u>The needs of VCFNs and the services provided for VCFNs are divided into the following groups:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Urgent basic needs • Mid-term needs • Long-term needs • Organizations and institutions that provide such services to VCFNs are to take into due account the sensitivity of these categories of vulnerable persons. In addition, service providers / responsible persons are to take into consideration certain principles that are to be applied in providing initial assistance, i.e. principles that promote a human rights based approach, from the moment the first contact until a permanent solution is offered to the VCFN (see Annex 10¹⁶). ➤ Initial assistance consists of the following: <ul style="list-style-type: none"> • Providing information and legal assistance: VCFNs are to be informed, in a language the VCFNs can understand, about the following: <ul style="list-style-type: none"> • the type of services that will be provided • the House Rules that apply in the facility where they are accommodated • The right to and the procedure for regulation of their stay in accordance with the LATP and the LF • Other rights they are entitled to in accordance with the laws of the Republic of Macedonia ➤ Healthcare services: <ul style="list-style-type: none"> • Treatment and care for any injuries sustained in the course of the migration movement • Provision of medical therapy for chronic diseases (hypertension, diabetes, asthma, dialysis, etc.) • Provision of medical therapy for acute illnesses (flu, high temperature, etc.) • Gynaecological check-ups for women, girls and pregnant women • Personal first-aid kits. ➤ Humanitarian assistance: <ul style="list-style-type: none"> • Food, water, juices, milk and dairy products • Clothes, shoes, blankets • Hygiene packages for women and for men • Baby packages, diapers • Wheelchairs and other aids ➤ Psycho-social support: <ul style="list-style-type: none"> • Work with individual and groups of VCFNs in order to help them overcome anxiety and accumulated stress • Open discussion about all types of violence or exploitation that VCFNs might have experienced • Any discrimination to which they might have been subjected. ➤ Initial risk assessment (see Annex 7¹⁷)
-------	---

¹⁵ Annex 5: Assessment of the Needs of Identified VCFNs and of the Services Required by VCFNs.

¹⁶ Annex 10: Observance of Fundamental Principles by Service Providers.

¹⁷ Annex 7: Initial Risk Assessment.

WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MLSP/SWC/IMSWC • The MoI/UNHCR • RCRM/CSOs/IOs
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Immediately following reception/initial contact • Immediately following identification as a VCFN • Following the accommodation of the VCFN at the PTC/TC/RCAS
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ CFollowing the reception and identification of a VCFN, it is extremely important to promptly conduct an Assessment of the needs and services that the VCFN necessarily and urgently requires (see Annex 5¹⁸) ➤ The Assessment is to be made urgently, given that untimely provision of healthcare services could have fatal and permanent consequences for VCFNs in certain cases. ➤ Applicable international standards precisely define the minimum daily humanitarian assistance requirements per person, and service providers are to plan and distribute humanitarian assistance in accordance with such defined requirements commensurate to the number of beneficiaries.

SOP 2: MEASURE 2: PROTECTION OF VCFNs	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VCFNs who are part of mixed migration movements are in a high-risk situation due to armed conflicts, natural disasters and humanitarian emergencies. ➤ Such high-risk situations make VCFNs vulnerable to physical, sexual, gender-based violence, THB, and human organ trading. ➤ Countries hosting such VCFNs are therefore bound to ensure their protection and safety in accordance with international conventions.¹⁹
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The Mol/PTC/RCFN • The MLSP/RCAS
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Immediately after reception and identification of VCFNs. • Immediately after the accommodation of VCFNs. • In the course of the repatriation of VCFNs.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ MInternational conventions relating to the protection of VCFNs attach the highest priority to respect of their rights. The precise and timely identification of VCFNs is the basis for their efficient protection. ➤ The identification of potential victims or actual victims of trafficking in human beings is a duty of the host country, especially of the border police, as a precondition for the prevention of their further exploitation. ➤ A violence-risk assessment is made and appropriate protection measures are planned on the basis of findings from the interview with an identified VCFN. ➤ As regards the protection and accommodation of women and girls, and single parents with children, who are a category suffering from a high risk of gender-based violence, they are to be protected against any form of violence when provided accommodation. ➤ The elderly, persons with disabilities, and LGBTI persons are subjected to discrimination in exercising their rights, and in-line institutions are therefore to undertake measures to eliminate any forms of violence and discrimination against these categories of VCFN when providing care and accommodation.

SOP 2: MEASURE 3: GUARDIANSHIP OF VCFNs	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Certain VCFNs who have been received and identified in the Republic of Macedonia and who are not able to exercise their rights in the asylum procedure or in the procedure for granting temporary residence are referred to the IMSWC/SWC, who will exert due care for the rights and interests of these VCFNs.²⁰ ➤ The following VCFNs are appointed a guardian <i>ex officio</i>, upon the request of an in-line institution: <ul style="list-style-type: none"> • Child-VHTs • Persons with evidently severe intellectual or mental disabilities
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MLSP/SWC/IMSWC
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Following the identification of VCFNs who do not have any legal capacity, and following the identification of child-VHTs.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> • With a view to protecting the rights and interests of VHTs and VCFNs who do not have legal capacity, the SWC appoints a guardian either <i>ex officio</i> or upon a written request from an in-line institution. The guardian represents such persons in procedures before state bodies. • The procedure for the appointment of a guardian is urgent.

SOP 2: MEASURE 4: ACCOMMODATION	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ An appropriate solution is to be found for the accommodation of VCFNs that serves their best interests. The solution is to be based on needs assessment, the type and degree of vulnerability of each VCFN, their granted status in the Republic of Macedonia, and the capacities of the country.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MLSP/SWC/IMSWC • The Mol/DBAM • CSOs/IOs.
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Immediately after their reception and identification. • After an asylum application has been filed. • After the person has been recognized as having the right to international protection.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> • Received and identified VCFNs who have illegally entered the territory of the Republic of Macedonia, or who are part of mixed migration movements and have entered through official control points at the state border, will be provisionally accommodated at a PTC or at the RCFN of the Mol, unless they are asylum seekers. • After a VCFN has filed an asylum application, the VCFN will be accommodated at the Reception Centre for Asylum Seekers or in another institution, or will be provided with another form of accommodation ensured by the MLSP in the best interests of the VCFN (i.e., in a safe house²¹ or with a foster family) and appropriate to the VCFN's condition of vulnerability and / or degree of disability. • Identified VHTs are accommodated at the Centre for VHTs in Skopje, which is under the competences of the MLSP. ➤ Considering the vulnerability of VCFNs, the type and degree of their physical or mental disability, the accommodation service provider will take into consideration the following circumstances when selecting the type of accommodation for VCFNs: <ul style="list-style-type: none"> • The type of accommodation facility is to fulfil the criteria of a universal design appropriate to the needs of VCFNs and the type and degree of their disability. • The staff of the institution where VCFNs are to be accommodated must be trained to work with persons with physical and mental disabilities. • The guardian of a VCFN must participate in the selection of the type of accommodation and must stay in contact with the VCFN and the institution in which they are accommodated in order to protect their rights.

¹⁹ Article 11 of the CRPD.

²⁰ Articles 125–128 of the Law on Family.

²¹ For example, a safe house that is currently managed by the Jesuit Refugee Service, or a safe houses run by another IO/CSO.

SOP 3:**REGULATING THE STATUS OF VCFNs****SOP 3: MEASURE 1: LEGAL ADVICE AND INFORMING VCFNs ABOUT THE PROCEDURE FOR REGULATING THEIR STAY**

WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> Informing VCFNs in their mother tongue, or in a language they understand, about the formal and legal aspects of the procedure, the stages of the procedure, the type and manner of regulation of their stay, the purpose of regulating their status and the benefits of such regulation. This should enable VCFNs to understand the procedure so that they can freely express their will and give their consent, taking into consideration their best interest. Relevant information is to be provided to VCFNs by legal representatives trained in procedures for regulating their stay (e.g., right to asylum, right to temporary residence). This information is to be given in the presence of an interpreter able to translate the information into the language that the VCFN speaks or understands, or in the presence of a sign language interpreter for VCFNs who are deaf or have a hearing impairment.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> The IMSWC/ guardian and a professional team. CSO/ MYLA/ authorized legal representative The MoJ/ using the institute of free legal assistance, UNHCR or other CSO or IO that provides legal assistance and interpretation services The National Association of the Deaf and of Persons with Hearing Impairments, List of Sign Language Interpreters.
WHEN:	Within the shortest possible period following reception, i.e. before the filing of the application for regulation of the stay.
HOW:	<p>➤ <u>In cases of VCFNs who have severe intellectual or mental disabilities</u> (i.e. do not have legal capacity) and have been appointed a guardian, the process of informing the person is not to be conducted because that the decision on the regulation of their stay is made by their guardian.</p> <p>➤ <u>In cases in which, owing to formal legal aspects, it is necessary to officially verify the legal capacity of a VCFN</u>, the in-line SWC that is processing the concerned VCFN institutes a procedure with the relevant Commission at the MoH for establishing the degree of intellectual or mental disability.</p> <p>➤ <u>In cases of child-VHTs</u>, the appointed guardian, together with the legal representative and the interpreter, are to inform the child VHT about their right to temporary residence,²² about the obligations arising from the right to temporary residence, about the importance of temporary residence for the exercise of the child-VHT's right to non-pecuniary damages, and about details relating to participation in a criminal procedure against perpetrators of trafficking in human beings.</p> <p>➤ <u>Legal representatives are selected</u> from a list kept by the MoJ of lawyers providing free legal assistance / legal representatives, and from a list of lawyers of the MYLA who have been trained to provide legal counsel to asylum seekers.</p> <p>➤ <u>Other VCFNs are to be informed</u>, within the shortest possible period after their reception, about the following:</p> <ul style="list-style-type: none"> the legal procedure for regulation of their stay details about the stages of the procedure the goals of determining their status as VCFNs and the benefits of this status <p>➤ VCFNs are to be provided with information in a manner appropriate to their age, maturity, and country of origin.</p> <p>➤ The provision of information/legal advice is intended to enable VCFNs to understand the purpose of the procedure so that they can express their will and form and present their opinion.</p>

²² Article 80 of the LF.**SOP 3: MEASURE 2: PROCEDURE FOR REGULATION OF THE STAY**

WHAT:	<p>➤ This is a group of decisions, procedures and measures undertaken by in-line institutions and responsible persons in charge of processing VCFNs whose stay in the Republic of Macedonia has not yet been regulated.</p>
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> A guardian appointed by the SWC/IMSWC The MoI/DBAM/RC for BA/SCBCMFNR The MoI-CSD-AS UNHCR-advisory-interpretation assistance²³ MYLA legal assistance provided by an authorised legal representative²⁴
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> Filing an asylum application or an application for temporary residence must be conducted within the shortest possible period, while taking into consideration the best interests of the VCFN. The filed application must be processed within the shortest possible period.
HOW:	<p>➤ Upon request of the guardianship authority, and in light of the vulnerability of VCFNs, all procedures for the regulation of the stay of a VCFN with physical, intellectual or mental disabilities will be conducted in the place where the concerned VCFN is accommodated.</p> <p>➤ <u>VCFNs may regulate their stay on the following grounds:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Right to temporary residence on humanitarian grounds²⁵ Right to asylum²⁶ Right to temporary residence on grounds of temporary protection²⁷ <p>➤ <u>The procedure for regulating the stay of a VCFN who has been appointed a guardian is as follows:</u></p> <p>➤ <u>If the guardian appointed for the VCFN decides to regulate the stay of the VCFN on humanitarian grounds, then the legal guardian undertakes the following steps:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Prepares an Application for the issuance-extension of the temporary residence permit²⁸ <i>Ex officio</i> submits the prepared application to the MoI-RC for BA, SCBCMFNR²⁹ Having received an Application for the issuance-extension of a temporary residence permit, the MoI-RC for BA, SCBCMFNR processes the Application in an urgent procedure, considering the fact that the application has been filed for/by a VCFN. The procedure for photographing and taking fingerprints of the applicant-VCFN is organized and applied <i>ex officio</i> by the in-line organizational unit at the MoI-SCBCMFNR. If the VCFN cannot be brought to the premises of the MoI, the photographing and taking of fingerprints is conducted in the place where the concerned VCFN is accommodated. In case additional consultations are necessary in the course of the assessment of the grounds to grant temporary residence, then the guardian of the VCFN is urgently contacted for such consultations/talks. Following the processing of the Application, the MoI-RC for BA-North-SCBCMFNR issues a decision granting temporary residence.³⁰ A temporary residence permit is issued with a validity period of up to one year.³¹ <p>➤ <u>In case the appointed guardian and the professional team and the IMSWC decide to regulate the stay by filing an Asylum application, then the legal guardian undertakes the following steps:</u>³²</p> <ul style="list-style-type: none"> Prepares an Asylum application (LATP Form No. 2)³³ Personally submits the Asylum application to the MoI, CSD, AS <p>➤ <u>The procedure for granting asylum for other VCFNs is as follows:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> At border crossings, or at any PS of GC, VCFNs may verbally present the application for asylum, in which case a Report on the receipt of a verbal application for asylum is prepared (see Annex 12) The VCFN files the written asylum application with the AS (see Annex 9) Following the receipt of the asylum application, the in-line body, i.e. the MoI/CSD/ AS, processes the application within the shortest possible period.³⁴

²³ Article 13 of the LATP.²⁴ Article 14 of the LATP.²⁵ Article 80, paragraph 1, sub-paragaphs 2 and 4 and paragraph 2 of the LF.²⁶ Article 2 of the LATP.²⁷ Article 62 of the LATP.²⁸ Annex 8: Application for issuance / extension of a temporary residence permit.²⁹ Article 51, paragraph 2 of the LF.³⁰ Annex 11: Decision granting temporary residence.³¹ Article 80, paragraph 2 of the LF.³² Article 22a of the LATP.³³ Annex 9: Asylum Application.³⁴ Article 34 of the LATP.

SOP 3: MEASURE 3: CONDUCTING AN INTERVIEW AS PART OF THE ASYLUM PROCEDURE	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ In pursuing the asylum procedure, the AS is to take into consideration the special needs of vulnerable persons.³⁵ ➤ The procedure must be commenced and completed within the shortest possible period.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • MOI/CSD/AS, • MLSP/SWC/IMSWC • Interpreter (UNHCR) • Sign language interpreter (NADPHI) • Legal representative (MYLA, MoJ AND OTHER CSOs and IOs) • UNHCR
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Within the shortest possible period following the filing of the asylum application.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Taking into consideration the sensitivity of VCFNs, and in accordance with the provisions of Article 23a of the LATP:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Within 15 days at most, the AS is to issue the asylum applicant with an identification document confirming that the person is an asylum applicant.³⁶ • The AS assesses the grounds of the application in accordance with the provisions contained in Article 23a of the LATP. • The AS conducts the interview with the VCFN in a manner and in a place that takes into consideration the vulnerability of these categories of persons, further taking into consideration all previous documents prepared by responsible persons who have conducted the identification stage of the procedure, in order to avoid re-victimization of the VCFN. • For a VCFN who is deaf or has a hearing impairment, the AS conducts the interview with the VCFN with the assistance of a sign language interpreter. • In the case of VCFNs who have been appointed a guardian owing to their severe intellectual or mental disability, the interview is conducted with the appointed guardian of the VCFN. • In assessing the grounds of the application, the AS will take into consideration the condition of vulnerability of the VCFN and, upon the eventual recommendation of the guardian, the AS may adopt a decision regarding the application even without a previously conducted interview. • In case additional explanations and clarifications are needed for assessing the application, such explanations and clarifications are to be requested during an interview with the guardian and authorized legal representative of the VCFN. ➤ <u>Based on the facts and evidence established during the procedure, the AS may issue the following types of written documents:</u>³⁷ <ul style="list-style-type: none"> • Decision recognizing the status of a refugee • Decision recognizing the status of a person under subsidiary protection • Decision denying the asylum application ➤ A VCFN whose status as a refugee has been recognized is issued a travel document with a two-year validity period upon the request of the concerned VCFN. ➤ In the case of VCFNs who have been appointed a guardian, the guardian files the application for the issuance of a personal identification document and a travel document.³⁸

SOP 4: LOCAL INTEGRATION AND LONG-TERM ASSISTANCE

SOP 4: MEASURE 1: LONG-TERM ASSISTANCE PLAN

WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ The planning of measures and activities to be undertaken by in-line institutions and local self-government units with a view to protecting the rights of VCFNs in accordance with international conventions and domestic legislation, with the ultimate goal of their local integration within the system until their voluntary repatriation. ➤ <u>The long-term assistance plan is to contain provisions regarding the following matters:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Individual assessment • Guardianship • Accommodation • Psycho-social support • Healthcare • Education/training • Legal assistance • Interpreter
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • PIIMSWC/Guardian/professional team • MES • MoH • IOs/UNHCR • RCRM • CSOs/MYLA
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Following the regulation of the stay • Following the needs assessment
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ The long-term assistance plan for VCFNs is an individual document, which is to be based on a previously prepared needs assessment of the VCFN. ➤ The plan is to be based on an individual assessment, which takes into account the following factors: <ul style="list-style-type: none"> • The age of the VCFN • The type and degree of disability • Gender • Emotional condition • Family background ➤ The guardian/professional team responsible for the VCFN must be trained in processing VCFNs, taking into account the special vulnerability of this category, and the type and degree of disabilities that VCFNs may have. ➤ An individual needs assessment is to be prepared for each individual VCFN, taking into consideration the person's specific features, his/her condition, the circumstances in which the VCFN has been received and the situation in their country of origin.

³⁵ Article 23a of the LF.

³⁶ Article 40, paragraph 1 of the LATP.

³⁷ Article 31, paragraph 1 of the LATP.

³⁸ Article 42, paragraph 1 of the LATP.

SOP 4: MEASURE 2: ACCOMMODATION	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Finding the best solution, within the legal possibilities, that will best fit the type and degree of vulnerability or disability, in the best interest of VCFNs, and which will establish living conditions to enable VCFNs to satisfy their personal needs and their dignified integration in social life. ➤ Finding the best solution that takes into account the specific features of this vulnerable category, their vulnerability, the type and degree of disability—a solution that is humane, supports the VCFNs dignity, and is based on an individual approach in its design.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • MLSP • IMSWC/Guardian/professional team • CSOs/IOs.
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Within the shortest possible period following the regulation of the stay.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> • The choice of the manner and form of accommodation of VCFNs who have been appointed a guardian is made, i.e. the decision in this respect is adopted by the guardian/professional team, on the basis of legal solutions provided by the Law on Social Protection for persons with disabilities, and of currently applicable legal solutions, available capacities and forms of accommodation offered by the MLSP. • Factors contained in the needs assessment and risk assessment must be taken into consideration before the decision on the type and form of accommodation is made. • A long-term solution is to be found in selecting accommodation that will provide VCFNs with living conditions appropriate to their vulnerability and/or type and degree of disability. • In choosing a foster family for the accommodation of a VCFN it is essential to take into account the specific features of the individual VCFN, their country of origin, the language they speak or understand, their religion, family background, personal qualities and skills. • The ideal solution is to select a foster family of the same ethnic affiliation and/or from the same country of origin as the VCFN. • An especially important factor in providing quality living conditions for VCFNs is the proper training of foster families.

SOP 4: MEASURE 3: HEALTHCARE³⁹	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ensuring access to healthcare during the stay of VCFNs in the Republic of Macedonia. ➤ Access to primary, secondary and tertiary healthcare services.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MLSP • The MoH • The RCRM • IOs and CSOs
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • As of the moment of reception. • Following the regulation of the stay.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VCFNs have the right to access to healthcare, in accordance with the legal regulations of the Republic of Macedonia, throughout the course of the entire process of identification, local integration, reintegration and/or repatriation. ➤ In light of the fact that VCFNs are sensitive and vulnerable categories of persons, some of whom have disabilities, healthcare will be provided in line with their requirements and the previously prepared needs assessment.

SOP 4: MEASURE 4: EDUCATION/VOCATIONAL TRAINING	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> • The right of access to the education system in the Republic of Macedonia, to learning the Macedonian language and to vocational training, with a view to successful local integration. • Learning the Macedonian language is an important precondition for inclusion in the education process and vocational training and for successful local integration.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MES/ Bureau for Education Development • The MLSP/SWC/IMSWC • CSOs/IOs
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • After the regulation of the stay and the determination of the status.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> • Learning and being able to communicate in Macedonian language is a precondition for successful inclusion in the education process and for the vocational training of VCFNs. For this reason, classes in Macedonian language are organized. The language of instruction in such classes, for the purposes of explanation, will be a language that the VCFNs understand or speak. • Macedonian language classes are taught following a previously defined curriculum for persons with disabilities, in accordance with the type and degree of disability and using a relevant teaching methodology defined by the MES / the Bureau for Education Development, • The guardian/professional team continually follow the progress of VCFNs, exercising due care for the VCFNs' needs and desires. • CSOs/IOs can help the inclusion of VCFNs in the education process.

³⁹ Article 84 of the LSP.

SOP 5: REPATRIATION/ VOLUNTARY RETURN

SOP 5: MEASURE 1: GROUNDS FOR RETURN

WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ The following are the legal grounds upon which a VCFN may be returned to their country of origin or to a third country from which they have arrived in the Republic of Macedonia or in which they have previously enjoyed protection: <ul style="list-style-type: none"> • A final decision rejecting the VCFN's application for asylum.⁴⁰ • Upon cessation of the VCFN's right to asylum in the Republic of Macedonia, and/or on other grounds once the Decision in this respect has become final.⁴¹ • Voluntary return of a foreign national whose right to international protection has been recognized. • Upon cessation of the VCFN's right to temporary residence (Article 86 of the LF). • On grounds of concluded international treaties on the readmission of persons who are staying in the Republic of Macedonia without authorisation. • Expulsion of the VCFN.⁴²
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The Mol/DBAM/RC for BA • The IOM (only in cases of voluntary return) • UNHCR and other IOs.
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Following a final Decision denying the asylum application. • Once conditions have been fulfilled following the adoption of a final Decision on the cessation of the asylum and other grounds in accordance with the LATP. • After the Mol has issued a Decision ordering the person to leave the Republic of Macedonia within a given period.⁴³
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ The procedure for the return of VCFNs who have stayed in the Republic of Macedonia must be pursued only on a voluntary basis.⁴⁴ ➤ The forced return and deportation of VCFNs is prohibited.⁴⁵ ➤ The forced deportation of a foreign national is prohibited (Article 107 of the LF). ➤ Any form of discriminatory treatment is prohibited. ➤ A foreign national may not be deported to a country where his/her life or freedom would be threatened due to his/her race, religion or nationality, membership of a social group or political opinion, or where he/she would be subjected to torture, inhuman or degrading treatment or punishment.

⁴⁰ Article 31 of the LATP.

⁴¹ Article 38 of the LATP.

⁴² Article 105 of the LF.

⁴³ Article 105 of the LF.

⁴⁴ Article 61 of the LATP.

⁴⁵ Article 32, paragraph 1 and Article 33, paragraph 1 of the Convention relating to the Status of Refugees.

SOP 5: MEASURE 2: UNDERTAKING MEASURES FOR THE RETURN

WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ After the conditions for the return of the VCFN have been fulfilled and the VCFN has expressed their consent to their return, it is necessary to undertake the following activities: <ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Preparation of a Plan⁴⁶ of measures and activities for the implementation of the decision to repatriate a VCFN, including:</u> • A security assessment of the risks to the life and safety of the VCFN in the country of return, as well as of the risk of the VCFN suffering discrimination • A health status assessment • The need for the VCFN to be accompanied • The selection of the mode of transportation and travel route • Required funds for the VCFN's personal needs during transportation • The provision of travel documentation for the VCFN
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • Mol/RC for BA • MFA • MLSP/SWC • RCRM • IOM/UNHCR and other IOs
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Immediately after the issuance of the Decision for repatriation.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ After the Mol has issued a Decision that legal conditions have been fulfilled for repatriation of the VCFN, the Mol informs the in-line SWC about the Decision and the in-line SWC accordingly processes the concerned VCFN. ➤ The in-line SWC institutes a procedure for acquiring the consent of the country of return, i.e. it communicates with in-line institutions of the country of return. The communication is channelled through the MFA of the Republic of Macedonia. ➤ A Report on the handing over of the concerned person is always prepared upon the handing over of the VCFN by the in-line body, regardless of whether such handing over takes place in the Republic of Macedonia or in the country of return. The Report is to contain the following information: <ul style="list-style-type: none"> - The personal data of the VCFN, their date of entry and period of stay in the Republic of Macedonia, type of vulnerability, and the protection measures and services that have been provided - The names of the in-line institution and responsible person in the Republic of Macedonia - The names of the in-line institution and responsible person in the country of return ➤ Considering the vulnerability of this category of persons, including their physical or mental disability, the decision for repatriation is an especially sensitive issue, and in adopting such a decision it is necessary that in-line institutions and responsible persons plan and undertake a set of measures and activities aimed at facilitating the repatriation. ➤ As regards persons with disabilities who have been appointed a guardian, the guardian is fully involved in the adoption of the Decision for repatriation, as well as in the preparatory activities and in the implementation of the Decision. ➤ Given that an individual case-by-case approach is applied in this context, it would be best to prepare a Plan of measures and activities for the implementation of the Decision for repatriation. The plan is to cover the following: <ul style="list-style-type: none"> • The measures to be undertaken • The in-line institution and responsible person who will implement the planned measure • The timeframe for the implementation of the Decision

⁴⁶ Annex 14: Plan of measures and activities for the implementation of the Decision for repatriation of VCFNs.

SOP 6: CRIMINAL PROCEDURE

SOP 6: MEASURE 1: ACCESS TO JUSTICE

WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ In a criminal procedure, VCFNs may have the status of: <ul style="list-style-type: none"> • a defendant • witness • a victim/witness ➤ Ensuring a VCFN's access⁴⁷ to justice in a manner and to the extent set forth for nationals of the Republic of Macedonia, and ensuring the exercise of rights in specific cases in accordance with international conventions and domestic legislation.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MoI • The Public Prosecutor's Office of the Republic of Macedonia • The judiciary • The MoJ • The MLSP/SWC/IMSWC • UNHCR and other IOs • MYLA and other CSOs
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Immediately after the first contact and reception • In cases of deprivation of freedom / detention • In the course of the asylum procedure • During criminal procedures in which a VCFN may be a witness, victim, or defendant. • During the repatriation procedure.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ In-line institutions are to ensure VCFNs have access to justice by providing the following: <ul style="list-style-type: none"> • Legal information/ informational legal brochures • Access to free legal assistance • Use of the institute of free legal assistance and exemption from court fees for the underprivileged • In the case of VCFNs who have been appointed a guardian by the MLSP/SWC, and owing to the type and degree of their physical, intellectual or mental disability, it is not possible to pursue relevant legal procedures at the premises in the court's circuit or the circuit of the Public Prosecutor's Office, and therefore procedures are to be pursued in the place where the concerned VCFN is accommodated, upon the request of the SWC.

SOP 6: MEASURE 2: DEPRIVATION OF FREEDOM/DETENTION

WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Considering the vulnerability of this category of persons and the type and degree of their disability, the measure of deprivation of freedom and detention is to be applied only in exceptional cases as set forth under the LCP. ➤ In the application of such a measure, the rights of VCFNs must be respected in accordance with international conventions, as follows: <ul style="list-style-type: none"> • The prohibition of torture or other cruel or inhuman treatment or punishment. • The prohibition of unlawful and arbitrary deprivation of freedom: the deprivation of freedom and the prison sentence must be in accordance with the law and must be applied only as a measure of last resort and for the shortest possible period. • The prohibition of any form of discriminatory treatment. • In case of detention, the detention facilities must be appropriate and take into consideration the vulnerability, type and degree of disability of the VCFN. • The right to medical assistance and care. • The right to expeditious legal assistance and the right to revision of the legality of the deprivation of freedom within the shortest possible period.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MoI • The Public Prosecutor's Office, • The MoH • The MoJ • The MYLA and other CSOs • UNHCR
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Before, during and after the application of the measure of deprivation of freedom and detention.

⁴⁷ Article 16, paragraphs 1 and 2 of the UN Convention Relating to the Status of Refugees and its Protocol.

SOP 6: MEASURE 3: PARTICIPATION OF A VCFN IN A CRIMINAL PROCEDURE IN THE CAPACITY OF A DEFENDANT	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VCFNs may be defendants in cases in which there are reasonable grounds to suspect that such persons have committed a crime, which is prosecuted <i>ex officio</i>. ➤ The rights of VCFNs in a criminal procedure are protected by ensuring the following: <ul style="list-style-type: none"> • Application of the principle of not imposing penalties on the victims of trafficking in human beings for their involvement in unlawful activities, to the extent that they have been compelled to be involved.⁴⁸ • Observation of the VCFN's right to expeditious legal assistance and to revision of the legality of the deprivation of freedom within the shortest possible period. • The prohibition of torture or other cruel or inhuman treatment or punishment. • The prohibition of unlawful and arbitrary deprivation of freedom: the deprivation of freedom and the prison sentence must be in accordance with the law and be applied only as a measure of last resort and for the shortest possible period. • In case of detention, VCFNs are to be placed in detention facilities that are appropriate to their vulnerability and type and degree of disability. VCFNs must be enabled to have correspondence with their family, • Observation of the right of VCFNs to have their legal representative participate in all stages of the procedure. • Observation of the right of access of UNHCR representatives to detained VCFNs.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • The MoI • The Public Prosecutor's Office • The MoH • The MoJ • UNHCR and other IOs • The MYLA and other CSOs
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • Immediately after the deprivation of freedom of a VCFN. • In the course of the application of the detention measure.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> • The legal representative and guardian must be in contact with the VCFN for the purpose of protecting their rights. • The in-line institution that has implemented the measure is to ensure the protection of the rights of the VCFN in accordance with domestic and international regulations. • Prohibition of torture or other forms of inhuman treatment and torture, • In the course of the application of the measure, the Public Prosecutor's Office is to review the justification for continuing the measure, i.e. whether the continuation of the measure is necessary for the successful pursuance of the criminal procedure. • The UNHCR, the UN Committee against Torture, and the Ombudsman are to be ensured access to VCFNs.

SOP 6: MEASURE 4: PARTICIPATION OF VCFNs IN A CRIMINAL PROCEDURE IN THE CAPACITY OF A WITNESS/VICTIM	
WHAT:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ According to the LCP, VCFNs may also participate in criminal procedures in the capacity of witnesses: <ul style="list-style-type: none"> • In a procedure against perpetrators of the crime of smuggling migrants and of the crime of trafficking in human beings. • In a procedure against perpetrators of other crimes prosecuted <i>ex officio</i>. ➤ As victims / witnesses, VCFNs may participate in criminal procedures: <ul style="list-style-type: none"> • As a party damaged as a consequence of the perpetrated crime. • As a victim of the crime of trafficking in human beings. • VCFNs as victims/witnesses have the right to compensation of material and non-material damage as VHTs.
WHO:	<ul style="list-style-type: none"> • IMSWC/SWC/Guardian • MoJ / use of the institute of free legal assistance • Authorized legal representative (MYLA and other providers of legal assistance) • UNHCR and other IOs
WHEN:	<ul style="list-style-type: none"> • At all stages of a criminal procedure.
HOW:	<ul style="list-style-type: none"> • VCFNs are to appear as witnesses only in exceptional cases in which they are the only witnesses and there is no other material evidence in the procedure against the perpetrators. • In the case of a VCFNs who has been appointed a guardian, before the witness gives his/her testimony the guardian and the authorized legal representative are to prepare the witness in a manner and using a language the witness understands and that is appropriate to the witness's age and maturity to ensure the witness understands the significance of the procedure. Before giving their testimony, a VCFNs may invoke relevant provisions of the LCP⁴⁹ before the Public Prosecutor, before the judge in a preliminary procedure, or before the judge at the main hearing. • In cases in which a VCFN is a victims of a crime, the authorized legal representative institutes a procedure for damage compensation of the victim on grounds of consequences arising from the crime. • The authorized legal representative and the guardian participate together with the VCFN in the entire procedure in order to inform the VCFN and to protect his/her rights and interests.

⁴⁸ Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (2005).

⁴⁹ Article 54 of the LCP, Procedure for hearing vulnerable categories of witnesses.

ANNEXES:

- ANNEX 1: Questionnaire for Identification of VCFNs
- ANNEX 2: Guidelines for Conducting Interviews with VCFNs
- ANNEX 3: Preconditions and Skills for Successful Interviews with VCFNs
- ANNEX 4: Indicators for Identification of Victims of Trafficking in Human Beings
- ANNEX 5: Assessment of the Needs of and Services Required by Identified VCFNs
- ANNEX 6: Domestic and International Legislation and EU Directives upon which these SOPs are Based
- ANNEX 7: Initial Risk Assessment
- ANNEX 8: Application for Issuance /Extension of Temporary Residence Permit
- ANNEX 9: Asylum Application
- ANNEX 10: Observance of Fundamental Principles by Service Providers
- ANNEX 11: Decision Granting Temporary Residence
- ANNEX 12: Report on the Receipt of a Verbal Asylum Application
- ANNEX 13: List of In-Line Institutions and Persons Responsible for Processing VCFNs Envisaged in these SOPs for Processing VCFNs
- ANNEX 14: Plan of Measures and Activities for Implementation of a Decision for the Repatriation of VCFNs
- ANNEX 15: List of Sign Language Interpreters

ANNEX 1: QUESTIONNAIRE FOR IDENTIFICATION OF VCFNs

<p>➤ This Questionnaire is designed to help police officers of the MoI and service providers in the initial identification of VCFNs found upon entry into or within the territory of the Republic of Macedonia.</p>	
1. Date of the interview:	Place:
2. Interview conducted by:	Organizational Unit:
3. Interpreter:	Interpreter's contact information:
<p>➤ Before starting the interview, VCFNs need to be informed that the purpose of the interview is to facilitate the provision of the assistance and protection they need, with a focus on urgently required assistance. ➤ Information provided during the interview is confidential and may be shared only with the consent of VCFNs and will have no impact on the further procedure for regulation of the stay of VCFNs.</p>	
ПОТРЕБНИ ИНФОРМАЦИИ	INFORMATION ACQUIRED FROM THE INTERVIEWED PERSON
1. Name: 2. Surname:	
3. Mother tongue: 4. Other languages the person can use:	
5. Gender:	male female
6. Date of birth: (day/month/year)	(note if the person is a minor below 18 years of age)
7. Place of birth:	City: State:
8. Nationality:	
9. Current place of residence:	City: State:
10. Does the person possess a travel document (TD) or other valid personal identification document? a) Number of TD b) Date of issue c) Date of expiry d) Place of issue e) If the person does not possess a TD, what are the reasons for this?	Yes No a) b) c) d) e)
11. Children travelling accompanied by another person:	Information about the child: 1. Name and Surname: 2. Date of birth: 3. Gender: 4. Relation to the person accompanying the child/guardian: Information about the person accompanying the children/guardian: 1. Name and Surname: 2. Date of birth: 3. Gender: 4. Relation to the child:

ANNEX 2: GUIDELINES FOR CONDUCTING INTERVIEWS WITH VCFNs:

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interviewing VCFNs requires careful consideration and timely collection and verification of all facts in the case of the VCFN. ➤ At all times, priority is to be given to the needs, safety and welfare of VCFNs. ➤ VCFNs are to be interviewed in a sensitive manner, preferably by specialized personnel trained for work with VCFNs. ➤ There are a large number of basic guidelines that facilitate successful interviews, of which some of the most important are as follow: 	
Protection of privacy:	<ul style="list-style-type: none"> • Interruptions during the interview should be reduced to a minimum.
Securing of the intimate area	<ul style="list-style-type: none"> • Respecting the personal integrity and dignity of the individual by the person conducting the interview, including prohibition for touching, hugging, or imposing any other close and direct contact which would signify violation of the intimacy of the VCFN.
Relaxing the interviewee:	<ul style="list-style-type: none"> • Emotions and stress have a large role in any type of interview. • The interviewer has the difficult task of conducting the interview with a person experiencing discomfort. • An interview that commences in a non-threatening situation can have a calming effect. • By avoiding negative feelings and strengthening positive feelings, the interviewer can more easily deal with the emotions expressed by the interviewee.
Defining the goal:	<ul style="list-style-type: none"> • The interviewer should ask the questions carefully, bearing in mind that the purpose is to collect information, and as much as possible basic information (for example to establish whether the person belongs to any of the categories of VCFN).
Good interviewing techniques:	<ul style="list-style-type: none"> • The manner in which questions are asked is equally important, i.e. as you would like such questions to be asked of yourself. • Use open questions, and not questions to which the interviewee can avoid providing the expected answer. • Make sure that the tone of your voice is not aggressive or sarcastic. • In addition, make sure that the wording you use in asking the questions can be easily understood; avoid unnecessarily complex and technical wording.

Leave the interviewee to speak by himself/herself:	<ul style="list-style-type: none"> One of the greatest mistakes an interviewer can make is to speak too much. The correct assessment of the person or the collection of information about the case depends on your allowing the interviewee to talk freely in a controlled situation. The interviewer should control but not dominate the interview.
Be a good listener:	<ul style="list-style-type: none"> A good interviewer must be a good listener. Interviewers must discipline themselves to focus on what needs to be said and how to say it. Interviewers should not browse upcoming questions or analyse the answers before the person has finished speaking. Interviewers should not predict what answers they will receive.
Body language:	<ul style="list-style-type: none"> Calm body language is very important in order to gain the trust of the person invited for an interview. Be aware of your body language in conducting the interview in order to make sure that your body language does not express a threat or impatience but instead show encouragement for the interviewee.
Do not incite the answers given:	<ul style="list-style-type: none"> The interviewer must not show his/her emotions and must not mix his/her personal feelings with the interview. The interviewer must not show disgust if certain answers are repulsive or disbelief if some answers seem implausible.

ANNEX 3: PRECONDITIONS AND SKILLS FOR SUCCESSFUL INTERVIEWS WITH VCFNs:

The successful interview and identification of VCFNs requires certain skills and the fulfilment of certain prerequisites:	
Urgency:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Timely and successful identification means timely referral to the in-line institution that will provide the initially required assistance, healthcare, humanitarian assistance and safety.
Humane approach:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Profiling and identification needs to be based on an individual approach that takes into consideration the individual features of each person and category separately. • In the transportation stage, upon reception/initial contact, VHTs used for sexual, labour or other type of exploitation always travel with the trafficker/member of the criminal group perpetrating the crime of trafficking in human beings. Therefore, in profiling these VCFNs one should bear in mind the fear that the VHT is experiencing, which requires that the VHT be accommodated in a safe location. • Children, as the most vulnerable category, require the most sensitive approach to be applied during the interview, which should always be conducted in a manner which ensures that: <ul style="list-style-type: none"> ○ Facilities are adjusted for work with children. ○ The interview is conducted by a person especially trained for work with children. ○ The interviewer is of the same gender as the interviewee. • Women and girls are often victims of sexual violence during their migration from the country of origin to the country of destination. This fact must be taken into consideration by the interviewer, who always must be a woman when women and girls are interviewed. The interviewer must establish a close protective relationship of trust in order to get sincere/genuine answers and information. • When interviewing pregnant women it is especially important to get information about the pregnancy (wanted pregnancy / resulting from violence / healthy pregnancy / pathological pregnancy) so that the most urgent needs for initial assistance and protection are established. In addition, any suspicions must be examined and eliminated as to whether the case at hand could be a possible case of trafficking, i.e. selling the child after birth with a view to the child's illegal adoption in the country of destination.

	<ul style="list-style-type: none"> Persons with disabilities: knowledge about the type and degree of physical or mental disability is required in order to establish the needs for urgent initial assistance and protection. It is best if professionals are engaged based on their specialities (medical professionals: orthopaedics specialist or a surgeon to establish the degree of physical disability, a sign language interpreter, Braille readers/writers, neuropsychiatrist to establish the degree of mental disability), The elderly: determining the age, health status and social anamnesis are the key indicators that help define the needs of the elderly. The elderly are vulnerable in terms of fearing the uncertainty of what the future might hold, especially if they are not accompanied by anyone. LGBTI persons may be subjected to discrimination, physical violence and sexual harassment both in the country of origin and during the travel itself. Therefore, the interview should be conducted in a manner that respects their sexual orientation, which on its part helps determine their protection needs.
Skills:	<ul style="list-style-type: none"> The interviewer is to be trained to use methodologies and techniques for interviewing VCFNs and needs to be trained about domestic and international legal instruments regarding the rights of VCFNs.
Interpreter/Translator:	<ul style="list-style-type: none"> An interpreter that speaks the mother tongue of the interviewed person is the best precondition for an efficient interview. However, it is not always possible to provide interpreters for the language spoken by the interviewee. It would be best to have a roster of interpreters. In the case of people with a physical disability (the deaf, persons with hearing impairments and blind persons), it is necessary to engage sign language interpreters or Braille readers / writers (see Annex 15⁵⁰).
Appropriate environment:	<ul style="list-style-type: none"> The facilities need to be equipped in an appropriate manner that creates an acceptable and pleasant environment for VCFNs in which they can communicate with the interviewer without being imposed to discrimination.

**ANNEX 4:
INDICATORS FOR THE IDENTIFICATION OF VICTIMS OF
TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS**

**INDICATORS
FOR THE IDENTIFICATION OF VICTIMS
OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS**

⁵⁰ Annex 15: List of Sign Language Interpreters.

Skopje, 2014

CONTENTS

1. Identification of victims of trafficking in human beings
2. Set of indicators for identification of victims of trafficking in human beings
 - 2.1. Direct Indicators
 - 2.1.1. General Indicators
 - 2.1.2. Specific Indicators
 - 2.2. Indirect Indicators
3. Indicators for the identification of child-victims of trafficking in human beings
 - 3.1. General indicators for child-victims of trafficking in human beings
 - 3.2. Specific indicators for child-victims of trafficking in human beings

INTRODUCTION

Trafficking in human beings is a complex and multidimensional criminal and social problem that violates the fundamental human rights and freedoms of victims of trafficking in human beings. As a form of organized crime, trafficking in human beings violates constitutional and legal principles and standards of modern democratic societies.

All institutions / organizations need to dedicate greater attention to identifying and resolving the problem of trafficking in human beings at national, regional and international level, especially in light of the fact that the security of citizens is one of the fundamental needs and rights and an integral element of a quality life.

There is a need for defining indicators, although such practice, for identification of victims of trafficking in human beings, is already established and conducted by authorized and trained professionals in institutions or in civil society organizations on the basis of guidelines and using the identification form contained in these SOPs.⁵¹

The practical implementation of clear operative indicators, as a helpful tool/guide for successful and timely identification of victims, will assist in detecting crimes and facilitating appropriate and efficient criminal procedures, making relevant referrals, providing timely assistance and support to victims and enabling their inclusion in reintegration programmes.

Indicators for the identification of victims of trafficking in human beings are divided into two groups: **direct indicators**, intended for the identification of victims, and **indirect indicators** for the identification of potential victims. Direct indicators are divided into **general and specific indicators** according to the type of trafficking, but are different for **adults and for children** victims of trafficking in human beings.

1. IDENTIFICATION OF VICTIMS OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS

IDENTIFICATION is a process which uses a series of indicators to help acquire information (answers to interviews, material evidence, etc.) on the basis of which an assessment is made as to whether the person is a victim of trafficking in human beings.⁵² Following the identification of victims, necessary measures are undertaken for ensuring their physical security, as well as measures to ensure their rights, safety, and access to relevant assistance and support.

The issue of indicators for identification and referral of victims of trafficking in human beings is regulated by Measure No. 5, 'Identification', in the Standard Operating Procedures.⁵³

Indicators are 'indications/pointers/signs' that indicate possible trafficking in human beings and which are to be confirmed based on an analysis and assessment made of all gathered information, as well as based on the interview with and the behaviour of the person. Not all of the indicators stated below are present in every case of trafficking in human beings /children.

For several reasons (e.g. fear, physical/psychological trauma, etc.) it is often not possible to obtain comprehensive information immediately about the presence of direct indicators of trafficking in human beings (acts, means, purpose) that are necessary to identify a victim of trafficking in human beings. The identification is a long process consisting of several stages, and the victim is thus initially identified as a potential victim of trafficking in human beings.

How to use the indicators

The set of indicators may be used a practical guide for assessment by official persons⁵⁴/ organizations⁵⁵ that have contact with the victims or potential victims of trafficking in human beings.

One indicator can sometimes be transposed into one or several questions, while the answer could lead to a conclusion as to the existence or non-existence of a case of trafficking in human beings.

Using the indicators, it is necessary to collect information about the process of recruitment, transport, the means used in the abuse or exploitation of the person, working conditions, living conditions, violence, dependency, blackmail, personal freedom, fraud and payment (acts, means, purpose).

⁵¹ SOPs: revised document adopted by the Government of the Republic of Macedonia in 2010, p. 68.

⁵² A **victim of a criminal offence** refers to any person who has suffered some kind of damage as a consequence of the crime committed, including physical or mental injuries, emotional suffering, material loss or other violation or endangerment of the person's fundamental rights and freedoms. A **child victim of a criminal offence** refers to a juvenile under 18 years of age. Article 122 of the Criminal Code of the Republic of Macedonia.

⁵³ SOPs, revised document, adopted by the Government of the Republic of Macedonia in 2010.

⁵⁴ MoI-UTHBSM, MLS-P-SWC.

⁵⁵ Civil society organizations, which identify potential victims of trafficking in human beings.

Only in the cases when children are involved, and in accordance with the Palermo Protocol, the existence of the means of coercion are not necessary in order to identify a case of trafficking in children.

The defined indicators can be amended and supplemented in light of the evolving *modus operandi*, i.e. the manner of recruitment and exploitation of victims by traffickers; hence the need to amend and upgrade the indicators.

2. DIVISION OF INDICATORS FOR THE IDENTIFICATION OF VICTIMS OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS

Indicators for the identification of victims of trafficking in human beings are divided into:

- **Direct indicators**, which relate to the three elements contained in the definition of trafficking in human beings (with the exception of children for whom it is not necessary to establish indicators about the means used).
- **Indirect indicators** do not refer to the existence of the three elements of the definition of trafficking in human beings but are related to specific, incomplete, and combined information which is not sufficient to identify victims of trafficking in human beings.

In the case of potential victims of trafficking in human beings, the element that is most often missing is the element of duress or a lack of sufficient evidence. Potential victims of trafficking in human beings are identified using indirect indicators.⁵⁶ Potential victims are to have the same rights and receive the same treatment as identified victims of trafficking in human beings.

2.1 DIRECT INDICATORS FOR VICTIMS OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS

The definition of 'trafficking in human beings'⁵⁷ can be divided into three major groups of elements according to the crime: the **acts** undertaken in the course of trafficking in human beings; the **means** used by the traffickers; and the **purpose** of the traffickers in human beings.

All three elements must be present and interlinked in order to establish a case of trafficking in human beings (except in the case of child victims / potential victims).

Acts	Means	Exploitation
<ul style="list-style-type: none"> • Recruitment • Enticement • Transportation • Transfer • Receipt • Harbouring • Selling/buying victims of trafficking in human beings. 	<ul style="list-style-type: none"> • Threat against the life of the person, or against the life of a family member • Coercion • Abduction • Lies • Fraud (partial or full) • Deception • Use of force • Abuse of power • Giving or receiving payments • Abuse of the fact that a person is pregnant • Powerless/vulnerable • Has physical or mental disability 	<ul style="list-style-type: none"> • All forms of sexual exploitation • Pornography • Forced labour or servitude • Slavery or similar practice • Forced marriage • Forced insemination • Illegal adoption • Begging • Perpetration of petty crimes • Unauthorized transplant of human body parts

Direct indicators are divided into:

- general indicators
- specific indicators.

2.1.1 General indicators refer to factors that might indicate that persons are victims of trafficking in human beings. They are of a general character and are not applicable for all types of trafficking in human beings.

Age

The age range of persons who are suspected of being victims of trafficking in human beings depends on the type of exploitation.

Children are especially vulnerable to trafficking in human beings. They can be exploited in the sex industry, in illegal labour markets, for forced marriages, begging and petty crimes, as domestic 'slaves', for adoption and for the transplant of body parts.

Gender

The predominant victims of trafficking in human beings for purposes of sexual exploitation are women and girls. Trafficking in human beings may for these purposes be considered as a form of gender-based violence.

Victims of trafficking in human beings for the purposes of forced labour or labour exploitation include both men and women.

Location of origin, transit and destination

Victims come from developing countries or from countries in transition where possibilities are limited. Most often they are taken to developed countries for various purposes, although exploitation can also occur in the country of origin itself. The trend is that victims come from marginalized and vulnerable groups. Locations where victims have been found include: brothels, bars, nightclubs, call-girl agencies, private 'dance clubs', massage parlours and saunas, catering facilities, restaurants (the entertainment and hospitality industry), agriculture, livestock breeding or construction facilities, plantations, textile industry facilities, factories, mines, private homes/cleaning and maintenance services, etc.

Documents

Non-possession of personal identification documents, false identity or forged documents.

Transportation

The manner in which the victim has been transported /transferred.

Persons accompanying the victim

The victim is always accompanied by some person, which indicates control of the victim's transport.

Physical appearance

Physical injuries, broken bones, bruises, infections, dark bags around the eyes, certain tattoos on the body of the victim, inappropriate clothes and heavy makeup.

Indicators related to the behaviour of victims of trafficking in human beings

- The person is afraid to talk
- The person has been instructed what to say
- The person gives contradictory, incomplete and untrue information
- The person tries to escape
- The person stays away from the group of people in the facility where there has been a raid/inspection
- The person believes that he/she is being watched and followed
- The person allows others to speak on her/his behalf
- The person shows fear and anxiety
- The person reacts with rage, sudden onsets of anger and aggressiveness
- There are evident sudden changes in the behaviour of the person
- The person behaves in a deviant manner
- The person shows disorientation, confusion, or has phobias or panic attacks
- The person complains of sleeping disorders
- The person shows signs of depression
- The person shows signs of alcohol, drug or medication addiction
- The person does not trust authorities and refuses to cooperate
- The person is afraid that his/her status as a foreign national might be discovered
- The person protects the trafficker and his/her associates

Indicators related to the environment of victims of trafficking in human beings

- The people in the victim's environment (parents, relatives, friends, neighbours) suspect that he/she is a victim of trafficking in human beings

⁵⁶ Potential victim of trafficking in human beings is: a person for whom there are indications that he/she is a victim of trafficking in human beings, but who has not been formally identified as such by in-line bodies or who has refused to be formally identified as such.

⁵⁷ According to the Palermo Protocol and the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings.

- The person is isolated and does not show any attachment to their home
- The person has been discovered in a facility normally used for a certain type of exploitation
- The person has many new contacts and benefits from them (clothes, expensive mobile phones)
- The person is in contact with persons who are suspected of being linked to trafficking in human beings
- The place where the person is staying has special security systems (cameras, hiding places, bunkers, security)
- The person often travels and changes location
- The person acts in accordance with instructions he/she receives from someone else
- The person has stayed in the country longer than the allowed period for stay/ unregulated stay

Indicators related to certain unlawful acts:

Personal freedom

- The person's movement is limited
- The person is kept in isolation and under control
- The person moves accompanied by some other persons
- The person has limited contacts with their family and with other people outside their immediate environment
- The person is forbidden to leave the place where she/he works/stays
- The person is obliged to regularly contact the trafficker by phone
- All telephone contacts of the person are controlled and monitored

Payments

- The person receives/does not receive financial means or does not dispose with the same freely
- The person is paid less compared to other people working in the same establishment
- The debt of the person is continually increasing for various reasons
- The person repays the trafficker for travel, clothes, food, accommodation and similar costs
- The person is forced to work to pay off a certain amount of money per day or per week
- There are indications that the person has been bought or sold

Conditions for work

- The conditions for work of the person are in contravention of the conditions set forth in law (e.g., no employment contract, dangerous working conditions, no right to rest, no healthcare, etc.)
- The person has no possibility to negotiate the conditions for work
- Previously agreed upon conditions for work are not respected
- The person works under the threat of force or under duress
- The person works on the basis of a number of false promises

Conditions of stay

- The person is forced to live in the place where she/he works
- The person lives in conditions of bad hygiene with many people in small spaces
- The person pays high amounts for poor living conditions
- The person does not have access to any media outlets
- The person has no personal belongings
- The person hides from/avoids from official persons

Violence

- The person is subjected to various forms of violence
- The person has visible signs of violence having been inflicted on them
- The person is 'disciplined' with punishments
- The person must witness violence against other people in order that he/she 'learns her/his lesson'
- There are threats of violence against members of the person's family
- If the person resists, coercion and force are used against her/him
- The person is denied food and water

Dependence

- The person cannot communicate because she/he does not speak the language used in the given environment
- The person does not know the address of the place they work and live
- The person is dependent on traffickers for food, a place to stay, clothes, etc.

Blackmail

- The person is blackmailed with confiscated personal identification documents

- The person is blackmailed with the fact that her/his stay is not regulated
- The family of the person is blackmailed and intimidated
- The person is blackmailed by traffickers with the threat that information about the person will be made public that could damage their reputation or the reputation of their family
- The person is blackmailed with the threat that the authorities will be informed about illegal activities in which she/he has been involved

Recruitment

- The person has been recruited by an intermediary company in another country, or by a model agency, tour operator, dating agency, etc.
- The actual recruitment is done through a friend, partner, relative , member of the family or an acquaintance
- The person has been recruited through the conclusion of a fake marriage/ marriage of convenience
- The person has been kidnapped or abducted
- The person has been recruited via social networks

Deception

- Deception by promises of a high income
- Deception about the conditions of work
- Deception by promising a 'loving relationship'
- Deception by promising marriage

2.1.2 Specific indicators for certain types of exploitation of victims of trafficking in human beings:

SEXUAL EXPLOITATION

- Victims are most often women under 30 years of age
- Victims are moved to different buildings/facilities and locations
- Victims are found in nightclubs/hospitality industry facilities/individual facilities where they offer sexual services
- Victims have certain tattoos or other marks which indicate that they are the 'property' of traffickers
- Victims sleep in nightclubs/hospitality industry facilities where they provide sexual services
- Victims live and travel in groups, although they do not speak the same language
- Victims have only a few pieces of clothing and most of their clothes are intended for the performance of 'sexual work'
- Victims use slang or know profanities in the local language
- Victims are not allowed to refuse unprotected sex and/or violent sex,
- Victims do not have the right to stop working as prostitutes when they want to stop
- Victims are frequently pregnant and often have abortions
- Victims are prohibited from getting to know and become close with their 'clients'
- Victims have health problems caused by sexual abuse
- Victims often suffer from sexually transmitted diseases/infections

LABOUR EXPLOITATION

Victims of trafficking in human beings for purposes of labour exploitation typically work in the following areas: in livestock breeding farms/sheepfolds, agriculture or construction works, plantations, the textile industry, factories, plants, mines, private homes / cleaning and maintenance services, massage parlours, nightclubs, hospitality industry facilities, etc.

- They perform humiliating, dirty and dangerous work without proper protective equipment
- They are controlled in their jobs with video surveillance cameras
- They are held, locked up and isolated in remote locations without any transportation links
- They are not allowed to move freely
- They work long hours and days without any breaks, without days off, without the right to sick leave, contrary to conditions set forth in the national legislation, without the right to complain
- They are disciplined with (physical or pecuniary) punishments
- Their employer keeps their personal identification documents
- The employer does not possess any proper records or documents about their employment
- They are deceived about the legality of their work
- The employer is not able to submit any records about the payment of salaries to workers

- The employer does not provide any information about health and safety at work
- There are indications of violation of labour laws and laws on protection at work
- There are cases of chronic diseases as a result of forced labour
- The victims believe that they must work against their will
- They are afraid that their unregulated status in the country will be discovered

BEGGING AND PETTY CRIMES

Persons of different ages, especially children or adults, persons with disabilities, foreign nationals beg on the streets or perpetrate petty crimes.

- The victim is part of a group engaged in begging, pickpocketing and other forms of petty crime (they participate in certain activities of organized criminal groups)
- The victim is forced to perpetrate thefts if he/she does not bring in sufficient amounts of money by begging
- The victim is punished if they do not secure or steal sufficient amounts of money
- They move in groups when using public transport to move to other countries/places where they engage in begging and theft
- The victim has information about other persons involved in similar crimes in another country/place.

DOMESTIC SERVITUDE

- The victims live with the families that exploit them
- They eat their food separately from the family members
- They eat leftovers,
- They do not have private space and they sleep in an inappropriate room
- They never leave the house alone and do not communicate with anyone from the community
- They are subjected to offences, ill-treatment, threats and violence

3. INDICATORS FOR CHILD-VICTIMS⁵⁸ OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS

3.1 General indicators for the identification of child-victims of trafficking in human beings

- They have no contacts with their parents or guardians
- They do not possess any personal identification documents or possess forged documents
- They travel without being accompanied by a parent/guardian
- The adults with whom they live have their documents and the consent of their parents
- They lie about their age or do not know how old they are
- They do not attend school and cannot read or write
- They are neglected, hungry and shabbily or inappropriately dressed
- They do not have any healthcare
- They try to escape from official persons
- They seem scared, shy, exhausted and/or confused and show signs of physical and mental abuse
- They have evident changes in mood and exhibit behaviour that is not appropriate for their age
- They have old and new bruises on various parts of their body
- They do not have any friends
- They do not have time for playing
- They do not have freedom of movement
- They live in substandard conditions
- Their transport to the country/region of destination has been paid for by other persons to whom they must pay back the money in the form of free labour
- They do not have any money, or alternatively have large sums of money
- There are indications that they have been sold / bought

3.2 Specific indicators for the identification of child-victims of trafficking in human beings:

SEXUAL EXPLOITATION

- Child-victims of sexual exploitation are most often females

⁵⁸ A child-victim of trafficking in human beings is a victim below 18 years of age.

- They are accompanied by persons who control them
- There is information that they have had unprotected and /or violent sex,
- They refuse to speak about the fact that they are sexually exploited

LABOUR EXPLOITATION

Child-victims of trafficking in human beings for purposes of labour exploitation usually work in the following areas: livestock-breeding farms / sheepfolds, agricultural jobs, massage parlours, nightclubs, hospitality industry facilities, factories, plants, mines, plantations, etc.

- Their movement is controlled by other persons
- They perform jobs inappropriate for their age and in inappropriate conditions, with long working hours, without breaks or free time, and without application of labour legislation
- They are disciplined with physical/pecuniary punishments
- They have limited number of meals and their movement is limited
- The equipment and tools for their work are adjusted for use by children
- Victims show fear and anxiety and are submissive and/or scared
- They have been threatened with being reported to the authorities

BEGGING AND PETTY CRIME

Child-victims of trafficking in human beings for purposes of begging and petty crime are of different ages, often including children with development impairments, unaccompanied children and child-foreign nationals.

- The children have physical injuries that might have been intentionally inflicted
- They persistently beg, regardless of weather conditions
- They are constantly monitored/controlled at a certain distance by other people
- They are forced to perpetrate thefts if they do not collect enough money by begging
- They are punished if they do not ‘bring in’ or steal sufficient amounts of money
- They live and travel with adults who are not their parents
- They are amongst a large group of children who have the same guardian/adult accompanying them
- They are engaged in drug dealing and trafficking,
- There are indications of their having been involved in similar crimes in another country/place
- There are claims that the child was accidentally “found”, unaccompanied, by adults who are of the same nationality or ethnic affiliation

DOMESTIC SERVITUDE

- The victims live with the families that exploit them
- They are engaged to perform inappropriate jobs
- They eat their food separately from the family members
- They eat leftovers
- They do not have private space and sleep in an inappropriate place
- They never leave the house alone and do not communicate with anyone from the community
- They are subjected to offences, ill-treatment, threats and violence
- They are disciplined with physical punishments

FORCED MARRIAGES

- The recruitment of children through their parents, relatives and other persons for the “conclusion of a marriage” abroad
- False and deceptive promises of a good and comfortable life
- Organizing “weddings” without the presence of the boy-groom
- The victims are subjected to several types of exploitation, especially sexual exploitation, forced begging, perpetration of thefts and servitude
- Physical and psychological violence is perpetrated against them by members of the family

ADOPTION

- Non-possession of a birth certificate
- Non-possession of any documents that would prove a monitored pregnancy
- Delivering a baby using someone else’s health insurance card
- Indications of the arranged sale of a child
- The mother falsely claims that the baby has died

ANNEX 5: ASSESSMENT OF THE NEEDS AND OF SERVICES REQUIRED BY IDENTIFIED VCFNs

Type of vulnerable category of foreign nationals	Type of needs/services:	Service provider:
Victims of trafficking in human beings:	<p>Urgent basic needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Safety and security • Accommodation at a Centre for VHTs • Healthcare: urgent medical treatment for acute health conditions • Food, drink, clothes, personal needs, • Means for maintaining personal hygiene • Legal assistance: legal advice and procedure for regulating their stay on humanitarian grounds⁵⁹ <p>Mid-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Healthcare: active medical care and psychological assistance and support • Skills-development and recreation • Finding and informing their family • Legal assistance, i.e. legal representation in courts when VCFNs are victims/witnesses in a procedure against perpetrators • Legal assistance, i.e. legal representation of VCFNs in courts in their capacity as a damaged party in a procedure for non-material damage compensation <p>Long-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Continuation of urgent and mid-term needs • Inclusion in the education process • Learning languages (Macedonian and foreign languages) • Economic empowerment and independence • Sustainable/lasting solutions: voluntary repatriation, resettlement, regulation of long-term residence or reintegration 	<p>Mol MLSP/NRM</p> <p>MoH/RCRM MLSP/CSOs MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MoJ/CSOs</p> <p>MoH/RCRM PIIMSWC/CSOs MoJ/IOs/CSOs</p> <p>MoJ/CSOs</p> <p>MoJ/CSOs</p> <p>MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MES MES/CSOs MES/CSOs</p> <p>MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MLSP/Mol/IOM/ other IOs/ CSOs</p>
Women and girls:	<p>Urgent basic needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Safety and security, • Accommodation at PTC, RCFN, RCAS • Food, drinks, clothes, personal needs • Healthcare: urgent medical treatment for acute and chronic health conditions, gynaecological check-up • Means for maintenance of personal hygiene • Psychological and social assistance and support • Legal assistance: legal advice and procedure for regulation of the stay on grounds of filing an asylum application if the person is an asylum seeker <p>Mid-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Healthcare: active medical care and psychological and social assistance and support • Skills-development and recreation • Finding and informing their families • Legal assistance in the asylum procedure <p>Long-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Continuation of urgent and mid-term needs • Inclusion in the education process • Learning languages (Macedonian and foreign languages) • Economic empowerment and independence • Sustainable/lasting solutions: voluntary repatriation, resettlement, regulation of long-term residence or reintegration 	<p>Mol Mol/MLSP</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>MoH/RCRM</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>MoJ/UNHCR/MYLA and other CSOs</p> <p>MoH/RCRM</p> <p>PIIMSWC/CSOs</p> <p>Mol/MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MoJ/UNHCR/MYLA and other CSOs</p> <p>MES</p> <p>MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MLSP/Mol/IOM/IOs/CSOs</p>

Single parents with children:	<p>Urgent basic needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Safety and security • Accommodation at PTC, RCFN, RCAS, • Food, drink, clothes, personal needs, • Healthcare: urgent medical treatment for acute and chronic health conditions of the mother and of the children and gynaecological check-up for the mother • Means for maintenance of personal hygiene • Psychological and social assistance and support • Legal assistance: legal advice and procedure for regulation of their stay on the grounds of filing an asylum application if the person is an asylum seeker <p>Mid-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finding the most appropriate solution for accommodation in accordance with legislative provisions under the competences of the MLSP • Healthcare: active medical care and psychological and social assistance and support • Building skills and recreation needs • Finding and informing their families • Legal assistance in the asylum procedure if the persons are asylum seekers • Procedure for registering their children if they have not been registered. <p>Long-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Continuation of urgent and mid-term needs • Inclusion in the education process • Learning languages (Macedonian and foreign languages) • Economic empowerment and independence • Sustainable/lasting solutions: voluntary repatriation, resettlement, regulation of long-term residence or reintegration 	<p>Mol Mol/MLSP</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>MoH/MLSP/RCRM/IOs/CSOs</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>Mol/UNHCR/MYLA and other CSOs</p> <p>MLSP</p> <p>MoH/CSOs/IOs</p> <p>MLSP/SWC/CSOs/IOs</p> <p>Mol/MFA/MLSP/IOs/CSOs</p> <p>Mol/UNHCR/MYLA and other CSOs</p> <p>Mol/MLSP/MoJ</p> <p>MES MES</p> <p>MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MLSP/Mol/IOM/IOs/CSOs</p>
Pregnant women:	<p>Urgent basic needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Safety and security, • Accommodation at PTC, RCFN, RCAS, • Food, drink, clothes, personal needs • Healthcare: urgent medical treatment for acute and chronic health conditions, gynaecological check-up • Accompanying the person to the point of exit from the Republic of Macedonia if the person is handed over to another country • Means for maintenance of personal hygiene • Psychological and social assistance and support • Legal assistance: legal advice and procedure for regulation of their stay on the grounds of filing an asylum application if the person is an asylum seeker. <p>Mid-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finding the most appropriate solution for accommodation in accordance with the needs and legislative provisions under the competences of the MLSP • Healthcare: active medical care, monitoring the pregnancy, and psychological and social assistance and support • Building skills and recreation • Finding and informing their families • Legal assistance in the asylum procedure if the persons are asylum seekers. <p>Long-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Continuation of urgent and mid-term needs • Inclusion in the education process • Learning languages (Macedonian and foreign languages) • Economic empowerment and independence • Sustainable/lasting solutions: voluntary repatriation, resettlement, regulation of long-term residence or reintegration 	<p>Mol Mol/MLSP</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>MoH/MLSP/RCRM/IOs/CSOs</p> <p>MoH/RCRM/CSOs/IOs</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>MLSP/RCRM/ IOs/CSOs</p> <p>MoJ/UNHCR/MYLA and other CSOs</p> <p>MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MoH/CSOs/IOs</p> <p>MLSP/SWC/CSOs/IOs</p> <p>Mol/MFA/MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MoJ/UNHCR/MYLA and other CSOs</p> <p>MES</p> <p>MES</p> <p>MLSP/IOs/CSOs</p> <p>MLSP/Mol/IOM/IOs/CSOs</p>

⁵⁹ Article 81 of the LF.

The elderly:	<p>Urgent basic needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Safety and security, Accommodation at PTC, RCFN, RCAS, Food, drink, clothes, personal needs, Healthcare: urgent medical treatment of acute and chronic health conditions, required medicines, dialysis Hygiene packages for women and for men Catheters (for men and for women) Provision of disability aids (if required) Accompanying the person to the point of exit from the Republic of Macedonia if the person is handed over to another country Means for maintenance of personal hygiene Psychological and social assistance and support Legal assistance: legal advice and procedure for regulation of their stay on the grounds of filing an asylum application if the person is an asylum seeker <p>Mid-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Finding the most appropriate solution for accommodation in line with the needs and legislative provisions under the competences of the MLSP Healthcare: active medical care and psychological and social assistance and support Building skills and recreation Finding and informing their families Legal assistance in the asylum procedure if the persons are asylum seekers. <p>Long-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Continuation of urgent and mid-term needs Sustainable/lasting solutions: voluntary repatriation, resettlement, regulation of long-term residence or reintegration. 	Mol Mol/MLSP MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MoH/MLSP/RCRM/IOs/CSOs MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MoJ/UNHCR/MYLA and other CSOs MLSP/IOs/CSOs MoH/CSOs/IOs MLSP/SWC/CSOs/IOs Mol/MFA/MLSP/IOs/CSOs MoJ/UNHCR/MYLA and other CSOs MLSP/Mol/IOM/IOs/CSOs	
Persons with physical disabilities:	<p>Urgent basic needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Safety and security, Accommodation at PTC, RCFN, RCAS, in facilities with standard design Food, drinks, clothes, personal needs, Healthcare: urgent medical treatment of acute and chronic health conditions, required medicines, dialysis Hygiene packages for women and for men, male/female catheters Sign language interpreter Provisions of disability aids Accompanying the person to the point of exit from the Republic of Macedonia if the person is handed over to another country Toilets adjusted to the needs of persons with physical disabilities Means for maintenance of personal hygiene Psychological and social assistance and support Legal assistance: legal advice and procedure for regulation of their stay on grounds of filing an asylum application if the person is an asylum seeker Right to a sign language interpreter.⁶⁰ <p>Mid-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Finding the most appropriate solution for accommodation in accordance with the needs and legislative provisions under the competences of the MLSP Healthcare: active medical care, monitoring of pregnancy, and psychological and social assistance and support Building skills and recreation Finding and informing their families Legal assistance in the asylum procedure if the persons are asylum seekers <p>Long-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Continuation of urgent and mid-term needs Sustainable/lasting solutions: voluntary repatriation, resettlement, regulation of long-term residence or reintegration 	Mol Mol/MLSP MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MoH/MLSP/RCRM/IOs/CSOs MLSP/RCRM/ IOs/CSOs National Association of the Deaf and of Persons with Hearing Impairments MLSP/RCRM/ IOs/CSOs Mol/MLSP/RCRM/IOs/CSOs MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MLSP/RCRM/ IOs/CSOs MoJ/UNHCR/MYLA and other CSOs National Association of the Deaf and of Persons with Hearing Impairments MLSP/IOs/CSOs MoH/CSOs/IOs MLSP/SWC/CSOs/IOs Mol/MFA/MLSP/IOs/CSOs MoJ/UNHCR/MYLA and other CSOs MLSP/Mol/IOM/IOs/CSOs	<p>Persons with mental disabilities:</p> <p>Urgent basic needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Safety and security Provisional accommodation at PTC, RCFN, RCAS Food, drink, clothes, personal needs Healthcare: urgent medical treatment of acute and chronic health conditions, psychotherapy, required medicines, dialysis Provision of disability aids (if required) Accompanying the person to the point of exit from the Republic of Macedonia if the person is handed over to another country Means for maintenance of personal hygiene Psychological and social assistance and support Appointment of a guardian and undertaking of a procedure for the regulation of their stay on the grounds of filing an asylum application <p>Mid-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Finding the most appropriate solution for accommodation in accordance with the needs and legislative provisions under the competences of the MLSP for this category Healthcare: active medical care and psychological and social assistance and support Building skills and recreation Finding and informing their families Legal assistance in the asylum procedure if the persons are asylum seekers. <p>Long-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Continuation of urgent and mid-term needs Sustainable/lasting solutions: voluntary repatriation, resettlement, regulation of long-term residence or reintegration. <p>LGBTI persons:</p> <p>Urgent basic needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Safety and security, Accommodation at PTC, RCFN, RCAS, Food, drink, clothes, personal needs, Healthcare: urgent medical treatment of acute and chronic health conditions, required medicines Means for maintenance of personal hygiene Psychological and social assistance and support focused on protection against discrimination Legal assistance: legal advice and procedure for regulation of the stay on the grounds of filing an asylum application if the person is an asylum seeker. <p>Mid-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Finding the most appropriate solution for accommodation in accordance with the needs and legislative provisions under the competences of the MLSP Healthcare: active medical care and psychological and social assistance and support Building skills and recreation Finding and informing their families Legal assistance in the asylum procedure if the persons are asylum seekers. <p>Long-term needs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Continuation of urgent and mid-term needs Sustainable/lasting solutions: voluntary repatriation, resettlement, regulation of long-term residence or reintegration

⁶⁰ Annex 15: List of Sign Language Interpreters.

ANNEX 6: DOMESTIC AND INTERNATIONAL LEGISLATION AND EU DIRECTIVES UPON WHICH THESE SOPS ARE BASED

International Instruments, Directives and Recommendations:

- UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities
- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
- UN Convention on the Rights of the Child, 1989
- Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography, 2000
- 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its (1967) Protocol
- Treatment of Unaccompanied and Separated Children Outside their Country of Origin, 2005
- United Nations Convention against Transnational Organized Crime and The Protocols Thereto, 2000, and the Palermo Protocols
- European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 1950
- European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1987
- European Convention on the Exercise of Children's Rights, 1996
- Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, 2005
- Charter of Fundamental Rights of the European Union, 2000
- Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on Common Standards And Procedures In Member States For Returning Illegally Staying Third-Country Nationals
- Council Directive 2005/85/EC of 1 December 2005 on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing refugee status
- Council Directive 2003/86/EC of 22 September 2003 on the right to family reunification
- Council Directive 2003/9/EC of 27 January 2003 laying down minimum standards for the reception of asylum seekers
- Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection
- Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted
- Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on common procedures for granting and withdrawing international protection
- Directive 2013/33/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 laying down standards for the reception of applicants for international protection
- EU Directives Nos. 43, 78 and 113
- Decision of the Council (17024/09) of 2 December 2009, The Stockholm Programme - An open and secure Europe serving and protecting the citizens

Domestic Laws and Secondary Legislation:

- Law on Foreigners
- Law on Asylum and Temporary Protection (Official Gazette Nos. 49/2003, 152/2015)
- Law on the Family
- Law on Social Protection
- Law on the Protection of Children
- Law on Witness Protection
- Law on General Administrative Procedure
- Law on the Employment of Foreigners
- Criminal Code
- Law on Criminal Procedure
- Rulebook on the House Rules of the Reception Centre for Foreign Nationals (Official Gazette of RM, Nos. 6/2007, 53/2009)
- Rulebook on Foreign Nationals
- Decision on the establishment of a public institution for the accommodation of asylum seekers
- Standard Operating Procedures for the Processing of Victims of Trafficking in Human Beings, National Commission for the Fight against Trafficking in Human Beings and Illegal Migration (2008)

ANNEX 7: INITIAL RISK ASSESSMENT

A. Initial Assessment of the Health Status:

1. Physical conditions and signs of violence:
 - Previous
 - Sustained while travelling
 - Visible signs of physical violence
2. Psychological condition:
 - Insomnia
 - Stress-fear-anxiety
 - Depression
3. Health Status - findings:
 - Current health status following initial medical check-up
 - Communicable diseases the person has suffered
 - Chronic diseases
 - Psychological disorders
 - Mental and psychiatric disorders (enclosed document).

B. Initial Security Risk Assessment (findings of the MoI, the OU which has received the VCFN)

1. Current security assessment
2. Previous threats to security
3. Specific persons that could cause problems
4. Concerns about the security of the family members or of friends
5. Different locations for the person
6. Other

ANNEX 8:
**APPLICATION FOR THE ISSUANCE /EXTENSION
OF A TEMPORARY RESIDENCE PERMIT**

Назив на органот до кој барањето се поднесува Приемен штембил
Name of the receiving authority Stamp of receipt

Образец бр. 2

БАРАЊЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ / ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА ПРИВРЕМЕН ПРЕСТОЈ
APPLICATION FOR ISSUE / EXTENSION OF TEMPORARY RESIDENCE PERMIT

прво издавање
first issue

продолжување
extension

1. Презиме _____
Surname

2. Поранешно, односно родено презиме _____
Previous surname or name given at birth

3. Име _____
Name

4. Пол машко женско
sex male female

5. Име на родителите: татко _____ мајка _____
Names of parent's father: mother

6. Датум, место и држава на раѓање _____, _____, _____
Date, place and country of birth

7. Државјанство _____
Nationality

8. Занимање _____
Profession

9. Брачна состојба неженет/немажена оженет/мажена вдовец/вдовица разведен/разведена
Marital status single married widowed divorced

10. Адреса ВО Република Македонија _____
Address in the Republic of Macedonia

11. Адреса во странство _____
Address abroad

12. За кои цели се бара дозволата за привремен престој и за кое време _____
The reasons for which temporary residence permit is requested and the period

13. Податоци за лицето врз основа на чиј статус во Република Македонија се бара дозвола за привремен престој:
Information and data about the person based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

a) Презиме и име _____
Surname and name

b) Датум, место и држава на раѓање _____, _____, _____
Date, place and country of birth

c) Државјанство _____
Nationality

g) Статус на членот на семејната заедница _____
Status of the family member

семејна заедница датум на склучување на бракот _____
family union date of contract of marriage

семејни односи _____
family relationship

d) Дали странецот врз основа на чиј статус се бара дозвола за привремен престој има друг регистриран брачен другар со кој веќе живее во Република Македонија
Does the person based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested have another registered spouse with whom s/he already lives in the Republic of Macedonia
да не
Yes No

e) Дали родителското право на детето за кого се бара издавање на дозвола за привремен престој е поделено?
Is the parental right to the child for whom temporary residence permit is requested shared?
да не
Yes No

f) Податоци од патната исправа на македонскиот државјанин/странец кој има регулиран статус во Република Македонија:
Data from the passport of the Macedonian citizen/foreigner who has a regulated status in the Republic of Macedonia:
Број на патна исправа _____; Датум на издавање _____; Со рок на важност до _____
Passport number Date of issue Valid until

g) Адреса на македонскиот државјанин/странец во Република Македонија _____
Address of the Macedonian citizen/foreigner in the Republic of Macedonia

Пријавен од: _____
Registered from

z) Во случај на непостоење на заедничка адреса на живеење, Ве молиме да ги наведете причините
If the same address is not used, please specify the reasons

s) Податоци за законскиот престој на странецот врз основа на чиј статус се бара дозвола за привремен престој
Information regarding the legal status of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

i) Податоци за постоење на средства за издржување на странецот врз основа на чиј статус се бара дозвола за привремен престој
Information regarding the subsistence means of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

j) Податоци за здравствено осигурување на странецот врз основа на чиј статус се бара дозвола за привремен престој
Information regarding the health insurance of the foreigner based on whose status in the Republic of Macedonia the temporary residence permit is requested

14. Патна исправа на подносителот _____
Travel document of the applicant.

Надлежен орган кој ја издал патната исправа _____
The issuing competent authority

Место и датум на издавање _____
Place and date of issue

Број _____ Исправата важи до _____
Number Document valid until

15. РОК на важење на последната издадена
Period of validity of the last issued

дозвола за привремен престој дозволата се бара по прв пат
temporary residence permit first residence permit requested

16. Датум на влез во Република Македонија _____
Date of entry into the Republic of Macedonia

- а) обврска за поседување виза: да не ; б) виза број _____
 visa requirement Yes No visa number
- важи до _____ Орган кој ја издал визата _____
 Valid until issued by
17. Податоци за поседување за средства на издржување на подносителот на барањето
 Information regarding subsistence means of the applicant
18. Податоци за обезбедено сместување во Република Македонија или дека има средства за сместување
 Information regarding accommodation in the Republic of Macedonia or possession of means for accommodation
19. Податоци за здравствено осигурување
 Information regarding health insurance
20. Податоци дека ги исполнува условите за дозвола за привремен престој заради различни причини согласно Законот за странците ("Службен весник на Република Македонија" бр. 35/06 и 66/2007)
 Information on fulfillment of conditions provided for separate types of temporary residence permit in accordance with the Law on Aliens (Official Gazette of the Republic of Macedonia' nr.35/06 and 66/2007)
21. Кон барањето ги приложувам следните документи:
 Documents enclosed:
22. Вид на образование _____
 Type of education
23. Предвидено траење на пресојот: од: _____ до: _____
 Period of intended stay from to
24. Причина за поднесување на барањето
 Reasons for application
25. Завршна изјава
 Final statement
- a) Со ова потврдувам дека сите податоци наведени во точките 1-24 се целосни, вистинити и одговараат на податоците во приложените документи. Потврдите кои се на друг јазик приложени се на македонски превод.
 Hereby I confirm that all information given under items 1-24 are complete they are true and correspond to the data contained in the documents attached. Certificates made in a foreign language are attached in their Macedonian translation.
- b) Со ова се обврзувам дека секоја промена на личните податоците пред влезот во Република Македонија ќе ги доставам на надлежните органи во Република Македонија, преку дипломатското, односно конзуларно преставништво на Република Македонија.
 Hereby I undertake, that I will communicate any change of my personal data to the Macedonian competent authorities through diplomatic or consular missions of the Republic of Macedonia before entering the Republic of Macedonia.
- c) Известен сум дека моите лични податоци со цел составување на записник и архивирање ќе бидат информатички обработени.
 I take note that my personal data are electronically processed for the purpose of making minutes and filing.
- r) Известен сум дека заради непотполни или неточни податоци моето барање може да биде одбиено.
 I have been advised that my application may be refused on account of incomplete and inaccurate data.

Пополнува службеното лице на органот до кого е поднесено барањето
 To be filled out by the official person of the receiving authority

Како е решено барањето _____
 The resolution is

Број на решението за дозволување на привремен престој _____
 Number of decision on grant of temporary residence

До кој датум е одобрен привремениот престој _____
 The period of temporary residence is granted until

Датум на издавање /продолжување на дозволата за привремен престој _____
 Data of issue/extension of the temporary residence permit

Место за административна такса
 Administrative tax

Потпис на службено лице
 Signature of authorized official

Во _____, на ден _____.
 In on

Потпис на подносителот на барањето:
 Signature of the applicant

Место за фотографија
 3 x 3,5 см
 Photo

ANNEX 9: ASYLUM APPLICATION

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ REPUBLIC OF MACEDONIA MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS Ул. "Димче Мирчев" б.б. 1000 Скопје Dime Mircov b.b., 1000 Skopje телефон/ phone 2 314 2368 факс/ fax 2 314 3408		Образец бр.2 Form no.2
БАРАЊЕ ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ APPLICATION FOR RECOGNITION OF THE RIGHT TO ASYLUM <i>Согласно</i> <i>Закон за азил и привремена заштита (Сл.Весник на Р.Македонија бр.49/2003.) According to</i> <i>the Law on Asylum and Temporary Protection (Official Gazette of the Republic of Macedonia no.49/2003.)</i>		
		Одделение за азил Section for Asylum
Место за заверка на барањето READ CAREFULLY! УПАТСТВО ЗА ПОПОЛНУВАЊЕ НА БАРАЊЕТО ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВО НА АЗИЛ: <i>Instructions for filling in the application for recognition of the right to asylum:</i>		
<p>Пополнување на формуларот/ Filling in the Form</p> <p>Со поднесувањето на овој формулар, Вие барате признавање право на азил во Република Македонија, односно барате дозвола за престој во Република Македонија како бегалци. Ако сте придружен или со брачни другар или деца постари од 18 години, потребно е и тие сами да пополнат посебен формулар. Ве молиме користите печатнице букиви. При тоа не сметте да користите молни. Ако имате потреба да напишете повеќе податоци од обезбедениот простор во формуларот, ве молиме продолжете на опачината од страната или доделете страни.</p> <p>If submitting this form you are seeking recognition of the right to asylum in the Republic of Macedonia, respectively seeking residence permit in the Republic of Macedonia as a refugee. If your spouse or children over 18 years of age accompany you, it is necessary for them to fill in a separate form as well. Please print. Do not use pencil. If you need to write more information and the space provided in the form is not sufficient, please continue writing on the reverse side of the sheet or use extra sheets.</p> <p>Која е целта на формуларот/ What is the purpose of this Form?</p> <p>Податоците кои ќе ги дадете во овој формулар ќе ја сочинуваат основата за решавање по Вашето барање за признавање право на азил. Во Ваш интерес е да одговорите на сите прашања што е можно повештински и поцелосно и да дадете што е можно подеталин причини поради кои верувате дека сте во опасност од прогонување во Вашата земја. Со давање ненистински податоци ризикувате Вашето барање да биде одбило. Информациите кои ќе ги дадете ќе бидат чувааны како тајна. Ниедна информација нема да биде достапна до властите на Вашата земја на потекло (член 22 од Законот за азил и привремена заштита).</p> <p>The data, which you provide in this form, will constitute the basis for deciding upon your request for recognition of the right to asylum. It is in your interest to reply to all questions as truthfully and completely as possible and to provide as many detailed reasons for which you believe you are in danger of persecution in your country. By giving false information you are running the risk of having your application rejected. The information you provide will be kept confidential. None of the information will be made available to the authorities of your country of origin (Article 22 of the Law on Asylum and Temporary Protection).</p> <p>Доказан материјал/ Documentary Evidence</p> <p>Ако поседуваате документи од значење за информациите кои сте ги даде во овој формулар, важно е истите да ги приложите со ова барање. Потребно е кои барањето да ги приложите сите лични исправи кои ги поседуваате, а освен патена исправа, лична карта или друг документ за идентификација (член 20 од Законот за азил и привремена заштита). Со недоставување на документи од значење и лични исправи кои ги поседуваате, ризикувате Вашето барање да биде одбило. При поднесувањето на барањето Одделението за азил ќе Ви издаде Идентификациона исправа за барајат на азил со важност до завршување на постапката поведена по Вашето барање.</p> <p>If you are in possession of documents relevant to the data which you have provided in this form, it is important that you enclose them to this application. You are required to enclose all personal documents that you possess, in particular travel document, identity card, driving license or other identification document (Article 20 of the Law on Asylum and Temporary Protection). If you do not submit the relevant document and personal documents that you possess you run the risk of having your application rejected. Once you have submitted your application the Section for Asylum will issue you an identity document valid until the procedure initiated upon your application has ended.</p> <p>Разговор во врска со азилот/ Interview in relation to asylum</p> <p>По поднесувањето на барањето ќе бидете повиканы на разговор од страна на Одделението за азил. Целта на разговорот е да се разјаснат сите информации кои се потребни за решавање по барањето. Минујќи е важно да дојдете на разговорот на кој ќе бидете повиканы. Во случај да не можете да дојдете, потребно е одамните да го известите Одделението за азил. Во случај да не се појавите на закажаниот разговор, Вашето барање нема да биде разгледано и Вие ќе морате да ја напуштите Република Македонија.</p> <p>After submission of the application you will be summoned to an interview by the Section for asylum. The purpose of the interview is to clarify all information necessary to decide on the application. It is very important to come to the interview that you have been invited for. Should you not be in position to attend you should inform the Section of asylum in advance. Should you not appear for the interview scheduled your application will not be examined and you will have to leave the Republic of Macedonia.</p>		

Образец бр. 1 Form no. 1			
1. Презиме <i>Surname</i>	2. Име <i>Name</i>	фотографија <i>Photo</i>	
3. Презиме пред склучување на брак <i>Maiden name</i>	4. Татково име / име на мајката <i>Father's name/ name of the mother</i>		
5. Дата на раѓање <i>Date of birth</i>	6. Место на раѓање <i>Place of birth</i>	7. Држава на раѓање <i>Country of birth</i>	
8. Пол <i>Sex</i>	M/ m Ж/ f		
9. Државјанство <i>Citizenship</i>	10. Етничка припадност <i>Ethnic origin</i>	11. Вероисповест <i>Religion</i>	
a) _____ b) _____	_____		
12. Брачна состојба <i>Marital status</i>		13. Презиме и име на брачниот другар <i>Surname and name of the spouse</i>	
14. Документи за идентификација <i>Identity Documents</i>		15. Мајчин и други јазици кои ги зборува <i>Mother tongue (other languages knowledge)</i>	
а) национален пасош/ national passport б) лична карта/ identification document в) возачка дозвола/ driving license г) друго/ other		а) _____ б) _____ в) _____	
16. Завршено образование <i>Education completed</i>		Назив на установата <i>Name of the Institution</i>	
а) основно/ primary education б) средно/ secondary education г) високо/ associate degree д) високо/ bachelor's degree		Каде (град/место) <i>Where (City/ place)</i> Year	
17. Вработувања - <i>Employment</i>		Работно место и фирма <i>Post and Company</i>	
Од _____ <i>From</i> До _____ <i>To</i>		Град/ Држава <i>City/ State</i>	
а) _____ б) _____ в) _____ г) _____			
18. Адреса во земјата на потекло и надвор од неа во последните 10 години <i>Address in the country of origin and outside it in the last 10 years</i>			
Од _____ <i>From</i> До _____ <i>To</i>		улица и број <i>Street and number</i>	
а) _____ б) _____ в) _____ г) _____		Град/ Држава <i>City/ State</i>	

<p>19. Сегашна адреса на престојување во Република Македонија <i>Current address of place of residence in the Republic of Macedonia</i></p> <p>a) приватно сместување/ <i>private accommodation</i> _____ Град/ City _____ Улица/ Street _____ Број/ number _____</p> <p>b) колективен/прифатен центар. <i>Collective/ Reception Centre</i> _____</p> <p>b) друго (хотел, камп, мотел)/ <i>other (hotel, camp, motel)</i> _____</p>		<p>28. Причините поради кои барате право на азил <i>Reasons for which you are seeking the right to asylum</i></p> <p>(доколку определениот простор не е доволен за да ги наведете сите причини и настани кои Ве натерале да ја напуштате својата држава и да барате право на азил во Република Македонија може да користите празни листови и да ги приложите кон барањето). (you may use additional blank sheets of paper and to enclose them to the application if the space provided is not sufficient for you to state all reasons and events which forced you to leave your state and seek the right to asylum in the Republic of Macedonia)</p>																																				
<p>20. Роднини во Република Македонија <i>Relatives in the Republic of Macedonia</i></p> <p>a) Презиме и име/ <i>Surname and name</i> сродство со барателот/ <i>Relationship with the applicant</i> адреса на живеење/ <i>Address of living</i> државјанство/ <i>Surname and name</i> _____</p> <p>b) Презиме и име/ <i>Surname and name</i> сродство со барателот/ <i>Relationship with the applicant</i> адреса на живеење/ <i>Address of living</i> државјанство/ <i>Surname and name</i> _____</p>																																						
<p>21. Воена служба <i>Military service</i></p> <p>a) година на служење/ <i>year of service</i> _____ б) род/ <i>section of service</i> _____ в) место на служење/ <i>place of serving</i> _____</p>	<p>22. Политичка активност <i>Political activities</i></p> <p>а) политичка партија/ <i>political party</i> _____ б) функција/ <i>function</i> _____ в) друго/ <i>other</i> _____</p>																																					
<p>23. Членови на семејство кои го придржуваат барателот на право на азил <i>Family members accompanying the asylum seeker</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Презиме <i>Surname</i></th> <th>Име <i>Name</i></th> <th>Дата на раѓање <i>Date of birth</i></th> <th>Место на раѓање <i>Place of birth</i></th> <th>Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>б)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>в)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>г)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>д)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>е)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Дата на раѓање <i>Date of birth</i>	Место на раѓање <i>Place of birth</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>	a)					б)					в)					г)					д)					е)				
Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Дата на раѓање <i>Date of birth</i>	Место на раѓање <i>Place of birth</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>																																		
a)																																						
б)																																						
в)																																						
г)																																						
д)																																						
е)																																						
<p>24. Членови на потесно семејство кои живеат во матичната држава или во странство <i>Members of nuclear family who live in the country of origin or abroad</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Презиме <i>Surname</i></th> <th>Име <i>Name</i></th> <th>Место/ Држава во која живеат <i>Place / Country</i></th> <th>Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>б)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>в)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>г)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>д)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Место/ Држава во која живеат <i>Place / Country</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>	a)				б)				в)				г)				д)														
Презиме <i>Surname</i>	Име <i>Name</i>	Место/ Држава во која живеат <i>Place / Country</i>	Сродство/ Пол <i>Relationship/ sex</i>																																			
a)																																						
б)																																						
в)																																						
г)																																						
д)																																						
<p>25. Дали некогаш сте поднеле барање за признавање право на азил <i>Have you ever applied for recognition of the right to asylum?</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Држава <i>Country</i></th> <th>Дата на поднесување <i>Date of submission</i></th> <th>Вид на одлука <i>Decision</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>б)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>в)</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Држава <i>Country</i>	Дата на поднесување <i>Date of submission</i>	Вид на одлука <i>Decision</i>	a)			б)			в)																									
Држава <i>Country</i>	Дата на поднесување <i>Date of submission</i>	Вид на одлука <i>Decision</i>																																				
a)																																						
б)																																						
в)																																						
<p>26. Податоци за начинот на доаѓање во Република Македонија <i>Manner of arrival in the Republic of Macedonia</i></p> <p>а) дата на доаѓање/ <i>date of arrival</i> _____ б) начин/ <i>manner</i> _____ в) граничен премин/ <i>border point</i> _____ г) превозно средство/ <i>transportation means</i> _____</p>	<p>27. Податоци за престојот пред поднесување на барањето <i>Residence status prior to submission of the application</i></p> <p>а) Легален/ <i>Legal</i> б) Друго/ <i>Other</i> Привремен/ <i>Temporary</i> Постојан/ <i>Permanent</i> Привремена заштита/ <i>Temporary protection</i></p>																																					

<p>Информациите наведени во ова барање за признавање право на азил се вистинити. Запознат/запознаена сум дека со давање невистинити податоци, недоставување на документи и лични исправи моето барање нема да биде земено во постапка.</p> <p><i>The information stated in this application for recognition of the right to asylum are truthful. I am aware that by knowingly giving false information, not presenting relevant documents and personal documents I run the risk of my application not being processed.</i></p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Барајќел на право на азил <i>Asylum seeker</i></td> <td style="width: 33%;">Дата <i>Date</i></td> <td style="width: 33%;">Дата <i>Date</i></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Потврдувам дека му асистирај на горе потпишаното лице да го потполни барањето за признавање право на азил и дека сите наведени податоци се базираат врз информацији добиени од негова страна. Потполнетото барање му/и е прочитано на неговиот/нејзиниот мајчин јазик пред да биде потпишано од негова/нејзина страна. <p><i>I hereby confirm that I assisted the above-signed individual to fill-in this application for recognition of the right to asylum and that the information mentioned above are given by him. The filled-in application has been read out to him/her in his/her mother tongue before he/she has signed it.</i></p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Законски застапник или полномошник <i>Legal guardian or proxy</i></td> <td style="width: 33%;">Дата <i>Date</i></td> <td style="width: 33%;">Дата <i>Date</i></td> </tr> </table> </td> </tr> </table>			Барајќел на право на азил <i>Asylum seeker</i>	Дата <i>Date</i>	Дата <i>Date</i>	Потврдувам дека му асистирај на горе потпишаното лице да го потполни барањето за признавање право на азил и дека сите наведени податоци се базираат врз информацији добиени од негова страна. Потполнетото барање му/и е прочитано на неговиот/нејзиниот мајчин јазик пред да биде потпишано од негова/нејзина страна. <p><i>I hereby confirm that I assisted the above-signed individual to fill-in this application for recognition of the right to asylum and that the information mentioned above are given by him. The filled-in application has been read out to him/her in his/her mother tongue before he/she has signed it.</i></p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Законски застапник или полномошник <i>Legal guardian or proxy</i></td> <td style="width: 33%;">Дата <i>Date</i></td> <td style="width: 33%;">Дата <i>Date</i></td> </tr> </table>			Законски застапник или полномошник <i>Legal guardian or proxy</i>	Дата <i>Date</i>	Дата <i>Date</i>
Барајќел на право на азил <i>Asylum seeker</i>	Дата <i>Date</i>	Дата <i>Date</i>									
Потврдувам дека му асистирај на горе потпишаното лице да го потполни барањето за признавање право на азил и дека сите наведени податоци се базираат врз информацији добиени од негова страна. Потполнетото барање му/и е прочитано на неговиот/нејзиниот мајчин јазик пред да биде потпишано од негова/нејзина страна. <p><i>I hereby confirm that I assisted the above-signed individual to fill-in this application for recognition of the right to asylum and that the information mentioned above are given by him. The filled-in application has been read out to him/her in his/her mother tongue before he/she has signed it.</i></p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Законски застапник или полномошник <i>Legal guardian or proxy</i></td> <td style="width: 33%;">Дата <i>Date</i></td> <td style="width: 33%;">Дата <i>Date</i></td> </tr> </table>			Законски застапник или полномошник <i>Legal guardian or proxy</i>	Дата <i>Date</i>	Дата <i>Date</i>						
Законски застапник или полномошник <i>Legal guardian or proxy</i>	Дата <i>Date</i>	Дата <i>Date</i>									

ANNEX 10: OBSERVANCE OF FUNDAMENTAL PRINCIPLES BY SERVICE PROVIDERS

➤ The guiding principles in the provision of protection services are explained below with a view to be used for guidance by responsible persons at in-line institutions, including CSOs/IOs as service providers, when ensuring initial assistance.

Principle	Content
Respect for rights:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ VCFNs in need of protection are to be guaranteed respect for their human rights in accordance with international instruments and national laws and standards. ➤ VCFNs in need of protection are not to be kept in prisons in cases in which alternative measures can be used.
Security and safety:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ The country's security and the safety and protection of foreign nationals and of service providers are of paramount importance. ➤ Whenever possible, safe shelters are to be provided, as well as safe provisional environment for VCFNs who are in need of protection. ➤ Measures are to be undertaken to ensure that the working environment for personnel is safe and secure.
Confidentiality:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Confidentiality is to be ensured at all times. ➤ All information and documents relating to VCFNs are confidential and are to be treated as such. ➤ Information, including databases, are always to be kept in a secured place. ➤ Information is to be shared only on a 'need to know' basis. With the exception of cases in which the safety of VCFNs is threatened, service providers must not disclose any information relating to VCFNs without their consent, unless the national legislation imposes a legal obligation for the disclosure of information.
Information:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Everyone has the right to be informed in a language they understand, including to be informed about their rights, available services, accessibility of services, potential risks and consequences of accepting services and consequences of refusing services, so that an informed decision can be made. ➤ Children are to be informed about their rights in a comprehensible and friendly manner.
Consent:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ All services are to be provided based on the full and informed consent of VCFNs whenever possible. ➤ VCFNs have the right to be fully involved in all stages of the decision-making process regarding their cases, ➤ VCFNs may participate in assistance programmes only on a voluntary basis and only based on their free and informed consent.
Non-discrimination and impartiality:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ When the needs of vulnerable categories of foreign nationals are addressed, service providers are to ensure non-discrimination and impartiality in all their interactions with VCFNs. ➤ VCFNs are not to be discriminated against by service providers on grounds of their gender, race, nationality, ethnic affiliation, age or religion.
Approach based on the best interests VCFNs:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ The needs of each person belonging to any of the vulnerable categories in need of assistance and protection are to be taken into consideration when providing services. ➤ This principle must be observed at all stages of service provision.

Best interests of the child:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ In the case of children, as a category of vulnerable foreign nationals, the best interests of the child must be given the highest priority and must be taken into consideration in all activities intended for children, including short and long-term measures. ➤ Determining the best interests of the child must be present in all stages of the preparation of any decision about the child. ➤ This commitment demands a clear and comprehensive assessment of the identity of the child, including the child's nationality, education, ethnic, cultural and linguistic origin, especially any weaknesses and the need for protection.
Quality assurance:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Services are to be provided by trained and experienced professional service providers. ➤ In all cases, services are to be provided through the cooperation of all stakeholders in an interdisciplinary manner that will ensure the best possible care for VCFNs.

ANNEX 11: DECISION GRANTING TEMPORARY RESIDENCE

Образец бр. 3

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ
THE REPUBLIC OF MACEDONIA
MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS

Oрг. единица _____
Organizational unit

Број _____
Nr

Место и датум _____
Place and date

Врз основа на член 54 став 1 од Законот за странците («Службен весник на Република Македонија» бр.35/2006 и 66/2007)

Министерството за внатрешни работи _____ на ден _____ година
(надлежна организациона единица)

донаес:

Pursuant to Article 54 paragraph 1 of the Law on Aliens (Official Gazette of the Republic of Macedonia" nr.35/2006 and 66/2007) the Ministry of Internal Affairs _____ on _____
(competent organizational unit)

brought the following:

РЕШЕНИЕ ЗА ДОЗВОЛУВАЊЕ НА ПРИВРЕМЕН ПРЕСТОЈ DECISION ON GRANT OF TEMPORARY RESIDENCE

На лицето
The following person.

Презиме _____ Име _____
Surname Name

Дата на раѓање _____ Место на раѓање _____ Пол _____
Date of birth Place of birth Sex

Државјанство _____ Престојува во _____
Nationality Resident in

Адреса на лицето во странство _____
Address

Вид на документ за идентификација _____ број _____
Type of identification document number

Издаден во _____ на _____
Issued at on

Со рок на важност до _____
Valid until

МУ СЕ ДОЗВОЛУВА ПРИВРЕМЕН ПРЕСТОЈ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
HAS BEEN GRANTED TEMPORARY RESIDENCE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

заради _____
for purpose of

Во траје од _____ месеци.
for a period of months

По спроведена постапка утврдено е дека се исполнети условите за издавање на дозвола за привремен престој, согласно член 50 од

Законот за странците („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006 и 66/2007).

The procedure conducted has shown that conditions for issue of temporary residence permit in accordance with Article 50 of the Law on Aliens

(“Official Gazette of the Republic of Macedonia” nr. 35/2006 and 66/2007) are fulfilled.

Именуваниот се известува дека е должен во рок сд пет дена од денот на влегувањето во Република Македонија да се јави во

Министерството за внатрешни работи, кое во рок од 25 дена од денот на неговото јавување ќе му издаде дозвола за привремен престој.

The person concerned is advised that s/he is obliged to report him/herself to the Ministry of Internal Affairs within five days as from the date of entry into the Republic of Macedonia where the Ministry shall issue such a foreigner a temporary residence permit within 25 (twenty-five) days as from the date of reporting.

М.П. Потпис на службено лице
L.S. Signature of authorized official

ANNEX 12: REPORT ON THE RECEIPT OF A VERBAL ASYLUM APPLICATION

Form No. 4

Ministry of the Interior

No. _____

year

REPORT ON RECEIPT OF A VERBAL ASYLUM APPLICATION

Name _____ Surname _____

Date of birth _____ Gender _____

Country and place of birth _____ Nationality _____

Country from where the person came to the Republic of Macedonia _____ Date of entry in the Republic of Macedonia _____

Documents and other items that the person handed over:

Documents and other items found during the search of the person:

Persons accompanying the asylum applicant:

1. _____ relation _____
2. _____ relation _____
3. _____ relation _____
4. _____ relation _____
5. _____ relation _____

Authorized official person

place for a seal

Signature of the applicant

ANNEX 13:

LIST

OF IN-LINE INSTITUTIONS AND PERSONS RESPONSIBLE FOR PROCESSING VCFNs ENVISAGED
IN THESE SOPS FOR PROCESSING VCFNs

Ord. No.	In-Line Institution/ CSOs/IOs	Responsible person	Contact e-mail address:	Contact telephone number:
1	Mol/CSD	Lidija Velkovska, Police Advisor	Lidija_velkovska@moi.gov.mk	070/387967
		Nikola Mirchevski, Senior Police Advisor	nikola_mircevski@moi.gov.mk	070/358187
		Zoran Dimovski, Police Advisor	zoran_dimovski@moi.gov.mk	071/268561
2	Mol/ DBAM/Section for Foreign Nationals and Readmission	Goce Straseski, Police Advisor	goce_straseski@moi.gov.mk	070/305166
		Mijalche Gelev, Police Advisor	mijalce_gelev@moi.gov.mk	070/351091
3	Mol/RC so BA – North/ SCBCMFNR	Zoran Georgiev, Head of SCBCMFNR	zoran_gjorgiev@moi.gov.mk	071/211909
		Anita Galevska, Chief Inspector- Head of SFNR/Skopje	anita_galevska@moi.gov.mk	071/293363
		Alberto Gucev, Inspector/SFNR/ Skopje	alberto_gucev@moi.gov.mk	071/248535
		Biljana Stoimenovska, Inspector/ SFNR/Skopje	biljana_stoimenovska@moi.gov.mk	071/322840
		Zoran Markovic, Inspector/SCBC	zoran_markovik@moi.gov.mk	070/228831
4	Mol/RC for BA-North/ Reception Centre for Foreign Nationals	Petar Sarevski, Head of the RCFN	psarevski@yahoo.com	070/276022
5	Mol/RC for BA-South/ SCBCMFNR	Jane Tolev, Inspector/ SCBCMFNR	jane_tolev@moi.gov.mk	071/288254
		Vanco Pop-Ivanov, Inspector/SCBCMFNR/Gevgelija	vanco_pop-ivanov@moi.gov.mk	071/211921
		Kliment Kovanceliev, Inspector/ UCBCMFNR/Gevgelija	kliment_kovanceliev@moi.gov.mk	071/289376
6	Mol/CSD/Asylum Sector	Bratka Dejanoska Milchevska, Head of the AS.	bratka_dejanoska@moi.gov.mk	070/245229
		Nevenka Shishkovska-Nikolovska, Senior Advisor	nevenka_siskovska-nikolovska@moi.gov.mk	071/297016
		Vesna Lukanovska, Senior Advisor	vesna_lukanovska@moi.gov.mk	071/237686
		Elisaveta Jovanovik	elisaveta_jovanovik@moi.gov.mk	070/777897
		Suzana Petrushevska	suzana_petrushevska@moi.gov.mk	071/700709

7	Mol/BPS/CPS/ DSOCDFC/UTHBMS	Ljupco Markudov, Head of UTHBMS Blagica Petkovska, Chief Inspector/ UTHBMS	ljupco_markudov@moi.gov.mk blagica_petkovska@moi.gov.mk	070/383896 070/323259
8	MLSP/Unit for Asylum, Migration and Humanitarian Assistance	Dejan Ivkovski, Head of the UAMHA	divkovski@mtsp.gov.mk	075/358172
9	MLSP-Reception Centre for Asylum Seekers/ Vizbegovo	Zoran Apostolovski, Head of the Professional Work Service	apostolovskizoran@yahoo.com	070/700838
10	PIIMSWC Skopje	Natasa Stanoevik, Social Worker Kristina Kolevska, lawyer Marta Nikolovska, psychologist Darko Andonovski, lawyer	natasastanojevic1971@yahoo.com k_kolevska@yahoo.com marta.m.nikolovska@gmail.com 071/645922	076/486074 070/210957 076/433643
11	MLSP/NRM	Svetlana Cvetkovska	scvetkovska@mtsp.gov.mk	076/456795
12	Red Cross of the City of Skopje	Ema Tomljenovic	skopje.centerck@redcross.org.mk	070/441009
13	Crisis Management Centre of the Republic of Macedonia	Dushko Petrovski, Head of Sector for Operations and Coordination	dusko.petrovski@cuk.gov.mk situacionen.centar@cuk.gov.mk	070/410750 070/390698
14	Office of the Ombudsman of the Republic of Macedonia	Snezana Teodosievska, Martin Duvnjak	stjordanoska@ombudsman.mk macduvnjak@gmail.com	075/262177 071/489828

ANNEX 14:
PLAN OF MEASURES AND ACTIVITIES FOR THE
IMPLEMENTATION OF THE DECISION FOR REPATRIATION
OF VCFNs:

Type of measure	Activity	Institution to undertake activities	Time Frame
Security assessment of risks to the life and safety of VCFNs in the country of return, and risks of discrimination against VCFNs in the country of return	1. Analysis of the situation in the country of origin, or in a third country to which VCFNs are returning, 2. Informing VCFNs about the situation in the country/third country of return	•Mol IOM (only in cases of voluntary return)	1. Before a Decision for repatriation, 2. Before departure
Health status assessment, prognosis, medical aids	1. Medical check-ups 2. Neuropsychiatric assessment/prognosis for persons with mental disabilities 3. Gynaecological check-ups for pregnant women 4. Provision of medical aids (catheters, medicines, for chronic diseases, disability aids)	MoH MoH MoH MoH	- Following a Decision for repatriation - Until the departure
Need to accompany VCFNs	1. Determining VCFNs who need to be accompanied, in light of the type and degree of disability and risk.	MoH	- Following a Decision for repatriation - Until the departure
Choosing the transportation, travel route	1. The best means of transport is to be selected on the basis of the assessment of the VCFN's vulnerability and of the type and degree of any disability. 2. The security assessment will determine the travel route.	MoH, Mol, IOM (only in cases of voluntary return) Mol	-Following a Decision for repatriation - Until the departure
Ensuring required funds for personal needs during transportation	1. In light of the chosen travel route, the means of transportation, and the duration of travel, an assessment is made and necessary funds are provided for the journey.	MLSP/SWC/ IMSWC IOM (only in cases of voluntary return)	Following a Decision for repatriation - Until the departure
Provision of travel documents for persons who do not possess personal identification and travel documents	1. travel documents are issued depending on the status that VCFNs have been granted in the Republic of Macedonia and considering the legal grounds (LF, LATP). As a measure of last resort, possibilities offered by the RCRM are to be used.	MOI/CSD/AS, Mol/RC for BA-North/ SCBCMFNR	Following a Decision for repatriation - Until the departure

ANNEX 15:
LIST OF SIGN LANGUAGE INTERPRETERS

**NATIONAL ASSOCIATION OF THE DEAF
AND OF PERSONS WITH HEARING IMPAIRMENTS**

LIST OF SIGN LANGUAGE INTERPRETERS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Ordinal No.	Serial No. of the Certificate					Name and Surname	City
1	C	1	001	09		Violeta Apostolovska	Skopje
2	C	1	002	09		Marija Basheska-Stojanovska	Skopje
3	C	1	003	09		Viktorija Volak	Skopje
4	C	1	004	09		Sonja Kimova	Skopje
5	C	1	005	09		Spiro Ristovski	Skopje
6	C	1	006	09		Olga Ristovska	Skopje
7	C	1	007	09		Dragica Malincheska	Skopje
8	C	1	008	09		Katerina Bozinovska	Skopje
9	C	1	009	09		Katerina Stevanovska	Prilep
10	C	1	010	09		Liza Stojanovska	Bitola
11	C	1	011	09		Ana Zlateska	Bitola
12	C	1	012	09		Anka Gogieska	Skopje

Contact:

11 Oktomvri St. No 42a
1000 Skopje
Republic of Macedonia

 sgnm@t-home.mk
 02 3228 106
 02 3228 106

